ANTIFEBRONIUS VINDICATUS

SEU

SUPREMA

ROMANI PONTIFICIS

POTESTAS

ADVERSUS

JUSTINUM FEBRONIUM

EJUSQUE VINDICEM

THEODORUM A PALUDE

Iterum adserta, & confirmata.

PARS II.

CÆSENÆ

MDCCLXXI.

APUD GREGORIUM BLASINIUM SUB SIGNO PALLADIS

SUPERIORUM FACULTATE.

Privilegia istius Sedis, vel Ecclesiæ perpetua sunt: Divinitus radicata, atque plantata sunt: Impingi possunt: Transferri non possunt; Trahi possunt, evelli non possunt.

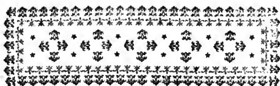
NICOLAUS I.

Epist. 8. quæ est ad Michael. Imper.

CONSPECTUS DISSERTATIONUM

HOC VOLUMINE CONTENTARUM.

autem

DISSERTATIO IV.

De Pontificii Primatus natura atque adfectionibus.

CAPUT I.

Finis explicatur, quem Christus in Primatu instituendo sibi maxime proposuit. Fuit autem is Ecclesiæ unitatem fundare, ac conservare. Ad id centro quopiam opus fuit unitatis. Petrum *hoc fuisse, ejusque successores* Romanos *Pontifices Patrum, veterum Theologorum*, Gallicanæ *Ecclesiæ, Hæretirum quoque, atque adeo* Febronii *ac* Pereiræ *consensione testatissima res est.*

I. PRæcipuum meæ cum *Febronio* controversiæ caput adgredior. Primatus is est *Romani* Pontificis. De peculiaribus ejus juribus postea videbimus. De illius natura nunc disputandum, ejusque adfectione in *Antifebronio* adsertæ a novis ad-

versarii conatibus vindicandæ. Quod ut diligentius, atque enucleatius præstetur, de fine primum, quem Christus in Primatu instituendo sibi proposuit, dicendum mihi esse video. Qua in re non illud quærimus, quæ caussa Christum impulerit, ut *Petro* potius, quam alii cuiquam Apostolorum Primatum detulerit. Atque in ea quidem quæstione non una est Patrum sententia. Nam S. *Hieronymus Petrum* ceteris a Christo prælatum censet (1), quia *Petrus* senior erat; contra *Hilarius* (2), & *Johannes Chrysostomus* (3) *Petrum* ideo Primatus dignitate ornatum ajunt, quod primo vocatus a Christo primus credidit Christo; summæ *Petri* caritati alii tribuunt, ut *Origenes*, & *Augustinus* (4); plerique insigni fidei confessioni, qua *Petrus* Christum Dei Filium præ ceteris prædicavit. Verum de hac quæstione nihil est, cur solliciti simus. Satis nobis est,

(1) *lib. I. in Jovin.*
(2) *in cap. VII. Matth.*
(3) *hom. 9. de pœnit.*
(4) *Serm. 76. & 246.* Hæc sententia nuper placuit cl. D. *Kauffmans diss. II. §. II. n. 4.* [*n. 3.* perperam est apud *Febronium*]; sed illum sugillat *Febronius* his verbis [*T. II. p. 224.*] " Sinistre profecto, quum, ut heic, „ de *Petri* Primatu ejusque collatione agitur. Principes „ terræ dant in compensationem amoris officia honoratiora, non sic Christus; potestque heic reponi Doctori nostro *Coloniensi*, quod Salvator *Matthæi Cap. XVI. v.23.* ubi *conversus dixit* Petro: *Vade post me Satana, scandalum es mihi: quia non sapis ea, quæ Dei sunt, sed ea, quæ hominum* ". Vide in quos hæc *Febronii* maledicta conferenda demum sint, in *Origenem* & S. *Augustinum*.

est, *Petro* fuisse Primatum a Christo collatum, quacunque demum de caussa id honoris uni *Petro* Christus Dominus duxerit deferendum. De ipsa Primatus institutione agendum, caussæque, ob quas Christus Primatem in Ecclesia sua constituerit numquam defecturum, investigandæ.

II. Has autem omnes una hæc complectitur, Ecclesiæ unitas. Nihil ea Christo commendatius fuit. Hinc *unius sponsæ*, *unius ovilis*, *unius domus* nominibus ac symbolis Ecclesia in sacris libris sæpissime designatur. *Paullus* cum primis Christi Doctoris sui præceptionibus insistens illam urget in singulis fere suis epistolis. *Solliciti*, inquit ad *Ephesios* scribens (5), *servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Unum corpus, & unus spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestræ. Unus Dominus, una fides, unum Baptisma. Unus Deus, & Pater omnium.* Ad *Corinthios* autem epistola (6) hæc habet: *Sicut enim corpus unum est, & membra habet multa, omnia autem membra corporis quum sint multa, unum tamen corpus sunt &c. . . . Nunc autem multa quidem membra, unum autem corpus.*

III. Caussa igitur hujus unitatis Christus *alios dedit . . . Pastores & doctores ad consummationem Sanctorum in opus ministerii, do-*

(5) *Ephes. IV. 3. seqq.*
(6) *I. Cor. XII. 12. & 20.*

nec occurramus omnes in unitatem fidei (7). Sed illud præfertim neceffarium duxit, ut unum Ecclefiæ fuæ fundamentum conftitueret: *Super* UNUM *ædificat Ecclefiam fuam*, inquit *Cyprianus* (8), nempe *Petrum*, ut idem Cyprianus diferte fcribit (9): *Una eft Ecclefia a Chrifto Domino* SUPER PETRUM ORIGINE UNITATIS ET RATIONE *fundata*. Namque *exordium ab unitate proficifcitur, ut Ecclefia Chrifti* UNA *monftretur* (10). Quamobrem *Petrus*, ejufque fucceffores *Romani* Pontifices centrum ejufdem unitatis funt, atque appellari omnino debent. Quod *Irenæus* verbo *convenire* explicat eo loco, ubi de *Romana* agens Ecclefia ait: *ad hanc enim Ecclefiam propter potentiorem principalitatem* NECESSE EST OMNEM CONVENIRE ECCLESIAM, *hoc eft eos, qui funt* UNDIQUE *Fideles* (11). Nempe quemadmodum ab *Irenæi* editore clariffimo *Maffuetio* animadverfum eft (12), „ ut *unitas* inter tot Epifcopos, totque fingulares Ecclefias, tam longe a fe invicem diftantes, foveri, omniumque confenfus facilius explorari poffet, nec omnes emergentibus controverfiis, maximo cum fingularum gravamine, fimul in u-

„ num

(7) *Ephef. IV. 12.*
(8) *l. de unit. Ecclef.*
(9) *Ep. LXX.*
(10) idem Cypr. *l. cit. de unit. Ecclef.*
(11) *lib. 3. contr. hæref. cap. III.*
(12) *In Iren. diff. III. art. IV.* §. 30.

„ num locum convenire cogerentur, necesse „ erat primam aliquam inter omnes Ecclesiam constitui, quæ ceteris omnibus præesset, ceteris pro jure invigilaret, ac veluti quoddam *Unitatis centrum* esset, in „ quod omnes confluentes, ejusdem fidei & „ communionis nexu colligarentur. "

IV. Duo porro fuerunt Christo hujus centri constituendi fines; alter ut unitas fundaretur, alter ut eadem jam fundata numquam dissolveretur. Ac de unitatis in *Petro* INSTITUTIONE luculenta sunt S. *Cypriani* testimonia. Nam de *Petro* ait (13): Petrus *super quem Dominus ædificavit Ecclesiam*, & UNDE UNITATIS ORIGINEM INSTITUIT. Similia hæc sunt ex alio ejusdem S. Martyris libro (14): *Quamvis Apostolis post resurrectionem suam parem potestatem tribuat.... tamen ut unitatem manifestaret*, UNITATIS ORIGINEM AB UNO INCIPIENTEM SUA AUCTORITATE DISPOSUIT. Eo illud pertinet *Paciani Barcinonensis* (15): *ipso referente* Matthæo *paullo superius ad* PETRUM *loquutus est Dominus*, *ad unum ideo* UT UNITATEM FORMARET EX UNO, *mox idipsum in commune respiciens*. Spectat *Pacianus* potestatem ligandi atque solvendi quæ prius uni *Petro* promissa fuit a Christo, uti legitur

 apud

(13) *Ep. LXXIII.*
(14) *l. de unit. Eccles.*
(15) *Ep. III.*

apud *Matthæum Cap. XVI.* dein vero post resurrectionem omnibus simul Apostolis communicata, uti apud *Johannem Cap. XX.* Vides autem rationem tradendæ ejus potestatis uni *Petro* (utique caussa Primatus, ad quem totus ille Evangelicus contextus pertinet) referri ad unitatem Ecclesiæ, quæ non mere repræsentaretur in uno *Petro*, sed ex ipso *uno formaretur*. Eadem *Paciano* æqualis *Optatus Milevitanus* tradit, Christum enim idcirco claves regni cœlorum supremam auctoritatem significantes soli *Petro* dedisse ait (16), *ut unitatis negotium formaretur*. Quod ad unitatis conservationem adtinet, testatior res est, ut confirmatione egeat. Unum aut alterum ex Patribus dabo. Venerabilis *Beda* inter homilias *de tempore* explicans illa verba Cap. XVI. *Matthæi*, *& tibi dabo claves Regni cœlorum*, ait: *Ideo B.* Petrus, *qui Christum vera fide confessus, vero est amore sequutus, claves regni cœlorum, & principatum judiciariæ potestatis accepit, ut omnes per orbem credentes intelligant, quia quicumque* AB UNITATE FIDEI, VEL SOCIETATIS ILLIUS *quolibet modo semetipsos segregant, tales nec vinculis peccatorum absolvi, nec januam possint regni cœlestis ingredi*. Quamobrem *Alcuinus* ajebat (17): *ne schismaticus inveniatur, & non catholicus, sequatur probatissimam S.* Roma-

(16) *l. VII. c. 3.*
(17) *Ep. LXX.*

manæ *Ecclesiæ auctoritatem ; ut unde catholicæ fidei initia adcepimus, inde exemplaria salutis nostræ semper habeamus ; ne membra a capite separentur suo*. Disertissima quoque in hanc rem, atque gravissima sunt quæ *Aquilejenses* Patres in epistola ad Imperatores (18) de *Romana* Ecclesia perscripsere: *Totius orbis* Romani *caput* Romanam *Ecclesiam*, *atque illam sacrosanctam Apostolorum fidem ne turbari sineret, obsecranda fuit clementia vestra ; inde enim in omnes venerandæ communionis jura dimanant*. " Quid, rogo, est inquit *Ballerinius*(19) quod catholicæ communionis jura ex *Romana* in alios omnes dimanant Ecclesias? Id unum profecto, ni fallor, quod nulla alia particularis Ecclesia id habet juris per se se, ut aliarum ecclesiarum communionem exigat, nisi ipsa communicet cum Ecclesia *Romana*, quæ sola per se omnium ecclesiarum communionem & unitatem omnino requirit, idemque communionis jus aliis Ecclesiis secum communicantibus impartiatur. "

V. Quæ hactenus ex Patribus confirmavimus atque illustravimus, omnium ætatum Theologis probata fuerunt. *Johannes Gerson* adversariorum coriphæus ea clarissime prodidit in opere *de potestate Ecclesiastica* consid.

(18) *T. II. S. Ambrof. Maur. edit. cl. II. ep.* 2.
(19) *De vi hac ratione primat. pag.* 127.

9. ubi memorata *Christi ordinatione primaria, qua voluit Ecclesiam suam regi principaliter sub uno, & ab uno Monarcha, sicut est una fides, unum baptisma, & una Ecclesia unitate capitis tam primarii quam vicarii*, hanc rationem addidit: *Quoniam iste est optimus principatus præsertim in spiritualibus* AD CONSERVATIONEM UNITATIS FIDEI, *ad quam obligantur omnes*. Inter adversarios celebris quoque est Cardinalis *Cusanus*. Hic tamen quum *Basileensis* Synodi, cui maxime faverat, infelicem exitum deprehendisset, in epistola secunda de usu calicis ad *Bohemos*, quam deinde scripsit, non solum unitatem in genere cum *Romana* Sede necessariam statuit ex S. *Cypriano*, cujus ex sententia *erit*, inquit, *necessario catholica Ecclesia illa, quæ primæ Sedi adhæret*; verum etiam unitatem in fide cum eadem sede adeo necessariam censuit; quum observasset alias sedes, quæ ab ea se se diviserunt, in errores fidei fuisse prolapsas, nec rediisse ad veram fidem nisi eas, quæ ad unitatem fidei ejus reversæ sunt, tutum ab erroribus perfugium in *unione cum principe in Ecclesia* positum pronunciaverit. Neque omittendum *Petri de Marca*, cujus etiam nomen in ore omnium est adversariorum, testimonium in ea dissertatione, quam de *discrimine Clericorum*, & *laicorum* inscripsit (20). *Petro* enim præ ceteris

(20) *num.* 24.

teris Apostolis tributum ait, *quod esset caput unitatis, adeoque tenerentur Apostoli particulares Ecclesias subjicere huic unitati, ut docuit* Optatus, *cujus specialis custodia in universa Ecclesia erat penes* Petrum. *Uno verbo res ista comprehendi potest. Pares Apostoli inter se, & in Apostolatu: sed ratione habita ad unitatem ecclesiarum servandam*, Petrus EXIMIO JURE ET PRÆCIPUO *erat caput unitatis, adeoque sub illo respectu erat caput Apostolorum.*

VI. Quod vero de Illustrissimis *Galliarum* Episcopis dicam? Innumera possem eorum testimonia hanc in rem congerere. Paucis ero contentus ex iis, quæ cl. *Scardi* recitat in opere de *suprema Romani Pontificis auctoritate ex hodierna Ecclesiæ Gallicanæ doctrina* (21). *Ecclesia* Romæ *fundata*, inquit Eminentissimus *de Rohan* (22) *instituta est a Christo centrum essentiale, & necessarium unitatis*. Eodem *Romanam* Ecclesiam titulo cohonestarunt cum *Senonensis* Antistes in pluribus Pastoralibus documentis (23), tum Episcopus *Bo-*

(21) *T. I. pag. 86.*

(22) Mandem. Pastor. 7. Junii 1718. p. II. *l' Eglise de* Rome *est selon l' institution de Jesus-Christ, le centre essentiel & necessaire de l' unité.*

(23) Adfero unum locum ex Monit. 3. n. V. p. 6. *Sans le centre d' union* [le siege Apostolique] *il n' y a point d' unité selon Saint* Cyprien; *sans cette Eglise Apostolique les autres Eglises ne seroient point des Eglises.*

Bononienſis (24). Adde illuſtrem Eminentiſſimi de *Biſſy* ſententiam, quæ hujuſmodi eſt (25): Romana *Eccleſia*, *quam Chriſtus conſtituit centrum communionis Catholicæ & caput corporis, quod unum ſemper eſſe debet; quod tamen hanc unitatem ſervare non poteſt, niſi cum ea maneat unitum tum ſenſuum conformitate, tum perfecta omnium ſuorum membrorum ſubordinatione*. Adde etiam *Podienſem* Epiſcopum in nuperrimo opere (26), quod in prima diſſertatione fuit a nobis non ſemel appellatum. Præſtantiora tamen, quæ univerſus Clerus *Gallicanus* ſæpiſſime litteris prodidit hujuſce veritatis monumenta. Etenim in Encyclica ejus Cleri epiſtola 2. Octobris 1663. ad omnes Regni Archiepiſcopos, & Epiſcopos hæc legimus digna, quorum memoria numquam intereat: " Obſe-
„ quium, quod ſancto Patri exhibere con-
„ ſuevimus, Epiſcoporum *Galliæ* veluti he-
„ redi-

(24) Mandem. Paſtor. 2. dec. 1724. p. 5. *l' Egliſe de* Rome, *le Siege Apoſtolique, centre nèceſſaire de l' unitè Catholique*.

(25) Mandem. Paſtor. 1728. pag. 14. *l' Egliſe de* Rome, *que Jeſus-Chriſt a ètablie a la tète d' un Corps, qui doit toujours ètre un, & qui ne peut toute fois conſerver cette unitè, qu' en demeurant uni avec elle, tant par une conformitè de ſentiment, & par une ſubordination parfaite de tous ſes membres*.

(26) Defenſe des Actes du Clergè &c. P. II. Cap. V. pag. 254. *La Chaire de Saint* Pierre *eſt le centre de cette union. C' eſt dans elle, & par elle, que toutes les Chaires Epiſcopales quoique ſeparèes par de longues diſtances, ne forment de l' Orient juſqu' a l' Occident qu' un ſeul Epiſcopat*. Epiſcopatus unus eſt.

„ reditas est. Hoc est punctum solidum
„ gloriæ nostræ, quod & nostram fidem in-
„ vincibilem reddit, & nostram auctorita-
„ tem infallibilem, quum utramque insepa-
„ rabiliter junctam tenemus cum centro re-
„ ligionis, nos colligantes cum *Petri* Sede
„ per fidem & disciplinam in unitate spi-
„ ritus Ecclesiæ. Portæ inferi prævalere
„ non possent adversus vim, quæ omnibus
„ tenebrarum potestatibus terribilis est ". Hoc ipso nostro sæculo non semel *Gallicani* Præsules suis in Comitiis idem testati sunt. *Cathedra* Petri, *quæ est centrum unitatis*; ita illi in epistola ad universos Regni Antistites ex Comitiis a. 1734. (27); in iis autem litteris, quas ex conventu a. 1735. ad *Clementem* XII. misere pro impetranda *Johannis Francisci Regis* inter Sanctos adscriptione: *Tu es*, inquiunt, *quem veneramur centrum Catholicæ unitatis*.

VII. Quid? quod idipsum Hæretici fateri coacti sunt. *Cowellus Calvinista in Examinatione doctrinæ contra actionem caussæ innocentum* impressa a. 1564. (28) de *Petro*, & ceteris Apostolis dixerat: *Unum ceteris præponi necesse est ad evitanda schismata, & dissensiones tollendas*, deinde addidit (29): *hoc tunc optimum fuit medium in primitiva Ecclesia*,

(27) Act. de cette Assembleè pag. 110. *la Chaire de Saint* Pierre, *qui est le centre de l' unitè*.
(28) *fol.* 106.
(29) *fol.* 107.

sia, quum Dei gratia major, & copiosior erat, quam nunc conferri videmus. Immo ipsi duodecim Apostoli vix satis inter se convenissent, nisi UNUS [Petrus] *ceteris præfectus fuisset*. Ceteros mitto (30), ut unum *Hugonem Grotium* appellem. Hic ergo in *voto pro pace Ecclesiastica* ad art. 7. hæc habet. *Ordo sive in partibus, sive in toto continetur in principatu quodam, sive in præpositi unitate: & hoc est, quod in* Petro *Christus nos docuit*. Et aliquanto post: *Hic ordo semper in Ecclesia manere debet; quia semper manet caussa, idest periculum a schismate*. Similia tradit in *discussione Rivetiani Apologetici*, ubi de *Petri* primatu differens, testatur cum *Hieronymo* unum fuisse præfectum, uti oportebat, ob unitatem servandam, ut schismatibus præcaveretur. *Nam sine tali primatu*, inquit, *exiri a controversiis non poterat, sicut hodie apud Protestantes nulla est ratio, qua ortarum inter ipsos controversiarum reperiatur finis*. Eamdem porro necessitatem primatus confirmat ex *Cypriano*, a quo fatetur in unitatis bonum *agnosci* Petri *primatum cum auctoritate*.

VIII. Quo minus mirandum est, *Febronium* ipsum, ejusque laudatorem *Pereiram* nobis in hoc adsentiri. " Nisi in privata „ quaque Ecclesia, inquit ille (31) Pastor „ quidam adesset præcipuus, cui ceteri eju- „ sdem

(30) Vide de his *Ballerinium lib. cit. pag.* 35.
(31) *T. II. pag.* 373.

„ ſdem Eccleſiæ Paſtores obſequerentur; niſi „ in univerſali caput immineret viſibile, in „ quo velut *Unitatis centro* ſingulæ coaleſcerent Eccleſiæ, ex naturali hominum cupiditate, qua ad ſummam quiſque libertatem ambitioſus adſurgit, timendum prorſus foret, ne diſſoluta brevi unitate, tot „ in Eccleſia exurgerent *ſchiſmata*, *quot Sacerdotes*, uti S. *Hieronymus* loquitur "; immo in priore volumine integro ſecundo paragrapho capitis ſecundi probaverat, *fundamentum bujus Primatus eſſe bonum unitatis in Eccleſia*, & paragrapho quinto, *Eccleſiam, cui Primatus adnectitur*, *per hoc fieri centrum unitatis* oſtenderat. Quoniam autem *Pereiram* nominavi, ejus verbis hoc caput concludam. Sumpta ſunt autem ex epiſtola operis de *Epiſcoporum poteſtate* ad *Luſitanos* Epiſcopos nuncupatoria (32): *Tutti li Padri concordemente inſegnano, non eſſere ſtato altro queſto fine, ſe non ſe quello di togliere ed impedire gli ſciſmi, e conſervare l' unità della Chieſa.*

(32) *pag. XVII.*

CAPUT II.

Naturam Pontificii Primatus in coactiva jurisdictione sitam esse ex iis, quæ supra de centro unitatis constituimus, adversus Febronium *ostenditur, ejusque effugia præcluduntur.*

I. Brevis admodum est nostra cum *Febronio* consensio. *Romanum* Pontificem centrum esse unitatis inter nos convenit; sed dum ejusmodi centri, cui tota Primatus dignitas innititur, indolem atque naturam explicare adgredimur, quam maxime diffidemus. Quære ex *Febronio*, quid rei sit Pontificius Primatus; respondebit (1), principaliter consistere *in ministerio inspectionis super omnes Ecclesias, ut in eis quisque, præsertim Episcopus, suo muneri ac obligationi satisfaciat conformiter ad leges divinas, atque Canones, communi Ecclesiæ consensu seu acceptatione stabilitos; & per hoc* (*Romanum* Pontificem) *fieri centrum unionis, quemadmodum sollicitudo omnium Ecclesiarum, quam habuit Petrus, omni procul dubio* (2) *ex Christi instituto nec alia fuit, nec alia esse potuit, quam* Inspectionis *&* directionis, *in Episcopos jam pro & in certis civitatibus ac districtibus con-*

(1) T. *II. pag.* 272.
(2) ibid. *pag.* 273.

constitutos. Alibi quidem, ne morosiorem se se præberet, ait (3) se probasse *primatum auctoritatis & potestatis: primatum curæ ac sollicitudinis, primatum quoque inferendis una cum Corpore Episcoporum legibus & dijudicandis caussis*, ad idem Corpus, cujus ipse caput est, pertinentibus; immo & *jurisdictionem* (vide hominis facilitatem) non repugnat in *Romano* Pontifice agnoscere (4). Sed hæc verba sunt. Cur enim si *propriam jurisdictionem* intellexisset, non addidit ea verba, quæ in mea explicanda sententia usurparat, *jurisdictionem obligatoriam*, & *coactivam supra universam Ecclesiam?* Cur, inquit, quia Pontificis Romani *cura super intendens* (5) *est diversa a cura Episcopali, minus illa importat infallibilitatem; omnium minime plenam ab eadem Ecclesiæ dependentiam, & respective* absolutam *Papæ* Monarchiam. Audi cetera.
„ Clamant iidem (6), & declamant adver-
„ sus *Febronium*, quando *Cap. II. §. II.* nec
„ non *Cap. V. §. 4.* sustinet, summo Pon-
„ tifici magnam quidem in Ecclesia *auctori-*
„ *tatem* competere, sed non jurisdictionem
„ proprie talem. Nos sane non dispicimus,
„ cur ille per hoc tam graviter deliquisse
„ di-

(3) ibid. *pag.* 321.
(4) ibid. *pag.* 417. *Dicam præ primis, eam semper potestatem, talem auctoritatem, talem etiam, si velint, jurisdictionem* Romano *Pontifici competere &c.*
(5) ibid. *pag.* 179.
(6) ibid. *pag.* 318.

„ dicendus sit. Probavit ille, probavimus „ & nos, Papæ soli & absque Episcoporum „ adcessu & consensu non competere jus „ *sanciendarum* in & pro universali Ecclesia „ *legum*. Probavimus item, quod nonnisi „ per voluntatem Episcoporum obtinuerit „ potestatem, quam vigore primorum & ge„ nuinorum Canonum neque habuit, neque „ exercuit, judicandi in caussis contentiosis, „ sed Episcoporum, seu inferiorum Clerico„ rum. Dicat autem quisquis volet (certe „ nullus id dicet Jurisconsultus) eum, *vi* „ officii, *propriam* habere *jurisdictionem*, qui „ utraque hac potestate destituitur". Viden? ut nobis *Febronius* illudat, dum aut *auctoritatis*, aut *potestatis*, aut etiam *jurisdictionis* nomen non abhorrere se fingit? *Febronio* jungamus perpetuum ejus Sectatorem *Pereiram*; ex discipuli doctrina magistri mens apertius intelligitur. " Dico, *ita ille* (7), „ che l' essenza del Primato è stata in tre „ parole descritta dal S. Abate di *Chiara*„ *valle Bernardo* nel luogo poco sopra ci„ tato: *Quid tibi* (sono parole del Santo al „ Pontefice *Eugenio* Terzo) *dimisit* Petrus „ *Apostolus? Non tibi ille dare, quod non* „ *habuit, potuit. Quod habuit, hoc dedit,* „ SOLLICITUDINEM SUPER ECCLESIAS. „ Questi sono li termini, a' quali ristringe „ S. *Bernardo* il Primato del Papa, vale a „ dire

(7) *in epist. dedicat. pag. XV.*

„ dire, in essere un Ispettore, un soprain-
„ tendente Generale di tutti li Vescovi, di
„ tutti li Fedeli, di tutte le Chiese “. Quærit mox ipse, in quonam collocanda hæc sit inspectio? ac post multas easque inanissimas, atque malevolentiæ & ignorantiæ plenas in *Romanos* Pontifices Curiamque *Romanam* declamationes propositæ quæstioni tandem respondet (8), “ non in altro riposi
„ da S. *Bernardo* l'essenza del Primato, che
„ nell' essere il *Romano* Pontefice un Prela-
„ to agli altri Prelati tutti superiore, Ca-
„ po, e primo Presidente di tutti li Vescò-
„ vi, a cui per uffizio di sua Primazia in-
„ combe d' invigilare sopra tutta la Chiesa,
„ acciò ognuno attenda ed adempisca esat-
„ tamente le obbligazioni, funzioni, e mi-
„ nisterj del proprio Ordine ed uffizio: e
„ con ciò mantenere il Corpo della Chiesa
„ in quella bella disposizione ed armonia
„ stabilita da Cristo e da suoi Apostoli,
„ conservando illesi li diritti di ciascun gra-
„ do, e mantenendo in ciascun membro
„ l'uso libero delle funzioni proprie di sua
„ Gerarchia. “

II. Nos enimvero alia omnia sentimus. Jurisdictionem in *Romano* Pontifice profitemur veram propriamque in Ecclesiasticis rebus ad constituendam conservandamque unitatem, quæ coactionis vi polleat (hæc ge-

(8) ibi *pag. XVII.*

nuina Pontificii Primatus indoles est); addimus continenter præcipuas, atque ex ipsa Christi institutione insitas ejus adfectiones esse, quod 1. in universam, qua late patet, Ecclesiam proferatur. 2. quoscumque totius Christiani orbis fideles suis licet Episcopis subiectos proxime & immediate adficiat. 3. suprema sit, & nulli in terris potestati, ne Ecclesiæ pridem in generale Concilium coactæ obnoxia. De peculiaribus autem ejus juribus, quæ *Febronius Romano* Pontifici negat, heic agendi, ut dissertationis initio monueram, labore supersedendum est; huic enim quæstioni, ubi in unam Primatus naturam inquirimus, non satis apte isthæc tractatio immisceretur. Perspicue ni fallor, meam ego sententiam exposui. Quæ ad necessarias Primatus adfectiones pertinent, sequentibus capitibus confirmabimus. Heic uni hæreamus ejusdem Primatus naturæ, quam in veræ propriæque cogentis jurisdictionis potestate posuimus.

III. Non ego *Febronianam* sententiam aut cum M. *Antonii* de *Dominis*, qui jurisdictionis *potestatem* Primatui diserte eripuit (9), aut

(9) Antiquiorem hujus erroris auctorem indicare poteram, *Marsilium Patavinum*. Audiat *Febronius*, & exhorrescat, audiat, inqnam, quæ *Almainus* ex Theologis ipsi familiaribus unus hac de re scribit [de potest. Eccl. & laic. q. 3. cap. 2.] Marsilius *de* Padua *ponit*, *quod Papa nullam habet potestatem coercitivam*, sive *coactivam ex institutione Christi*; *sed ista opinio est damnata*.

aut cum *Leibnitii*, qui nonnullis unam *directoriam* potestatem spirituali Magistratui concessisse videtur (10), erroribus conferam; ac ne illud quidem memorabo totum quantum hocce unius *inspectionis Romano* Pontifici adserendæ systema ex damnati *Dupinii* libris prodiisse (11). Hæc ad invidiam adversario conflandam videri fortasse possent adcommodata, non ad ejus retundendos conatus. Perspiciat ipse num valde gloriosum Catholico homini sit ex turbidis hisce fontibus aquam, quam bibat ipse, aliisque bibendam propinet, haurire. Rem nos adgrediamur. Certissimam autem, ex qua uter nostrum fallatur, dijudicandi regulam *Febronius* ipse in medium adfert (12): *Quod*, inquit, *Patres* semper, *id est per omnes ætates*, *quod* ubique, *etiam in* Oriente, *in* Africa, *in* Gallia, *Pontifici competere agnoverunt*, *id* (*maxime si Concilia conspirent*) *ei omni jure deberi censendum est*. Non erat, profe-

(10) T. I. epistolar. edit. Lipſ. a. 1734. pag. 55. *Quum sit Deus ordinis, & corpus unius Ecclesiæ Catholicæ & Apostolicæ uno regimine hierarchiaque universali continendum juris divini sit: consequens est, ut ejusdem sit juris supremus in eo spiritualis magistratus terminis se justis continens* (*hæc verba nunc addo*) *directoria potestate, omniaque* [forte *omnique*] *necessaria ad explendum munus pro salute Ecclesiæ agendi facultate instructus*. Quamquam quum *Leibnitius* directoriæ potestati addat *omnem necessariam ad explendum munus facultatem*, amplius aliquid *directoria potestate*, mea quidem sententia, indicat.

(11) Confer *Antifebronium diss. II. Cap. I. n.* 8.

(12) *T. II. p.* 417. Eamdem inculcat *p.* 73. & 375.

cto cur ille a *Bossuetio* in *expositione Catholicæ Fidei* se ista mutuari iactaret. Una enim hæc regula a me in toto *Antifebronio* spectata fuit. Quare a primis Ecclesiæ sæculis ad octavum (nam de consequentibus sæculis, ut quæ ab *Isidorianis* decretalibus occupata fuerint, dubium non est vel ipso non diffitente *Febronio*, quin nostra dogmata ubique & sola saltem ad magni *Occidentalis* schismatis tempora sint pervagata) conquisitis ex omni natione Patrum & Conciliorum certissimis testimoniis Pontificii, qualem descripsi, Primatum confirmavi. Sed eam tamen regulam libentissime, ut est a *Febronio* proposita, adripio; atque ita argumentor: *Patres & semper, idest per omnes ætates, & ubique, etiam in* Oriente, *in* Africa, *in* Gallia Romanum *Pontificem centrum Catholicæ unitatis agnoverunt*: huic propositioni, ut vidimus, *Febronius* plane adsentitur; Patres igitur & *semper*, & *ubique* agnoverunt (utor heic iterum altero *Febronii* axiomate) *omnia illa, & sola esse Primigenia, & essentialia jura Primatus, sine quibus unitas*, & centri ratio *non potest servari* (13). Insanus sit, qui hanc consequutionem negarit. Hoc igitur demum est inquirendum, num sine cogente jurisdictione unitas formari (id enim addendum) & servari possit, si enim formari, servarique nequeat, *primigenia*

[13] T. I. *Cap. II.* §. 4. *pag.* 104.

nia profecto & *essentialis* Primatui dici ejusmodi jurisdictio debebit. Catholicos quidem *jurisdictionis* nomine nonnisi *vim coactivam* intellexisse testis est locupletissimus M. *Antonius* de *Dominis*, quum enim primatum, ut dixi, jurisdictionis explosisset (14), Catholicos secus docere fatetur, *qui*, inquit (15) *in eo requirunt veram jurisdictionem, hoc est vim coactivam*. Verum anne aliter sentire potuissent? Quomodo enim unitas omnium *ex uno formari* possit, ut *Pacianus* ajebat, nisi omnes cum illo conveniant, eique uniantur? Sed hoc vim quamdam in illo præcipuam exigit, qua omnes ad unitatem secum custodiendam obligentur. Formata porro unitate illud maxime *uni* curandum, ne hæreses, ac schismata suboriantur, aut si subnascantur, evellantur illæ statim; hæc statim compescantur. Quare *Cœlestinus* ajebat (16): *in speculis a Deo constituti* (sumus) *ut vigilantiæ nostræ diligentiam comprobantes, & quæ coercenda sunt resecemus, & quæ observanda sunt sanciamus*. Verum quis intelligat hæc ab eo præstari posse, qui cogente jurisdictione uti non possit ad frangendam scelestissimorum hominum temeritatem? *Ecclesiæ salus*, ut recte *Hieronymus* (17) *in summi Sacerdotis dignitate pendet, cui si non* ex-

(14) *l. I. de Rep. Eccles. cap. I. n. I.*
(15) ibid.
(16) *T. I. Epist. R. P. edit. Coust. col.* 1066.
(17) *in Dial. contr. Lucifer. n.* 9.

EXSORS *quædam* , *&* *ab omnibus* EMINENS DETUR POTESTAS , *tot in Ecclesiis efficientur schismata*, *quot Sacerdotes*. Igitur si quod a D. *Nicole* scriptum reperio (18), *juris est divini*, *&* *ex institutione Christi*, ut *Pontifex* Romanus *omni potestate* *&* *prærogativis ad unitatem* EFFICACITER *conservandam necessariis præditus sit* , vis coactiva , atque adeo vera propriaque jurisdictio denegari illi nullatenus poterit.

IV. Accedat aliud hujusce rei argumentum, quod ipse *Febronius* nobis suppeditat. *Quam sollicitudinem* , inquit ille (19), *quam potestatem* Paullus , Jacobus , Andreas &c. *viri habuerunt in* omnibus *utcumque dissitis* Ecclesiis *particularibus* [*harum enim multæ eo etiam tempore fundatæ* *&* *per singulares Episcopos rectæ sunt*] ; *eamdem in omnibus per orbem Christianum Ecclesiis agnoscemus* (in) *successoribus Petri*. Conditionem adcipio. At quænam fuit extraordinaria Apostolorum in omnes Ecclesias sollicitudo? *Illa* , [respondet *Febronius*] *omni proculdubio ex Christi instituto nec alia fuit*, *nec alia esse potuit*, *quam* Inspectionis *&* Directionis, *in Episcopos jam pro* *&* *in certis civitatibus ac districtibus constitutos*. Hoc enimvero est , quod nollem a Catholico homine dictum . Nam quid hoc est, quam Apostolos legum ferendarum auctori-

(18) *Exposit. du Symbole artic. IX. ch. 2.*
[19] *T. II. pag. 273.*

ctoritate, ac judiciaria potestate cum *Pfaffio*, *Boehmero*, aliisque Protestantibus contra sacrarum Scripturarum eloquia, ac certissimas Patrum sententias spoliare? Aliqua de Apostolorum legibus superiore dissertatione (20) indicata sunt; plura de utraque legum edendarum, judicandique potestate inveniet Lector in Clarissimorum Archiepiscoporum *Ebredunensis*, & *Camaracensis* Pastoralibus documentis adversus XI. Advocatorum consultationem; immo & apud *Johannem Laurentium Mosbemium Lutheranæ* licet factionis hominem, qui veritatis vi contra recepta apud suos dogmata coactus est Jurisdictionem in Apostolis, ac *legislativam*, ut ajunt, potestatem fateri. Mihi satis erit, ex *Febronio* quærere, num utraque hæc potestas, qua maxime coactiva jurisdictio continetur, ab Episcopis sit removenda? Minime vero, inquiet; Episcopi utraque pollent facultate, neque id salvâ fide negari potest. Aut igitur, infero ego Episcopi Apostolis sunt auctoritate præstantiores, aut in Apostolis quoque duplex illa potestas est agnoscenda. Primum illud non adferet profecto, qui *in ipsam Apostolicam auctoritatem Episcopos succedere tradit* (21), *ita nimirum, ut quidquid potestatis Episcopalis, id est, ad regimen Ecclesiæ spectantis*, Apostoli *habuerunt*, *id ab*

(20) *Cap. IV.*
(21) *T. I. Cap. VII. §. I. n. I. pag.* 537.

ipsis in Episcopos *transfusum sit*. An Apostoli, quam ipsi non habuerunt, in Episcopos *transfuderint* potestatem? Quid ergo superest, nisi ut alterum vel invitus fateatur? Reponet fortasse *Febronius*, se Apostolis tantum *in Episcopos a se constitutos* jurisdictionem cogentem negare, non in alios Fideles; at satis ridicule hæc responderet. Episcopi enim illi, licet cum sui gregis portione collati Pastores essent, cum Apostolis tamen comparati oves erant, eodem propterea jure ab his pascendæ, quo ab illis singuli sui greges pascebantur. Enimvero ignorare *Febronius* non potest, doctis viris (22) non improbabilem visam esse eorum opinionem, qui duce, ut ipsi putant, *Hieronymo* docent Presbyteros, qui *in commune Corinthiorum* Ecclesiam regebant, Episcopali jure fuisse præditos, non simplices Presbyteros. Ad Episcopos ergo illos ea referenda sunt Apostolicæ auctoritatis verba, quibus *Paullus* & sublatum e medio *Corinthiacæ* Ecclesiæ non fuisse nefarii incestus reum graviter expostulat, & ad eos se in *virga* venturum minatur. Quæ quidem verba Patres ab *Ebredunensi* Archiepiscopo indicati magna consensione de cogente potestate intellexere. Et illud *Febronius* in mentem revo-

cet,

(22) Confer Petavium *de Ecclef. Hierarch. lib. III. cap. XI. n. 6. &* Mamachium *Orig. & Antiq. Christian. T. IV. p.* 483.

cet, quod utique saltem in *Calmetii* dictionario legerit, esse qui *Diotrephen* a *Johanne* (23) commemoratum Episcopi adcenseant, de eo tamen hæc *Johannes: propter hoc si venero commoneam ejus opera, quæ facit*, idest *Budæo* interprete *judicabo*, aut etiam Œcumenii sententia *minabor puniam* (24). Quæ tamen ut vera non esse, aut saltem non certa concedam, illud saltem efficiunt, in tanta vetustissimorum Apostolicæ ætatis monumentorum inopia aliquid exstare, unde certissimis, quæ adtulimus, argumentis historiam omnino non refragari intelligamus.

V. Sed quoniam Episcopalis jurisdictionis injecta mentio est, ex ea novum in *Dupinianum Febronii* systema ducere argumentum licebit. Quam enim Episcopi cogentem potestatem indepti sunt, eam nonnisi unitatis constituendæ, servandæque caussa obtinuere. Quod si una singularis Ecclesia esse non posset, nisi in singulos ejus cœtus Fideles uti Episcopus posset vi, qua ad unitatem compellerentur, efficacissima; quanto minus universæ Christiani orbis Ecclesiæ in unitate consistere possent, nisi *unus* ille, quorum convenire illis opus est, ejusmodi cogente jurisdictione frueretur? Adposite ad hanc sententiam S. *Thomas*, *ubicumque*, inquit (25)

(23) *Ep III.* 10.
(24) Confer *Benedictum Justinianum* Virum doctissimum *in comm. ad* eum *Joh.* locum.

(25), *sunt multa regimina ordinata in unum, oportet esse aliquod universale regimen supra particularia regimina . . . alias non posset esse colligatio ad unum* . Et ideo *quum tota Ecclesia sit unum corpus, oportet, si ista unitas debet conservari, quod sit aliqua potestas regitiva respectu totius Ecclesiæ supra potestatem Episcopalem, qua unaquæque specialis Ecclesia regitur: hæc est potestas Papæ . . . . Et inter Episcopum simplicem & Papam sunt alii gradus dignitatum correspondentes gradibus unionis, secundum quos una congregatio vel communitas includit aliam* . Quamobrem quum hic graduum ordo ad unitatis conservationem sit institutus, ne inutilis plane sit, potestas *regitiva* minore efficacitatis vi pollere non debet in uno, quam in alio, sed quemadmodum infimus simplicis Episcopi gradus cogentem potestatem in cœtum sibi subditum exercere potest, ita poterunt servato Canonum jure in simplices Episcopos Archiepiscopi, in hos vero Patriarchæ non impari uti jurisdictione, donec ad supremum unitatis caput & centrum, nempe *Romanum* Pontificem deveniamus, cui propterea in omnes summum esse debebit imperium, maximaque vis potestatis.

VI. Atque hinc magnificentissimi illi honoris tituli, quibus *Romanæ* Sedis auctoritatem

(25) *In IV. dist. 24. quæst. 3. art. 2.*

tatem in *Antifebronio* (26) a Patribus passim designatam fuisse demonstravi; *Principatus* ab *Augustino* (27), *Arelatensis* Provinciæ Metropolitis (28); *Potestatis a Zosimo* in epistola ad *Aurelium*, aliosque Episcopos *Carthaginiensis* Concilii (29), ejusque *potestatis*, quæ aliquid multo nobilius, præstantiusque complectatur, quam quod *communionis cum Apostolica Sede* nomine denotaretur (30); potestatis, *ex cujus deliberatione* certum sit, *summam rerum pendere* (31); potestatis *omnibus præpositæ ad medicinalem sanitatem emersi vulneris* (32). Hæc enim omnia satis aperte Primatum indicant, qui non simplici vigilantia, aut inspectione contineatur, sed cum imperio exerceatur, atque a *Florentino* Concilio (33) definiri potuerit *Pascendi, regendi, & gubernandi universalem Ecclesiam* PLENA *potestas*. Ad hæc omnia quid *Febronius*? Audi Lector, & obstupesce (34). " Qua „ autem ratione, quove jure P. *Zaccaria* „ prætensis suis Centri qualitatibus & ap„ per-

(26) *Diss. II. cap.* 2.
(27) *Ep.* CLXII.
(28) inter *Leonian. ep. LXV. col.* 905. *Ballerin. edit.*
(29) *T. I. epist. Rom. Pont. edit. Coust. col.* 974.
(30) Bonifacius I. ibid. col. 1037. *Quum se ab Apostolicæ* Sedis *communione*. & UT DICAM VERIUS, *Potestate separare nituntur*.
(31) idem Bonifac. *epist. ad* Rufum *ibid. col.* 1039.
[32] Stephanus Dorensis *in Concil. Later. sub Mart. I. T. VI. Labb. edit*- Conc. *pag.* 104.
[33] *Sess.* XXV.
(34) *T. II. pag.* 375.

„ pertenentiis *Bossuetanum* hoc *Ubique* poterit applicare? Ut tamen in gravi hac materia non omittamus dare proximiorem aliquam regulam, firmumque principium, e quo singulares & ultimatæ conclusiones deduci queant, dicemus cum Clero *Gallicano* apud *Febronium Cap. I.* §. 8. *n.* 8. sedenti in centro commissam esse *sollicitudinem omnium Ecclesiarum*, eo sensu, quo divus *Bernardus*, secutus *Cyprianum*, *Augustinum*, *Gregorium* M. scripsit ad *Eugenium* Papam *lib. II. de considerat. cap. 6. n.* 10. *Quid tibi dimisit* Petrus *Apostolus? Non tibi ille dare, quod non habet, potuit; quod habuit, hoc dedit*, SOLLICITUDINEM SUPER ECCLESIAS". Excute universam *Febronii* defensionem; hoc unum est, quo ille capiti II. secundæ dissertationis, ubi ex centri ratione, Patrumque testimoniis Primatum *Romani* Pontificis esse jurisdictionis debere comprobavi, se satisfacere existimavit. Creditumne *ubique* est, centrum esse omnium Ecclesiarum *Romanum* Pontificem? an non? Creditum id fatetur *Febronius*; debuerat igitur ostendere centri ad formandam, servandamque *efficaciter* unitatem a Christo instituti non eam esse naturam, ut cogentem jurisdictionem exposcat; hoc, inquam, debuerat ostendere, ac præterea nominum, quæ non in *Italia* solum, sed etiam in *Africa* & in *Oriente* (neque enim *Italus Augusti-*

Augustinus fuit, aut *Stephanus Dorensis*) *Romani* Pontificis tributa fuere Primatui, significationem ac vim una *inspectione* posse concludi. Id quæso in animo sibi imprimat, si vindicationes meas confutare iterum adgrediatur sibi maxime cavendum, ne ridiculis hujusmodi effugiis id demum prodat, se nihil habere quod respondeat. Simile illud est, quod ex *Bernardo* adfert, *sollicitudinem omnium Ecclesiarum* EO SENSU, quo D. Bernardus scripsit, *sedenti in centro commissam esse* ait; perinde ac si *Bernardi* testimoniis sanctissimum Abbatem omnino a nobis stare in *Antifebronio* non fuerit apertissime demonstratum. An non *Bernardi* hæc sunt (35)? *Plenitudo siquidem potestatis super universas orbis Ecclesias singulari prærogativa Apostolicæ Sedi donata est. Qui igitur huic potestati resistit*, DEI ORDINATIONI *resistit*. An non *Bernardi* ista ex eodem secundo *de consideratione* libro, quem *Febronius* citare audet? *Sunt quidem & alii cœli janitores, & gregum Pastores; sed tu tanto gloriosius, quanto & differentius utrumque præ ceteris nomen hereditasti: Habent illi sibi adsignatos greges; tibi universi crediti, uni unus. Nec modo ovium, sed & Pastorum tu unus es Pastor . . . Aliorum potestas certis arctatur limitibus; tua extenditur & in ipsos, qui potestatem super alios adceperunt. Nonne si caussa exstiterit, tu Epi-*

(35) Ep. 131.

ſcopo cœlum claudere, ET IPSUM AB EPISCOPATU DEPONERE (quod poſſe Pontificem *Febronius* pernegat), *etiam & tradere Satanæ potes?* Quonam ergo mens *Febronii* avolavit, quum *Bernardum* nobis opponere non extimuit?

C A-

CAPUT III.

Ingenitas Primatus Pontificii proprietates explicare adgredientibus nobis prior illa occurrit, quod universalis sit, atque in universam Ecclesiam se exporrigat. Id postulat centri ratio, quam in Romano *Pontifice vel ipse* Febronius *agnoscit; postulant Patres; postulat cum primis Concilium* Florentinum, *de quo disputantem mire hallucinari* Febronium, *quemadmodum in* Antifebronio *dictum fuerat, iterum confirmatur.*

I. POntificii Primatus naturam explicuimus hactenus, ac confirmavimus. Ad ejus adfectiones nos convertimus. Primum autem earum esse posuimus, quod suæ ambitu auctoritatis universam Ecclesiam coerceat. Ac *Febronius* quidem Primatum a se confictum tribuit *Romano* Pontifici in omnes particulares Ecclesias; non item in universam Ecclesiam. Quos autem duces hac in sententia habuerit, ipse explicat in sua ad Cl. P. D. *Trattwein* responsione (1). „ Universitas *Coloniensis*, inquit, in Responso, quod ad mandatum Archiepiscopi „ sui *Theodorici* dedit anno 1440. apud Bulæum Hist. Universit. Paris T. V. pag. „ 461. *Omnes*, ait, *obedire tenentur Christo*, „ *sua-*

(1) T. II. pag. 192.

„ *suæque sponsæ, in qua Ecclesia prima præ-*
„ *sidentia est Sedes Apostolica* SUPER OMNES
„ ALIAS ECCLESIAS PARTICULARES ET
„ SEDES INFERIORES, *non* SUPER TOTAM
„ UNIVERSALEM *prælata*. *Gerson* Sermone
in Festo S. *Antonii Constantiæ* habito App.
„ Tom. II. col. 355. *Vidi nuper S.* Tho-
„ mam, & Bonaventuram, *dant supremam &*
„ *plenam summo Pontifici potestatem Ecclesia-*
„ *sticam; recte proculdubio, sed hoc faciunt*
„ *in comparatione ad Fideles singulos*, ET
„ PARTICULARES ECCLESIAS. Patres Con-
„ cilii *Basileensis* apud *Harduinum* Tom. VIII.
„ col. 1326. *Quis jam de potestate Concilii*
„ *super omnes alias potestates ambigere pote-*
„ *rit, tot irrefragabilibus testimoniis compro-*
„ *bata? . . . Omnes* SINGULARES HOMINES
„ PARTICULARESQUE ECCLESIÆ *ipsi Pon-*
„ *tifici obedire debent, nisi in iis, quæ huic*
„ *sacræ Synodo, & cuilibet alteri legitime con-*
„ *gregatæ præjudicium generarent. Nam, si*
„ *sit caput ministeriale Ecclesiæ, non tamen*
„ *est major tota Ecclesia.*"

II. Eosdem Auctores indicaverat Anonymus, qui *Responsionem edidit ad posteriores Steyærtii* theses, a *Charlasio* confutatus in dissertatione *de Concilio Œcumenico*; sed vere ut dicam, neuter gloriari hisce magistris debuerat: *Coloniensis* Universitas, quo tempore suum illud responsum dedit, ad Antipapæ *Felicis* V. partes transierat cum Academiis

demiis *Viennensi*, *Erfordiensi*, & *Cracoviensi*. De *Basileensibus* vero nihil heic addam. Satis dixero, si non schismaticos modo appellavero, sed nefarii Schismatis auctores, atque incentores. *Gersonius* ut ne quæ alibi de eo admonui, frustra repetam, heic certe fallitur, dum pro suo illo dogmate Sanctos *Thomam*, & *Bonaventuram* appellat. Uterque enim Ecclesiæ non solum dispersæ, sed in Œcumenica quoque Synodo congregatæ suprema Pontifices Romanos potestate præesse tam aperte docet, *ut*, quod *Charlasius* ait (2), *nec* Gersonius, *nec quilibet alter glossa aliqua eorum verbis offundere tenebras poterit*. Nempe S. *Thomas* (3) docet: " Sicut au-
" tem posterior Synodus potestatem habet
" interpretandi symbolum, a priore symbo-
" lo conditum, ac ponendi aliqua ad ejus
" explanationem, ut ex prædictis patet;
" ita etiam *Romanus* Pontifex hoc sua au-
" ctoritate potest, cujus auctoritate sola Sy-
" nodus congregari potest, & A QUO SEN-
" TENTIA SYNODI CONFIRMATUR, ET
" AD IPSUM A SYNODO APPELLATUR.
" Quæ omnia patent ex gestis *Calcedonensis*
" Synodi. Nec est necessarium, quod ad
" ejus expositionem faciendam Universale
" Concilium congregetur ". Seraphicus autem Doctor *Regulam Fratrum Minorum* ex-

[1] *Diss. cit. cap.* 10. *pag.* 207.
(2) *De potentia quæst. X. art.* 4. *ad* 13.

planans ea verba: *Honorius Episcopus* ita interpretatur: " Episcopus utique non alicu„ jus partis solum, sed totius universitatis „ est. Quod si unus non esset, qui in omnes „ exercere posset jurisdictionem, ubi mane„ ret status Ecclesiæ? Si, partibus discor„ dantibus (quod & in Synodis contingere „ posse quis neget?) non esset, qui posset „ manum mittere in ambabus, fuisset Sy„ nagoga felicior, quam Ecclesia; quia il„ la habebat unum summum Pontificem, „ qui omnes discordias poterat terminare, „ ut patet in *Deuteronomio*". Alibi (4) vero summum Pontificem SOLIUS DEI JUDICIO RESERVARI scribit. Quamobrem quum *Febronius* ea solum de caussa summis Pontificibus nolit in universam Ecclesiam Primatum potestatis concedere, ne ipsas quoque Œcumenicas Synodos ejus auctoritati subijcere cogatur, manifestissimum est, nec *Thomam*, nec *Bonaventuram*, qui *Romani* Pontificis auctoritati generalia ipsa Concilia subesse professi sunt, non potuisse illi in universam Ecclesiam eripere potestatem.

III. Nec vero aliter sentire ii poterant, quibus perspectum erat, super *Petrum* non tantummodo omnes particulares Ecclesias fundatas a Christo fuisse, sed universam ædificatam Ecclesiam, *super unum unam*. Ratio autem Primatus eam Ecclesiam spectat,

quæ

(4) *In opusc. Hierarch. Eccles. p. II. cap. I.*

quæ super *Petrum* fuit a Christo ædificata. Idipsum finis constituendi Primatus declarat. " Nam, inquit cl. *Ballerinius* (5), " quum primatum, ut diximus, non meri " honoris & ordinis, sed peculiaris Jurisdi- " ctionis institutus fuerit a Christo in bo- " num unitatis Ecclesiæ, ut capite consti- " tuto scissurarum & schismatis tollatur oc- " casio; vim profecto coactivam in omnes " collective debet habere, sine qua latus " schismatibus & scissuris aditus pateret, " unitatisque bonum obtineri non posset. " Hinc qua ratione ea vis in singulos ab " adversariis conceditur caussa primatus, ea- " dem in omnes collective concedenda est, " quum universæ Ecclesiæ unitas non ex " singulis tantum, sed ex omnibus collecti- " ve sumptis & in unum coactis redeat ". Hinc illud S. *Ambrosii* (6): *Petra dicitur* Petrus, *eo quod tamquam saxum immobile totius operis Christiani compagem molemque contineat*.

IV. Eadem de caussa nihil summis Pontificibus ac ceteris Patribus usitatius, quam *Petrum Romanosque* Pontifices *universæ* Ecclesiæ fuisse præpositos. *Bonifacii* I. hæc sunt in epistola quinctadecima (7). *Manet beatum Apostolum* Petrum *per sententiam Dominicam* uni-

(5) *De potest. Eccles. cap. IV. n. 10. pag. 61.*
(6) *Serm. XLVII.*
[7] *col. 1039. Coust.*

universalis Ecclesiæ ab hoc sollicitudo suscepta. Ita vero in *Leoniano* Sacramentario legimus (8) *Quæ te dispensante, devota obsequitur, quidquid sedes illa censuerit, quam tenere voluisti totius Ecclesiæ Principatum*; nec multo postea (9): *qui ut hanc Sedem* Regimen Ecclesiæ totius *efficeres*, *& quod hæc prædicasset*, *ostenderes ubique servandum*, *simul in ea & Apostolicæ Principem dignitatis*, *& Magistrum Gentium collocasti*. Ab his non discrepant, quæ alio loco scribit S. *Leo* Magnus (10): *Et quia*, inquit, *per omnes Ecclesias cura nostra distenditur*, *exigente hoc a Nobis Domino*, *qui Apostolicæ dignitatis beatissimo Apostolo* Petro *primatum fidei suæ remuneratione commisit*, *universalem Ecclesiam in fundamenti ipsius soliditate constituens*. Hoc sequutus *Bernardus* ad *Eugenium* ait (11). *Quisque ceterorum* (Episcoporum) *habet suam*, *tibi una commissa est grandissima navis facta ex* OMNIBUS *ipsa* UNIVERSALIS ECCLESIA *toto orbe diffusa*. Addamus etiam *Bonaventuram*, ut ejus mens fiat exploratior: *Respondens*, inquit (12), Simon Petrus, *dixit ad Christum*: *quia unus pro omnibus respondet*, *ut commendetur unitas Ecclesiæ in Fide*, *confessione*, *& prælatione*. *Unde* Petrus *tamquam*

unus

[8] *col.* 337. *Murator. edit.*
(9) ibid. *col.* 341.
(10) *Ep. V. Baller. edit.*
(11) *De Considerat. lib.* II. C. VIII.
(12) *in Cap. IX. Luc.*

unus Prælatus universalis Ecclesiæ, unus pro omnibus respondet. Propter quod dicebat Paullus: Obsecro ut idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata. *Unde merito istius confessionis unius pro omnibus, nomen* Petri *est sibi confirmatum*. ET UNIVERSALIS PRÆLATIO SUPER ECCLESIAM EST CONCESSA: Equidem ignoro, utrum qui in omnes collectim Christianas Ecclesias jus esse *Romano* Pontifici vellet significare, aliis aut disertioribus verbis uti posset.

V. Vix certe aliud *Florentinis* Patribus indicare visum fuit, quum in decreto pro *Græcorum* unione, cui ipsi Græci subscripserunt, definiere, *Sanctam Apostolicam Sedem*, & Romanum *Pontificem in* UNIVERSUM ORBEM *tenere primatum*, & *ipsum Pontificem* Romanum *successorem esse Beati* Petri *principis Apostolorum*, & *verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ caput*, & *omnium Christianorum patrem ac doctorem existere*, & *ipsi in B.* Petro *pascendi, regendi* & *gubernandi* UNIVERSALEM ECCLESIAM *a D. N. Jesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in gestis Conciliorum* & *Canonibus continetur*. Tria heic *Febronius* opponit. " Primatum ait (13) non ab omnibus ,, pro *generali* agnosci præsertim a *Gallis*, ,, ac damus, inquit, testem *Gallum* omni ,, exceptione majorem *Carolum* Cardinalem

(13) *T. II. pag. 189.*

„ de *Lotharingia*, qui ex ipsa *Tridentina* Sy-
„ nodo hæc ad *Britonem* Secretarium suum,
„ quem ad Pontificem ablegaverat, *Romam*
„ perscripsit: *Apud* Gallos Constantiense
„ *Concilium in partibus suis omnibus ut gene-*
„ *rale habetur*: Basileense *in auctoritatem ad-*
„ *mittitur*: Florentinum *nec legitimum*, *nec*
„ *generale reputatur* ". Deinde " *quidquid*
„ *sit*, inquit (14), tuto adseri potest decla-
„ rationem Concilii *Florentini* decretis *sess.*
„ *IV. & V.* Synodi *Constantiensis* non repu-
„ gnare. Hoc observavit Ill. *Bossuetus* ita
„ scribens lib. X. cap. 10. *Verba Decreti* Flo-
„ rentini *revera nil babent* Constantiensi *De-*
„ *creto contrarium*. *Nempe hæc verba obijciunt*:
„ Papæ in B. *Petro* pascendi, regendi, &
„ gubernandi universalem Ecclesiam a Do-
„ mino plenam potestatem fuisse traditam.
„ *Atqui hæc non indicant*, *eam potestatem ita*
„ *esse datam*, *ut adunatæ quoque Ecclesiæ con-*
„ *sensum unus vinceret*, *quod* Patres Constan-
„ tienses *condemnabant*. *Ergo* Florentini *Pa-*
„ *tres* Constantiensibus *non repugnant* ". Tan-
dem legenda esse extrema *Florentini* Conci-
lii verba pronunciat non *quemadmodum* ET-
IAM, uti a nobis descripta sunt, sed *quem
admodum & in gestis &c.*, ea lege scilicet
ut Pontifex summa sua potestate utatur *jux-
ta modum*, *qui & in Actis Conciliorum* Œcu-
menicorum, *& in Canonibus continetur*. Ve-
rum

(14) ibid. *pag.* 190.

rum quod sæpe alias questus sum, heic quoque queri debeo, *Febronium* eadem in sua defensione repetere, quæ prius dixerat, non dicam non adtactis, sed ne indicatis quidem gravissimis meis argumentis.

VI. Profecto ad primum quod adtinet, in *Galliis* quoque *generale* haberi *Florentinum* Concilium testes produxi (15) *Boucatum*, *Annatum*, *Dantine Benedictinum* operis quod prænotatur *l'Art de verifier les dates*, auctorem, anonymum *Dictionarii* Conciliorum consarcinatorem, & *Juveninum Gallos* omnes, atque eruditione spectatos, neque omnes *Romanis* partibus addictissimos. Cur horum testimonia dissimulavit, ut Cardinalis *Lotharingii* qui *re nondum plene discussa*, ut *Juveninus* loquitur, ita sensit, verba appellaret a me quoque ex eodem *Juvenino* recitata? Percommoda sane infringendarum omnium sacrarum legum definitionumque eludendarum ratio hæc est, siquid Pontifices statuant, quod nostris opinionibus adversetur, œcumenica appellare Concilia; si vero ipsa nobis Concilia minime faveant, aut eis violatæ libertatis vitium obiectare, aut illa de œcumenicarum Synodorum dignitate deiscere. Verum hoccine est libertatem Ecclesiæ vindicare? an non potius illam evertere, perturbare omnia, atque hæreticis schismaticisque proterendam Fidem, enervandam di-

(15) *Antif.* T. I. *diff.* II. *cap.* II. *n.* 2. *pag.* 120.

sciplinam, unitatem dilacerandam per summum nefas dimittere? Sed in viam redeamus. *Bossuetius* ergo (quod alterum erat *Febronianæ* responsionis caput) cum *Constantiensi* Synodo *Florentinam* optime conciliari posse existimat. Non id nunc quærimus; satis ad hujus capitis institutum esset *Romanos* Pontifices dispersam Ecclesiam, universam tamen vi sui Primatus pascere, regere, & gubernare; qua de re nihil a *Constantiensibus* Patribus sancitum fuit: de Ecclesia in generale Concilium coacta capite quincto differemus. Deinde, ut *Ballerinius* animadvertit (16) " si *Romanus* Pontifex ex Christi institutione *plenam potestatem* accepit " pascendi, regendi, & gubernandi *universalem Ecclesiam*; non in singulas & particulares tantum Ecclesias distributive & " separatim acceptas, sed in omnes collective sumptas, ex quibus sane sumptis collective constat universalis Ecclesia, potestatem habet, ac proinde habet etiam in " Patres quoque Conciliorum generalium, " quæ illam repræsentant, nec majori quam " ipsa universalis Ecclesia privilegio gaudent ". Non igitur ea, quam *Bossuetius* iniit, ratione conciliandæ sunt illarum Synodorum definitiones, sed ea quam *Constantiensia* ipsa decreta commonstrant. Agit, ut infra videbimus, *Constantiense* Concilium de dubiis

(16) *De Potest. Eccles. pag.* 59.

dubiis Pontificibus, ac de schismatis tempore. Quid hoc ad *Florentinorum* Patrum definitionem? Nihil denique ut de tertia *Febronii* responsione dicam, ad suam illam *Florentinæ* definitionis lectionem adferendam ineptius proferre poterat, quam prolixam eorum, quæ scripserat de *Marca*, recitationem? Quid? opus ne fuit ut quæ eruditus ille Præsul coniecerat, a *Febronio* doceremur? Nonne monueram (17) & quæ ipse in priore suo opere ad eam confirmandam lectionem adtulerat, ex Petro de *Marca*, atque hujus consectatore *Natali Alexandro* descripta fuisse? Noram profecto quid de *Marca* ea de re disputasset; noram quoque vehementer errasse Illustrissimum Antistitem, ab eoque deceptos in eumdem errorem *Natalem Alexandrum*, *Maimburgum*, *Bossuetium*, *Febroniumque* fuisse prolapsos. Putaverat de *Marca* verba illa *quemadmodum etiam in Florentinum* Concilium, *Bartholomæi Abrami Cretensis* quum latinam ejus versionem ederet, aut hallucinatione, aut incuria irrepsisse, ac legendum *quemadmodum, qui & in gestis &c.* Nam in *Græco* habetur: Καθον τροπον και εν τοις πρακτικοις &c. ubi particula και iteratur, & modus potestatis ad Conciliorum Canonumque regulam circumscribi videtur; *Blondus* præterea, qui *Eugenio* IV. a secretis fuerat, *Marcus Vigerius*, *Johan-*

(17) *Antif. T. I. diff.* II. *cap.* II. *pag.* 117.

Johannes Roffensis, *Johannes Eckius*, & *Albertus Pighius* non aliam usurparunt, probaruntque latinam ejus loci lectionem, nisi hanc: *quemadmodum & in gestis*. Nihil tamen falsius excudi poterat. Quid enim *Blondum*, aliosque eum sequutos moremur? quum archetypa *Florentini* Decreti exemplaria etiamnum supersint *Eugenii*, ac *Michaelis* Imperatoris signis munita, in quibus sic legitur: *Quemadmodum* ETIAM. *Colbertinos* Codices indicarat *Tournelius* (18); quinque ejusmodi autographa exempla *Mamachius* numerat in dissertatione, quam de hoc Concilii *Florentini* loco scripsit, atque in *Orsii* adversus *Bossuetium* commentarios intulit (19); sextum addit exemplar *Ballerinius* (20) ex celeberrimi Marchionis *Maffeii historia diplomatica* (21) in publico *Bononiensi* Archivio adservatum. *Græcum* hæc omnia, *latinumque* textum exhibent autographis subscriptionibus confirmatum, ut dubitari omnino non possit, quin illud ETIAM a Concilio ipso prodierit. Quamquam si exemplaria deessent, atque ex Scriptorum auctoritate dijudicanda res esset, quanta *Blondi* (ceteros enim prætereo qui recentiores sunt, atque ab eo decepti videntur) esse hac in re aucto-

(18) *De loc. Theol.* ubi de Conciliis in *partic. art.* II. *p.* 298. *recentiss. edit. Venet. a.* 1765.
(19) *lib. VI. de Rom. Pont. auct. cap.* XI. *artic. unic.*
(20) *De potest. Eccles. pag.* 59.
(21) *l.* 1. *pag.* 87.

auctoritas potest, si cum S. *Antonino*, & Cardinali de *Turrecremata* conferatur? Uterque enim ipsi Concilio *Florentino* interfuit; *Turrecremata* autem in Commentario, quo hocce decretum explanavit, non solum ea verba *Quemadmodum* ETIAM, uti S. *Antoninus*, refert, sed etiam qui illorum sensus sit, nos edocet (22); neque id ex privata sui ipsius sententia. Nam ex actis Concilii discimus(23) *Græcos* in id omni studio enisos fuisse, ut aliquis modus Pontificiæ auctoritati in decreto poneretur, Cardinales tamen firmiter obstitisse, ac *Dominicanorum* Provincialem, qui pro *latinis* rem strenue agebat, *plenam* demonstrasse nec ulla tempera-

(22) In *appar. super decret. union. Græcor. Florent.* " Item definimus Apostolicam Sedem & *Romanum* Pontificem &c. " *dividitur in duas partes; in prima ponitur definitio ipsius Articuli; in secunda inducitur confirmatio ex Gestis universalium Conciliorum, & sacrorum Canonum reverentia; secunda ibi.* Quemadmodum etiam &c. Quemadmodum etiam in gestis Œcumenicorum Conciliorum, & in Sacris Canonibus continetur. *Hic ponitur confirmatio præfati articuli testimonio sumpto tam ex gestis Œcumenicorum Conciliorum, quam ex Sacrorum Canonum auctoritate &c.* Non igitur ea verba *quemadmodum &c.* Potestatis Pontificiæ coercendæ, uti cum de *Marca Febronius* existimat, sed confirmandæ caussa decreto adscripta fuere. Quænam autem potestatis, quæ PLENA definita fuerat, confirmatio hæc esset, modum illi præscribere *ad gesta Conciliorum*, & Canones? *Febronius* & *Pereira pugnantia loqui* possunt, non Œcumenicæ Synodi.

(23) Sess. XXV. *Imperator cogebat ibi aliquid apponi, dicebat enim ut adderetur, juxta tenorem Canonum, & non secundum dicta Sanctorum: nec ulla ratione consenserunt* Cardinales missi a Papa ad Imperatorem.

peratam circumscriptione potestatem fuisse *Petro* a Christo traditam (24). Jamvero ut ad *Febronium* redeat oratio, *Natalis Alexander* ceterique, qui *Petrum de Marca* exscripse-

(24) *Sequitur*, inquit, *plenam potestatem traditam quod hoc sit, apparet verbo Salvatoris Matth.* XVI. *quoad omnes casus indefinite, & universaliter, cum dixit:* Tibi dabo claves; & quodcumque ligaveris &c. Vides ergo, quantum absurditaris in ea lateat *Pereiræ* sententia, qui quum eadem, qua de *Marca* & *Febronius* incedat via, præterea animadvertit [*de potest. Episcopor. princip.* VI. *num.* 14. *pag.* 89.] nisi is *Florentini* Concilii locus legatur: *secundum quod*, seu *juxta eum modum*, *qui & in gestis &c.* dicendum necessario esse, *che il Papa ed il Concilio Generale per ingannare li* Greci *ponessero nel testo latino il contrario di ciò, che definirono nel* Greco. Basilice fallitur *Pereira*. Si quid fraudis huc irrepsisset, *Græcis* tribuendum foret, qui latinum textum vertere, non *Latinis*. Nam præterquamquod latine primum fuisse decretum illud perscriptum, tum *Græce* redditum, est longe verisimillimum, *latinos Græcis Pereiranam* addi circumscriptionem contendentibus restitisse intelleximus. Nulla tamen aut a *Græcis*, aut *Latinis* fraus admissa fuit. Nam *Græca* ex *Latinis*, non quod *Pereira* comminiscitur, ex *Græcis latina* explicanda sunt, quum *Græcus* textus *latini* decreti versio sit, non contra; ac Græcæ particulæ Kαι ea adhiberi interpretatio potest, quæ *latine* ET nonnumquam ab egregiis latinitatis Scriptoribus pro *etiam* usurpatæ. Quid? quod in tanta *Græcorum* cum *Latinis* concertatione ne suspicari quidem possumus, alterutros tam rudi fuisse simplicitate, ut impune ab altera parte sibi imponi paterentur, nec collatis interpretum studiis in singula pæne verba scrupulose inquirerent. " Quamquam, ut recte monuit *Ballerinius* ,, [*loc. cit.*] etiamsi recipienda esset lectio editionis 1526. ,, *juxta eum modum &c.* nihil nos turbaret; offenderet ,, nihil. Quis enim negavit umquam Pontifices in pascenda, regenda, & gubernanda universali Christi Ecclesia ,, debere adhibere modum contentum in sacris canonibus, ,, quos abs se quoque sequendos ipsi Pontifices professi ,, sunt?

pserunt aliqua fortasse digni sunt excusatione; nulla certe *Febronius*. Legerat is *Orsium*, in cujus opere, illa, ut dixi, eruditissimi *Mamachii* de *Florentino* decreto dissertatio exstat. Qua ergo fronte inanes *Parisiensis* Antistitis conjecturas nobis obtrudit? Vide quam liberalis sim: nolim *Febronio* vitio vertere, quod dum primum operis sui volumen ederet, *Mamachianam* dissertationem neglexerit. At quis ferat, monitum a me, ut eam adiret, ne in sua quidem defensione paranda illam consuluisse? Quod si grave id ei fuit, quei saltem aut a reddenda *Petri* de *Marca* sententia absterritus non fuit Archetyporum, quæ indicaveram ejus decreti, exemplorum auctoritate? aut de hac si posset elevanda non cogitavit? Quamquam crediderim & *Orsii* libros, & *Antifebronium* meum reipsa vidisse *Febronium*, sed oculis aut non suis, aut certe caligantibus. Nihil melius occurrit, quo tanta in iisdem nulla objectarum difficultatum facta mentione iterandis

„ sunt? Nulla in hoc quæstio, sicut & nulla ex hujusmo„ di professionibus Pontificum .... Tota autem quæstio „ est, num id debeant jure ipsorum canonum, & eorum „ quidem canonum, quibus adsensus Pontificum defuit, „ ac si juri ipsorum coactivo subsint; an vero altiori illo „ divino ac naturali jure, quod sine præjudicio supremæ „ auctoritatis obligat". Confer *Antifebronium* [T. I. *pag.* „ 118.] Sed de his omnibus conferendus cum primis est egregius libellus inscriptus: *Remarques d'un Theologien sur le Traité Historique de l'etablissement, & des Prérogatives de l'Eglise de* Rome, *& de ses Evèques composé par M.* Maimbourg. Cologne 1688. cap. IV. pag. 30. seqq.

randis erratis *Febronii* confidentia excusari vel ab amicissimo homine possit.

VII. Fortasse tamen majorem aliquam veri speciem præsefert, quod ex *Martino* V. post *Bossuetium Febronius* colligit (25). " Primatum, inquit, Pontificis (quæcumque „ demum ejus jura sint) non habere suum „ respectum ad *Corpus Ecclesiæ*, sed tantum „ ad *particulares Ecclesias*, clare definivit „ *Martinus* V. in Bulla *Inter cunctas*, pu„ blicata anno 1418. in Concilio *Constan*„ *tiensi* apud *Harduinum Tom. VII. col.* 911. „ in qua hanc *Wicleffi* propositionem XLI. „ *Non est necessarium ad salutem credere, quod* „ *Ecclesia* Romana *sit suprema inter alias Ec*„ *lesias*, condemnavit Concilium, condem„ navit & ipse. *Martinus* dicens in sua cen„ sura: *Est erronea si sub nomine Ecclesiæ* „ Romanæ ECCLESIA UNIVERSALIS, *aut* „ *Concilium generale, aut in quantum negare*„ *tur Primatus summi Pontificis* SUPRA ALIAS „ ECCLESIAS PARTICULARES. Unde deduci„ tur, summum Pontificem esse quidem ca„ put, Magistrum, & Pastorem *totius* Ec„ clesiæ, sed *distributive sumptæ*: hoc est, „ respectu singularum Ecclesiarum particu„ larium, non vero respectu Ecclesiæ uni„ versalis *collective* acceptæ, seu respectu „ Concilii Œcumenici illam repræsentantis. "

Ve-

(25) T. II. *Apolog. Art. V. pag.* 220.

Verum satis erit ea adscribere, quæ *Ballerinius Bossuetio* respondit (26). " Hæc *Martinus* V. totidem verbis exscripsit ex actis
,, Patrum *Constantiensium* in condemnandis
,, erroribus *Wicleffi*; Patres autem *Constantienses* jure notarunt erroris, & erroris sa-
,, ne contra fidem, de qua tum decidendum
,, fuit, negare Primatum, & jus Pontifi-
,, cium super particulares Ecclesias. Nam
,, vero par error contra fidem dici posset
,, negare primatum & jurisdictionem Ponti-
,, ficis super *universam collective* Ecclesiam,
,, de qua re tunc tanta erat controversia;
,, quis non videat, non fuisse pariter deci-
,, dendum ab iisdem Patribus in eo Conci-
,, lio, in quo jus supra ipsum Pontificem
,, generali Synodo tribuere ex circumstantiis
,, ejus temporis necessarium videbatur? Qu-
,, um itaque *Martinus* V. sub finem Synodi
,, ea verba suæ constitutioni inserta recepit
,, confirmavitque, illud recepit & confirma-
,, vit, quod certum & verum erat ex ca-
,, tholica fide; neque hoc adprobare idem
,, est, ac negare potestatem Pontificis in u-
,, niversam Ecclesiam, sed est tantum id præ-
,, termittere, quod tum in magnam contro-
,, versiam adductum apud Catholicos, ita
,, certum de fide adfirmari non poterat (27),
,, uti

[26] *De Potest. Eccles. cap.* IV. *n.* 9. *pag.* 60.
[27] Saltem nisi indicto novo accuratoque hujus dogmatis examine, cui tunc certe locus non erat, properante ad sui exitum Concilio.

„ uti certum erat ex ea parte, quæ parti-
„ culares Ecclefias refpicit. Hinc ergo de-
„ duci tantummodo poteft, primatum & po-
„ teftatem Papæ fupra univerfalem *collective*
„ *Ecclefiam*, & ex confequenti fupra gene-
„ rales Synodos eam repræfentantes tunc
„ non fuiffe definitum. Num vero quod
„ tunc definitum non fuit, ex teftimoniis
„ antiquorum Patrum, aliifque momentis
„ hactenus adlatis fatis manifefte colligatur,
„ quivis haud præoccupatus adverfariorum
„ præjudiciis facile dignofcet."

C A-

CAPUT IV.

Immediata in omnes & singulos quarumcumque Christiani orbis diœcesium Fideles est Romani *Pontificis auctoritas. Hanc alteram Pontificii Primatus adfectionem frustra* Febronius *adoritur. De* Universalis Episcopi *titulo nova cum eo disceptatio instituitur.*

I. REm adgredior *Febronio* perinfensam. Nihil illi odiosius occini potest, quam *Romanos* Pontifices proxima & *immediata* uti posse in omnes singulosque omnium totius orbis diœcesium fideles auctoritate. Hæc tamen altera est, eaque necessaria *Romani* Primatus adfectio. De ista in *Antifebronio* late disserui (1). *Febronius* tamen intacta de more omnia reliquit, quibusdam contentus in ejusmodi Pontificiæ auctoritatis proprietatem invidiosis declamationibus. In pauca contraham, quæ ibi fusius a me pertractata sunt; tum ea discutiam, quæ *Febronius* in nupera sua defensione animadvertit. Igitur ad finem instituti Primatus redeamus; numquam is elabatur ab animis. Non alium hunc fuisse vidimus, quam unitatem cum *formandam*, tum conservandam. Quare unitatis centro omnes, qui in hac unitate constant, adhærere omnino debent.

[1] T. I. *diss.* II. *cap. V.*

bent. Hinc *Irenæus de Romana* Ecclesia: *ad hanc enim Ecclesiam propter potiorem principalitatem* NECESSE EST OMNEM CONVENIRE ECCLESIAM, *hoc est* EOS QUI SUNT UNDIQUE FIDELES. At quomodo *qui sunt undique Fideles*, *Romanum* Pontificem veluti necessarium unitatis centrum spectare deberent, nisi *eorum* quoque, *qui sunt undique Fideles*, curam *Romanus* Pontifex vindicare sibi jure suo posset? Sufficiat, per me licet, cum summo Pontifice *mediata* communio; quamquam res est plerumque plena periculi, nonnumquam etiam sub honesto & probabili ejus nomine schismatica seditio latet. Verum enimvero ea saltem est communionis cum *Romanis* Pontificibus conditio, ut sive Fideles cum ipsis *immediate* communicare velint, sive ipsi *immediate* sua communione Fideles impartiri, jure suo id possint. Certe quis *Hieronymum* nesciat *Antiochenum* fuisse presbyterum; a *Pastore* tamen *Damaso præsidium ovis*, ut ejus utar verbis (2), *flagitavit*, atque in magna illa ob *Vitalis*, *Meletii*, & *Paullini* schisma *Orientis* distractione profitebatur (3): *non novi* Vitalem, Meletium *respuo*, *ignoro* Paullinum. *Ego nullum primum nisi Christum sequens*, *Beatitudini tuæ*, *idest Cathedræ* Petri *communione consocior . . . Quicumque tecum non colligit spargit; hoc est* qui

[2] *Ep. XIV. al.* 55.
[3] ibid.

qui Christi non est, *Antichristi est*. Res ex Primatus origine manifestior fiet. *Petro* hic datus est, ac per *Petrum Romanis* Pontificibus illius successoribus. Quid vero *Petro* collatum fuit? Discamus ex S. *Leone* M. (4): *De toto mundo unus* Petrus *eligitur*, *qui & universarum gentium vocationi*, *& omnibus Apostolis*, *cunctisque Ecclesiæ Patribus præponatur: ut quamvis in populo Dei multi Sacerdotes sint*, *multique Pastores; omnes tamen proprie regat* Petrus, *quos principaliter regit & Christus*. *Petrus* igitur primo *universarum gentium vocationi* (quam unitatis formationem dicere possumus) *præpositus fuit*; deinde eo fine præpositus fuit, ut *quamvis in populo Dei multi Sacerdotes sint*, *multique Pastores; omnes tamen proprie regat* Petrus, *quos principaliter regit & Christus* (en unitatis conservationem). Igitur hoc maxime Christum inter & *Petrum* interest, quod quos ille *principaliter regit*, *hic quamvis in populo Dei multi Sacerdotes sint*, *multique Pastores*, *omnes proprie regat*. Christi porro in omnes *principalis* illa potestas sane est *immediata*, & *Petri* igitur *immediata* est. Quum enim ea conferatur cum potestate Sacerdotum, qui non ut Principum Præfecti Regum nomine Provinciis præsunt, sed veluti Principes ac suo ipsorum nomine Ecclesias sibi adsignatas regunt, *propria* non esset, si non per se se & im-

[4] *Serm. III. de sui adsumpt. col. 16. Ball. edit.*

immediate, sed tantum per hosce licet a *Petro* constitutos, non ejus tamen ministros in easdem Ecclesias exerceretur. Nec *Leo* absque caussa illa addidit, *quamvis in populo Dei multi Sacerdotes sint, multique Pastores*, ut nempe intelligeremus, singulos quidem greges *proprie* a suis Pastoribus regi, eos tamen simul a *Petro* non minus proprie gubernari.

II. Ipsa id agnovere generalia Concilia. Romana *Ecclesia* (ita *Lateranense* Œcumenicum Concilium sub *Innocentio* III.) *disponente Domino* SUPER OMNES ALIAS ORDINARIÆ POTESTATIS *obtinet* PRINCIPATUM (5). Quid disertius? Possetne *ordinaria* hæc esse Potestas, quin *immediata* esset? *Tridentinum* quoque Concilium id omnino sumit, quum declarat (6), *merito Pontifices maximos, pro summa potestate sibi in universa Ecclesia tradita, caussas aliquas criminum graviores suo potuerunt peculiari judicio reservare*. Neque enim id esset *Romanis* Pontificibus potestatis, ut hasce peccatorum caussas sibi reservarent, nisi suæ Fideles omnes auctoritati immediate obnoxios haberent. Nam illud cujusmodi est, quod ait *Febronius* (7): *bono jure dicere potuit dixitque Sancta Synodus, S. Pontificem*, pro suprema potestate sibi in Eccle-

[5] *Cap. V.*
[6] *Sess.* XIV. *de Pænit. cap.* VII.
[7] *T.* II. *pag.* 285.

clesia universali TRADITA, *potuisse quædam graviora crimina reservare; abstrabendo, a quo hæc ei portio supremæ potestatis tradita fuerit?* Etiamne audet in medium adferre, quod superiore in opere docuerat (8), *ea* (*Tridentinæ* Synodi verba) *generaliora sunt, nec exprimunt, a quo, & quibus gradibus, ac quoad quas partes, suprema hæc potestas* Romano *Præsuli in universa Ecclesia tradita fuerit; nihilque impedit, quominus credamus reservandorum nonnullorum graviorum peccatorum potestatem ab Ecclesia, seu Concilio supremo, Pontifici permissam fuisse?* Sed quid ad ea, quibus in *Antifebronio* (9) tantam in Œcumenicæ Synodi pervertenda sententia licentiamne dicam? an fatuitatem represseram? Præteriit omnia silentio strenuus *Febronii* vindex, qui nihil apte respondere se posse animadverteret. Verum ne quæ ibi dixi, omnia repetam, conferat quæso æquus lector cum illis *Tridentini* Concilii verbis hoc aliud ejusdem Concilii dictum de ipsa illa, quod ad Episcopos adtinet, reservandorum criminum facultate: *pro illis in subditos tradita supra reliquos inferiores subditos facultate*. Quid enim? Ne heic quidem sacri Concilii Patres *a quo* tradita ea Episcopis fuerit potestas designant; nec tamen adsentietur *Febronius* hæc a *Tridentino* Concilio fuisse dicta *abstrahendo a quo hæc*

[8] T. I. *cap. V.* §. IV. *n. 6.*
[9] T. I. *diss.* II. *cap. V. n.* 3. *pag.* 156.

eis portio Episcopalis *potestatis tradita fuerit*. Quamquam tam falsum est *abstraxisse* heic *Tridentinos* Patres, ut ne *abstrahere* quidem in re tam gravi ipsis licuerit. Quum enim optime nossent, hæc de potestate a Christo *Romanis* Pontificibus tradita intellectum ab omnibus iri, pro suo in Catholicam fidem studio cavere maxime debuissent, ne aut dubiæ, aut, si *Febronium* audimus, falsæ huic opinioni, magno veritatis ac rectæ doctrinæ detrimento, aliquid ponderis addere viderentur. Addiderunt enimvero quam maximum, dum & *supremam* eam vocarunt potestatem, & insuper traditam, non quod dictu facillimum erat, *ab Ecclesia universali*, sed *in universali Ecclesia*. At de hoc reservandorum criminum jure alius erit disserendi locus. Nunc *Febronium* audiamus.

III. " Multum interest, inquit ille (10), „ ut hoc centrum suis, per Canones præ„ scriptis contineatur limitibus, & non ex„ travagetur ultra præsertim in præjudicium „ & diminutionem jurium Episcopalium, „ ad hanc peripheriam æque respicere de„ bet Centrum, quam ad Centrum periphe„ ria. *Apostolici* Romani *Episcoporum om„ nium sententiam confirmare, non dissolvere „ debent: quia* SICUT *membra caput suum „ sequi, ita caput membra sua necesse est non „ contristari:* Ita Patres Concilii *Lemovicen„ sis*,

[10] T. II. *pag.* 375.

„ *sis*, anno 1031. celebrati, apud *Hardui-*
„ *num*. " In eamdem sententiam superius
dixerat (11): " si concurrentem Theologi
„ dent jurisdictionem Papæ cum Episcopis
„ ... reflectant primum ad *Can. 39. Causs. XI.*
„ *quæst. I.* qui est *Gregorii* M. In eo S. Pon-
„ tifex concurrentiam jurisdictionum Papæ
„ & Episcoporum exulare vult, præcipiens
„ *Romano*, suo per *Siciliam* Ecclesiarum &
„ cleri defensori, ne se immisceat, si quis
„ contra clericum habeat caussam, addens
„ prudentissimam rationem hanc: *nam si sua*
„ *unicuique Episcopo jurisdictio non servatur*,
„ *quid aliud agitur*, *nisi*, *ut per nos*, *per*
„ *quos ecclesiasticus custodiri debet ordo*, *con-*
„ *fundatur* ". Huc illud pertinet, quod in-
fra disputat (12): " Papæ Christus adsigna-
„ vit functiones Capitis, Episcopis officia
„ brachiorum manuumque. Si brachium vel-
„ let esse caput: si caput vellet agere quæ
„ pedum, aut quæ totius corporis sunt di-
„ storta forent omnia. *Monstrum facis*, *si*
„ *manui submovens digitum*, *facis pendere de*
„ *capite*, *superiorem manui*, *brachio collatera-*
„ *lem*. *Tale est si in Christi Corpore membra*
„ *aliter locas quam disposuit ipse* . . . . . *Er-*
„ *ras*, *si ut summum*, *ita & solam institu-*
„ *tam a Deo vestram Apostolicam potestatem*
„ *existimas*. *Si hoc sentis*, *dissentis ab eo*,

D 4 *qui*

[11] ibid. *pag.* 321.
[12] ibid. *pag.* 482.

„ *qui ait: Non est potestas nisi a Deo. Non* „ *ergo tua sola potestas a Domino: sunt &* „ *mediocres, sunt & inferiores*. Ita ad *Eu-* „ *genium* III. Papam scripsit S. *Bernardus* „ *lib. III. de Consid. Cap.* 4. *n.* 17. Paullo „ ante, nempe num. 14. dixerat: *Honorum* „ *ac dignitatum gradus & ordines quibusque* „ *suos servare positi estis, non invidere, ut* „ *quidam vestrorum ait: cui honorem honorem.* „ Tum iterum cit. n. 17. *Tune tibi licitum* „ *censeas, suis Ecclesias mutilare membris, con-* „ *fundere ordinem, perturbare terminos, quos* „ *posuerunt patres tui? Si justitiæ est jus cui-* „ *que servare suum; auferre cuiquam sua ju-* „ *sto poterit convenire?* Denique lib. IV. Cap. 7. n. 23. *Consideres ante omnia, sanctam* Ro- „ manam *ecclesiam, cui Deo auctore praees,* „ *Ecclesiarum matrem esse, non dominam: te* „ *vero non Dominum Episcoporum, sed unus ex* „ *ipsis*". Hactenus *Febronius*. Sed miseret me illius, qui non possit quidquam *Romani* Pontificis auctoritatis detrahere, quin Episcoporum, quorum dignitatem extollere maxime conatur, potestati vulnera infligat haud sanabilia. Episcopi certe immediatam in suas diœceses auctoritatem habent; sed Parochis quoque eadem singulis in singulas Parœcias inest. *Concurrit* ergo, ut cum *Febronio* loquar, Episcopi & Parochorum potestas. Age dic an ab Episcopis propterea Parochorum jura lædantur? Negas? Atqui Episcopus tamen po-

test

test non modo vigilare, ut Parochi suis rite fungantur officiis, sed eorum quoque subditos ipse per se gubernare, horum confessiones vel audire ipse, vel aliis audiendas committere, Parochorum negligentiam supplere, vimque si ab iis inferatur, cohibere ac repellere; omnia denique Parochialia munera peragere. Posse dices hæc ab Episcopis fieri, sed citra necessitatem æquum non esse, ut fiant, quod si tamen fiat, lædi procul dubio ab Episcopis Parochorum jura potestatis non defectu, sed abusu? Probo omnia, solum moneo, ut vel hanc ipsam *Febronius* suis dictis responsionem adhibeat, vel si minus placeat, Episcopis quoque immediatam in Parochorum subditos potestatem eripiat. Nos profecto fatemur fieri posse, ut *Romani* Pontifices vel locorum disiunctione, vel rerum difficultate, vel illorum qui in caussas inquirere debent atque ad Apostolicam sedem referre, culpa, vel etiam suo ipsorum vitio (homines enim quum sint; nihil ab eis humani alienum reputo) aut in errorem abduci se sinant, aut aliena jura invadant: quo illa spectant S. *Gregorii* M. monita, eaque S. *Bernardi* adhortationes. At id quum etiam Episcopis in Paroeciarum gubernatione adcidere possit, ac non semel adcidat; non potestatem evertit, sed potestatis abusum indicat. Hoc esset *Febronio* demonstrandum, *Romani* Pontificis ordinariam

atque

atque immediatam in omnes Fideles potestatem eam esse, ut per se se, omni abusu seposito, Episcoporum juribus adversaretur. Verum hoc numquam evincet, nisi antea ostenderit, Pontificiam auctoritatem aliam omnino esse ab Episcopalis indole, ut hæc etsi ordinaria est, & immediata in singulos singularum diœcesium Fideles, legitima sit per se; neque Parochorum juribus suapte natura, sed solo, qui irrepere possit, abusu contraria; Pontificia vero ex ipsa *ordinariæ* & *immediatæ* potestatis vi, quin aliud adcedat injustitiæ vitium cum insito Episcoporum jure confligat. At id quonam pacto comprobare poterit? Neminem certe inveniet Theologum, qui sibi consentiat. *Proprius autem Sacerdos*, inquit *Dominicanus Viguierus* apud *Tolosates* Professor (13), *est, qui jure ordinario absolvere potest; & sic Curatus & Sacerdos omnium Parochianorum suorum, & Episcopus omnium diœcesanorum, & Papa omnium hominum*. Eadem fere legere est apud *Merbesium Belgam* cujus hæc sunt verba (14): *Ordinaria jurisdictio . . . residet in iis dumtaxat, quibus animarum cura & regimen ex officio competit: talis est Summi Pontificis in omni Ecclesia jurisdictio: ejusmodi est Episcoporum auctoritas in sua diœcesi: denique est potestas omnium Parochorum in Parœciis*, ad

(13) *Instit. Theol. de Sacram. Pœnit. verb. 6.*
(14) *Summ. Christ. T. II. de Pœnit. dist.* IV. *q.* 30.

ad quarum gubernacula sunt admoti. Præverat omnibus Angelicus Doctor, qui ait (15): *super eamdem plebem* IMMEDIATE *sunt & Sacerdos Parochialis, & Episcopus & Papa* (16). Quapropter *Bernardus* ipse aliter sensit.

(15) *Suppl. q.* VIII. *art.* 5. *ad* 3.

(16) Quoniam in hanc incidimus Episcoporum, & Parochorum comparationem, temperare mihi non possum, quin doctissimam *Coloniensem* Facultatem a *Febronianis* obtrectationibus vindicem. Dixerant *Colonienses* in suo *judicio* apud *Febronium* (*T.* II. *pag.* 34.): " Quod Apostolus de Sacerdotibus *Ephesiis* dixit: *Attendite vobis, & Gregi,* „ *in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*, ad quoscumque Pastores animarum pertinet: Verbo & Sacramentorum dispensatione pascunt, „ regunt animas, docent, corrigunt, ligant, solvunt tamquam positi a Spiritu Sancto regere Ecclesiam Dei. Supra Pastores Episcopi, qui nunc eo nomine, & titulo „ in Ecclesia Dei censentur, positi sunt regere Ecclesiam „ ampliori supra illos potestate, quum illos constituant, „ sicut *Titus* apud *Cretenses* ". Qua in re manifestum est, nihil aliud *Colonienses* docere voluisse, quam quod præter *Hieronymum*, *Chrysostomus* etiam, *Theodoretus*, ac Græci plerique interpretes, *Corinthi*, *Ephesi*, & in aliis quibusdam civitatibus, & Ecclesiis recens ab Apostolo *Paullo*, vel aliorum opera conditis, nullos interim veros institutos Episcopos: sed Presbyteros tantum ac diaconos: atque ad ea munera, quæ primi ordinis antistitem postulabant, identidem Apostolos accurrisse, vel ab illis ordinatos Episcopos; perque varia loca dimissos, donec in una aliqua sede tum ipsi domicilium figerent, tum alii per civitates Episcopi crearentur. Id autem, ut recte Clarissimus *Petavius* observat [*de Eccles. Hierarch. lib.* II. *cap. V. n.* 9.] " non „ habet quidquam, quod merito displiceat antiquitatis Ecclesiasticæ peritis, aut alienorum ab Catholica communione judicia reformidet. Etenim quæcumque de Episcopis, iisdemque Presbyteris nominatis Apostolus dixit, ea possunt probabili interpretatione de simplicibus „ accipi Sacerdotibus, qui pro veris Episcopis interim po- „ pulos

ſit. *Sic factitando*, ajebat ille *Eugenium* III. adloquens, *probatis vos habere plenitudinem potestatis, ſed juſtitiæ forte non ita. Facitis hoc, quia poteſtis; ſed utrum & debeatis quæ-*
ſtio

„ pulos atque Eccleſias adminiſtrabant & ea munera præ„ ſtabant, quæ habet hic ordo cum illis communia. Ut „ ſunt hodieque, quos *Parochos*, & a cura *Curatos*, vul„ go nominant. Nam & iſti pro ſuo modulo populos pa„ ſcunt, gregique Dominico præſunt: & pro illorum ani„ mis rationem reddunt: & citra ordinationem, impoſi„ tionemque manuum, quam *ſacramentalem* vocant, aut „ ſiqua ſunt alia, quæ ſunt rarioris uſus, & in Epiſcopi „ adventum differri commode queunt, vicem Epiſcopi ſup„ plere poſſunt". Conſulamus nunc criticam *Febronii* in *Colonienſium* verba adnotationem (l. c.) *Novum*, inquit, *Academiæ* Colonienſis *hic comparet dogma: nam quod* Actor. XX. *dixit Apoſtolus*: Attendite vobis & univerſo Gregi &c. *ſi in ſenſu* Colonienſi *ad* Parochos *peræque pertinet ut ad* Epiſcopos, *non eſt ſana Univerſitatis hujus doctrina; ſi non peræque, vana eſt retorſio*. Nimirum *Febronius* non animadvertit Epiſcopos, *qui nunc eo nomine & titulo in Eccleſia Dei cenſentur*, ut ajunt *Colonienſes*, & Presbyteros, qui in illis Chriſtianiſmi rudimentis cœtui *Ephesino*, aliisque ſimilibus ex *Hieronymi*, *Græcorumque* ſententia ab iiſdem *Colonienſibus* admiſſa præficiebantur, non ordine quidem & charactere, ſed externa tamen curatione, ſeu adminiſtrandæ ac gubernandæ Eccleſiæ functione pares fuiſſe; quæ nec nova, nec minus ſana doctrina dici a quoquam poteſt ſacræ antiquitatis perito. Quod ad Parochos vero noſtros adtinet, quemadmodum ipſa juriſdictione æquales non ſunt *Ephesinis* Presbyteris, quum hi quemadmodum Epiſcopi poſtea conſtituti, univerſas, licet in communi, Eccleſias regerent, ita Epiſcopis quoque multo inferiores ſunt. Verum hoc *Colonienſes* non negant, qui *ampliori ſupra* Parochos poteſtate *poſitos* ajunt Epiſcopos *regere Eccleſiam Dei*. Nec tamen *vana eſt* Colonienſium *retorſio*, ſed *vana*, quam videre *Febronius* ſibi viſus eſt, *retorſionis* ſpecies. Nam *Colonienſes* non *retorſionis*, ſed explicandi unitatis centri gratia hanc de ſecundi ordinis Paſtoribus injecere mentionem. " Sed quamquam, (con-
„ tinen-

ſtio eſt (17). Qui poteſtatem non negat, ſed adeſſe profitetur, & ſolum ejus exercitium & uſum contineri vult intra juſtitiæ limites, ne ad id excedat, quod non expedit; eamdem non eſſe cenſet propriæ indolis vitio injuſtam & abrogandam, ſed una abutentium culpa.

IV. Sed bene eſt. *Pæne* nobiſcum fœdus *Febronius* ferit. " Revera, inquit (18), ſi „ partium fiat enumeratio, dormiet prætenſa papalis juriſdictio, dum epiſcopalis vigilat & operatur: Epiſcopus ſolus inſtituit, deſtituit diœceſeos ſuæ ſacros miniſtros, Prælatorum ſibi ſubjectorum electiones confirmat, eos ab alio, quam a „ ſe benedictionis munus accipere non ſinit, ſolus ſuam diœceſin viſitat, ſolus refer-

„ tinenter addunt), in aliqua Plebe uni Parocho ſubiectæ „ quoddam ſit centrum unitatis, dum una illius ſui Paſtoris doctrina inſtituuntur, ad latiorem autem peripheriam Epiſcopale centrum unitatis porrigatur, in quod „ illi omnes, qui Epiſcoporum Regimini Hierarchico ſubſunt, diriguntur; neceſſe tamen eſt Communi credentium ſocietati per totum orbem diffuſæ commune omnibus laicis, Presbyteris, minorum ac majorum Plebium „ Rectoribus conſtitui centrum unitatis ". *Retorſio* mea „ eſt, neque ab illa *Febronius* ſe ſe umquam extricabit. *Regit*, inquit ille (*l. c. pag.* 35.) *etiam externe plebem ſuam Parochus, ſed non ſicut Epiſcopus*. Adnuo. Sed quamvis Epiſcopus *ampliori* regat diœceſin ſuam poteſtate, quam *plebem Parochus*, uterque tamen *ordinaria* & *immediata* poteſtate regit. Non igitur (quod unum *Febronii* intereſſet) duæ *ordinariæ* & *immediatæ* poteſtates ſe ſe mutuo colliſdunt, ut altera alteram excludat.

(17) *lib. III. de conſid. cap. IV.*

(18) T. *II. pag.* 321.

„ reservat sibi casus, &, a reservatis absol-
„ vit, solus statuta diœcesana condit, solus
„ judicat, sublata in prima instantia con-
„ currentia Papæ vel Legati ejus. Quid
„ ergo reipsa plus dant Papæ Theologi, &
„ his adhærentes quidam Canonistæ, quam
„ dederit ei *Febronius*? " Plaudit propterea
sibi, & jozulariter quærit (19): " Quibus
„ igitur actibus exerit se jactata per illos
„ jurisdictio *concurrens*? Forte quod indul-
„ gentias aliasque gratias concedat! At ve-
„ ro Imperator per totum adhuc Imperium
„ concedit privilegia, aliaque gratiosa, quin
„ ullus Publicista ei tribuat concurrentem
„ jurisdictionem in territoriis singulorum
„ statuum *Germaniæ*. Si vero illi maneant
„ in definitione *Gersonis*; quæro, in quem
„ *invitum* Papa exercuit jurisdictionem *fori*
„ *interni*? Hanc potissimum explicavit per
„ Regulares, quos etiam summo abusu, per
„ *Tridentinum* abrogato, sine adprobatione
„ Episcoporum prædicare sivit, & pœniten-
„ tiam dare: quibus autem? Non nisi vo-
„ lentibus, & Regularium pœnitentialia tri-
„ bunalia sponte accedentibus. Dum e con-
„ tra Episcopus cogere potest diœcesanos,
„ ut saltem semel in anno peccata sua con-
„ fiteantur Sacerdoti proprio, id est Pasto-
„ ri animarum, sibi ab Episcopo ordinato."
Heu! tamen ejusmodi fœdus nobis pacisci
non

(19) ibid. *pag.* 322.

non licet. Inanibus nos commentis *Febronius* adlicit, atque ut sui simus, nos alios fingit ac prædicat, quam qui sumus. De Indulgentiis licet ex jurisdictionis potestate profluant, nec cum Imperialibus privilegiis nisi a profano homine comparari possint, morosior non ero. At *Romanus* Pontifex potest pro suprema sua potestate in Ecclesia universali casus sibi reservare; potest veluti proprius cujusque fidelis Sacerdos non secus atque Episcopus sive per se, sive per alios quoscumque Christianos absolvere; potest invitos in alienis quoque dioecesibus Canonicis poenis coercere; potest beneficia in peculiaribus Ecclesiis instituta conferre; potest Episcoporum sententias retractare; potest Synodorum dioecesanarum leges abrogare; potest visitatarum ab Antistitibus dioeceseon *relationem* exigere. Vin alia? Colligam paucis, quæ dici possent, omnino potest Episcoporum omnium defectibus obviam ire. Hæccine sunt *dormientis*, uti *Febronius* ajebat, *Papalis jurisdictionis?* Si hoc *dormire* est, cur ergo *vigilans* ipse *Febronius* in suis ad *Judicium* Coloniense Academicum adnotationibus (20) *Romano* Pontifici exprobrat *ablata* ab Episcopis, quæ Christus illorum ordini voluit esse propria, *deputationem liberam ministrorum Ecclesiæ; propriam jurisdictionem in multos suorum dioecesanorum; jus* exclu-

(20) T. II. pag. 32.

exclusivum habendi tribunal sacrum in suis respective districtibus; absolvendi quoscunque rite dispositos ab omnibus reatibus; dispensandi in quavis lege Ecclesiastica, ubi mens & anima legis relaxationem patitur & exigit; *votum decisivum in Conciliis generalibus*, & alia plura? Dormientesne an vigilantes ista Episcopis eripuere *Romani* Pontifices? Equidem non dormiebat ille, sed aberrabat animo, dum *votum decisivum in Conciliis generalibus* sublatum Episcopis a *Romana* Sede sibi finxit; nihil enim mendacius excogitari potest: sed hac de re capite sexto viderimus. Nec tamen putet eum esse me, qui cetera illa aut Episcoporum juribus omnia adcenseri, aut per summam vim ipsis a summis Pontificibus ablata impune dici a quoquam facilis patiar. Ad Episcopos pertinent Jura *habendi tribunal sacrum in suis respective districtibus, absolvendi &c.* (21); sed qui-

(21) Monendus serio heic est *Febronius*, ne *juribus* EXCLUSIVIS Episcoporum adeo confidenter adscribat *jus absolvendi quoscumque rite dispositos ab omnibus reatibus*. Hoc enim est *Romanis* Pontificibus facultatem negare cum reservandi sibi in alienis diœcesibus aliquorum criminum caussas, tum absolvendi Fideles aliorum Episcoporum curæ subiectos. Nam utraque facultas jus illud sane everteret *exclusivum absolvendi quoscumque rite dispositos ab* OMNIBUS *reatibus*. At posse *Romanos* Pontifices pro suprema ipsorum potestate aliqua sibi reservare crimina absolvenda a *Tridentino* Concilio difinitum est. Nec minus Catholicæ Fidei adversatur, qui facultatem quorumcumque etiam in alienis diœcesibus absolvendorum Fidelium summis Pontifi-

quibus fabulis *exclusiva* Christi institutione ea fuisse cnmprobabit? Reliqua jura non Episcopis per fas nefasque subripuere Pontifices; sed suo ordinario jure usi sunt, quum ea pro Ecclesiarum utilitate, ac justitiæ administratione vel temperarunt, vel sibi addixerunt. Ceterum quum ista omnia in alienis diœcesibus Pontifices agant, non diffitente *Febronio*, quomodo *re ipsa non plus dant Papæ Theologi, & his adhærentes quidem Canonistæ, quam dederit illi* Febronius, qui hæc ademptorum jurium Episcopalium spolia habet, & dolet? Videat ipse, quei quum adeo dissona scribat, semet sibi conciliare possit. Quod caput est, nulla in re veris Episcoporum iuribus Pontificiam potestatem, quæ in omnes Fideles immediata sit & ordinaria, officere *Febronius* aut probavit, aut umquam probabit.

V. Est tamen aliud quod *Febronius* in hac ordinaria *Romani* Pontificis potestate maxime reprehendit. " Cavent equidem, inquit „ (21) Pontifices a titulo *Episcopi Episcoporum*, & *Episcopi universalis*, quippe quorum primum S. *Cyprianus*, alterum S.

tificibus adimit. Non heic latam a *Sorbonica* Academia a. MCCLII. sententiam recitabo: eam lector in *Antifebronio* consulere poterit [*diss. II. cap. V. n. I.*] Graviora proferam, nempe id inter errores *Johannis* de *Polliaco* fuisse primum a *Johanne* XXII., deinde a. 1409. ab *Alexandro* V. damnatum. Confer *Benedictum* XIV. [*de Synodo diœces. lib. XI. cap. XIV.*]

(21) T. II. pag. 36.

„ *Gregorius* M. nimis reddidere odiosum ; „ sed quæstio est , *an rem ipsam non adfe-* „ *ctent*, etiam hodie . Hoc facere putandi „ sunt , quando non solum *verbis* præten- „ dunt , *se ordinariam in omnes Christianos* „ *habere jurisdictionem* " . Vide quo res de- „ venerit. " *Romani* Pontifices, inquit alio „ loco *Febronius* noster(22), non ausi olim „ aut acceptare aut sectare titulum *Episcopi* „ *universalis*, se simpliciter scripserunt *Epi-* „ *scopos Urbis*; & recte . Quum serius sub „ præsidio Epistolarum *Isidori* omnium Ec- „ clesiarum Episcopatum prætenderent, ve- „ riti ne titulus *Episcopi Urbis* reliquas per „ orbem Sedes Episcopales excludere vide- „ retur, mutarunt stylum, & se simpliciter „ scripserunt *Episcopos*. . . . Tales titulorum „ mutationes inducuntur , ut pristina vera- „ que jura obliterentur". Non ita tamen infensus est universalis Pontifici nomini *Febronius*, *ut in recto sensu Papæ tribui non possit*, *ita scilicet* , inquit (23), *ut ob Primatum ad eum spectet in universam Ecclesiam inspectio*, *quo etiam sensu nonnulli Ecclesiasticorum Scriptorum eum illi tribuerunt* . Tribuit certe *Chalcedonense* Concilium , testemque ipsum habemus, qui illud nomen in *Johanne Constantinopolitano* Episcopo aversabatur , *Gregorium*

(22) T. *II. pag.* 380.
(23) ibid. *pag.* 381.

rium M. (24), immo *Theodorus Alexandrinæ* Ecclesiæ Diaconus libellus, quem eidem Synodo exhibuit, inscripsit *Sanctissimo ac Dei Amantissimo*, & UNIVERSALI *Archiepiscopo Magnæ* Romæ Leoni, & *sanctæ & universali Synodo* Chalcedonensi. Synodus vero *Africana* universalis in litterarum ad *Theodorum* Papam inscriptione *Patrem Patrum* (idem sane hoc est, quod *Episcopus Episcoporum*, Patres enim Episcopi sunt) & *summum omnium Præsulum Pontificem appellavit*. Imperatores quoque eo titulo usi sunt, *Flavius Constantinus* a. DCLXXXII. & *Justinianus* a. DCLXXXVII. Litteras suas ille Leoni *sanctissimo & beatissimo Archiepiscopo veteris & clarissimæ Urbis* Romæ, & OECUMENICO PAPÆ; hic Johanni *sanctissimo ac beatissimo antiquæ almæ Urbis* Romæ, *atque* UNIVERSALI PAPÆ inscribens. Sed unde *Febronius* ob unam *inspectionem* in universam Ecclesiam *Romanos* Pontifices fuisse hoc titulo decoratos eruerit, doceri cuperem. Nam si *ob Primatum* fuerunt hi perhonorifico hoc nomine insigniti, uti revera fuerunt, non certe ob unam *inspectionem*; Primatum enim non sola inspectione contineri, sed propriam universalemque jurisdictionem postulare gravissimis antea argumentis demonstravimus.

(24) Lib. IV. ep. 38. ad Joh. Jejun. *Numquidnam sicuti vestra sanctitas novit per venerandum* Chalcedonense *Concilium hujus Apostolicæ Sedis Antistites, cui Deo disponente deservio, universales honore oblato vocati sunt?*

VI. At *universalis* Episcopi titulum hoc sensu, qui jurisdictionem inferat in universam Ecclesiam, improbavit S. *Cyprianus*, S. *Gregorius* M. execratus est. Sed quod ad *Cyprianum* spectat, in *Antifebronio* (25) duo ostendimus. 1. Ab antiquissimis retro temporibus fuisse *Romanum* Pontificem *Episcopum Episcoporum* nuncupatum, idque ex *Tertulliano* (26) atque adeo ex *Cypriani* loco, in quem *Febronius* respicit, colligi manifeste. 2. *Cyprianum* in *Carthaginiensi* III. Concilio non potuisse id nominis damnare in *Stephano Romano* Pontifice, quum *Stephani* epistola, ob quam *Cyprianus* ira in eum succensus paullo liberius de illo loqui cœpit, post illud Concilium aut scripta, aut saltem *Cypriano* reddita fuerit. Negligendane ista fuerant a *Febronii* vindice? Haud equidem existimarim. Certe obtrudendus iterum non fuerat *Cypriani* textus, quin ista refellerentur. Verum & heic *Febronius* sibi licere credidit saluberrimam rebus suis dissimulationem. Consultius fortasse ipsi fuisset eadem uti in iis, quæ ad S. *Gregorium* Magnum spectant, nec se Lectorum ludibrio objecisset. Ait ille (27): " *Romanum* Pon-
" tificem neque esse, neque dici posse *Epi-*
" *scopum universalem* præeunte *Gregorio* M.
" tra-

(25) *Diss. II. cap. III. n. 5. p. 134. & 7. p. 137. seqq.*
(26) *Lib. de pudicit. cap. I.*
(27) *T. II. pag. 380.*

„ tradidit *Febronius Cap. II.* §. *II. n.* 5. 6.
„ 7. item *Cap. VII.* §. *I. n.* 6. & §. 7. *n.* 2.
„ Repugnat P. *Zaccaria Differt. II. Cap.* 3.
„ *n.* 6. nudis verbis, uti ſæpe facit aerem
„ verberans. Non vult equidem *Romano*
„ Pontifici dare titulum, a S. *Gregorio* in
„ execratione habitum, ſed rem ipſam ". Sed quæſo Lectores *Antifebronium* adeant. Invenient, eo ſolum ſenſu a *Gregorio* titulum illum Œcumenici Epiſcopi in *Johanne* reprehenſum, ſibique ac ceteris *Romanis* Pontificibus denegatum, eo, inquam, ſenſu, quo & ab Epiſcopo *Conſtantinopolitano*, qui ſui Patriarchatus finibus concluſus nec vigilantiam neque auctoritatem in ceteros Chriſtiani Orbis Patriarchatus exercere poterat, alienus maxime erat; & a quocumque demum, etiam a *Romanæ* Eccleſiæ Præſulibus uſurparetur, ita concurrentem cum Epiſcopali Pontificis, aut alterius cujuſque auctoritatem, ut eam ab omnibus Epiſcopatus functionibus excluderet, deſignare videretur; numquam autem de ea *Romanis* Pontificibus eripienda poteſtate, quæ cum epiſcopali concurrat, ſed eam includat, ac ſolummodo moderetur, & regat, *Gregorium* cogitaſſe. Illam autem poteſtatem, unde Epiſcopis ſua ipſorum dignitas auferatur, ſoluſque *Romanus* Pontifex dici Epiſcopus debeat, ceteris ad infima Vicariorum atque adminiſtrorum ſubſellia rejectis (quæ res eſt *blaſphema* a

Gregorio vocata) adeo fummis Pontificibus non adferui , ut aperte negaverim . Porro num hæc *nuda verba* fint , Lectores judicent. Non heic Auctores indicabo fane doctrina, atque fama fpectabiles, qui aliis fortaffe verbis, fed eodem fenfu *Gregorium* interpretati funt, *Bellarminum*, *Scheffmacherum*, *Maurinos Gregorii* editores, *Tournelium* , *Orfium* , ipfum *Natalem Alexandrum* , ac qui fingulari dignus mentione eft, cl. *Duwallium* quum *Vigorium* , ex quo *Dupinius* ceterique cum *Febronio* ineptas hafce nænias prompferunt , docte invicteque refutarit : id apud cordatos viros præjudicii loco effe poffet , noluiffe illos *nuda verba dare* . Non ipfum *Gregorium* adferam fuam fententiam explicantem his verbis: *Nullus umquam* (Romanum Pontificem) *tali vocabulo appellari voluit ; nullus fibi temerarium hoc nomen adripuit:* NE SI SIBI *in Pontificatus gradu* GLORIAM SINGULARITATIS ADRIPERET, HANC OMNIBUS FRATRIBUS DENEGASSE VIDERETUR (28) . Hoc unum dicam , me de *Gregorii* mente ita difputaffe , ut *Febronius* quid fibi refpondendum effet, omnino ignorarit. Nam fi *Gregorius* univerfalem fibi in omnes etiam *Orientis* Ecclefias jurifdictionem vindicavit , proculdubio re factifque comprobavit, fe *Epifcopum Epifcoporum* effe, atque *Œcumenicum* Epifcopum , neque hunc titu-

(28) *Lib. V. vet. edit. epift. XXXVIII. ad Joh. Conft.*

titulum, cui tantæ auctoritatis significatio subesset, repudiare potuit. Eam autem universalem Romani Pontificis in totam qua late patet, Ecclesiam jurisdictionis potestatem agnovisse *Gregorium*, nonne ea palam faciunt, quæ ex ipso *Gregorio* adtuleram? *Si qua culpa in Episcopis invenitur, nescio quis ei* (Sedi Apostolicæ) SUBJECTUS *non sit:* hæc *Gregorii* sunt in Epistola ad *Johannem Syracusanum* (29); *Gregorius* ergo *invitos* etiam (quod maxime urget ex *Gersonio Febronius*) suæ Sedi Episcopos subjectos habuit, *si qua culpa* in eis *inveniretur*, & ea in re *subjectos*, quæ jurisdictionem præcipue postulat; in culparum scilicet punitione. Quod heic vero de omnibus Episcopis generatim edixit, de *Constantinopolitana* nominatim sede alibi adfirmat, eam esse Apostolicæ Sedi SUBJECTAM (30). Neque inane nomen id esse sensit idem *Constantinopolitanus* Episcopus *Johannes*. Nam quum ille a. 593. *Johannem* Presbyterum, & quosdam *Isauriæ* Monachos, quibuscum aliqua erat illi dissentio, de gradu dejecisset, hi vero *Gregorium* appellassent, graviter ac pro sua potestate *Johanni* sanctissimus Pontifex scripsit

(29) T. II. *Maur. edit. lib. VII. ep.* 65.

(30) *Nam de* Constantinopolitana *Ecclesia quis eam dubitet Sedi Apostolicæ esse subjectam? quod & piissimus dominus Imperator & frater noster ejusdem civitatis Episcopus adsidue profitentur.* Ep. 64. l. 7. T. II.

psit in hanc sententiam (31): *etiam nunc jam dico, aut easdem personas in suis ordinibus suscipe, eisque quietem præbe, aut si hoc fortasse nolueris, omni mihi altercatione postposita, de eorum caussa statuta majorum & Canonum terminos custodi. Si vero neutrum feceris, nos quidem rixam inferre nolumus, sed tamen venientem a vobis non devitamus*. Deinde anno 595. in *Romano* Concilio absolvit *Gregorius Johannem Chalcedonensem*, qui ob hæreseos crimen ipsi impactum, fuerat injuste damnatus, atque ad *Johannem* misit, *benigne suscipiendum, & a cuncta inquietudine tuendum* (32). Quamobrem *Mariniano Ravennati*, qui caussam quamdam suam *Ravennæ* agitandam, non *Romæ* contendebat, jure scribere *Gregorius* potuit (33): *Numquid non ipse nosti, quia caussa, quæ a* Johanne *Presbytero contra* Johannem Constantinopolitanum *fratrem & coepiscopum nostrum orta est, secundum Canones ad Sedem Apostolicam recurrit, & nostra est sententia definita? Si ergo de illa civitate, ubi Princeps est, ad nostram caussa cognitionem deducta est, quanto magis negotium, quod intra vos est; heic est veritate cognita terminandum*. Parum abest, quin *Febronius* ipse suum illud me *nudis verbis egisse* recantet. Primo magna cum reveren-

(31) *Lib. III. ep. LIII. al. lib. 2. ep. 52.*
(32) *Lib. VI. ep. 14. 15. 16. al. lib. V. ep. 15. 16. 17.*
(33) *Lib. VI. ep. 24.*

rentia monet, S. *Gregorium* frustra *Mariniano Johannis* exemplum obiecisse. " Ast, in-
„ quit (34) (salva reverentia Magno *Gre-*
„ *gorio* debita) alia plane ratio erat caussæ
„ *Ravennatensis*, in qua agebatur de præ-
„ tensis exemptionibus Monasterii, alia *Jo-*
„ *hannis* C. P., quæ in *Gregorianis* Episto-
„ lis 15. 16. 17. cit. lib. VI. memoratur:
„ scilicet *Johannes Chalcedonensis* Ecclesiæ
„ Presbyter, a Commissariis per *Johannem*
„ Patriarcham C. P. deputatis *hæresis Mar-*
„ *cionitarum* reus declaratus, *Romam* recur-
„ rit, *Gregorio* Papæ libellum suæ fidei of-
„ ferens, ubi probata in Synodo ejus fide
„ innocens invenitur & declaratur". Ita ne vero? *Febronius Gregorium Magnum*, quid scribendum ipsi fuisset, docere audet? Quis? Deus bone! quem? Ego vero, *salva reverentia* Magni *Gregorii* Magistro *Febronio debita*, eum vicissim admonebo, ut ab hac corrigendi *Gregorii* cura imposterum abstineat, nisi si probabiliora adferre possit. Id certe, quod *Gregorio* heic exprobrat, plenum est futilitatis. Caussa sane, de qua cum *Ravennate* Episcopo tunc agebatur, a *Johannis Chalcedonensis* caussa distabat; hæc fidei fuerat, illa de privilegiis atque immunitate. Sed quæ duæ caussæ ob argumenti diversitatem plurimum discrepabant, eadem rei, ob quam *Gregorius Johannis* exemplo uti-

(34) T. II. pag. 423.

utitur, ratione habita plane similes erant. Querebantur scilicet quidam de clero & populo *Ravennate*, *contra leges & canones esse*, *ut inter* (Ravennatem) *Ecclesiam*, *&* Claudium *Abbatem caussa* (Romæ) *examinari ac judicari deberet* (35), quod scilicet intra Provinciam ex Canonum disciplina finienda videretur. Ut huic *Ravennatium* exprobrationi *Gregorius* satisfaceret, *Johannis Chalcedonensis* Presbyteri exemplum proponit, cujus caussa non in Provincia, sed *Romæ* definita fuisset. Cujusque modi igitur caussa esset, hoc solum ad *Gregorii* institutum pertinebat, posse *Romæ* tractari caussam, quæ secundum Canones intra Provinciam expedienda fuisset. Immo animadvertat *Febronius*, quam insipienter cum *Gregorio* agat, quum non viderit, majorem sancti Pontificis argumento vim inesse, quo gravior erat *Johannis* Presbyteri caussa; si enim caussa fidei, quæ præcipua est, ad Sedis Apostolicæ cognitionem *de illa civitate*, *ubi Princeps est*, deducta est *Romæ* absolvenda, non in *Johannis* Provincia; *quanto magis*, inquit Gregorius, *negocium*, quod contra vos est heic *est veritate cognita terminandum*? Sed cetera audiamus.

VII. Fatetur *Febronius* (36) aliquid humani magnum quoque *Gregorium* passum fuisse,

(35) *Greg. lib. V. ep.* 24.
(36) *l. c. pag.* 636.

fuisse, nisumque *pontificiam auctoritatem extendere*. At inquit cl. *Kauffmans* (37), *an Pontificibus non licebat vindicare cathedræ suæ honorem, sicut fecit* Leo, *&* Gregorius? Quid vero *Febronius*. " Licuit utique, respondet „ (38), dummodo absit excessus & invasio „ in jura Episcoporum. S. *Gregorius* (sit il- „ le heic pro exemplo) erat vastum & lu- „ cidum sui sæculi ingenium; sed, si igno- „ rantia, si depravatio morum & educatio- „ nis, si corruptio disciplinæ ecclesiasticæ, „ si defectus justæ crisis sæculum illud jam „ premebant, anne prudens, æquum & bo- „ num est, ut nos hodie hanc barbariem „ imitemur, metuentes, ne secus agentes, „ aliquid detrahamus gloriæ tanti Pontifi- „ cis " ? Quam acute! quam callidè! Actum igitur est de confirmanda ex *Romanorum* Pontificum gestis eorumdem potestate. Si enim & proferimus, quæ post octavum sæculum ad nostra tempora ab illis facta legimus, in promptu responsio est, ea omnia ex falso Decretalium *Isidorianarum* jure prodiisse: sin antiquiora *Gregorii*, atque adeo *Leonis* Magni exempla adducimus, paratum & heic effugium est, illa in ætatis barbariem esse referenda. Quid tamen si cl. *Kauffmansius* reponeret, ubi de juribus agitur, quæ non solum sine injustitia, sed etiam si-

ne

(37) *Diss. V.* §. 3. *n.* 20.
(38) *T. II. pag.* 295.

ne totius Ecclesiasticæ disciplinæ perturbatione lædi non possunt, frustra *ad defectum justæ crisis*, temporumque barbariem adversarium confugere? Quæ enim ad ista spectant, credibilene est ignorari umquam ab ea sede potuisse, quæ *habet*, ut ad *Leonem* M. *Theodoretus* scribebat (39), *communium Patrum, magistrorumque veritatis* Petri & Paulli *sepulcra fidelium animas illuminantia*? *Unde adhuc*, quod in litteris ad eumdem *Leonem Ceretius*, *Salonius*, & *Veranus* Episcopi *Galli* ajebant (40), *Apostolici spiritus oracula referantur*? quæ *regulas veteres*, *Innocentio* I. teste (41), *ab Apostolis vel Apostolicis viris traditas custodit*, *custodiendasque mandat eis*, *qui eam audire consueverunt*? Nec minus absonum videtur, in ejus sanctitatis & doctrinæ Pontifices, quales *Leo* & *Gregorius* Magni fuere, tantum ignorantiam ætatisque barbariem potuisse, ut quum *ignorare numquam licuisse Sacerdotem*, *quod canonum fuerit regulis definitum*, aliis inculcarent (42); quum *infirmum atque irritum esse* prædicarent *quidquid a Canonibus discreparit* (43); quum *si ea destruerent*, *quæ antecessores sui statuerunt*, *non constructores sed eversores* se fore

(39) *Ep. LXI. inter Leonian. Ball. edit. col.* 944.
(40) *Ep. LXVIII. inter* Leonianas *col.* 1004.
(41) *Ep. XVII. col.* 835. *Coust. edit.*
(42) S. Leo *ep. IV. col.* 614.
(43) Idem *ep. CXIV. col.* 1187.

fore testarentur (44); illa tamen, quæ, quod suam ipsorum sedem respicerent, penitius nosse ac fidelius servare tenebantur, prorsus nescierint, nulloque scrupulo tacti aliena jura turbarint, everterintque, silentibus interea omnibus, quibus inferebatur injuria, atque adeo illorum sanctimoniam admirantibus, & celebrantibus. Hæc dogmatum portenta, hæc paradoxa, quæ *Febronius* nobis ingerit, magno sane sunt argumento, *magis nunc esse* ILLUMINATUM ORBEM *Catholicum* (45), *ut nudis nostris verbis* moveri possit. Liceat tamen mihi *Gregorianorum* ac *Leonianorum* temporum *barbariem præoptare*, *quam illuminati* nostri *orbis crisim* a *Febronio* jactatam. At inquit *Febronius* (46), præsto sibi esse invictum, quo eorum temporum barbarie sanctos illos Pontifices fuisse inquinatos demonstret argumentum: " Viderunt, fatente D. *Kauffmans cit. diss.* V. §. 2. *n.* 35. *Tridentini* Patres divini officii formam pie olim a *Gelasio* & *Gregorio* I constitutam; apocriphis lectionibus, hymnis incorrectis, & fastidiosis homeliis genio correctiorum sæculorum inconvenientem. Tantum absuit, ut antiquitas hujus formæ ejus perpetuitatem assecuraret, ut potius illius correctionem matu-

" ra-

(44) S. Gregor. *M. lib. XII. ep.* 32. *vet. edit. Indict.* 7.
(45) Febr. T. II. *pag.* 138.
(46) ibid. *pag.* 295.

„ raverit .. Si potuit , si debuit posteriore „ ævo emendari, quod a viris suo tempore „ magnis scriptum sapit ævi sui barbariem: „ quare non ad suos fontes, sacros videli„ cet Canones, *aut* ad *eorum saltem spiritum*, „ reducentur, quæ temporum illorum infe„ licitates, sive in verbo, sive in facto, „ extorserunt a zelo magnorum Pontificum, „ ingruentibus undique malis quoquo modo, „ etiam extra regulam, succurrere volen„ tium ". Intellexi; sed multa habeo, quæ *Febronio* consideranda proponam. Dicam igitur primum, non indigna orbe nostro *illuminato* fraude falsatam ab ipso fuisse doctissimi *Kauffmansii* sententiam. Non enim ille vidisse ait *Tridentinos* Patres *divini officii formam pie olim a* Gelasio *&* Gregorio *I. constitutam*, *apocryphis lectionibus hymnis incorrectis*, *& fastidiosis homeliis genio correctiorum sæculorum inconvenientem*; hoc dixit disiunctum maxime & contrarium illustris ille Facultatis *Coloniensis* Decanus (47): *Quum Patres S. Concilii* Tridentini *observassent*, *divini officii formam*, *pie olim ac sapienter a* Gelasio *&* Gregorio I. *constitutam*, *diuturnitate temporis* AB ANTIQUA INSTITUTIONE (utique illorum Pontificum) DEFLEXISSE. Dicam deinde si de quapiam antiqui Canonum Codicis paranda editione ageremus, ferri posse, quam instituit *Febronius*, inter

(47) *pag.* 425.

inter reformatum officium & Canones comparationem; at quis *Romanorum* Pontificum facta, quemadmodum Breviarii ac Missalis correctiores Codices contulerunt fontesque adierunt homiliarum, lectionum, hymnorum, ad suos quoque fontes *sacros videlicet Canones*, aut *ad eorum saltem spiritum reduci debere* intelligens non videat, aut potius tantam non exhorreat in re tam gravi futilitatem? Præterea dicam (parcat mihi *Febronius*) futurum neminem, qui *sacrorum Canonum spiritum* multo penitius a *Leone* & *Gregorio* Magno fuisse, quam ab omnibus ipsius sive *calidis* sive *paludosis* defensoribus pervisum non arbitretur. Ut alia deessent, vel ipse, quem recitavimus, *Febronii* locus satis nos ita sentire cogeret. *Quæ temporum illorum infelicitates, sive in verbo, sive in facto extorserunt a zelo magnorum Pontificum, ingruentibus undique malis quoquo modo, etiam extra regulam, sucurrere volentium*. Præclarum enimvero *zelum*! qui Episcoporum jura invaderet, qui institutam a Christo regiminis formam perturbaret, qui *Romanæ* Sedis supra aliarum ruinas magnitudinem eveheret! Hæc *extra regulam Febronius* appellat, hæc *zelo* tribuit. Vide quomodo *sacrorum Canonum spiritum* pernoscat, qui non dispensationes Canonum, sed divinæ legis, sacrorumque omnium jurium violationes tanta facilitate extenuat. Sed de his satis.

VIII.

VIII. *Gregorium* Magnum vindicavimus; vindicavimus etiam *Romanos* Pontifices *Gregorii* successores, quos usurpare *tam realitatem* universalis Episcopatus, *tam ejus titulum* *Febronius* scribit (48). Unum tamen praeterire non possum, in quo tanta vis est hallucinationis, atque inscitiae, quantam capere nulla mens possit. Meminerit Lector eorum, quae supra ex *Febronio* reddidi; "Qu„um serius sub praesidio Epistolarum *Isido*„*ri* omnium Ecclesiarum Episcopatum prae„tenderent, veriti, ne titulus Episcopi *Ur*„*bis* reliquas per orbem Sedes Episcopales „excludere videretur, mutarunt stylum, & „se simpliciter scripserunt *Episcopos* .... „usurpantes .... quamvis breviori formu„la titulum, seu nomen, quod (S. *Grego*„*rius* M.) ... dixit *profanum*, nomen bla„sphemiae". At quandonam *Isidorianae* illae merces prodierunt? Anno circiter noni saeculi XLVI. ut in *Antifebronio* multis ostendi (49). Excutiamus nunc *Romanorum* Pontificum Epistolas, videamusque num ulli eorum superioribus saeculis se simpliciter scripserint EPISCOPOS. Occurrent

VII. SAECULO (50)

Bonifacius IV. ann. 607.

Domino excellentissimo atque praecellentissimo Regi

(48) T. II. *diss.* III. *cap.* 3.

(50) Octavo saeculo *Papae* nomen Pontifices suo nomini adscribebant; quod tamen *Episcopi* gloriosius est nomine, & ad

gi Anglorum Athelberto, Bonifacius *Episcopus*, *Servus Servorum Dei*.

Bonifacius V. ann. *617*.

Viro glorioso Edwino *Regi* Anglorum, Bonifacius *Episcopus*, *Servus Servorum Dei*.

Dominæ gloriosæ filiæ Edelburgæ *Reginæ*, Bonifacius *Episcopus*, *Servus Servorum Dei*.

Honorius I. ann. *626*.

Domino excellentissimo atque præcellentissimo filio Edwino *Regi* Anglorum, Honorius *Episcopus*, *Servus Servorum Dei*.

Martinus I. ann. *649*.

Domino piissimo & serenissimo victori, triumphatori, filio, diligenti Deum & Dominum nostrum Jesum Christum, Constanti *Augusto*, Martinus *Episcopus Servus Servorum Dei*.

Vitalianus ann. *655*.

Domino excellentissimo filio Oswio *Regi* Saxonum, Vitalianus *Episcopus*, *Servus Servorum Dei*.

Agatho ann. *678*.

Dominis piissimis & serenissimis, victoribus ac triumphatoribus, carissimis filiis, amatoribus Dei & Domini nostri Jesu Christi, Constantino *Majori Imperatori*, Heraclio, & Tiberio *Augustis*, Agatho *Episcopus*, *Servus Servorum Dei*.

& ad significandam, quam vellet *Febronius* ab illis usurpatam, *universalitatem Episcopatus* accommodatius. Vide dissertationem I. *Garnerii* ad notas cap. I. *libri diurni Romanor. Pontif.* [*pag. 150.*]

Leo II. ann. 683.

Piissimo & tranquillissimo Domino, victori & triumphatori, filio, dilecto Dei & Jesu Salvatoris Nostri Jesu Christi, Constantino *Imperatori*, Leo *Episcopus Servus Servorum Dei*.

VI. SÆCULO.

Vigilius ann. 540.

Dilectissimo Fratri Mennæ *Episcopo* Vigilius *Episcopus*. Eadem inscriptio est trium Epistolarum ad *Auxanium Arelatensem*, eadem & ad *Aurelianum*.

Pelagius I. ann. 555.

Domino filio gloriosissimo atque præcellentissimo Childeberto *Regi* Pelagius *Episcopus*. Sunt aliæ tres pariter ad eumdem eodem modo inscriptæ.

S. *Gregorius* M. ann. 590.

Domino gloriosissimo atque præcellentissimo filio Edilberto Anglorum *Regi*, Gregorius *Episcopus*. Apud *Bedam* (*lib. I. hist. cap.* 30.)

V. SÆCULO.

Zosimus (51) ann. 417.

Zosimus *Episcopus* Aurelio, *& universis Episcopis* (ep. III. col. 949. *Coust.*)

S. *Bo-*

(51) omittitur a *Garnerio*.

S. *Bonifacius* I. ann. 419.

Bonifacius *Episcopus* Patroclo, Remigio &c. (ep. III. col. 1015. *Coust.*)

S. *Cœlestinus* I. ann. 423.

Cœlestinus *Episcopus universis Episcopis per* Apuliam *&* Calabriam *constitutis* (ep. V. col. 1072. Coust.) Cœlestinus *Episcopus* Johanni, Juvenali, Rufo &c. (ep. XII. col. 1107.) Cœlestinus *Episcopus presbyteris, diaconibus, Clericis, Dei servis & Catholico populo degentibus* Constantinopoli &c. (ep. XIV. col. 1131.) Cœlestinus *Episcopus* Cyrillo *Episcopo* Alexandrino (ep. XVI. col. 1150.) Cœlestinus *Episcopus sanctæ Synodo apud* Ephesum *congregatæ* (ep. XVIII. col. 1155.) Eodem titulo inscriptæ sunt epistolæ XIX. & XXIII. ad *Theodosium* Imperatorem (*col.* 1163. *&* 1203.) itemque epistola XXIV. ad *Maximianum Constantinopolitanum* Episcopum (*col.* 1206.) epistola XXV. ad Clerum & plebem consistentes *Constantinopoli* (*col.* 1208.)

S. *Xystus* III. ann. 432.

Xystus *Episcopus* Cyrillo *Episcopo* Alexandrino (ep. XV. col. 1254.)

Xystus *Episcopus* Johanni *Episcopo* Antiocheno (ep. XVI. col. 1258.)

S. *Leo* M. ann. 440.

Leo *Episcopus* Septimo *Diacono salutem* (ep. II. Baller. edit. col. 594.)

Leo *Episcopus* Dioscoro *Episcopo* Alexandrino (ep. IX. col. 628.)
Leo *Episcopus* Turribio *Episcopo* (ep. XV. col. 694.) Eodem titulo prænotantur Epistolæ XVI. *ad universos Episcopos per* Siciliam *constitutos* (col. 715.) XIX. ad *Donum Beneventanum Episc.* (col. 733.) XX. ad *Eutychen* (col. 737.) XXIII. ad *Flavianum* (col. 761.) XXVIII. ad *Flavianum* (col. 801.) XXX. ad *Pulcheriam* Augustam (col. 847.) XXXII. ad *Faustum Martinum* & reliquos Archimandritas (col. 859.) XXXIII. ad *Ephesinam* Synodum secundam (col. 863.) XXXIV. ad *Julianum Coensem* (col. 869.) XXXIX. ad *Flavianum* (col. 889.) XLIII. ad *Theodosium* Augustum (col. 902.) LIX. ad *Clerum & Plebem Urbis* Constantinopolitanæ (col. 975.) LX. ad *Pulcheriam &c.*
Hilarus ann. 461.
Dilectissimo fratri Ascanio Hilarus *Episcopus*. Eadem inscriptione sunt aliæ quatuor ad *Leontium Arelatensem*.
Dilectissimis fratribus Episcopis Provinciæ Viennensis, Lugdunensis, Narbonensis *primæ & secundæ*, *& Alpium Penninarum*, Hilarus *Episcopus*. Est ad eosdem eadem inscriptione altera epistola. *Felix* ann. 483.
Gloriosissimo ac Serenissimo Filio Zenoni, Felix *Episcopus*, *in Domino salutem*.

Gela-

Gelasius ann. 492.

Dilectissimis fratribus universis Episcopis per Dardaniam *constitutis*, Gelasius *Episcopus*. Eadem inscriptione ad Episcopos per *Lucaniam*, *Brutios & Siciliam*, & ad *Orientales*.

Anastasius ann. 496.

Gloriosissimo, *& clementissimo filio* Anastasio *Augusto*, Anastasius *Episcopus*.

Symmachus ann. 498.

Dilectissimo, *atque carissimo fratri* Laurentio Mediolanensis *Ecclesiæ Archiepiscopo*, Symmachus *Episcopus*, *in Domino salutem*.

IV. Sæculo.

Liberius ann. 342.

Gloriosissimo Constantio *Augusto* Liberius *Episcopus* (ep. IV. col. 423. Coust.)

Liberius *Episcopus dilectissimo fratri* Eusebio (ep. V. col. 427. & epist. VI. col. 428.)

Damasus ann. 367.

Dilectissimo filio Hieronymo Damasus *Episcopus in Domino salutem* (ep. XIV. col. 573.)

Plura non inveniemus. Sed numquid hæc satis non sunt delirationi illi explodendæ, qua fingitur, *serius sub præsidio Epistolarum* Isidori *mutasse* Romanos *Pontifices stylum*, *seque simpliciter scripsisse* Episcopos? Quinque ante *Isidorianas* Decretales sæculis familiarissimum fuisse Pontificibus hoc ipsum no-

men vidimus. Quomodo ergo *serius sub præsidio Epistolarum decretalium Isidori* mutato stylo invectum a *Febronio* dicitur? Illud quoque hinc fit, nihil quod propius abesset a vero, potuisse a *Febronio* proferri, quam quod ait, breviori illa formula *Episcopus tum realitatem universalis Episcopatus* a S. *Gregorio* M. *rejecti, tum ejus titulum* indicari: *ut pristina veraque jura obliterentur*. Nam eritne aliquis tam infenso in *Romanam* Ecclesiam animo, ut jam sub *Liberio* illius Pontifices de profana illa, ac blasphema, *universalitate Episcopatus*, quam *Febronius* intelligit, usurpanda cœperint cogitare? Vide quot a *Liberio* ad octavum sæculum percenseantur Pontifices morum sanctimonia spectatissimi: neque nobis reverentia ulla aut pudore temperabimus, quin hos omnes in systema, quo constitutum a Christo Ecclesiæ regimen subverteretur, atque Episcoporum jura dissiparentur, conjurasse adfirmemus? Quid vero si *Gregorium* ipsum *Magnum*, qui *universalis Episcopi* nomen tanta animi magnitudine repudiavit, simplici *Episcopi* nomine suas aliquando inscripsisse litteras consideremus? An quam *blasphemiam* horrebat Episcopi *œcumenici* vocabulo explicatam, in unum *Episcopi* nomen contractam amplectebatur? Et illud in mentem venit, *Ravennatem* Episcopum *Chrysologum*, quum ad *Eutychen* litteras daret, hoc eas titulo

Pe-

Petrus Episcopus inscripsisse (52). Num propterea *Petrus* quoque *Chrysologus Febronianam* Episcopatus universalitatem ambiisse dicendus erit? Verum quid in re manifestissima diutius hæreamus? Id ergo certum firmumque sit, neque Pontifices, dum simplici *Episcopi* inscriptione suas litteras prænotant, in Episcopatum universalem illis a *Febronio* exprobratam respicere; neque hancce inscribendarum Pontificiarum Epistolarum consuetudinem ab *Isidorianis* Decretalibus dimanasse.

[52] *inter Leonian. ep. XXV. col* 775.

CAPUT V.

Tertiam hoc caput Pontificii Primatus proprietatem considerat, nempe quod suprema sit. Heic autem cum primis agitatur quæstio, num Romanus *Pontifex Generali Concilio superior haberi debeat? Adversantis sententiæ novitas confirmatur, maximæque, quibus implicatur, difficultates proponuntur.*

I. NIhil est, in quo *Febronius* inclementiorem se nobis adversarium exhibeat, quam in hoc controversiæ nostræ disputationisque capite. Supremam esse Pontificii Primatus auctoritatem debere, hancque tertiam illius adfectionem esse initio hujus dissertationis posuimus. Duo porro potissimum sunt, quibus hæc *supremæ* dignitatis ratio constituatur: ut ultima habeatur neque aut errori aut reformationi obnoxia *Romani* Pontificis in rebus præsertim fidei sententia; hoc primum: alterum est, ut Ecclesiæ ne in generale quidem Concilium coactæ potestati subiici Pontifex possit. Utraque isthæc conditio totidem gravissimas explicandas quæstiones suppeditat; sed primam illam in sequentem dissertationem reservamus, secundam heic expediemus. Statum tamen quæstionis accurate ponamus.

Fe-

Febronius ita illum exponit. (1) " Nos, in-
„ quit ſicut in cæteris omnibus, ita & heic
„ ſimplicitatem ſectantes, ſtatum controver-
„ ſiæ in eo collocamus: utrum Concilium
„ emendare valeat decreta Fidei, quæ a ſo-
„ lo Papa emanaverunt? num edere poſſit
„ conſtitutiones in rebus diſciplinæ & mo-
„ rum, quibus Papam & ejus Curiam e-
„ mendet? finaliter an Papam propter cor-
„ ruptos mores, ſcandala &c. valeat depo-
„ nere"? Sed pace illius dictum eſto: *ſimplicitas* iſta controverſiæ ſtatum non extricat, ſed implicat quam maxime. Quæ tria ille enumerat, per partes quidem edifferunt, quid generale Concilium poſſet, ſi *Romano* Pontifice ſuperius conſtituatur; qua in re nulla eſt difficultas. Quod quæſtionem maxime involvit, nomen eſt *generalis Concilii*; neque umquam ſtatus hujus diſputationis perſpicue ſtabilietur, niſi quid generale Concilium in hac controverſia ſit, ingenue & ſine fuco explicetur. Id in *Antifebronio* monueram (2). *Febronius* quidem ait, me *quam mihi, meiſque adverſariis legem poſui, ipſum primum violaſſe*. Sed nimirum ille *ſimplicitatis* ſectator in explanando, quod omnes intelligunt, Conciliaris præſtantiæ nomine, ejuſque percenſendis effectis ſtatum quæſtionis

[1] T. II. *pag.* 459.
(2) T. I. *diſſ.* II. *cap.* IV. *pag.* 149.

nis collocat; nos in definienda Concilii generalis natura.

II. Enimvero, ut bene *Ballerinius* animadvertit (3), " quæstio de qua in præsentiarum agimus, utrum generale Concilium jus habeat coactivum in Papam, quùm generalis Concilii natura non solos Episcopos, sed & ipsum Papam tamquam Ecclesiæ Catholicæ & generalis Concilii caput complectatur, ejusque suffragium cum suffragiis Episcoporum consentiens præsumat; contradictionem quamdam involvere non paucis visa est: in eum enim, qui decretis condendis sua voluntate adsentitur, jus coactivum non cadit. Si autem a Papa separentur Episcopi, & his decernentibus separatim a capite, seu contra ipsum caput, jus coactivum in Papam tribuendum credatur, id alio nomine repugnat, eo quod Episcopi quicumque & quocumque numero coacti in Synodo, & separati a capite, generale Concilium non sint, nec in ipsum caput superiorem suum coactivam & proprie dictam jurisdictionem obtineant". Hæc tamen videtur adversariorum sententia. Neque enim dum penes generale Concilium esse in Papam ajunt summam potestatem, hinc Papam singulatim considerant, illinc Episcopos cum Papa, & solum deinde Papam

(3) *De potest. Eccles. cap. X. pag.* 141.

pam cum eodem Concilii capite contendunt. Non eos ita insanire crediderim, ut disputando efficere velint, num Pontifex sit se ipso major, in seque polleat auctoritate; neque ullus negaverit, si adcipiatur Concilium cum Papa, majorem esse auctoritatem Ecclesiæ *extensive* (4). Hoc igitur demum adversarii volunt in Concilio legitime coacto, atque universam repræsentante Ecclesiam spectandum ex altera parte solum Pontificem, ex altera vero Episcopos, qui decreta edunt Canonesque constituunt, atque illud in disceptationem vocant num in hocce Concilio præstantior sit Pontificis se solo inspecti auctoritas, an contra Antistitum, qui item ab ipso separatim Pontifice considerentur; tum ajunt, si quid ab Episcopis sive definiatur, sive statuatur, eam esse illorum auctoritatem, ut quæ illi docuerint, sanxerintque, iis non solum Fideles, nulla adcedente *Romani* Pontificis confirmatione parere debeant, sed & ipse Pontifex vel invitus adsentiri omnino cogatur. Sed heic iterum ambages. Nam si ex *Maimburgo*, atque *Febronio* quæras, quodnam generale Concilium legitime coactum haberi debeat, illud quoque ejusmodi esse respondebunt, quod non solum non consentiente, sed etiam dissentiente *Romano* Pontifice congregetur. Si iterum scisciteris, an Concilio, de quo agimus, præesse idem

(4) Confer *Bellarminum de Concil. lib.* II. *cap.* XIX.

idem Pontifex debeat ſive per ſe, ſive per ſuos legatos, ne id quidem neceſſarium eſſe adfirmabunt (5). Nos ne implicatiſſimam per ſe ſe quæſtionem aliarum quæſtionum veluti appendicibus implicatiorem reddamus, quæ ad Conciliorum generalium cum convocationem, tum Præſidem, eorumque confirmationem pertinent, in opportuniorem locum differimus. Heic tantummodo Pontificem, eumque certum indubitatumque (quid enim de dubiis Pontificibus ſentiendum ſit, infra docebimus) cum Concilii, quod legitime celebrari ſumimus, Patribus ſeorſum ab

(5) " Voicy donc l'eſtat de la queſtion (inquit *Maimburgus* in eo tractatu, quem inſcripſit : *l'établiſſement & des prérogatives de l'Egliſe de* Rome &c. *Cap.* XVI.) „ Il s'agit de ſçavoir, ſi depuis, qu'un Concile eſt legitimement aſſemblè, ſoit que le Pape, qui en eſt ſans „ contredit le Chef, y preſide par luy-meſme, ou par ſes „ legats, ſoit qu'il n'y aſſiſte, et n'y prèſide ni en „ l'une ni en l'autre maniere, comme il eſt arrivè plus „ d'une fois, ainſi qu'on le vit au ſecond Concile Œcumenique de cent cinquante Eveſques, & au cinquieme de plus de cent ſoixante; ſi dis-je, ce Concile conſiderè dans ſes membres unis, ou ſous le Pape, qui a „ droit de les prèſider, ou a ſon defaut ſous un autre „ Prèſident, eſt pardeſſus le Pape, et a ſur luy l'autoritè ſouveraine, de ſorte qu'il ſoit obligè de ſe ſoumettre a ſes decrets et a ſes definitions, de les approver, „ & d'y conſentir comme tous les autres, encore qu'il „ ſoit d'un avis contraire en ſon particulier; ou ſi le „ Pape eſt tellement par deſſus tous les autres membres „ de ce Concile unis enſemble, ſoit qu'il s'y trouve ou „ ne s'y trouve pas, que s'il n'approuve ou ne confirme par ſon ſuffrage et par ſon autoritè ces decrets & „ ces definitions, ce Concile n'ait nulle autoritè ni ſur „ luy ni ſur les Fideles. "

ab illo adceptis comparabimus, eumque suprema in illos auctoritate præstare, nullam his in illum esse, nisi quam ipse libens volensque concesserit, potestatem demonstrabimus.

III. Atque ipse, qui, ut vidimus, inest huic quæstioni conflictus, ac repugnantia, satis nostram sententiam in tuto collocat. Gravi aliud præjudicio adversariorum opinio laborat; novitatis, inquam; nam quod in *Antifebronio* animadverti (6) usque ad schisma, quod sub *Urbano* VI. Ecclesiam miserrime dilaceravit, ceterasque, quæ illud consequutæ sunt, turbas suprema Concilii generalis in *Romanos* Pontifices potestas ignota in Ecclesia fuit. Ejus sententiæ initia ad turbulenta illa tempora sunt revocanda. At enim, inquit *Febronius* (7) " hæc apprime „ falsa sunt. Quum anno MCCCIII. *Phi*„ *lippi* IV. & Ecclesiæ *Gallicanæ* nomine in„ terponeretur appellatio adversus *Bonifacium* „ VIII. sub disjunctiva dictione *ad Pontifi*„ *cem vel ad Concilium*, id ideo ab iis, qui „ hunc appellatorium libellum conceperunt, „ factum dicit de *Marca de C. J. & Imp.* „ *lib. IV. Cap.* 17. *n.* 7. quia tunc disputa„ tum fuit a *Romanis*, an Papa superior „ esset Concilio". Quid quæso homini isti „ facias, qui armis imprudens decernit centies

(6) T. I. *pag.* 142.
[7] T. II. *pag.* 215.

ties protritis? Qua tunc appellatum fuit Concilium, formula hæc fuit: *ad prædictum generale Concilium*, ET AD VERUM LEGITIMUM FUTURUM SUMMUM PONTIFICEM, *Bonifacius* enim VIII. obortis ipsum inter & *Philippum* discordiis haberi cœperat minus legitimus Pontifex, quod *Cœlestino* abdicandi, contra quam fas esset, Pontificatus auctor fuisse diceretur. Quid mirum, si Concilium jure in illum uti posse crederetur? Vin? hæc, quæ in *Antifebronio* uberius pertractavimus (8), falsa esse, & cum *Natali Alexandro Bonifacium* contendis legitimum semper fuisse a *Gallis* agnitum? Id ægre permitto, quia oppido falsum; permitto tamen; nihil tamen pro anticipanda suæ opinionis epocha *Febronius* colliget, *siquidem tunc*, inquit *Parisiensis* Theologus *Duvallius* (9), *ut testatur* Guaguinus *in* Philippo Pulcro, Bonifacius *VIII. cædis & hæreseos accusabatur, quod quum (etiamsi falsum) Rex crederet, aut suspicaretur, omnesque cum illo* Galliæ *ordines, a* Bonifacio *ad Concilium jure provocarunt; a Papa enim, quem juste putamus hæreticum, licet falso, ad futurum Concilium fas est provocare;* neque id Concilii in *Romanum* Pontificem potestatem arguit, quum si in hæresim prolabatur, Pontifex esse desinat, atque adeo

(8) T. II. *pag.* 382. *seq.*
(9) *De sup. Rom. Pont. in Eccles. potest.* P. IV. *quæst. ult. p.* 628.

adeo Ecclesiæ membrum (10). Sed *Febronium* audire pergamus. " *Christianus Lupus* „ originem hujus quæstionis ad Sæculum III. „ refert, quo tempore caussa de reiterando „ Baptismo hæreticorum acerrime fuit agi„ tata, & pertinaciter contra *Stephanum* Pon„ tificem a Ss. *Cypriano & Firmiliano* de„ fensa. Quis autem credat, quod *Firmilia*„ *nus* & *Cyprianus* suæ opinioni tam tena„ citer adhæsuri fuissent, si in Pontifice in„ fal-

(10) De appellationibus ad Concilium plura in alia dissertatione. Quare ne eo quidem argumento utemur, quod tamen invictum est, supremam constitui debere Summi Pontificis potestatem, quum a Concilio ad ipsum, non ab ipso ad Concilium provocatio fieri possit. Heic vero, ut *Febronius* videat, quantum a vero abhorreat, illius inter *Philippum* & *Bonifacium* dissidii tempore obtinuisse de Conciliorum generalium supra Pontificem auctoritate sententiam, adeat ejus dissidii *historiam Gallice* scriptam, atque inter probationes inveniet opusculum ab Anonymo illorum temporum æquali editum, ac prænotatum: *Rationes, ex quibus probatur, quod* Bonifacius *legitime ingredi non potuit* Cœlestino *vivente*: ibi autem hæc *pag.* 453. legenti occurrent: " Summus Hierarcha *Romanus* Pontifex „ superior est omnibus, ipse verus prælatus, & pastor est „ Dominici Gregis &c. subditorum subtractio nullo modo „ cadit in summum Hierarcham, nec possibile est per ho„ minem sibi subtrahi subditos, quoniam non habet su„ periorem in terris; sed omnis anima sibi subdita est, „ ejusque curæ commissa, neque a quopiam judicari po„ test, sed cunctos judicaturus a nemine judicandus est, „ nisi deprehendatur a fide devius: & hæc superioritas „ non est humano privilegio, sed divino; a quo est in„ stitutio, & qui sibi pascendi gregis curam commisit. „ Omni enim clero & populo IN UNUM CONGREGA„ TO manet obsequendi sibi necessitas, & non auctoritas „ imperandi ". Si ita sentiebat Scriptor *Bonifacio* inimicus, quid alii?

„ fallibilitatem suspexissent. Inde factum „ esse ait, ut hæc opinio in totam Eccle„ siam *Orientalem* dimanaverit". Doceri equidem cuperem, quo loco ista *Lupus* tradiderit. Ut ut est, quæstio, qua de agimus, non satis apte cum altera *de infallibilitate* confunditur, etsi magnam habet cum ista adfinitatem. Multo accuratior P. *Zallwein* ex quo ista *Febronius* prompsit, non *hujus quæstionis* (utrum in Concilia Pontifices præstent auctoritate) sed *quæstionis* de *infallibilitate Pontificis* origines ad *Cypriani* cum *Stephano* controversiam referri a *Lupo* scribit (11). Enimvero licet *Cyprianus* ejusque adseclæ errare Pontificem posse existimassent, non inde tamen fit, ut de appellatione ad Concilium cogitarint. Profecto in iis, quæ etiamnum supersunt hujus disceptationis monumentis, ne vestigium quidem videre est ejusmodi provocationis. Quid? quod *Cyprianus*, ceterique sive *Africani*, sive *Orientales*, qui eadem cum illo senserunt, inviti ad ipsam *infallibilitatis* quæstionem trahuntur. Neque enim ullam *Stephanus* dogmaticam edidit definitionem, quæ tamen ad eam quæstionem pertinet, sed veterem receptamque disciplinam misso de ea etiam ad *Africam* servanda præcepto confirmavit. Quos *Febronius* deinde suæ opinionis prænuncios appellat *Pelagianos*, iis per me licet

(11) *Principior. Jur. Eccles. T. I. pag.* 341.

cet glorietur; quamquam ne illi quidem a Sedis Apoſtolicæ judicio appellarunt, quod reformatum iri a Concilio ſperarent; qua de re ubi de appellationibus. Si tamen ejuſmodi antecurſores *Febronius* amat, addere & *Neſtorianos* poterit; non eos invidebimus. Ad Catholicos quod adtinet *Boſſuetius* neminem invenit, quem pro ſe adferret, *Alliacenſi* & *Gerſone* antiquiores, immo *Gerſon* ſatis prodit, fruſtra laboraturos, qui vetuſtiores quærerent. " Fallor, inquit (12), ſi
,, non ante celebrationem hujus ſacroſanctæ
,, *Conſtantienſis* Synodi ſic occupaverat men-
,, tes plurimorum literalium magis quam
,, literatorum iſta traditio *de ſuperioritate Pa-*
,, *pæ ſupra Concilium*, ut oppoſitorum do-
,, gmatizator fuiſſet de hæretica pravitate
,, vel notatus vel damnatus. Hujus rei ſi-
,, gnum adcipe, quia poſt declarationem ex
,, Theologiæ principiis luce clariorem, &
,, quod urgentius eſt, poſt determinationem
,, & practicationem ejuſdem ſanctæ Synodi,
,, inveniuntur, qui talia palam aſſerere non
,, paveant. Tam radicatum, & ut cancer
,, ſerpens, tam medullitus imbibitum fuit
,, hoc priſcæ adulationis virus lethiferum.
,, (13)

[12] *De Poteſt. Eccleſ. Conſid.* XII.

[13] Exprobrat cl. P. *Sangallo Febronius* [*T.* II. *pag.* 216.] quod hunc *Gerſonis* locum *mire truncarit* [*cap.* III. *n.* 23.] Atque equidem potius ſententiam *Gerſonis*, quam verba

III. Novitati opinionis adde, eam *Duvalio* teste (14) *a temeritate inobedientiæ vix posse excusari; fovet enim ut plurimum inobedientiam, & dissidia multa, magnosque tumultus in Ecclesia semper excitavit*. Immo *Thomas Stapletonus Lovaniensis* Doctor non dubitat, quin *dicere, quod generale Concilium universam Ecclesiam repræsentans sit supra Papam, opinio plane erronea sit, qualem Hæretici sustinerent* (15). Adde etiam contrariam, quam scilicet nos tuemur, sententiam eo Auctorum numero, ac gravitate gloriari, ut (quod idem *Duwallius* ait) TOTUS ORBIS *exceptis pauculis doctoribus eam amplectatur* (16). Nam quod post Cleri *Gallicani* declarationem auctus sit adversariorum numerus, non tam veritati, quæ anno 1682. se se in apertum protulerit, quam temporum conditioni, eorumque qui sententiam nostram Regum juribus adversari arbitrantur, falso, & immerito præconceptæ opinioni si sapimus, tribuemus. Ceterum ea ipsa

verba reddidisse vir doctus videtur. Sed non erat, cur propterea ab illo præsertim reprehenderetur, qui in hoc litterariæ calliditatis genere excellit. Nam nihil addidit, omisitve *Sangallo*, quod *Gersonis* menti adversaretur; immo aliqua prætermisit, quæ ad confirmandam *Febronianæ* opinionis novitatem nescio quid habent majoris ponderis.

(14) *Part.* IV. *q.* 7. *pag.* 552.

(15) *Controv.* VI. *q.* 3. *artic.* 5.

(16) ibid. p. 550. In eamdem sententiam *Joh. Wiggers Lovaniensis* Theologus [*de Concil. dub.* 4. *n.* 75.] ait: *est conclusio certo tenenda, utpote fidei proxima, & quæ ab omnibus pene communiter doceatur*.

ipſa Cleri declaratio effecit, ut noſtram ſententiam doctiſſimi viri *Aguirre*, *Thyrſus Gonzalez*, *Sfondratus*, *Schelſtratæus*, *Charlaſius*, *Anaſtaſius Surrentinorum* Archiepiſcopus, *Roncaglia*, *Orſius*, *Ballerinius*, & ex *Gallis* ipſis *Petit didierus* ac *Serryus* ſummo eruditionis apparatu illuſtrarint, ac confirmarint. Hos adeat Lector; non enim mihi animus eſt in hac quæſtione immorari, niſi quantum meæ adverſus *Febronium* defenſionis ratio poſtulat. Uno ergo ut altero argumento utar præter ea, quæ hactenus adtacta ſunt, & quæ in ſecunda diſſertatione occupavimus.

IV. *Johannes Wigers*, quem nuper appellavi, ita eo loco argumentatur. " *Matth. XVI.* dicuntur non ſinguli fideles ædificandi „ *ſuper Petram*, quæ erat *Petrus*, ſed *Eccle*„ *ſia* dicitur *ſuper petram* illam ædificanda: „ Eccleſia autem non ſignificat ſeparatim „ ſingulos, ſed nomen collectivum eſt. Si„ gnificat populum in unum congregatum. „ Ergo a *Petro* tamquam fundamento non „ pendent tantum ſinguli Fideles, aut par„ ticulares Eccleſiæ ſeorſim ſumptæ, ſed e„ tiam omnes quomodolibet ſimul adcepti, „ & congregati: quia ſic propriiſſime di„ cuntur *Eccleſia*; atque ita etiam totius „ congregationis ipſe fundamentum, & ca„ put eſt. Et conſequenter neque ipſi ſimul „ congregati erunt ſupra *Petrum*, ſed *Petrus* „ ſupra ipſos ". Atque ut huic *Lovanienſis*

Theologi argumento vim addam, repetamus & heic, Christum super *Petrum* ædificasse Ecclesiam *bono unitatis*, *atque ut una Ecclesia monstretur*, *super unum*, qui centrum sit unitatis, illam ædificasse. Age, dicat nobis *Febronius*, num congregato generali Concilio Pontifex *Romanus* desinat esse centrum unitatis? Exspecto quid respondeat. Adfirmat? Concilium igitur erit tunc unitatis centrum; quomodo ergo *super unum* erit Ecclesia ædificata? Negat? Pontifex igitur centrum erit unitatis, ad quod idem Concilium *convenire* necesse sit, ut *Irenæi* verbis utar. Quemadmodum ergo *Febronius Gallis* adsentitur fatentibus, esse *Romano* Pontifici in singulas Ecclesias auctoritatem, quia centrum est unitatis, cui singulæ Ecclesiæ adhærere debent, ut *una Christi Ecclesia monstretur* (17); ita utrique in eodem Pontifice supra universam Ecclesiam in Concilium coactam agnoscere supremam jurisdictionem debebunt, quod centrum unitatis sit, cui ipsum *Corpus Sacerdotum concordiæ mutuæ glutino atque unitatis vinculo debeat copulari* (18).

IV. Audirem præterea libenter, undenam adversarii colligant, probentque, Pontificium jus, quod negare nequeunt in singulos, non æque posse vim suam in omnes in œcumenica

(17) *S. Cyprian. in lib. de unit.*

nica Synodo collectos exerere. Dicent fortassis ex natura Concilii generalis, in quo totum jus Ecclesiæ residet? Qui id adsereret Concilio sejuncto a capite, cui scilicet caput non præbet adsensum, principii, quod negatur, & in quæstionem venit, vitiosam, ut vocant, *petitionem* incurreret; decretis enim editis sine adsensu capitis, Concilii generalis vim & auctoritatem detrahimus, ac cum *Bossuetio* (19) *haud immerito adfirmamus, ultimum, quo Synodi œcumenicæ* (esse) *adservantur, esse Ecclesiæ universalis cum Apostolicæ Sedis confirmatione conjunctum; hæc enim,* inquit idem *Bossuetius* (20), *summa auctoritas, summa vis, quod membra & inter se, &* Romano *Pontifici ut capiti conjungantur*. Num ex vi, quam habet generale Concilium, universæ Ecclesiæ repræsentandæ? At etiam *Petrus* in eoque *Romanus* Pontifex teste S. *Augustino* (21) *ipsius universitatis, & unitatis Ecclesiæ figuram gessit*; immo *Petrus* ut caput Ecclesiam repræsentabat, Concilium ut membrorum inferiorum collectio. Cuinam ergo majorem dicemus potestatem fuisse delatam; Concilio ne, an *Petro*, qui SOLUS *inter Apostolos*, ut idem *Augustinus* ait (22), *meruit audire*: amen dico tibi, quia tu es

 Pe-

(19) *Defens. T. II. lib. VIII. cap. IX. pag. 87. edit. Lugan. a. 1766.*
(20) *l. VIII. cap. 13. pag. 20.*
(21) *Serm. CVIII. de diversis.*
(22) *Serm. XXIX. de Sanctis.*

Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, *dignus certe*, *qui ædificandis in domo Dei populis* LAPIS ESSET AD FUNDAMENTUM, COLUMNA AD SUSTENTACULUM, CLAVIS AD REGNUM? Quod si quis fortasse ad solam confugiat legitimam convocationem, cui Papa adsensus sit, velitque ex illa generalis Concilii Patribus collectim sumptis eam inesse vim, ut etiam sine capitis adsensione, atque adeo cum ejus dissensu illorum decreta omnes, ipsumque Pontificem obligent; videat quid sibi respondendum sit, ubi generalium Conciliorum monumentis cum ipso agatur. " Nonne enim, ut *Ballerinii* sententiam, atque adeo verba usurpem (23), Concilium *Ephesinum* II. convocatione legitimum, deficiente adsensu capitis nihil potuit non solum in materia fidei, sed neque in negotio disciplinæ? Nonne *Chalcedonense* fuit legitime convocatum? Cur ergo canon de prærogativa *Constantinopolitanæ* Sedis, cui Papa adsensus non est, vim generalis Synodi qua *Leonem* cogeret, ex ipsa legitima convocatione non est consequutus? Nonne ipsi Patres *Chalcedonenses*, quum Pontificiam adprobationem præsertim pro eo canone sollicite postularunt, Pontificii adsensus necessitatem agnoscentes, solam convocationem legiti-
" nam

(23) *De Potest. Eccles. cap.* IV, *pag.* 63.

„ mam ad vim coactivam nequaquam suffi-
„ cere præsumpserunt "? Quamquam & alia argumenta nobis Conciliorum generalium historia suppeditat, unde supremam, cogentemque *Romanorum* Pontificum potestatem Concilia ipsa agnovisse palam fiat. Quum enim iidem Patres *Chalcedonenses* de se in Concilio collectis scripserunt ad *Leonem* Papam: *Quibus tu quidem sicut membris caput præeras*, quid verbo *præesse*, nisi superiorem in se collective sumptos auctoritatem eidem adjudicarunt, qualem capiti in membra collective sumpta tribuere convenit? Patres quoque in legitima *Ephesina* prima Synodo congregati quum se ad *Nestorium* deijciendum *coactos litteris Cœlestini* adfirmarunt, an non potestatem in se coactivam pariter professi sunt?

V. Mihi vero rem propius intuenti duo occurrunt, quæ licet nihil aliud ad prosternendam adversariorum sententiam suppeteret, ab ea tamen propugnanda me vehementissime absterrerent, Episcoporum nempe primum; Regum deinde, si illa stet, auctoritatem nutare. Atque ut de Episcopis dicam, profecto non video, quei si *Romani* Pontifices generalium Conciliorum vi subsint ac sanctionibus, non etiam singuli Episcopi diœcesanarum Synodorum decretis, ac potestati subiiciantur. *Galli* quidem aliquid fortasse respondere possent, quo sin minus

frangi, enervari saltem vis hujus argumenti videatur. Dicent enim, quum & *Petro* & *unitati Pastorum* primi ordinis datæ a Christo claves fuerint, non posse Episcopum, qui in diœcesana Synodo ceteris unus judex præest clavium potestate, aliorum Sacerdotum, quibus clavium facultas concredita minime fuerit, subiacere sententiæ. Hæc tamen responsio nec satis *Gallos* tuetur, & a vero *Febronii* systemate abhorret. Nam quod ad *Gallos* spectat, ubi positum semel sit, non soli *Petro*, sed etiam *unitati*, seu Ecclesiæ regenti claves a Christo traditas fuisse, quid si Parochi se quoque Ecclesiam *regentem*, quæ claves adceperit, constituere, sibique propterea claves a Christo creditas quoque contendant? Pastoribus, inquient, datæ sunt claves; at pastores nos etiam sumus; immo sive *Eucherius* sive *Eusebius* sit *Emissenus*, atque adeo *Beda*, quem *Dupinius* appellat (24) nobis claves aperte adserunt. *Et tibi*, inquit ille (25), *dabo claves Regni Cœlorum; hoc enim quod Principaliter* Petro *dicitur, ceteris quoque Apostolis dictum intelligi debet; & non tantum Apostolis, verum etiam Episcopis* ET SACERDOTIBUS: hic vero ait (26): *Hæc potestas* (ligandi atque solvendi) *sine dubio cunctis datur Apostolis, nec non*

(24) *De antiq. Eccles. discipl. diss.* VI. *pag.* 381. *seq.*
(25) *hom. de Nat. Petri.*
(26) *lib.* IV. *in cap.* XVI. *Matth.*

non EPISCOPIS, PRESBYTERIS, *& omni Ecclesiæ*. Equidem qui pro Pontificia potestate nobiscum stant, nullo ista negocio solvunt, ajentes cum *Optato* claves uni *Petro* datas, quæ ceteris communicarentur; claves igitur habere & secundi ordinis Sacerdotes, sed quas a *Petro* adceperint, non in Episcopos, sed in laicos, atque inferioris ordinis clericos pro sua a quoque portione usurpandas. At si claves *regenti* Ecclesiæ sunt traditæ, unde ex ipsa Christi Domini institutione adversarii colligent, Parochos ad *regentem* illam Ecclesiam non pertinuisse, præsertim quum & hi in eorum sententia habeant immediate suam a Christo auctoritatem, & in clavium potestate Apostolis concessa, saltem quod ad remittenda retinendave peccata spectat, Apostolis haud dubie successerint? Linquamus tamen *Gallos*. *Febronio* certe, ut dixi, non huic effugio aditus patet. *Richerianus* ille velit nolit, totus quantus est, & Ecclesiam, quam *immediatum clavium subjectum* fuisse dicit universam Fidelium, etiam laicorum congregationem intelligit. Id supra ostensum est. Nunc in *Febroniani* locum casu incido, ad idem demonstrandum longe aptissimum. Ecclesiam *regentem* in altero defensionum suarum libro in scenam inducit, ut hoc nomine se nihil aliud, quam quod *Galli*, sentire persuadeat. Verum audi, quid demum sit *Febroniana* Ecclesia

clesia REGENS. *Dic mecum*, inquit ille *Ladislao* respondens (27), *Ecclesiam regere ordinarie per Papam & Episcopos non congregatos extraordinarie per congregatos*. Quid heic *Ecclesia* significat? Si Papam & Episcopos cum *Gallis Febronius* Ecclesiæ vocabulo designasset, putasne tam illum oscitanter & imperite loquuturum fuisse, quam qui Papam & Episcopos regere per Papam & Episcopos diceret? Ecclesiam igitur & heic, quemadmodum in priore volumine (28), cum suo *Tostato* intelligit *universitatem Ecclesiæ*, *totam Ecclesiam*, *universitatem credentium*, quæ dum quas *radicaliter* habet a Christo potestatis claves eas in suos ministros transcribit, *regit ordinarie per Papam & Episcopos non congregatos*, *extraordinarie per congregatos*. Quare in secundi voluminis indice (*Febronius* enim quum prioris operis indicem debuisse a me consuli adseveret, magni indices suos facere videtur) ait de Ecclesia (29): *Etiam extra Concilium per Papam & Episcopos* REGIT & REGITUR ut quæ regit Ecclesia eadem sit, quæ regitur cœtus utique Fidelium. *Febronii* discipulus, *Pereira* in eo de Episcoporum potestate libro, ex quo tam multa *Febronius* in suas defensiones intulit, ut vidimus, ac porro videbimus, Magistri sui men-

(27) *pag.* 91.
(28) *Cap.* I. §. VI. Vide & *Tomum* II. *pag.* 181.
(29) *pag.* 633.

mentem diserte explicat his verbis (30). „ Tutta la Chiesa, la quale consiste NELLA „ CONGREGAZIONE DI TUTTI I FEDELI, „ ed A CUI RIGUARDO' PRINCIPALMEN- „ TE Gesù Cristo quando concesse a S. *Pie-* „ *tro* ed a tutti gli Appostoli le chiavi del- „ la podestà spirituale, è come la proprie- „ taria di queste chiavi, della quale il Pa- „ pa e li Vescovi non sono che ministri, „ e dispensatori ". Ecclesia igitur Diœcesana, quæ universi hujus cœtus pars est, & ipsa pro sua portione claves adcepit cum suis Ministris communicandas; ejus autem ministris, iisque præcipuis Parochos adcensendos ecquis non videat? *Senatum*, inquit *Richerius* (31), *aut consilium nativum Ecclesiæ a Domino institutum vocamus, non modo Episcopos, verum etiam omnes Presbyteros, curam animarum habentes: quorum illi Apostolis, hi vero septuaginta duobus discipulis successerunt*. Et dubitabimus, Parochos congregatos universam suam diœcesanam Ecclesiam repræsentare? Quo jure igitur generale Episcoporum Concilium, quod universam Christiani orbis repræsentat Ecclesiam, in *Romanos* Pontifices exercere auctoritatem posse dicitur, poterit etiam Ecclesia diœcesana in suum Concilium coacta per Parochos, ceterosque qui ibi intersunt, suos ministros si- bi

(30) *pag.* 103.
(31) *de Eccles. & polit. potest. n.* 5.

bi subijcere Episcopum suum, atque in eum sententiam decernere. Quæ hactenus veluti argumentando effecimus, idem *Richerius Febronii* nostri præcursor diserte tradit. *Quæ autem*, inquit (32), *ratio Œcumenici Concilii ad* Romanum *Pontificem, eadem quoque & Synodorum particularium ad suos Episcopos, quoniam particulares Ecclesias iisdem Canone, non absoluta potestate, a propriis Episcopis gubernari oportet*.

VI. De Regibus nunc dicam. Ea est supremorum Principum conditio, ut sui Regni comitiis minime subsint. Si tamen Pontificem generali Concilio subijcimus, quid erit in Regibus, quominus Regni comitia judicare de illis possit? Multa in hanc rem *Febronius* disputat, sed irrita contentione. Ait (33) cum *Basileensibus* Patribus (34), *non esse comparandum Corpus Ecclesiæ aliis politicis Corporibus Civitatum & Universitatum; quia in medio bujus Corporis est Christus, qui ipsum regit, ne erret. Alia autem politica Corpora humanis & variis voluntatibus gubernari*. Sed quid ista ad præsens institutum? Non errabit in *Basileensium* & *Febronii* sententia si vis, Corpus Ecclesiæ, quod suo jure in *Romanum* Pontificem utatur; errabit corpus politicum; numquid propterea pro sua

(32) *ibid.*
(33) T. II. *pag.* 126.
(34) T. VIII. *Conc. Hard. & l.* 1328.

ſua auctoritate in Reges non aget? *Febronius* deinde auctor eſt Lectoribus ſuis, ut adeant *Launojum* in epiſtola ad *Franciſcum Bonum* (35), ubi Scripturarum, Patrumque ſententiis operoſe comprobat, Eccleſiaſtica ſæcularibus non eſſe permiſcenda, neque ex Eccleſiaſtico regimine ad politicum ac Regale trahendam eſſe conſequutionem. Mihi vero ſatis eſt, *Natalem Alexandrum* vidiſſe, qui idem argumentum ex *Launojo* perſequitur (36), ut a conſulendi *Launoij* labore ſuſpenſe Lectores meos tuto poſſe admoneam. Nam quæ *Launojus* ac *Natalis* congerunt. Eccleſiaſticorum Patrum teſtimonia, id efficiunt, quod nemo inficiatur, aliam eſſe Regni, aliam Eccleſiæ vim atque naturam, legeſque utriuſque multum inter ſe ſe diſſidere. Hoc quærimus, num in tanta horum regiminum diverſitate par ratio ſit, quæ & Pontificem generali Concilio, & Reges comitiis Regni obnoxios confirmet. Eodem autem eſt in *Febroniano* ſyſtemate, quod ad hoc diſputationis caput adtinet, utriuſque regiminis ratio. Num qui hocce ſyſtema primi procuderunt, ut *Gerſonius*, *Major*, *Almainus* aliique id genus Scriptores, eo ducti argumento Conciliis Pontificem ſubjecere, quod omnis Reipublicæ ſive civilis ſive ſacræ

(35) *lib.* IV. *ep.* 2.
(36) T. VIII. *in ſæc. XV. & XVI. hiſt. Eccleſ. diſſert.* IV. *artic.* 1. §. 6. *pag.* 404. *edit. Pariſ.* 1730.

cræ institutum poscere existimarent, ut qui illam gubernaret, universo ejus corpori subesset. Testes hac de re ipsos illos *Febronianæ* hypothesis auctores produximus in altero secundæ dissertationis capite. Unum heic *Tostatum* appellabo cujus sententiam *Febronius* in primo operis sui volumine cooptavit (37). " Hoc idem, inquit *Abulensis* „ (38), patet in Communitatibus; si enim „ aliqua Communitas, vel collegium est, „ ibi erit jurisdictio, & quia non potest „ administrari per universam societatem, „ administratur per unum de communitate: „ non est tamen jurisdictio in illo, ita, „ quod non sit in communitate, sed est „ magis in communitate, quia antequam il- „ le constituatur in judicem, vel Rectorem, „ nullam habet jurisdictionem: illo mortuo, „ vel cadente, non penitus exspirat jurisdi- „ ctio: potest alius præfici in Rectorem vel „ Judicem; non tamen posset hoc fieri, si „ non maneret jurisdictio in communitate; „ ergo ipsa communitas habet magis juri- „ sdictionem " Hinc *Almainus*, *non potest*, inquit, *renunciare Communitas potestati, quam habet super suum principem ab ea constitutum, qua scilicet potestate eum* (*si non in ædificationem sed ad destructionem regat*) *deponere potest, quum talis potestas sit naturalis* . . . . *& ita*

(37) *Cap.* I. §. VI. *pag.* 33.
(38) *in cap.* XIII. *Num. quæst.* 48.

& iterum sequitur, quod non est debilis in quocumque casu naturaliter Monarchia pure regalis (39). Non ab his dissentit, nec, nisi secum pugnet, dissentire potest *Febronius*. Ait enim (40), *statum Regnorum mundi utique* TANQUAM AB ARBITRIO POPULORUM DEPENDENTEM, MUTARI, LUXARI, ADSTRINGI, *atque ita multis modis a sua originaria institutione, & prima sanctione pragmatica discedere posse*. Quare quum *nulla* communitas perfecta ita suam in Reges potestatem transferat, ut eam omnino a se abdicet, & praeterea omnino velit Principes transcripta in eos potestate in *aedificationem*, non in *destructionem* uti, quid restat, nisi ut Reges hac in re *Romanis* Pontificibus pares omnino sint? Nam etiam his Ecclesia ita suam defert potestatem, ut ipsam tamen *radicaliter* servet, neque eam nisi ad *aedificationem* exerceri ab ipsis posse consentiat. Quare si Ecclesia in generali Concilio potest pro sua quam *radicaliter* habet nec plane abdicat jurisdictione Pontifici *Romano in destructionem* concessa potestate abutentem coercere, atque adeo deponere, quidni Regnum in generalibus Ordinum Comitiis possit suam in Reges exercere auctoritatem, *si non in aedificationem, sed ad destructionem regant*,

(39) T. II. *Oper. Gerson. pag.* 964.
[40] T. II. *pag.* 553.

gant, ut *Almainus* aiebat? (41) Atqui, inquit, *Febronius* (42): " dum *Sigismundus* „ Imp. ann. 1443. adsistebat Concilio *Basi-* „ *leensi* contra *Eugenium* IV. illud *Bononiam* transferre machinantem, *Eugenius* non di- „ xit Imperatori: *Si tu disputas mihi pote-* „ *statem transferendi Concilia*, *disputabunt ti-* „ *bi Proceres Imperii potestatem transferendi* „ *Comitia* ". Bene *Eugenio* est, quod ista non dixerit; tunc enim a *Febronio* vapulasset vel ut politicæ potestatis ignarus, vel ut *Isidorianarum* Decretalium-fuco deceptus. Si tamen hæc *Sigismundo Eugenius* non reposuit (caussas autem curista usus non sit responsione, ridiculum est quærere), eorum *Fe-*

(41) At enim, inquit, *Febronius* alia omnia docet (*T.* II. *pag.* 193.) " Quum homines, inquit, primum in „ Respublicas & Regna coirent, transtulerunt in unum, „ vel plures jus vitæ & necis, & reliqua jura omnia ad „ continendos in officio cives, eosque adversus vim exte- „ ram tuendos, necessaria & opportuna. Hæc origo, & „ fundamentum jurium majestaticorum. Nihil hic pote- „ statis remanet penes cives, tamquam in fonte aut radice." Mirabor, uti sæpe hactenus feci, in hoc jure consulto conflictum opinionum, & inconstantiam, qui illud idem quod uno in loco probat maxime, in altero tamquam falsum absurdumque damnet. Etenim quod heic *aliquid potestatis remanere penes cives tanquam in fonte aut radice* negat, alibi ut vidimus, diserte adfirmat. Si enim nihil *potestatis remanet penes cives tanquam in fonte aut radice*, quid *Tostato*, ac sibi *Tostatum* exscribenti *Febronio* fiet? Multoque magis quid ipsi fiet, qui *statum Regnorum mundi utique* TANQUAM AB ARBITRIO POPULORUM DEPENDENTEM, MUTARI, ABSTRINGI posse nos docet?

(42) *T. II. pag.* 127.

Febronius meminerit, quæ *Caroli* VI. *Galliarum* Regis primogenitus paullo post nunciatam eidem *Carolo* a *Constantiensis* Concilii Oratoribus *Johannis* XXIII. depositionem Sorbonicis doctoribus dixisse fertur (43): *Vellem equidem*, inquit, *nosse*, *unde tantum vobis audaciæ*, *ut Pontificem nobis minime adsentientibus de* Petri *solio deturbare veriti nequaquam sitis*. *Id unum fortasse superest*, *ut de Regia dignitate genitori meo admenda*, *nostrisque occupandis ditionibus cogitetis*; *sed vestra consilia abrumpemus*. Intelligebat scilicet sapientissimus Princeps, eam esse inter Ecclesiam & Regnum consensionem, ut nihil in illius caput moliri Concilia possint, quod in hujus Principes Comitia pessimi exempli imitatione non audeant. Itaque Principum dignitati, ac saluti multo securius prospicere nostros existimavi semper, qui supremam Conciliis in *Romanos* Pontifices potestatem denegant, quam qui cum *Febronio* ac *Pereira* præfracte concedunt.

(43) Vide Anonymum Scriptorem historiæ *Caroli* VI. aut P. *Berthier in hist. Eccles. Gallic. T. XV. lib.* 45. *pag.* 528.

CAPUT VI.

Febronius *ad vindicandam Conciliis generalibus in* Romanos *Pontifices potestatem multa adfert, quæ nullius momenti demonstrantur. Episcopos præsertim in Conciliis, quæ eorumdem Pontificum obnoxia sint auctoritati, judices esse posse ostenditur; tum de Evangelico Fraternæ correctionis præcepto quæritur, qua illud ratione ad summos Ecclesiæ Pontifices pertineat.*

I. AUdiendus nunc est *Febronius*, qui ex Schismaticæ *Cracoviensis* Universitatis tractatu, ex *Gersone*, *Richerio*, *Vigorio*, idque genus libris aliqua in rem suam prompsit. Verum ad quæstionis statum revocandus erit non semel, quem quia, ut debuit, a meque monitus fuerat, inconsideratæ *simplicitatis* sectator raro spectavit, sæpe aerem verberat. " In primis, inquit ergo (1), " certum est generale Concilium non solum " ob Dei singulare præsidium in fidei definitionibus ab omni erroris periculo liberum esse, sed etiam controversas fidei " quæstiones in eo finiri; aperto argumento, ejus quam Papæ, definitiones *certiores* " atque *ultimas* esse ". Certum? at de quibusnam Conciliis? de illis scilicet, quæ *Romano-*

(1) *T. II. pag.* 459.

manorum Pontificum fuerunt probata consensu. En statum quæstionis a *Febronio* aut non intellectum, aut inconsulto neglectum. Hac in quæstione Concilia a Pontifice distincta cum ipso Pontifice conferimus; nihil ergo ad eam facit suprema, neque errori obnoxia in definiendis fidei capitibus potestas Conciliorum, quæ suam a *Romano* Pontifice mutuata sunt auctoritatem. " Infallibilitas „ enim, quod *Ballerinius* monet (2), defi„ nitionum & doctrinæ fidei, quam Chri„ stus promisit Ecclesiæ docenti, seu Epi„ scopis docentibus Ecclesiam, quum fuerit „ promissa Apostolis non separatis a *Petro*, „ sed una cum *Petro*, cui omnes quoque „ Apostoli ratione primatus, ut probavi„ mus, debebant in unitate Fidei adhære„ scere; promissionem quidem hujusmodi ad „ Episcopos Apostolorum successores exten„ di certum est, quando una cum *Petro*, „ seu cum *Petri* successoribus in unitate e„ jusdem fidei definiunt & judicant: non „ autem omnino certum pariter est (quod „ heic *Febronius* jactat) num Episcopi in „ hujus fidei unitate definierint, eaque in„ fallibilitatis prærogativa gaudeant, nisi ex „ consensu vel confirmatione summi Ponti„ ficis constet, ea Episcoporum judicia cum „ Apostolicæ Sedis fide convenire". Perga-

 mus.

(2) *De Potest. Eccles. Cap. II. pag.* 35.

mus. " Deinde, inquit *Febronius* noster (3),
„ notum est, quod Concilium Apostolorum
„ *Jerosolymis* super observantia legalium ce-
„ lebratum *Act. XV.* definitionem suam *An-*
„ *tiochenæ* Ecclesiæ publicando inscripserit
„ non suprematui *Petri*, aut dono inerran-
„ tiæ ejus, sed immediato influxui Spiritus
„ Sancti, & illi innixæ propriæ suæ aucto-
„ ritati: *Visum est Spiritui Sancto & nobis*.
„ Inde iste titulus Generalibus Conciliis in
„ præsens usque tempus ita probatus, san-
„ cteque servatus est, ut ab omnibus dica-
„ tur *Sacrum Concilium in Spiritu Sancto le-*
„ *gitime congregatum*. Si autem in Spiritu
„ Sancto Concilia sacra congregata sunt,
„ consequens est Spiritum Sanctum ibi esse;
„ at non erit ibi ut *subditus*, sed ut *supre-*
„ *mus præsidens*, a cujus auctoritate & de-
„ cretis nulli fidelium licebit se subtrahere,
„ in illis scilicet, in quibus divinus ille
„ Spiritus ipsum Concilium gubernat, at-
„ que illi speciali gratia & illustratione præ-
„ sidet". At quæro primum, an *Hierosoly-*
mitano Concilio adfuerit *Petrus?* Utique ad-
fuit, & primus ceteros adloquutus est. Quid
ergo mirum, si illi cœtui Spiritus Sanctus
præfuerit? Quamquam quum omnes Aposto-
li Spiritu Sancto essent adflati, absente li-
cet *Petro*, eadem sua decreta inscribere for-
mula potuissent. At quid hoc ad præsens
insti-

(3) T. *II. pag.* 459.

institutum? Loquimur enim de Episcopis, qui divino instinctu non decernunt singuli, coacti vero in Concilium sumuntur ut a *Petro*, a *Romano*, inquam, Pontifice distincti. Det mihi *Febronius* Concilium, in quo Episcoporum sententiæ cum sententia Pontificis ita conspirent, quemadmodum Apostoli in *Hierosolymitana* Synodo conspirarunt cum *Petro*: conveniet illi Apostolicum effatum: *visum est Spiritui Sancto & nobis*. Verum dum video decernentes Episcopos, nec *Petro* consentientes video, nondum jure ab illis ea verba usurpari posse intelligo. Ipse ille Conciliorum titulus: *Sacrum Concilium in Spiritu Sancto legitime congregatum* id *Febronium* docere poterat; quod enim in *Spiritu Sancto* congregatur Concilium nisi quod *legitime* cogitur? quodnam vero *legitime* cogitur, nisi quod summo aut indicente aut saltem consentiente Pontifice celebratur? Quæro deinde, quei *Febronium* haud puduerit in re tam seria nugari? Nugari certe est ea de Spiritu Sancto, qui Conciliis adsit, effutire: *at non erit ibi ut subditus &c.* Quid? An Christus in Ecclesia dispersa non est, qui se cum illa futurum *usque ad consummationem sæculi* promisit? *ut non erit ibi ut subditus*, *sed ut supremus Præsidens*. Collige ergo, *Romanum* Pontificem non esse supremum Ecclesiæ dispersæ caput, & Pastorem. Falsa erit, inepta, erronea collectio. Nempe

Christus Caput est Ecclesiæ *invisibile*, sed illi præesse aliud voluit visibile caput, cujus ope doceret illam in Spiritu Sancto *omnem veritatem*. Transferat hæc *Febronius* ad nugacissimum suum argumentum. Cetera jam persequamur.

II. " S. *Gregorius* Magnus (4) *lib. I. Epist.*
„ 10. *nov. edit. fatetur, se quatuor Generalia*
„ *Concilia suscipere & venerari sicut S. E-*
„ *vangelii quatuor libros*. Quis autem Pon-
„ tificum aut Patrum talia unquam dixit de
„ aliqua Pontificia Decretali? . . . Quinim-
„ mo in compilationibus latinis Pontificiæ
„ Decretales eo loco recensentur, quo in
„ *Orientalibus* Collectionibus decreta Patri-
„ archæ *Constantinopolitani*, aut *Alexandri-*
„ *ni* collocantur; consequenter respective ad
„ Concilia Epistolæ decretales ejusdem e-
„ tiam auctoritatis censendæ sunt, utpote
„ quæ tota antiquitate in obsequium custo-
„ diendorum & exequendorum Canonum
„ scriptæ fuerant ". Quoniam *Febronius* Conciliorum laudes a S. *Gregorio* Magno deprompsit, & Conciliis Pontificalium epistolarum laudes adcipiat. Prodeat *Ravennius*, aliique *Galliarum* Episcopi cum Synodica, quam ad S. *Leonem* M. de ejus ad *Flavianum* epistola scripsit (5). *Quæ Apostolatus vestri scripta* ITA UT SYMBOLUM FIDEI *quisquis Redem-*

ptio-

(4) *Febr. T. cit. pag.* 460.
(5) *Inter Leonian. ep. XCIX. col.* 1108.

ptionis Sacramenta non negligit, tabulis cordis adscribit. Sed generalis sexti Concilii Patres audiamus de S. *Agathonis* litteris in Prosphonetico ad Imperatorem loquentes (6). *Confessionem tibi a Deo scriptam illa* Romana *Civitas antiqua obtulit, & dogmatum diem ex vespertinis partibus extulit. Charta & atramentum videbatur, & per* Agathonem Petrus *loquebatur*. Quid vero ad *Agathonis* successorem *Leonem* de iisdem litteris perscripsere? IPSUM TOTUM CHRISTUM *nobis sacræ ejus litteræ differendo* EXPRIMEBANT. Satin? magnifica ista sunt? ut saltem cum *Gregorianis* Conciliorum laudibus conferri possint? Lectores tamen ad quæstionis statum & heic revocent animum, & inter Concilia a *Gregorio* commendata ac Pontificum epistolas a Conciliis celebratas discrimen agnoscant. Concilia illa Œcumenica erant a *Romanis* Pontificibus *Gregorii* decessoribus confirmata, quæ ab Apostolicæ Sedis consensione tantarum laudum merita derivarant. At Pontificum epistolæ per se se tot encomiis dignæ habitæ a Conciliis sunt veluti divinitus scriptæ. Ridiculum vero est, ex ordine, quo in Canonum Collectionibus Decretales exhibentur, præstantiam arguere. Nam *Siricius* in una eademque ad *Himerium* epistola nunc *servandos canones, & tenenda decretalia constituta* præscribit, nunc ordine immutato pro-

(6) *Act. XVIII.*

nunciat: *statuta Sedis Apostolicæ, vel Canonum venerabilia definita nulli Sacerdotum Domini ignorare sit liberum*. Quid autem diceret *Febronius*, si quod Auctor vitæ S. *Hilarii Arelatensis* (7) accusatum narrat *Cælidonium* Episcopum, ac si viduam olim duxisset uxorem, *quod Apostolicæ Sedis Auctoritas, & Canonum prohibent statuta*, arguerem ego, saltem in *Galliis Apostolicæ Sedis auctoritatem*, seu Pontificum constitutiones Canonibus Conciliorum præstantiores habitas fuisse? Multo equidem accuratior mea hæc esset argumentandi ratio; nam ordo, quo Scriptor ille utitur, consilio, non arbitrio servatus videtur, & ipsum *auctoritatis* nomen, quod non huic tantum historico, sed etiam *Gallicanis* Episcopis usitatum erat (8), *Romanorum* Pontificum constitutiones insignire, hisce præcellentiorem quamdam tribuit dignitatem. Ordo autem, quem Canonum collectiones præseferunt, ab Auctorum voluntate suas plerumque origines habuit, atque adeo varius fuit & inconstans. Sunt enim collectiones, in quibus Synodorum

(7) *Cap. XVI.*

(8) Id ostendunt tam preces ad S. *Leonem* M. missæ [apud *Ballerinios* T. I. oper. S. Pontificis epist. 65.] ubi cap. II. *Zosimi* litteræ pro Sede *Arelatensis auctoritates* dicuntur; tum *Cæsarius Arelatensis*, qui *Johannis* II. epistolam ad se scriptam in caussa *Contumeliosi* Episcopi bis *auctoritatem* vocat; tum Concilium *Agathense*, quod Can. 9. *Siricii Episcopi auctoritatem* ejus epistolam ad *Himerium* appellat.

rum Canonibus immixtas *Romanorum* Pontificum sanctiones videre est, vel quibus putabantur scriptæ, temporum ordine considerato, vel rerum, de quibus agitur, inspecta materie. Extant aliæ, quæ illas separatim post Synodorum Canones exhibent, non habita dignitatis ratione, sed ex antiqua consuetudine, qua Pontificum *Romanorum* decreta non referebantur in Codicem; ne in ipsa quidem *Romana* Ecclesia. Falli enim *Quesnellium*, qui Codicem *Romani* juris præter *Nicænos*, ac *Sardicenses* Canones *Romanorum* quoque Pontificum decreta continentem publica auctoritate antiquissimis fuisse temporibus vulgatum docuit (9), saltem ex *Constantio Febronius* didicisse debuerat, qui *Romanos* Præsules quum hasce constitutiones aliquando adlegarunt, non e codice aliquo publico, sed ex Apostolicis scriniis eduxisse, vel ad eorumdem scriniorum fidem provocasse demonstrat (10). *Dionysius Exiguus* postquam veterum Synodorum Canones latinitate donaverat, novum colligendarum Pontificiarum Decretalium laborem suscepit, alterumque suæ collectionis volumen edidit. Quod ob diversitatem temporum, quibus *Dionysius* integrum opus confecit, necessarium fuit, ut in unum volumen utraque colle-

(9) In S. Leon. *diss. XII. cap. V.*

(10) *Præfat. ad Tom. I. Epist. Rom. Pontific. n.* 44. Plura vide apud *Ballerinios* in Tractatu *de antiquis collectionibus &c.* T. III. *Operum S. Leonis pag. LXV. seq.*

collectione redacta Conciliorum Canonibus Pontificiæ constitutiones subijcerentur; id ceteri, qui post *Dionysium* novas adgressi sunt collectiones, servili quadam imitatione sequuti sunt. Quare nihil est, quod hinc pro Conciliorum auctoritate *Febronius* conijciat. Testem addo antiquum primigeniæ *Hispaniæ* collectionis auctorem, quem nonnulli S. *Isidorum Hispalensem* fuisse ferunt. In præfatione de Synodis, quarum sanctiones descripturus erat, quum egisset, ad Pontificias constitutiones transit his verbis (11); *subijcientes etiam decreta Præsulum* Romanorum, *in quibus pro culmine Sedis Apostolicæ* NON IMPAR CONCILIORUM EXTAT AUCTORITAS. Ac nisi *Febronius* se hisce victum fateatur, videat, ne tandem eo deveniat, ut Pontifices non solum generalibus, sed etiam Provincialibus *Occidentalis* ipsius Patriarchatus Conciliis postponat. Nam in antiquis illis Canonum collectionibus non generalium tantum, verum etiam inferiorum Synodorum decretis (ut *Ancyrani*, *Antiocheni*, *Gangrenses* Canones sunt) atque adeo *Africanorum* Patrum, qui *Occidentali* Patriarchæ parebant, Conciliis (12) Summorum Pon-

(11) Adi *Ballerinios* in citato Tractatu pag. CXCVII.

(12) Confer apud *Ballerinios* [*l. c. pag.* CVIII.] collectionem omnium vetustissimam ab illis detectam in MS. Vaticano Reginæ 1997. ubi post Canones *Antiochenos* describuntur *Responsa & Constitutiones*, *quæ apud* (sic) Carthaginem [a. 419.] *acta sunt*.

Pontificum Constitutiones subijciuntur. Quamquam hæc omnia *Febronius* si vult, missa faciat. Satis mihi erit, si statui quæstionis insistat; hoc enim in hac disputatione semper illi inculcandum video, ne extra semitam deinceps aberret ut fecit. Enimvero generalia Concilia, quorum Canones ante Pontificum Constitutiones illatos in Juris Ecclesiastici Codicem fuisse perhibet, quænam fuerunt? Edicat nobis *Ferrandus* Diaconus in Epistola ad *Pelagium* & Anatolium (13): *Universalia Concilia, præcipue illa, quibus Ecclesiæ* Romanæ *consensus adcessit, secundæ auctoritatis locum post canonicos libros tenent.... sufficere enim*, paullo postea addit (14), *judicatur ad plenam* (generalium horum Synodorum) *confirmationem si perducta in notitiam totius Ecclesiæ, nullum offendiculum moveant, vel scandalum fratribus, sed Apostolicæ fidei convenire firmentur* APOSTOLICÆ SEDIS ROBORATA CONSENSU. Comprimat ergo *Febronius* totam hanc de Canonum collectionibus garrulitatem, quæ Conciliorum a Pontifice probatorum auctoritate pro Episcoporum, quos ab eodem Pontifice sejunctos sumimus, præcellentia ineptissime disputat. Ceterum quis ferat, Catholicum Scriptorem de *Romanorum* Pontificum sanctionibus tanta loqui contemptione, ut eas cum *Alexandri-*

(13) *n. 7. pag. 256. Chifflet. edit.*
(14) *n. 9. pag. 258.*

drinorum, & *Constantinopolitanorum* Antistitum Epistolis comparare non erubescat? Ubinam horum Episcoporum epistolæ iis laudibus inveniuntur, ac nominibus ornatæ, quibus decoratas vidimus *Romanorum* Præsulum litteras? Quid præterea si quod vaferrimus Scriptor dissimulat, non *Alexandrinorum* modo, aut *Constantinopolitanorum* Antistitum epistolæ eo ipso *Græci* Codicis loco, quem ipse indicat, adscriptæ legantur, sed etiam *Gregorii* Taumaturgi, *Basilii Cæsariensis*, *Gregorii Nysseni*, & *Amphilochii Iconiensis*? Si enim *Febronii* argumento vis inest, quum *in compilationibus latinis Pontificiæ decretales eo loco recenseantur, quo in Orientalibus collectionibus decreta* Basilii, ceterorumque quos appellavi *collocantur*, *consequenter respective ad Concilia Epistolæ decretales* EJUSDEM *etiam auctoritatis*, cujus hæ inferiorum Episcoporum Epistolæ, *censendæ* erunt. Animadvertat ergo tandem *Febronius* quos se in laqueos conjecerit, dum suo argumentandi genere illud efficit, quod Catholicus quisque horreat, *Romanorum* Pontificum epistolis nihilo plus, quam privatorum vel inferioris subsellii Episcoporum litteris, inesse auctoritatis.

III. Quæ hactenus ex *Febronio* protulimus argumenta, ad ipsam quasi Concilii generalis vim indolemque pertinere possunt. Alia nunc producit *Febronius* ex congregatorum

torum juribus Episcoporum. " Si *consultati-*
" *vum* solum, inquit (15), in generali Synodo votum habeantur Episcopi, certum est quod Papa sit Concilio superior; si *decisivum*, vacillat valde prætensa Pontificibus Monarchia, & huic inixa auctoritas Concilio major. *Zaccaria Tom. I. dispert. II. Cap. IV. n.* 2. sequutus Cardinalos *Bellarminum* & *Orsum*, " nec non Papam *Benedictum* XIV. non ausus dicere, Episcopos in Syno-
" di comparere *ut meros conciliarios*, statuit
" illos in sedere *ut Judices*. Verum quod una
" manu dat, altera tollit. Etenim ad hoc,
" ut eorum votum sit decisivum, requirit, ut
" *Concilium non sit ab alio, quam a Papa*
" *convocatum: ut Episcoporum vota sint &*
" *maneant conformia decisioni Papæ; tanquam*
" *a quo & a cujus confirmatione solemne au-*
" *ctoritatis sigillum adcipiunt: finaliter tum*
" *demum vigore divinarum promissionum erit*
" *generale Concilium, quando Papæ unitum est,*
" *quippe cui soli in Petro immediate a Chri-*
" *sto auctoritas pascendum ovium commissa est,*
" *de quarum numero sunt Episcopi, etiam con-*
" *ciliariter congregati*. Ad has conditiones re-
" stringere qualitatem *Judicis* & voti *decisi-*
" *vi* Episcoporum est vera lusio in ver-
" bis. " Hinc alibi, ut supra vidimus, ereptum Episcopis queritur (16) *votum decisivum*

[15] T. II. *pag.* 462.
[16] *pag.* 33.

ſivum in Conciliis generalibus. Sed *Febronius* in hoc, ut in plurimis defenſionis ſuæ locis verba dat, nihil præterea. Quum tamen hoc diſputationis caput graviſſimi momenti ſit, illud ſedulo examinabimus. In generalibus Conciliis diſciplinæ & fidei capita pertractari poſſunt. Quod ad diſciplinam adtinent (iſthæc tamen ad Epiſcopos potius ſpectat ceu legum latores, quam ut judices), dubitat nemo, quin Epiſcopis canones de ea ſtatuere liceat, prout Eccleſiæ res poſtulare judicarint, atque adeo ſi de rebus quæ varietati ſint obnoxiæ agatur antiquos canones mutare, aut etiam abrogare. Id unum quæri poteſt, utrum ſi quid ejuſmodi fuerit ab Epiſcopis conſtitutum, Pontifex ea lege teneatur. Negamus autem exemplo Patrum *Calcedonenſium*, qui ut Canonem de *Conſtantinopolitanæ* Sedis prærogativa ab ipſis editum S. *Leo* confirmaret, neque ſuis precibus, neque Imperatoris officiis umquam impetrarunt. Obtinuit quidem in *Oriente* illa Canon, ſed ſero, ſed facto, & eorum, quorum intererat, ceſſione ac conſenſu; non jure obtinuit, ita ut *Occidentales* aut *Orientales* ipſos cogeret, multo minus S. *Leonem* qui a *Boſſuetio* quoque laudatur ob zelum atque conſtantiam, qua reſtitit. Verum hinc maxime elucet, quam falſo ab adverſariis jactetur, generale Concilium per ſe potioris eſſe auctoritatis, quam *Romanum* Pontificem,

ita

ita ut ejus decreta ipsum Pontificem obligent etiam invitum. Neque hoc sive judiciariæ, sive legislatoriæ Episcoporum potestati obest. Quis enim neget, posse Regem Ministrorum, aut Magistratuum suorum de lege aliqua sive abroganda sive edenda sententiam non sequi, licet illi non consilii tantum officio, sed plena sui muneris auctoritate eam confirmarint? Possunt etiam Magistratus judiciaria potestate aliquem aut capitis damnare, aut absolvere, ita tamen ut si Rex abnuat, nemo jure succenseat, queraturque, non judicium sed consiliariorum instar haberi a Rege Magistratus. Possunt igitur etiam Episcopi in generali Concilio in sceleris cujuspiam reos canonicis pœnis animadvertendum decernere; quin si aliter *Romano* Pontifici visum fuerit, propterea ereptum quidquam suæ potestatis dolere debeant.

IV. Verum Episcopale judicium ad res fidei præcipue revocatur. Hac autem in re considerandum statim occurrit, ullane generali Concilio præiverit *Romani* Pontificis definitio. Si nulla ejusmodi definitio præcessit, quid quæso obstet, quominus Episcopi de controverso fidei capite judicent? Non equidem existimaverim futurum quemquam ita Episcopalium jurium studiosum, ut ab Episcopis velit *Romanum* non posse dissentire Pontificem, antequam res definiatur, idque si ad-

si adcidat, de jure *decisivo* Episcopis sublato summum Antistitem insimulet.

Contingere enim posse, ut in discutiendis ante definitionem utriusque partis momentis, & in veritate inquirenda non solum a Patribus Concilii Pontifex discrepet, sed ipsi Patres aliter atque aliter opinando inter se non parum diffideant, quis non intelligat? Quæ quidem dissensio quoad nulla ex parte definitio proferatur, non definitionis erit, nec fidei diffidium, sed opinionis, neque ad adsensum alter alterum coget, quum coactio ex edita, Ecclesiæque proposita definitione oriatur. Jamvero fingamus definitionem tandem ab Episcopi proferri. Cur quæso in nostra sententia *judicio & voto decisivo* locus non sit? Quia, inquies, Concilii definitionem poterit Pontifex pro suprema, quam illi tribuimus, potestate reijcere. Ego vero cum cl. *Ballerinio* (17) adfirmo, in dirimendis fidei controversiis neque umquam factum esse, neque umquam factum iri, ut Concilii generalis Patres aliter circa fidem definiant aliter Papa, ac proinde in hypothesi, quæ numquam fuit, aut erit, immo fortassis nec esse potest, non esse laborandum. Dixi ejusmodi hypothesim *numquam fuisse*, in generali scilicet Synodo libera; quis enim prudens gesta obijciet in *Ariminensi* Concilio, aut pseudo-*Ephesina* Syno-

(17) *De Potest. Eccles. cap.* II. *pag.* 33.

Synodo, in quibus fraus seu vis & metus dominabatur? Addidi *nec fortassis esse illam posse*. „ Sicut enim, inquit idem *Ballerinius*, fieri „ nequit, ut *Petri* ac successorum ejus fides „ vel memento desinat esse illa *petra*, cui „ bono unitatis ex Christi institutione tota „ Ecclesia Catholica, seu totius Catholicæ „ fides superstructa, in unitate ejusdem fi„ dei debet consistere; ita fieri nequit ut „ eadem Ecclesia & Episcopi Catholici, sal„ tem plerique, descifcant ab ea petra, & „ ab unitate fidei *Petri* ac successorum ejus „ dissentiant sive in Concilio, sive extra „ Concilium, quum institutionem Christi „ nec Ecclesia, nec Episcopi catholicæ Ec„ clesiæ infringere vel mutare aut deserere „ unquam possint. Semper itaque generalis „ ac liberi Concilii Patres, qui una cum „ capite adunati universam Ecclesiam repræ„ sentant, si non omnes, saltem plerique in „ definiendo conspirabunt cum definitione „ summi Pontificis: & siqui pauci dissenti„ ant, horum judicium extra petram & cen„ trum catholicæ unitatis, immo contrari„ um unitati fidei, quæ Apostolicæ Sedi de„ betur, nullo jure coactivo gauderet, juri„ sdictione nulla, quæ solum habet locum „ & vim in unitate cum *Petro* & cum suc„ cessoribus *Petri*, ut in eam unitatem con„ spirent & conferant, non vero contra u„ nitatem. " Haud aliter de ipso Pontifice

dicendum erit, Concilio ex Fidei regulis, & libere aliquid definienti & ipsum adſentiri omnino debere, ſuamque ad ejus ſententiam pronunciare, quin tamen hinc ſequatur, eſſe illum Concilio obnoxium. Recte *Canus* (18): „ pondus Conciliis dat ſummi Pon„ tificis gravitas & auctoritas, quæ ſi adſit, „ centum Patres ſatis ſunt, ſin deſit, nul„ li ſunt ſatis, ſint quamlibet plurimi. Nec „ ſi major pars Patrum vere ſentiat, ſum„ mus Eccleſiæ Pontifex repugnabit. Id e„ nim ad peculiarem Chriſti procurationem „ pertinet, ſemperque pertinuit, ne Eccleſia „ in factiones duas dividatur; nec *Romanus* „ umquam Epiſcopus contra Patres Conci„ lii vere ſentiens dixit: " Ut eadem ſentire Pontifex debeat, quæ plerique generalis Concilii Patres orthodoxam veritatem definientes, ſatis eſt, ſi præferenti lucem Spiritui Sancto non obſiſtere teneatur. Quid hoc ad ſupremam Concilii poteſtatem! Nonne in iis, quæ dogmatis ſunt, generali Concilio a prioris œcumenicæ Synodi definitionibus diſcedere minime licet? nec tamen alterum alteri Concilium ſubiici quiſquam dixerit. Quidni idem de Pontifice ſtatuamus?

V. At quid ſi *Romani* Pontificis definitio ipſum generale Concilium præceſſit? Eſt hic cardo difficultatis; quo illa *Febronii* exprobratio

(18) *Lib. V. de loc. Theol.*

bratio ſpectat, a nobis requiri, *ut Epiſcoporum vota ſint & maneant conformia deciſioni Papæ*, quam præterea falli neſciam velimus. Ut autem adverſarius intelligat, nihil a nobis Epiſcoporum judicio demi, ipſum vero a *Gallicanæ* Eccleſiæ cujus ſe tamen ſectatorem ubique oſtentat, ſententia abeſſe plurimum, quum ſupremam *Romani* Pontificis in generalia Concilia auctoritatem Sacrorum Antiſtitum juribus inimicam facit, rem ad *Gallicanorum* Præſulum tribunal continuo deferamus. Quid ergo hac de re ſentiendum ſit, non ex *Senonenſi*, *Cameracenſi*, *Meldenſi* (19), aliiſque doctiſſimis ejus Regni Epiſcopis quæramus, etſi idem omnes adfirmant, quod Eminentiſſimus de *Tencin*, Epiſcopos qui Pontificiæ infallibilitatis obtentu Papæ deciſiones ſuſcipiunt, eaſdem nihilominus JUDICII auctoritate adcipere (20); ſed ex *Gallicanis* Epiſcopis in *Turonenſi* Concilio a 1699. coactis. Reſpondebunt illi (21),

(19) Verba inferius dabimus.

(20) Mandem. ſur les jugemens definitifs de l' Egliſe pag. 19. & ſeq. *Les Evêques en acceptant les deciſions du Pape ſur le fondement de ſon infallibilitè, ne les acceptent pas moins par voye de jugement*. Gravius illud eſt, quod idem Eminentiſſimus in epiſtola ad Cardin. de *Rohan au ſujet de la lettre circulaire &c.* ait: *les Papes quelque perſuadès qu' ils ſoient de leur infallibilitè, ils ne ſont pas moins convaincus, que les Evêques ſont juges de la foi*.

(21) Memoires du Clergè T. I. p. 538. *l' uſage le plus commun de* Rome *pour les Evêques d'* Italie, *n' eſt pas de les rendre ſimples executeurs dans les reſcrits, qui leur ſont adreſſès; mais executeurs & juges*.

usitatissimam Romæ *cum* Italis *ipsis Episcopis agendi rationem non esse reddere illos simplices rescriptorum suorum exequutores, sed exequutores simul & judices*. Monet autem *Senonensis* Archiepiscopus (22) Concilio *Turonensi* præfuisse Antistitem, cui in urbe magni momenti muneribus perfuncto exploratissimi erant *Romanorum* mores, ut verane sit ea Concilii sententia, dubitari non possit, & certissimum haberi debeat, Pontificia definitione minime destrui collatam Episcopis de Fidei rebus dijudicandi (23) potestatem audebitne amplius *Febronius* suorum dogmatum magistram appellare *Gallicanam* Ecclesiam? Neque vero illum putaverim responsurum, *Gallicanos*, quos indicavimus, Præsules non Pontificis in Concilia potestatem, sed *infallibilitatem* spectasse. Ubi enim de fidei definitionibus agitur, altera alteram & sumit, & arguit. Sed clariora, & quæ ad ipsam in Synodos auctoritatem transferri debeant, mox dabimus. Interea ipsam rem adgrediamur.

VI. Qui cum *decisivo* Episcoporum jure præstantiorem, eamque erroris expertem *Romani*

(22) Epist. ad D. Lamoignan p. 41. *Voila ce qui est attestè par un Prèlat* [M. l'Archevèque de Tours] *qui avoit occupè assez longtems une place importante dans* Rome *pour en sçavoir les usages & en rendre temoignage*.

(23) Monito III. ad suæ olim diœces. refract. n.LXXI. *La decision du Saint Père ne depoüille pas les Evèques des droits qu' ils ont reçu de Jesus-Christ par rapport au jugement des causes de la Foi*.

mani Pontificis ſupra Concilia poteſtatem ſtare non poſſe cum *Febronio* arbitrantur, duo ad ferendum de re a ſummis Pontificibus definita judicium videntur expoſcere, ut nempe & prævia Papæ definitio examini ab iis ſubijciatur, utique dubitantibus num veritati conſentiat, & a propoſita definitione libere dîſcrepare ipſis liceat; utrumque autem ajunt in noſtra ſententia penitus tolli. Nihil aliud ſane video, cur Epiſcopis judicandi facultatem eripi a nobis vociferantur. Ego autem libere dicam quod ſentio. Neutrum ad *judicio* dignitatem Epiſcopis conſervandam requiritur; immo ne requiri quidem poſſe ſalva fide pronuncio. Hæc *Febronius* ex iis, quæ in *Antifebronio* expoſui (24), dicere potuiſſet; ſed quoniam me tunc audire noluit ſuos dedocentem errores, audiat nunc pervicax eorundem defendendorum ſtudium non iracundo quidem animo, ſed tamen impavido ſibi exprobrantem. Duplex examinis genus in *Antifebronio* diſtinxeram, *auctoritatis* alterum, alterum inſtructionis ac *confirmationis*. Illud *juridicum* vocat Illuſtriſſimus *Languetius* (25); hoc idem *Languetius* (26), aliique *Galliarum* Antiſtites (27) *judicium ſimplicis adhæſionis*, *ſeu prudentiæ* appellant. Utrumque cognitionis cauſſam in

 judi-

(24) *T. II. lib. IV. cap.* 3.
(25) *Docum. Paſtor. V. p. IV. n.* 108. *pag.* 814.
(26) *VIII. Docum. Paſt. pag.* 76.
(27) Confer *Memoires du Clergé* T. I. *pag.* 461.

Judicantibus Episcopis postulat. Primum tamen in eo situm est, quod quis in Pontificis definitionem pro sua auctoritate dubius inquirat, sacrisne scripturis, ac Traditioni consentanea sit, an dissentanea. Alterum sæpe sola *Romani* Pontificis definitione, cui adsensum præbet, contentum est; ea enim cognita Episcopus satis intelligit, sententiam, de qua agitur, cum Catholicæ Ecclesiæ traditione convenire. Nempe traditionem omnium Ecclesiarum inquirere nimis longum est, & fere ἄδυνατον. Quamobrem S. *Irenæus* (28) discernendæ catholicæ veritati, hæresique dijudicandæ satis esse duxit *Romanæ* cognoscere traditionem Ecclesiæ, *in qua semper ab his, qui sunt undique, conservata est ea, quæ est ab Apostolis traditio.* Hanc autem quum exhibeant definitiones *Romanorum* Pontificum, in quibus quemadmodum in *Ephesinò* Concilio *Philippus* Presbyter Apostolicæ Sedis legatus loquebatur (29), *Sanctus beatissimusque* Petrus *Apostolorum Princeps, & caput, fideique columna, & Ecclesiæ Catholicæ fundamentum . . . . . ad hec usque tempus & semper vivit, & judicium exercet;* judicium fidei satis idoneum feretur ab his, qui sententiam, de qua sit disceptatio, Catholicam, si cum Pontificia definitione concordem, secus vero a catholico sensu judicent

(28) *lib. III. contra hær. cap. 3.*
(29) *Act. III.*

cent alienam, si discordem inveniant. Nec tamen si quis Pontificia decreta cum Scripturæ Sacræ ac traditionis monumentis conferre voluerit, plane repugnabimus, modo ne id faciat, ut definitionis inde veritatem, de qua antea dubitaret, eliciat, sed ut vel firmum quoque rationibus teneamus, quod una definientis auctoritate certum habebatur; vel aliis consulamus, quosque ad Apostolicam definitionem Pontificiæ auctoritatis pondere non satis inclinatos videmus, eo saltem illos ductorum ex Sacrarum Litterarum, aut Patrum, Conciliorumve oraculis argumentorum vi compellamus. Hujusmodi illud examen fuit, quod a. 1713. *Gallicani* Præsules de Constitutione *Unigenitus* tribus ipsis mensibus instituerunt, *palam* enim, & *sæpius*, inquit *Clemens* XI. in litteris XVII. Martii sequentis anni 1714. datis ad *Gallicarum* Episcopos, & in acta Conventus *Gallicani* eodem anno 1714. habiti relatis (30), *professi sunt, hujusmodi cunctationem, non animo subijciendi* EXAMINI AUT SUO IPSORUM JUDICIO (quod pro auctoritate in ipsam Constitutionem exerceretur) *solemnia* Romanorum *Pontificum decreta, sed studio dumtaxat conciliandæ Ecclesiasticæ pacis, & lucrandi nonnullos ex suis fratribus in spiritu man-*

 sue-

(30) *pag.* 112.

suetudinis, *& diligentia caritatis esse tribuendam* (31).

VII. Jamvero fateor equidem, primum illud dubitantis auctoritatis examen cum ea persuasione pugnare, qua Concilii Patres potiorem, neque errori obnoxiam *Romani* Pontificis auctoritatem agnoscant; verum ut Episcopi in Concilio de subortis in fide controversiis judicent, necessarium esse hujusmodi examen nego cum *Gallicana* Ecclesia, pernegoque. Ad Episcoporum nempe judiciariam in Concilio potestatem nihil amplius requiritur, quam quo Judices sunt extra Concilium, atque ut dispersæ Ecclesiæ Antistites. Porro Ecclesiæ dispersæ Præsules de rebus antea a *Romano* Pontifice definitis judicare, etiamsi illo auctoritatis examine perpendere illas non possint, testatissima res est post ea, quæ de Constitutione *Unigenitus Galliarum* Episcopi tot editis libris prodidere. Palam enim profecti sunt, illos ipsos Episcopos, qui in *Italia*, *Polonia*, *Hispaniis*, *Dal-*

(31) Placet hac super re ea adscribere, quæ in Pastorali documento a. 1722. tradit Eminent. de *Bissy* [pag. 25.] „ Si les Prelats nommès Commissaires par l' Assemblèe de „ 1713. employerent trois mois entiers a leur travail a- „ vant que de faire leur rapport; ce fut a verifier si les „ 101. propositions rapportèes dans la Bulle se trouvoient „ de même dans les editions qui y sont designèes. A „ examiner tout le qu' on opposoit a la Constitution dans „ les ècrits imprimès ou manuscrits, & a chercher dans „ le Texte sacrè & dans la tradition, de quoi y repon- „ dre solidement; a composer en consequence un rapport, „ qu' il falloit faire a l' Assemblèe. "

Dalmatia Pontificiæ in fidei definitionibus poteſtati maxime favent, eam tamen conſtitutionem examini ſubjeciſſe, (32) non certe auctoritatis, quæ dubitans veritatem pernoſcere cuperet, qui enim *Romanum* Pontificem errare in ejuſmodi definitionibus non poſſe

(32) Emin. de *Biſſy Docum. Paſtor. a.* 1722. *pag.* 134. „ Voila M. F. plus de temoignage qu' il n' en faut pour „ vous convaincre, que les Eveques des Egliſes, ou l'on „ tient le Pape infaillible, on fait un ſerieux examen des „ propoſitions cenſurèes; qu' ils croiroient avoir prevari„ què eſſentiellement a leur devoir, s' ils y avoient man„ què. On ne peut donc plus nous oppoſer le defaut d' „ examen". Prius dixerat *pag.* 130. " Le ſentiment de „ l' infaillibilitè du Pape n' empeche pas les Eveques d' „ *Italie* d' examiner avec beaucoup de ſoin ce que les „ Bulles condamnent."

Idem in *Docum. Paſtor. contra conſult. Advocat Parif. &c. edito an.* 1728. *pag.* 23. " Nous declarons que quoique „ les Eveques Etrangers croient le Pape infaillible dans „ les deciſions Dogmatiques, qu' il a adreſsè aux Fideles „ pour regler leur croyance cette opinion ne les a pas „ empechès d' examiner le fond de cette Bulle, & de de„ clarer, qu' ils ont reconnu par cet examen, qu' elle „ eſt entierement conforme a l' Ecriture Sainte, et a la „ Tradition."

Dux *Aurelianenſis* & *Cameracenſis* Archiepiſcopus *Docum. Paſtor. adverſ. conſult. Advocat. Pariſ. &c. edito an.* 1730. *pag.* 94. " Dans les Egliſes d' *Eſpagne*, de *Pologne* et de „ *Dalmatie*, ou le ſentiment de l' infaillibilitè du Pape „ eſt le mieux etabli, les Eveques ont examinè la Bulle „ *Unig.* avec autant d' attention que s' ils avoient etè „ dans le ſentiment contraire."

Ruthenenſis Epiſcopus *Docum. Paſtor. de auctoritate deciſion. Eccleſ. edito an.* 1738. *Part. II. cap. II. art. I. pag.* 218. " La premiere conſequence, que les Novateurs ti„ rent du ſentiment, ou ſont les Eveques Etrangers ſur „ l' infaillibilitè du Pape, eſt, qu' ils acceptent ſes deci„ ſions ſans examen, et qu' ils fondent leur acceptation „ ſur cette infaillibilitè. Cette conſequence eſt tres-fauſſe; „ car

poſſe firmiter crederent, iine fluctuanti circa veritatem animo in illam Conſtitutionem inquirere adgreſſi fuiſſent? Pugnantia hæc ſunt. Hinc magnus ille *Cameracenſis* Archiepiſcopus *Fenelonius* de ſuo ipſius libro *Maximes des Saints* inſcripto, atque ab Apoſtolica Sede damnato agens in ſuo Provinciali Conventu a. *1699.* coactis Epiſcopis aperte declaravit, *quum* Romanus *Pontifex hanc* (Fidei) *cauſſam judicaverit*, *Epiſcopos Provinciæ quamvis naturales Fidei Judices in hoc cœtu* (qui tamen Provinciale quoddam Concilium vocari aliquo ſenſu vere poterat) *atque in peculiari hac circumſtantia* (judicii nempe a *Romano* Pontifice lati) *non aliud edere poſſe judicium*, *quam ſimplicis adhæſionis*, *&* *acceptationis* (33). Sed & illud animadverti velim, Epiſcopos non de ſolius *Romani* Pontificis, ſed etiam de generalis Concilii definitionibus judicium ferre. Negari

„ car quoique les Eveques Etrangers croyent le Pape in-
„ faillible, ils peuvent examiner eux memes les choſes
„ decidèes, ils peuvent fonder leur acceptation ſur cet
„ examen. Il n'eſt donc pas certain, qu' ils fondent tou-
„ jours leur acceptation ſur l' infaillibilitè du Pape, et
„ qu' ils ne faſſent aucun examen avant que d' accepter ſes
„ deciſions.

(33) *Memoires du Clergè T. I. pag. 461.* " Le Pape
„ ayant jugè cette cauſe [*des maximes des Saints*] les
„ Eveques de la Province quoique Juges naturels de la
„ Doctrine, ne peuvent dans la preſente aſſemblèe & dans
„ les circonſtances de ce cas particulier, porter aucun ju-
„ gement, qu' un jugement de ſimple adheſion a celui
„ du S. Siege et d' acceptation de ſa Conſtitution. "

gari enimvero non potest jubente *Leone* Imperatore Episcopos sexcentos supra mille acta *Chalcedonensis* Concilii ad examen revocasse; de illisque judicium tulisse. Diserta sunt *Isauriæ* (34) *Cappadociæ* primæ (35), novæque *Epiri* (36) Antistitum verba in litteris post *Chalcedonensem* illam Synodum divulgatis. Immo, ut Illustrissimus de *Saleon Ruthenensis* Episcopus recte monet, Episcopi omnes, dum cujusque Concilii Œcumenici, cui interesse non potuerunt, decisionem acceptant judicant ac decidunt, quod a Concilio

(34) *T. VII. Concil. Mansf. edit. col.* 560. " Volentes „ autem *examinatione certissima* fulgere Deo amabilem undique veritatem, etiam timorem nobis proposuistis futuri judicii, quatenus neque inimicitia, neque circa quosdam gratia faciente, deberemus obumbrare, quod justum est. Servientes igitur nutui vestræ potestatis, & omnes pariter congregati, & tractantes atque universa considerantes, ut erant hoc dicimus: quia Chalcedonensis Concilii intentio est valde firmissima. Sequitur enim prædicationes Evangelii, & Sanctorum Patrum qui dudum in *Nicæna* urbe collecti sunt, symbolum inviolatum omnino custodit. "

(35) *Ibid. ep.* 1. *col.* 596. " Tantummodo definitionem expositam ab illo Sancto Concilio, ab eo delatam inspexi: quam relegens salubriter congruenterque suscipiens atque intelligens & [ut reor] mente recta eum ut oportebat *examinans*, comperi a recta fide non dissonare. "

(36) *Ibid. ep. LIX. col.* 620. " Ea vero quæ *Chalcedone* constituta sunt a sancto & universali Concilio de fide catholica, in quantum doctrinas & expositiones & interpretationes perfectorum patrum nostrorum sequi voluimus, esse consona *judicavimus* sanctis trecentis decem & octo patribus definita sunt, & postea in regia civitate a centum quinquaginta patribus explanata, in quibus etiam perduramus. "

cilio jam definitum, ac judicatum fuit (37). Age, edicat nobis *Febronius*, an possint Episcopi Concilii Œcumenici definitiones, veritatis nondum satis perspectæ investigandæ caussa, ad earum examen dubitanter adcedere, de illisque pro auctoritate sententiam ferre. Non id profecto *Febronius* dicet, qui Œcumenicarum Synodorum definitiones a Spiritu Sancto dictatas, nec reformationi obnoxias esse Catholicus sentit. Vel ergo judicis officio non fungentur Episcopi, dum illarum definitiones extra Concilium examinant; quod judiciariæ Episcopalis potestatis dogmati adversatur, vel tandem fateri *Febronius* cogetur, judices esse Episcopos posse, quin suo judicio examen illud dubitationis, & auctoritatis præmittant.

VIII. Alterum ergo vel instructionis, vel simplicis adhæsionis, quemadmodum explicatum a nobis est, examen sufficit, neque Episcopi minus judices sunt, dum eo solo utuntur, quam si primum illud usurparent. Iisdem Œcumenicarum Synodorum exemplis illustrari id posse Lectores vident. Ego *Gallorum* Episcoporum testimoniis rem efficiam. Archiepiscopus *Senonensis* in Monito tertio, " decisio, inquit, *Romani* Pon„ tificis Episcopos juribus non spoliat, quæ
„ a

(37) cit. docum. Pastor. P. II. pag. 250. *Les Evesques, qui acceptent la decision d' un Concile Œcumenique, jugent et decident ce qui a deja été jugé, & decidé par le Concile.*

„ a Chriſto adceperunt, ut nimirum de Fi„ dei cauſſis judicent. Vel quum adhære„ mus judicio *Romani* Pontificis hoc ipſo „ miniſterium exercemus, quod a Deo ad„ cepimus *judicandi nimirum de Fidei rebus* „ (38)". In octavo autem Paſtorali Documento *Senecenſem* Epiſcopum ita adloquitur: " Te fatente omnis Epiſcoporum ex„ terorum acceptatio ſive in forma Manda„ torum ſive in forma Epiſtolarum cenſetur „ judicium ab ipſis prolatum, adhærendo „ judicant .... ipſorum adhæſio quacum„ que forma ſit data, pars eſt illius uni„ verſalis & infallibilis judicii quod ex u„ nanimi Epiſcoporum conſenſu reſultat (39)" objiciebatur *Senonenſi*, exteros Epiſcopos in acceptanda Clementina *Unigenitus* Conſtitutione *non examinaſſe non judicaſſe*, *ſed obediviſſe tantum*. Reſpondet *in hac obedientia* ſem-

(38) Pag. 9. Num. LXXI. " La deciſion du S. Pere „ ne depoüille pas les Eveques des droits, qu' ils ont re„ çu de Jeſus-Chriſt par rapport aux jugemens des cauſes „ de la Foi. Lors meme, que nous adherons au juge„ ment du S. Pere, nous exerçons en cela meme le mi„ niſtere, que nous avons reçu de Dieu, en ſorte qu' u„ niſſant notre voix a celle du Souverain Pontife notre „ Chef, nous contribuons chacun par notre ſuffrage a „ former cette voix infaillible de l' Egliſe univerſelle &c.

(39) *Num. XXIX. pag.* 70. " De votre aveu toute ac„ ceptation des Eveques etrangers, ſoit enforme de Man„ dement, ſoit en forme de Lettres eſt reputèe un juge„ ment de leur part: En adherant ils jugent .... leur „ adheſion en quelque ſorte qu' elle ſoit donnèe, fait par„ tie de ce jugement univerſel, et infaillible, qui reſul„ te du conſentement unanime des premiers Paſteurs."

ſemper adeſſe judicium prudentiæ, quod licet in tribunali prolatum non ſit (id eſt ſolemniter) *ſuum tamen robur, ſuamque auctoritatem habet* (40). *Meldenſis* vero Epiſcopus Eminentiſſimus de *Biſſy* in eamdem ſententiam ait (41) Romanus *Pontifex primus judicavit; Epiſcopi exteri ejus judicium abſolute cooptant; hocque* Romani *Pontificis proprium ipſorum judicium evadit. Fenelonius* quoque in ſuo illo *Cameracenſi* Epiſcoporum conventu, quem ſupra indicavi, hunc Canonem ſtatuit: *judicio cuipiam adhærere perinde eſt, quod interius formare judicium, quo quis illius, cui adhæret, judicio ſe ſe conformat* (42). Tandem ne in recitandis hujuſmodi teſtimoniis infinitus ſim, Patres *Remenſis* Provinciæ in conventu an. 1699. *certum eſt*, inquiunt, *juxta omnium ſæculorum traditionem, conſenſum Epiſcoporum primæ Sedis judicio ſimul eſſe actum obedientiæ erga Sanctam Sedem, & actum auctoritatis*

(40) *Ibid. pag. 76.* " Il n' eſt donc pas queſtion de „ dire: *le très-grand nombre des Eveques n' a pas examinè, il n' a pas jugè, il n' a fait qu' obeir*; car pre„ mierement dans cette obeiſſance, il y a toujours un „ jugement de prudence, le quel pour n' etre pas rendu „ dans le Tribunal, ne laiſſe pas d' avoir ſa force, et „ ſon autoritè. "

(41) *Docum. Paſtor. a. 1722. pag. 215.* " Le Pape a „ jugè le premier, les Eveques ètrangers adoptent abſo„ lument ſon jugement, qui leur devient propre. "

(42) *Memoires du Clergè T. I. pag. 451.* " Qui dit „ *adherer a un jugement*, dit *former un jugement inte„ rieur*, par le quel on ſe conforme a celui, auquel on „ adhère. "

tis & judicii sub principali ejusdem Sedis auctoritate (43). Atque hi quidem *Galliarum* Præsules de Episcopis dispersis, non in Concilium coactis agunt; verum ut dixi, si judices extra Concilium esse possunt Episcopi, licet uno vel instructionis vel adhæsionis & obedientiæ examine, judicioque Pontificiis definitionibus adsentiantur; neque id salva erga ipsas œcumenicas Synodos reverentia negari a quoquam Catholico potest; cur judicis partibus in Concilio sustinendis obstabit, huic soli instructionis, aut adhæsionis examini, ac judicio reliquum esse Concilii Patribus locum? Ratio horum omnium petenda demum est ex discrimine quod inter votum *decisivum*, ut ajunt, & *consultivum* intercedit. Hoc nempe tum dicitur, quum ab eo fertur, cui potestas non est alios ut ipsi adsentiantur, ejusque sententiæ se se subjiciant, cogendi; atque ejusmodi vota sunt doctorum, vel etiam Academiarum. Illud contra dicitur, quod ab eo editur, qui necessitatem adsensus alteri imponere sua auctoritate possit: atque ita Episcopi judicant, dum *Romani* Pontificis immo & œcumenicorum Synodorum, definitionibus adhærent.

Nem-

(43) ibid. pag. 450. " Il est certain, selon la tradition " de tous les siecles, que le consentement des Eveques " au jugement du premier Siege, est tout ensemble et un " acte d'obeissance envers ce Siege, et un acte d'autorité, et de jugement, sous l'autorité principale de ce " même Siege. "

Nempe tenentur illi cum Pontificiis, tum generalium Conciliorum definitionibus subscribere; ita tamen illis subscribunt, ut suo ipsorum judicio subditos suos adstringant, ac lege ad adsensum impellant.

IX. At si ita res se habet, Pontificiæ definitioni Concilii Patres libere dissentire non possent. Ita omnino est. Sed ii falluntur (idque alterum est, quod ostendendum sumpsi), qui judicis rationem ita in libertate dissentiendi collocant, ut cum adsentiendi obligatione stare non possit. Quid enim? Nonne judices fuerunt illi totius orbis Episcopi, qui ut supra indicabam, & in *Antifebronio* uberius enarravi (44), post *Chalcedonensem* definitionem utique peremptoriam, *Leone* Imperatore postulante, novum judicium de illa protulere iis litteris, quæ in *Codice encyclico* continentur? Nonne judices haud dubie fuerunt Apostoli, & seniores in *Hierosolymitano* Concilio, quum omnes in S. *Petri* sententiam transierunt, ut notavit S. *Hieronymus* (45), etiamsi idem S. *Petrus* Spiritu Sancto certissime afflatus, controversiam ante omnes definierit, contra quam licite nemo Catholicus poterat reluctari? Nonne (ut alia omittam) in ipso *Tridentino* Concilio veri judices fuerunt Episcopi quoad ea quoque fidei decreta, quibus damnarunt

(44) *T. II. pag. 339. seq.*
(45) *Epist. LXXV. inter Augustin. n. 7.*

runt hæreſes a novatoribus repetitas, & pluries etiam antea damnatas, etſi nemo de juſta illarum condemnatione poſſet ambigere? Si adverſarii non negant, Epiſcopos in hiſce circumſtantiis fuiſſe veros judices, licet de definitis antea non poſſent dubitare, vel ab iis diſſentire; non ergo judicii proprie dicti in materia fidei *eſſentiale* eſt, ita poſſe Epiſcopos in utramlibet partem ſententiam ferre, ut ſi id quandoque non poſſint licite, veri judices nec ſint, nec haberi queant. Non inficiandum, Epiſcopos poſſe, immo etiam debere diſſentire a definitione, ſi eam doctrinæ fidei contrariam cognoſcerent. At cum hæc hypotheſis in memoratis circumſtantiis ſit omnino falſa (certum quippe eſt & S. *Petrum* Spiritu Sancto adflatum, & definitiones in generalibus Conciliis editas, ſeu comprobatas, vel Epiſcoporum ſubſcriptionibus atque conſenſu receptas errori obnoxias eſſe non poſſe): falſum pariter eſt, Epiſcopos in dictis circumſtantiis, in quibus judices agebant, potuiſſe ab iiſdem definitionibus diſſentire, perinde ac ſi judicii ratio diſſentiendi poteſtatem ſemper requirat. „ Idem eſt, inquit *Ballerinius* (46) de „ fidei definitionibus *Romanorum* Pontificum, „ quos *ex Chriſti pollicitatione* Petro *facta* ita „ a Deo dirigi, *ut ipſorum judicia pro ſan-* „ *cienda regula fidei* DIVINA *æque ac* SUM-

(46) *De poteſt. Eccleſ. Cap. II. n.* 4.

„ MA *auctoritate nitantur*, *cui Christiani* OM-
„ NES *ipsius quoque mentis obsequium præstare*
„ *tenentur*, testati sunt tres ac triginta Epi-
„ scopi *Galliæ* in litteris ad *Innocentium* X.
„ an. 1653. *Gallicani*, qui ita credebant,
„ dum in recipienda definitione Apostolica
„ judices egerunt, ut adversarii cum *Bossue-*
„ *tio* contendunt; judicii utique rationem
„ cum potestate ambigendi vel dissentiendi
„ connexam non judicarunt. Numquid enim
„ liberum ac licitum credere poterant dis-
„ sentire, vel dubitare *de judicio divina æ-*
„ *que ac summa auctoritate*, nec non *Christi*
„ *pollicitatione nixo?* Egerint quidem illi in
„ recipienda definitione, de qua tunc age-
„ batur, tamquam veri judices, non tamen
„ independentes, sed subordinati, ea scili-
„ cet *hierarchica subordinatione*, cujus iidem
„ *Gallicani* Antistites meminerunt in aliis
„ litteris ad Episcopos regni in eodem ne-
„ gotio scriptis. Hæc autem subordinatio,
„ dum juris æqualitatem inter inferiorem &
„ superiorem excludit, cum generatim effi-
„ cit, ut inferior, qui superiori judici est
„ subordinatus, nequeat contra istius judici-
„ um legitimam ferre sententiam: tum mul-
„ to magis efficit, ne id possint Episcopi
„ subordinati summo Pontifici, cui quum
„ Christus in finem custodiendæ unitatis præ-
„ sertim in fide idoneam auctoritatem de-
„ dit, ut in dissensionibus circa fidem defi-
„ nitio

„ nitionem ederent, quæ omnes obligaret ad „ unitatem atque adsensum; Episcopis pro- „ fecto etiam judicum personam post Pon- „ tificiam definitionem gerentibus, eam so- „ lam potestatem dedisse credendus est, ut „ in eumdem unitatis finem cum Pontificis „ judicio conjungerentur, non vero ut con- „ trariam ferentes sententiam, unitati obi- „ cem ponerent, & unitatis centrum in *Ro- „ mana* auctoritate a se constitutum desere- „ rent. Hoc sensu memorati Episcopi Gal- „ liæ in laudatis litteris ad Episcopos regni „ scripserunt, se ita recepisse Apostolicum „ judicium, *cui per* UNITATEM *Christiani „ Episcopatus hierarchica* SUBORDINATIONE „ *colligati erant* (nota *hierarchicæ subordinatio- „ nis* debitum in bonum unitatis) *ut meri- „ to crediderint propositionum condemnationem* „ UNA CUM EO (Romano Pontifice) *a se „ quoque esse prolatam & pronuntiatam*, eo „ nimirum mentis obsequio, quod etsi ab „ ipsis Episcopis, etiam quum judices agunt, „ *divinæ æque ac summæ auctoritati Christique „ pollicitationi nixæ*, hierarchica subordinatione „ *præstandum est*; non tamen idcirco judicii „ rationem evuit vel excludit." Præclare ad- modum clarissimus *Fenelonius* in epistola seu instructione pastorali diei 20. Aprilis anni 1705. explicat qua ratione adsensus Episcopo- rum Pontificiis definitionibus adhibitus, & ad- hibendus judicii naturam induat, exemplisque

ſubſcriptionum, quæ generalis Concilii decretis pariter ſubijciuntur, confirmat. „ Judicare poſt judicium Pontificis eſt ſuum „ judicium cum Pontificio conjungere. Hac „ ratione Epiſcopi olim ſubſcripſerunt ipſorum Conciliorum generalium decretis. Eorum ſubmiſſo erat judicium, & eorum judicium erat ſubmiſſio. Subſcribentes ſe ſe „ ſubmittebant ſimul, & confirmabant deciſionem Synodi. " Id conſtat ex actis, & ex his aliiſque ſimilibus ſubſcriptionum formulis. „ Judicans ſubſcripſi; recognoſcens „ conſenſi .... Obtemperans ſententiæ Sanctiſſimorum & beatiſſimorum Epiſcoporum ..... conſentiens & ego ſubſcripſi. Cognoſcens diſcuſſionem Sanctorum „ Patrum, & quum ſequi debeam eorum judicium, ſubſcripſi &c. " Si in Conciliis judicant Epiſcopi tunc etiam, quum *obedientes* ſubſcribunt definitioni, quam *ſequi debent*; quidni eadem judicii ratio habebitur, quum in iiſdem Conciliis Patres definiunt, quod antea definivit ſummus Pontifex, quamvis ſequi debeant ejus judicium? Poſt hæc dicet ne amplius *F. bronius*, *ad has conditiones reſtringere qualitatem judicis*, & *voti deciſivi Epiſcoporum eſſe veram luſionem in verbis*? Si in ſententia perſtet fruſtra eſt ad ejus excitandum veternum omnis argumentantis induſtria.

X. Ejuſdem veterni vitium præſeferunt, quæ

quæ P. *Sangallo*, aliisque suis adversariis *Febronius* de fraternæ correctionis præcepto obiecit. Utinam & heic laboranti *Febronio* adferre aliquid remedii nobis liceat! Sed prius quæ torpenti illi & somniculoso exciderunt, licet longiuscula sint, recitabo (47) „ *Gregorius M. lib. V. Epist.* 18. *edit. nov.* Sic „ scribit ad *Johannem Constantinopolitanum*, „ qui correctioni, quam ei S. Pontifex de- „ derat, obedire renuebat. *Nos quidem, in* „ *quos talis tantaque per ausum nefarium cul-* „ *pa committitur, servantes; quod veritas præce-* „ *pit dicens: Si peccaverit in te frater tuus* „ *&c. Si autem Ecclesiam non audierit, sit* „ *tibi sicut ethnicus & publicanus*. Mox ad- „ dens: *Ego quidquid facere humiliter debui,* „ *non omisi, sed si in mea correptione despi-* „ *cior, restat ut Ecclesiam* DEBEAM *adhibe-* „ *re*. Erat itaque persuasum Sanctissimo Pon- „ tifici, illud, quod a Christo dictum fuit „ in Evangelio: *Si te non audierit, dic Ec-* „ *clesiæ*, æque dictum fuisse *Petro*, atque a- „ liis Apostolis. Unde naturaliter sequitur, „ post tribunal Papæ esse aliud, & superi- „ us in Ecclesia ex institutione Christi, id- „ que ultimatum, coram quo Papa possit de- „ nuntiare & denuntiari. Hoc tribunal est „ Ecclesia ipsa, quæ respectu *Petri* consiste- „ bat in corpore Apostolorum, respectu suc- „ cessorum *Petri* in corpore Episcoporum.

(47) *T. II. pag.* 226.

„ Unde necesse est, hoc tribunal adcepisse
„ a Domino immediatam jurisdictionem
„ in omnes suos subditos. Equidem *Bellar-*
„ *minus lib. II. de Conciliis cap.* 19. ad hæc
„ reponit: *Quando hæc dicta sunt* Petro, *non*
„ *fuisse adhuc Pontificem, sed hominem pri-*
„ *vatum, proinde illud ei dictum, quod iis con-*
„ *venit, qui superiorem aliquem agnoscunt. Ad-*
„ *do præterea, suo quodam modo posse Pontifi-*
„ *cem hoc præceptum implere: primum enim*
„ *debet eum, qui peccavit, corripere privatim:*
„ *deinde adhibere testes: postremo dicere Eccle-*
„ *siæ, idest,* sibi ipsi, *ut præsidi, & Eccle-*
„ *siæ, cui ipse præest, id est publice eum ex-*
„ *communicare; quomodo intellexit hunc locum*
„ *B.* Gregorius lib. IV. Epist. 34. (*hodie*
„ *lib. V. Epist.* 18.) *ad* Johannem Constan-
„ tinopolitanum *Episcoporum*. Verum 1. man-
„ datum Christi *Matth. XVIII.* ℣. 15. *seqq.*
„ etiam *Petro*, quam Primati Ecclesiæ seu
„ Pontifici, applicandum esse, nos innui-
„ mus supra *Art. II.* & luculenter innuit,
„ S. *Gregorius* ipse, ex quo sibi, Pontifica-
„ li auctoritate agenti & procedenti illud
„ applicet. 2. Verba *Gregorianæ* epistolæ: *Si*
„ *in mea correptione despicior, restat, ut Ec-*
„ *clesiam* DEBEAM *obedire*, juncta verbis &
„ sensui Evangelii jam relatis, in quibus
„ Sanctus Pontifex se expresse fundat, signi-
„ ficant distinctos gradus correptionis, non
„ unius ejusdemque superioris in corripien-
„ do

„ do auctoritatem. Hunc sensum ipsa *Ro-*
„ *mana* Ecclesia memoratis verbis adtribu-
„ isse videtur, quum multa per sæcula in
„ Missa feriæ tertiæ post Dominicam terti-
„ am Quadragesimæ Evangelium de frater-
„ na correctione hoc modo legi & cantari
„ voluit: *In illo tempore respiciens Jesus in*
„ *Discipulos suos dixit* SIMONI PETRO: *si*
„ *peccaverit in te frater tuus . . . . . . si te*
„ *non audierit*, *Dic Ecclesiæ*. Per hoc Catho-
„ lica Ecclesia confitebatur, illud *Dic Eccle-*
„ *siæ* non minus fuisse dictum *Petro*, ac re-
„ liquis Apostolis. Sic significabat, post tri-
„ bunal *Petri* esse aliud superius, nempe il-
„ lud Ecclesiæ, cui *Petrus* ipse deberet de-
„ nunciare incorrigibiles, & cui successores
„ *Petri*, si incorrigibiles & scandalosi inve-
„ nirentur, denunciandi essent. In omnibus
„ antiquis Missalibus verba hujus Evangelii
„ memorato modo leguntur. Citantur hunc
„ in finem ab Eruditis, qui huic rei singu-
„ larem operam dederunt, Missale diœcesis
„ *Ledonensis* impressum *Parisiis* anno 1492.
„ *Reodiense* anni 1500. etiam editionis *Pa-*
„ *risien. Trajectense* itidem *Parisiis* an. 1515.
„ *Braccarense* ann. 1515. editum *Lugduni*
„ sumptibus *Johannis* a *Burgundia* Bibliopo-
„ læ Regis *Lusitanorum*. *Romana* duo im-
„ pressa *Venetiis*, unum apud *Junctas* anno
„ 1563. alterum anno 1564. Duravit uni-
„ formis hæc lectio Evangelii usque ad Cor-

„ rectiones Missalis factas jussu *Clementis* „ VIII. & *Paulli* V. Tum evenit notabilis „ hæc mutatio, ut loco verborum: *Respiciens Jesus in discipulos suos dixit* SIMONI „ PETRO, *si peccaverit in te frater tuus &c.* „ poneretur. *Dixit Jesus* DISCIPULIS SUIS: „ *si peccaverit in te frater tuus &c.* Ratio, „ ob quam Correctores, quorum opera Pontifex utebatur (inter quos Card. *Bellarminus* primum locum tenebat) hanc mutationem susceperunt, hæc erat, quod attenta antiqua lectione, conspicuum esset, „ *Petrum* ex Christi instituto inferiorem, „ & Tribunali Ecclesiæ subjectum esse, „ quodque Pontifices adprobantes continuatam usque ad illa tempora lectionem viderentur canonizare decretum Sessionis V. „ Concilii *Constantiensis*, quo Papa legibus „ generalium Conciliorum subjectus declaratur; id quod sane multum incommodabat doctrinæ *Bellarmini*. Quare ipse ejusque Collegæ suggerebant Pontifici, ut loco antiquæ lectionis *Dixit Jesus Petro*, „ deinceps legeretur: *Dixit Jesus Discipulis suis*, existimantes, per hanc minus patentem expressionem, *Petri* subjectionem ad „ tribunal Ecclesiæ non futuram adeo manifestam. De cetero, ne quis sibi imaginetur, rem a *Romanorum* genio plane alienam esse, ea, quæ illorum prætensionibus officiunt, supprimere, vel mutare,

adeat,

„ adeat, si lubet, *Edmundum Richerium in* „ *Hist. Concil. pag.* 132. Baluzium *in notis* „ *ad* Petrum de Marca *de Conc. Sac. &* Imp. „ *edit. an.* 1704. *pag.* 55. Antonium Perei- „ ra *de Potest. Episc. circa dispens. in impe-* „ *dim. matrim. pag. 96.* ubi talium facto- „ rum alia pluraque exempla reperiet “. (48) Confirmat ista *Febronius* in Addendis.

„ Jam

(48) *Pereira* tria tantum exempla profert. Duo alibi expendenda erunt. Quod primo loco affert, heic videamus. “ Questa correzione del Messale [ea ipsa quam Febronius memorat] me ne chiama, inquit *Pereira* (*pag.* „ 95.) a memoria un altra niente meno osservabile, e „ fatta per lo stesso fine e motivo, e da non passarsi sot- „ to silenzio. Tutti gli odierni Messali e Breviarj così „ recano l' Orazione della Cattedra di S. *Pietro: Deus qui* „ *B.* Petro *Apostolo tuo collatis clavibus regni cœlestis li-* „ *gandi atque solvendi Pontificium tradidisti &c.* ma an- „ ticamente così leggevasi: *Deus qui B.* Petro *Apostolo tuo* „ *collatis clavibus regni cœlestis* ANIMAS *ligandi atque sol-* „ *vendi Pontificium tradidisti &c.* In cotal forma fu com- „ posta questa orazione negli anni di Cristo 850. dal Pon- „ tefice S. *Leone* IV. e tale pure leggesi in quattro Bre- „ viarj da me veduti e riscontrati nella stessa reale libre- „ ria pubblica della Congregazione dell' Oratorio, cioè „ uno della Chiesa di *Liegi*, stampato in *Parigi* l' anno „ 1509. in 8. altro di *Lione* di *Francia* stampato da *Gio-* „ *vanni Crespino* l' anno 1539. pure in 8. il terzo di *Pa-* „ *rigi*, che porta questo titolo *Breviarium* Romanum *a* „ Paulo *III. recens promulgatum* dell' anno 1542. in 4. „ ed il quarto della Chiesa di *Braga* fatto stampare nel- „ la stessa Città dall' Arcivescovo Primate D. *Roderigo* da „ *Cunha* nell' anno 1634. in 8. E perchè si vegga, che „ co' Breviarj concordano anche li Messali, la stessa paro- „ la *Animas* leggesi ne' due Messali *Romani* di *Venezia*, „ e ne' Messali di *Utrech*, e di *Liegi* soprannominati, „ a' quali unisco un altro capitatomi alle mani apparte- „ nente ad altra libreria, e stampato in *Venezia* con que-

„ sto

„ Jam sæculo decimo exeunte *Sylvester* PP. „ II. in Epistola ad *Seguinum* Archiepiscopum *Senonensem* apud *Bouchellum* lib. II. Decre-

„ sto titolo: *Missale* Romanum *ex decreto Sacrosancti Concilii* Tridentini, Pii *V. Pontificis Maximi jussu editum* „ Venetiis *apud* Gratiosum Perchacinum, an. 1573. ed un „ antico libro d'Orazioni ad uso di Chiesa, che mi trovo avere, stampato in 8. con questo titolo: *Orationes* „ *quæ in universali Ecclesia per totum mundum decantantur, nunc denuo collectæ, & ad unguem castigatæ. Apud inclitam Antiquariam*. Anno M. D. LXXIII. Che „ se mi si chiegga qual sia la ragione, per cui è stata da' „ moderni Messali, e Breviarj levata la parola *Animas*, „ questa subito chiaramente si scorge, non altra essere, „ se non che dicendosi *Animas ligandi atque solvendi* si „ dinotava il poter della Chiesa non estendersi, che sopra l'anime, ed aver luogo nel solo foro di coscienza, „ come puramente spirituale; e però levata la parola *animas* veniva ad estendersi questa podestà delle Chiavi ogualmente sopra i corpi ed il temporale, e con ciò aprivasi campo al potere indiretto del Papa sopra li Stati de' Regi e Principi secolari, podestà che il *Bellarmino* e tutti li Gesuiti (Quid mendacius? meminerit Lector eorum quæ de Jesuitis hac super re dissertatione II. „ contra Febronium animadvertimus) con molto impegno „ sostengono competere al *Romano* Pontefice". Gratulaτer equidem doctissimo *Pereiræ* tantam liturgicorum librorum peritiam. Sed multa me absterrent. Absterret I. quod clarissimus *Georgius* ad Martyrologium *Adonis* adnotavit (*pag.* 100.) " Oratio prima (in die Cathedræ S. *Petri* sacro) in Palatino (Codice) 496. hæc est: *Deus qui Beato* Petro *Apostolo tuo collatis clavibus Regni cælestis ligandi atque solvendi Pontificium tradidisti*. Novum vero videri non debet istiusmodi loquutionis genus *ligandi* „ *atque solvendi* omissa voce ANIMAS, quod nonnulli Novatores IMPIE (heu! *Pereiram*!) Apostolicæ Sedis fraudibus adscripserunt: nam Codex memoratus exaratus est „ ante hos annos quingentos. Præterea in Sacramentario „ Reginæ *Suecorum* CCCXXXVII. sæculi VIII. oratio eadem in vesperis S. *Petri* die XXIX. Junii his est conce-

„ pta

„ Decretorum Ecclesiæ *Gallicanæ* pag. 319. „ nec non *Richerium* lib. V. adversus *Duvallium Cap. IV. pag.* 383. scripsit : *Con-* „ *stan-*

„ pta verbis : *Deus*, *qui Apostolo* Petro *conlatis clavibus* „ *Regni Cælorum ligandi atque solvendi Pontificium tradidisti* “. Atque his Codicibus addi alios posse intelligo, nec solum illos, unde *Pamelius* Sacramentarium *Gregorianum* vulgavit, ac præstantissimus Cardinalis *Thomasius orationes*, sed vetustissimos duos *Othobonianum* nono sæculo scriptum, & *Vaticanum* ineunte eodem nono sæculo exaratum, quos doctissimus *Muratorius* in nova *Gregoriani* Sacramentarii editione contulit ; quum enim ubi hi codices discrepent, consueverit cl. editor varias lectiones adscribere, neque ad eam orationem quidquam adnotarit, manifesto argumento id est, eamdem ibi in utroque Codice esse lectionem. Enimvero in his omnibus exemplis vox *animas* prætermittitur. Quamobrem quid quæso libros editos a *Pereira* commemoratos morabimur, ubi antiquissima Codicum manuscriptorum exempla lectionem nostrorum, quibus nunc utimur, Missalium suppeditant, atque confirmant ? Aut quid fraudis suspicabimur ? An non si æquo res animo perpendatur, veteris restituendæ lectionis potius, quam novæ, quæ *Romanorum* Pontificum ambitioni faveret, ingerendæ caussa ea a *Clemente* VIII. immutatio facta videretur ? Dixi a *Clemente* VIII. præsto enim mihi sunt alii plures ejusmodi libri non solum *Venetiis* editi, ut *Missale* 1535. in *officina Petri Liechtenstein*, sed *Romæ* impressi a. 1578. 1588. 1589. ubi *Pereirana* Lectio *animas* retinetur; primo autem omissam video in Missali *Romano* quod anno MDCIV. *Clementis* auctoritate recognitum *Romæ* ex typographio Vaticano prodiit, præmissa ejusdem Clementis epistola ipso illo anno VII. Julii data.

Absterret II. quod in veterrimo omnium liturgicorum librorum Sacramentario *Gelasiano* utraque oratio legatur, & quæ vocem *animas* addit, & quæ eamdem omittit, in orationibus enim ad Vesperam in Festis Apostolorum *Petri* & *Paulli* hæc extat oratio : *Deus qui ligandi solvendique licentiam* [nos *Pontificium* ex aliis antiquis libris legimus] *tuis Apostolis contulisti* . An vero unus idemque *Gelasius* Apostolis *Petro* & *Paulo* nunc solam ligandi solvendique

ani-

„ *ſtanter dico*, *quod ſi ipſe* Romanus *Pontifex* „ *in fratrem peccaverit* , *ſæpiuſque admonitus* „ *Eccleſiam non audierit ; hic inquam* Romanus

animas, nunc etiam ligandi ſolvendique corpora & temporaria Regna poteſtatem fuiſſe a Chriſto traditam indicaſſet? Id difficile creditu eſt, neque ad ſuadendum hoc paradoxum *Ultrajeſtinus* liber, ceterique magna eruditione a *Pereira* numerando percenſi quidquam faciunt. Quid ergo ſi *Gelaſius* utraque lectione idem ſignificari exiſtimaſſet? Ejuſne ſucceſſor *Clemens* VIII. abſque fraudis nota alteram lectionem, quam in antiquiſſimis MSS. Codicibus uſitatiorem eſſe noverat, præferre alteri non poterit?

Abſterret III. quod verear, ne ſatis *Pereiræ* perſpectus ſit de *Romanorum* Pontificum in Principes poteſtate quæſtionis ſtatus. Ait ille, eo nomine *animas* indicari nonniſi in ſpiritalia eſſe *Romanis* Pontificibus creditam poteſtatem. Quid tum? ergo non in Principum temporalia! Negabunt conſequutionem, quotquot *indirectam* tantum in temporalia Regum poteſtatem Papæ tribuunt cum *Bellarmino*; hæc enim poteſtas ſpiritalis eſt, atque in rebus ad religionem, animarumque ſalutem pertinentibus primo verſatur. Ajunt ſcilicet hi, ſi heterodoxus Rex in hæreſim prolabatur, populoſve ſibi obnoxios obſervatam Chriſtianam fidem vexet, opprimatque, a Pontifice poſſe illum de principatu deijci, aut ſaltem poſſe ſubditos jurisjurando, quo ſe illi obligaſſent, ſolutos religione declarari. Quod quum in Eccleſiæ Fidei, animarumque bonum præcipue reſpiciat, per ſe ſe temporalia non adtingit, ſed ſpiritale eſt, & ſpiritali poteſtati cumprimis conſentaneum. Vocabulo igitur *animas* non iſthæc infirmabatur poteſtas, ſed aperte indicabatur, quum non poſſit Pontifex plena ſupremaque *ligandi ſolvendique animas* frui poteſtate, niſi qui Catholici Principes in rebus potiſſimum Religionem ſpectantibus animarum perniciem curarent, eos poſſet etiam, quam innuimus, ratione coercere. Cui ergo bono erat illius vocis *animas* prætermiſſio?

Abſterret IV. quod a docto viro obſervatum comperi in eo libro, qui inſcribitur: *il Primato del Romano Pontefice difeſo contro il libro intitolato* DELLA PODESTA' DE' VESCOVI circa *le diſpenſe compoſto dal* P. ANTONIO PE-

,, nus *Pontifex præcepto Dei eſt habendus ſi-* ,, *cut ethnicus & publicanus* (49)".

XI. Igitur de Evangelico fraternæ correctionis præcepto heic iterum *Febronius*, uti in priore volumine, ſtatuit, *Romanum* quoque Pontificem illi obnoxium eſſe. Duo autem ſunt hujus rei colligendæ modi. Sunt enim, qui *Eccleſiæ* nomine non ſingulos Eccleſiarum præſides, quorum juriſdictioni peccantes parere debeant, ſed vel cum *Gerſonio* atque *Almaino aggregationem Prælatorum*, ſeu quod *Richerius* ait, *ordinem hierarchicum*, vel cum *Cornelio Gandavenſi*, *Dupinio*, ac *Vaneſpenio communitatem Fidelium* intelligant. Sunt qui etſi generatim Eccleſiæ Præſules heic ſignificari concedunt, in quorum diœceſibus conſtituti peccatores correctionem ſubire debeant, per gradus tamen rem ad ipſum Pontificem trahunt, ut quemadmodum fideles ad Epiſcopum,

PEREIRA [*p.* 459.], nempe apud *Matthæum* non fuiſſe a Chriſto dictum *Petro*: *Quas animas ligaveris &c.* ſed QUODCUMQUE. Quamobrem ea Miſſalium librorum correctio præterquam quod vetuſtiſſimis manu exaratis codicibus, uti vidimus, erat maxime conſentanea, ab Evangelicis ipſis verbis poſtulabatur. Quo igitur *Pereira* ſe ſe verteret, ſi *Romani* correctores non ſolum de voce *animas* delenda, ſed de Evangelico nomine QUODCUMQUE adſcribendo cogitaſſent: An non ad abſolutam, & ſupremam quamdam ligandi ſolvendique omnia, etiam temporalia Regum poteſtatem indicandam majore vi præſtat id nominis QUODCUMQUE, quam generalis illa atque infinita formula *ligandi atque ſolvendi?*

(49) *pag.* 618.

pum, Episcopus ad Archiepiscopum, Archiepiscopus ad Patriarcham, Patriarcha ad Summum Pontificem si peccaverit, nec privatim corrigentes audiverit, ex Christi præcepto defertur; ita Pontifex, qui & ipse *Frater* est ne ab hoc correctionis præcepto immunis sit, Ecclesiæ in Concilium coactæ sisti debeat, ab ea emendandus, puniendus, ac si necesse fuerit, de Pontificatu exturbandus. Hæc omnia opinionum monstra *Febronius* probat. Nam *Almainum* cujus etiam verba recitat, sibi in hoc doctrinæ capite præivisse *Kauffmansio* in *addendis* objicit. Communitatem quoque Fidelium cum *Vanespenio* non invitus intelligit, qui & tertio primi operis capite *viros eruditos* laudarat docentes, *quod Papa & quilibet Episcopus legitime excommunicans id* nomine & vice *totius* Ecclesiæ *agat*, & in utroque volumine excommunicationibus, nisi ab Ecclesia probentur, vim adimit. *Fratris* demum nomine Pontificem quoque designari, qui *æque circumdatus infirmitate & peccato obnoxius*, ac propterea *denunciandum Ecclesiæ*, *quæ non potest dici esse Pontifex ipse*, *ne idem sit reus*, *& judex*, *corripiens & correctus* primo capite prioris libri dixerat cum *Gersonio*, *Paullo Sarpio* immo & cum *Hermanno*, *Amesioque* hæreticæ factionis Theologis. Verum neque *hierarchico ordini*, neque Fidelium cœtui aut datam aut promissam *primarii* & immedia-

mediate a Christo fuisse quæ heic indicatur, corrigendi fratris potestatem, ea satis ostendunt, quæ dissertatione secunda a nobis dicta sunt de *immediato*, ut ajunt, *clavium subjecto*. Præterea licet eadem potestas Ecclesiasticis Magistratibus simul sumptis tributa heic fuerit, neque enim Synodis quoque convenire coercendorum Præsulum facultatem negamus, singulis tamen præcipue concessam adserimus. *Si non audierit eos*, dic Ecclesiæ; *refer rem totam ad Ecclesiam*, *penes quam mox dicit esse potestatem ligandi & solvendi*, *idest* DIC ECCLESIÆ PRÆSULI. Ita hunc locum interpretatur *Jansenius Iprensis* in Tetratheuco (50), quem *Van-Espenius* præ *Gandavensi* audire heic debuerat. Nam eamdem iis Matthæi verbis interpretationem adhibent *Chrisostomus*, *Theophylactus*, *Euthymius*. Nec sane quidquam magis ridiculum foret, quam ita illud præceptum explanare, ut quoties peccantem in se aliquis, nec privata reprehensione correctum denunciare volet, generale Concilium ex Episcopis omnibus convocandum sit; aut etiam tota ipsa multitudo Christianorum. Quorum alterutrum consequens est ex *Almaini* & *Vanespenii* dogmatis a *Febronio* cooptatis. Sive enim, ut *Petavius* arguit (51) plena & absoluta potestas, & jurisdictio Ecclesiastica in toto Ec-

clesiæ

(50) *pag. 147.*
(51) *De Eccles. hier. lib. III. cap. XVI. n. II.*

clesiæ corpore inest, cujus ministri, & exequutores sunt Episcopi; sive hierarchico ordini data est, alterum amborum congregari cœtum necesse erit; quandoquidem ad eos omnino deferendus est reus, qui summum jus & potestatem habent. Id enim toto illo in loco significari *Febronii* duces contendunt. Nec minus ineptum est, Evangelica verba ad ipsum quoque Pontificem significandum detorquere, qui *Ecclesiæ* Synodo scilicet Generali sit denunciandus. Audiat me tantisper *Febronius*. Sub *Fratris* nomine hoc loco indicati, continetur etiam *Episcopus diœcesanus* æque circumdatus infirmitate, & peccato obnoxius. Potest itaque & debet in ipsum quoque fraterna correctio exerceri; maxime si ob hæresim, schisma, vel dissolutos mores multis scandalo sit & offensioni. Si vero fratrem corripientem, vel adhibitis testibus, non audiat, denunciandus erit Ecclesiæ, quæ non potest dici esse *Episcopus* ipse: ne idem sit reus & judex, corripiens & correctus. Neque poterit his casibus Episcopus deferri Ecclesiæ dispersæ, quæ ipsum coercere non valebit, sed debebit congregatæ non utique in Provinciali, aut generali Concilio, quod quum neque existat, neque in diœcesanorum potestate sit cogere, ac sæpe vel post diuturnos magnosque conatus congregari non possit, absurdum ac tanto malo inutile remedium foret, sed in

prima

prima saltem, ut ajunt *instantia*, in diœcesana Synodo, quæ facillime celebrari potest, & totius adflictæ diœceseos repræsentatio est. Sed nec posset *Episcopus* Ecclesiæ sic congregatæ denunciari, nec ab ea corrigi, nisi hujus superior esset potestas, immediate a Deo adcepta ad ligandum solvendumque omnes suæ diœceseos Fideles, atque ipsum etiam diœcesanum Episcopum'. Miraturne ista *Febronius*? At mea non sunt; sua sunt (52).
„ Sub *Fratris* nomine hoc loco indicati,
„ continetur etiam *Papa* æque circumdatus
„ infirmitate, & peccato obnoxius. Potest
„ itaque & debet in ipsum quoque fraterna
„ correctio exerceri; maxime si ob hæresim, schisma vel dissolutos mores, multis scandalo sit, & offensioni . . . . . Si
„ vero fratrem corripientem, vel adhibitis
„ testibus, non audiat denuntiandus erit *Ecclesiæ*, quæ non potest dici esse *Pontifex*
„ ipse: ne idem sit reus & judex, corripiens & correctus. Neque poterit his casibus
„ Pontifex deferri Ecclesiæ *dispersæ*, quæ
„ ipsum coercere non valebit, sed debebit
„ *congregatæ* in universali Concilio, quod
„ totius nomini Christiani repræsentatio est.
„ Sed nec posset Papa Ecclesiæ sic congregatæ denunciari, nec ab ea corrigi, nisi
„ hujus superior esset potestas, immediate
„ a Deo accepta ad ligandum solvendumque

(52) *T. I. cap. I. §. V. pag.* 28.

„ omnes fideles, atque ipsum etiam *Roma-* „ *num* Pontificem. " Ego nonnisi *Pontificis* ac *Papæ* nomini *Episcopi* nomen substitui. Exspecto, ut se expediat. Suggeram ego non difficilem se se extricandi rationem. Dicat mecum, in citato *Matthæi* loco de Fratribus agi in Fratres peccantibus, de subditis scilicet Fidelibus, utque si post privatam correctionem minime resipiscant, ad ipsorum superiorem deferantur, præscribi: non autem quosdam omnino extraordinarios casus adtingi, cujusmodi ille Papæ peccantis, privatosque correctores spernentis. Pro his enimvero casibus eam censeo regulam esse servandam, quam tradit S. *Thomas* (53): *quamvis Prælati sint corripiendi a subditis, non est tamen pœna infligenda, sed recurrendum est ad Superiorem denunciando:* VEL SI NON HABET SUPERIOREM, *recurrendum ad Deum, qui eum emendet, vel de medio subtrahat* (54). Conclamatum quidem erit, si hæc ab ipso adcipiatur regula de subijciendo generalis Concilii correctioni ac potestati Pontifice. Verum ejus æquitatem agnoscere vel ipse *Febronius* debet. Nam is ille est, qui omni *Romanos* Pontifices in temporalia Regum potestate spoliat, immo ex hujus indebitæ potestatis usu Christianum orbem cum bellis, direptionibus, cœdibus miserrime per multa sæcu-

(53) *in IV. dist. q. II. a. II. quæstiunc. 3.*
(54) *Confer.* Antifebr. *T. I. diss. I. cap. VII. n. 3.*

sæcula conflictatum fuisse deplorat? Haud equidem putaverim, ipsum quam *Romanis* Pontificibus adimit in Reges potestatem, Ecclesiæ Conciliis tribuendam censere, hinc enim eadem tandem orirentur mala, quæ usurpata Pontificum potestas intulit. *Bossuetio* adsentietur utique unius Dei judicio supremorum Principum gesta reservanti. Ergo sub *Fratris* nomine *Matthæi* verbis indicati non continentur Reges *æque* licet *circumdati infirmitate*, *& peccato obnoxii*; neque id absonum *Febronio* videtur. Et mirabitur a nobis *omnium Christianorum Patrem*, *& doctorem* (55) *Romanum* Pontificem correctionis præcepto subtrahi? At Reges superiorem non habent, nisi Deum. Ita sit, nec enim heic omnia expendere vacat. Sed nec Pontifex certe habet, vel si Pontifici superiorem quempiam esse debere ais, quia *sub fratris nomine continetur uti æque circumdatus infirmitate*, *& peccato obnoxius* dabis hanc mihi veniam, ut quoniam Reges *æque circumdati infirmitate*, *& peccatis obnoxii sunt*, ad eos quoque Evangelicæ correptionis præceptum pertinere adfirmem. Est & aliud quod urgeam. Quid si generale Concilium schismate in factiones discindatur, aut in hæresim prolabatur? Exempla in promptu sunt: ne *Basileenses* appellem; quid de *Ariminensibus*, quid de *Ephesinis* in secunda ejus

L 2

(55) *Concil. Florentin. in decret. union.*

jus nominis Synodo Patribus exploratius, quam eos peccasse? Superiorem non habebant; *Febronius* enim supremam in Concilio potestatem collocat. Quid ergo? Fratres erant *æque circumdati infirmitate, & peccato obnoxii*, nec ulli illorum corrigendorum potestas erat. Angelici igitur Doctoris regulæ insistamus, ne inextricabilibus nos cum *Febronio* laqueis implicemus. Ac de Pontificibus ab Ecclesia corrigendis hactenus.

XII. Quid vero si alios *Romanus* Pontifex corrigere ad Evangelicam præceptionem debeat? Hoc primum tene, posse illum privatam admonitionem peccantibus adhibere, tum ubi hæc inanis sit, *dicere Ecclesiæ*, nempe ut *Bellarminus* cum in altero de Conciliis libro (cap. XIX.) tum in *Italica* Responsione *al Trattato de' sette Teologi* pag. 95. edit Rom. 1606. ajebat, *sibi ut Ecclesiæ Præsidi*, quin aliud a se distinctum, ac superius Ecclesiæ tribunal agnoscant. Quamobrem quas *Febronius* correctoribus *Romanis* fraudes objiciebat, ex *Paulli Sarpii* commenta sunt, a *Pereira* deinde pro sua liturgicorum librorum eruditione inconsiderate illustrata. Neque enim quidquam *Romanorum* Pontificum auctoritati metuendum erat, si ea Missalium librorum lectio retineretur. Quod *Romanos* correctores, ut illam delerent, maxime impulit, Evangelium ipsum fuit, quod centum Missalibus vel in membrana

brana splendide impressis, aut etiam a *Bibliopola Regis Lusitanorum* excussis fuerat anteferendum. Nam apud *Matthæum* hoc est octavi & decimi capitis initium: *In illa hora adcesserunt discipuli ad Jesum dicentes, quis putas major est in Regno Cœlorum? Et advocans Jesus parvulum statuit eum in medio eorum, & dixit &c.* Sequitur Christi sermo, cujus illa verba: *si peccaverit &c.* pars sunt; in eo autem *Petrus* numquam, sed generatim discipuli nominantur. Expleto sermone, *tunc*, inquit *Matthæus* commate XXI. *adcedens Petrus &c.* En prima *Petri* mentio. Ea igitur Missalium lectio, quæ ad S. *Pii* V. tempora obtinuit. *Respiciens Jesus in discipulos suos dixit* Simoni Petro: *si peccaverit in te &c.* a *Matthæi* sententia plurimum distabat, dignaque erat, quæ ad Evangelicum textum reformaretur. Hæc immutandæ lectionis caussa fuit *Romanis* Correctoribus, non ea, quam *Febronius* ex *Sarpio* & *Pereira* mutuatus est. *Pii* autem V. tempora indicavi, quod anno MDLXX. *Romæ apud heredes Bartholomæi Faletti, Johannem Varisum, & socios*, præmissa S. *Pii* V. Constitutione eo ipso anno edita XXIX. Julii Missale habeam mutatam jam veterem lectionem exhibens (56). Hinc

 porro

(56) Hæc deinde lectio servata est in Missalibus tum *Romæ* editis a. 1578. in ædibus Populi Romani, & 1588. apud *Dominicum Basantum* Venetiis 1589. apud *Junctas*; quod

porro duo sequuntur, ex quibus tandem *Febronius* discat, non esse, cur librariæ *Pereiræ* sui eruditioni tantopere fidat. Alterum est, *non durasse uniformem hanc lectionem usque ad correctiones Missalis factas jussu* Clementis *VIII.* & Paulli *V.* (57), alterum est, inter Correctores, quibus hæc debetur immutatio, adeo *Bellarminum primum locum non tenuisse*, ut nullum aut habuerit aut habere potuerit. Anno enim 1570. *Bellarminus* in *Belgio* degebat, nec nisi a. 1576. *Romam* venit. An non pudere *Febronium* deberet, dum tot se errorum convictum videt?

XIII. Interea tamen, inquiet, duo Romani Pontifices *Gregorius* M. & *Silvester* tribunal Ecclesiæ a se distinctum agnovere. Ubinam? Non in iis certe locis, quæ *Febronius* antea reddidit. Nam ut de *Gregorio* primum dicam, in ea ad *Johannem* epistola recitatis Christi verbis: *si peccaverit in te &c.* continenter addit: *Ego itaque per Responsales meos semel & bis verbis humilibus hoc quod in tota Ecclesia peccatur, corripere studui: nunc per me ipsum scribo. Quidquid facere*

quod addo, ne ob *Dominicanum* illud Missale a. 1590. a. 1590. a *Pereira* & *Febronio* indicatum quis forte suspicetur, novam Pii V. Lectionem non fuisse in Missales libros passim invectam.

(57) Quæ quidem loquendi ratio ridicula est; superesset enim quærendum, an sub *Clemente* VIII. an potius sub *Paullo* V. fuisset ille Missalis locus *Romæ* emendatus.

cere humiliter debui, non omisi. Sed quia in mea correptione despicior restat ut Ecclesiam debeam adhibere. Quid heic *Ecclesiam adhibere*, nisi ipsa illius, quam ad eum dabat epistolæ scriptio, postquam per responsales illum quasi privatim ex Christi præcepto semel atque iterum monuisset? Ubi nempe primo per unum ex suis responsalibus corripuerat, illud Christi impleverat: *Vade & corripe eum inter te & ipsum solum*. Nihil correptio profecit? secundo per alios responsales admonuit, illud Christi ob oculos habens: *adhibe tecum adhuc unum vel duos &c.* Ne hoc quidem frangendæ *Johannis* temeritati satis fuit, *nunc*, inquit, *per me ipsum scribo*, idque ea de caussa se facere ait, quod *quia in mea correptione despicior, restat ut Ecclesiam debeam adhibere*; ex Evangelico igitur oraculo: *quod si non audierit eos, dic Ecclesiæ*, *adhibebat Ecclesiam* dum per se ipsum scribebat. Dolebat enimvero humillimus Pastor eo se *Johannis* pervicacia ductum, ut ne Evangelicis deesset præceptis, publici monitoris partes suscipere cogeretur. Quamobrem addit: *Omnipotens Deus fraternitati vestræ indicet, quanto circa vos amore constringor, quantumque in caussa non contra vos sed pro vobis lugeo. In qua tamen præceptis Evangelicis, institutionibus Canonum, utilitatibus fratrum personam præponere non possum, nec ejus quem multum amo*. En quod

ſupra ajebam, Pontifices poſſe *dicere Eccleſiæ*, quin tribunal a ſe diſtinctum, atque adeo ſuperius in Eccleſia eſſe fateantur. Nihil quidem ad hoc explicandum *Gregorii* exemplo luculentius adferri potuiſſet. Quod ad *Silveſtrum* adtinet, ægre adducor, ut de illo ſermonem inſtituam; id enim abſque *Febronii* dedecore me facere minime poſſe intelligo. Deum bonum! *Silveſtrum* appellare audet, poſtquam *Maimburgum* eadem de *Silveſtro* in tractatu de *Romanæ Eccleſiæ, ſuorumque Epiſcoporum conſtitutione ac prærogativis* ex *Launoii* centonibus inconſiderate jactantem tum *Charlaſius in Gallico de Eccleſiæ poteſtate* commentario (58), tum Anonymus Theologus in *Gallicis* item ad eum tractatum animadverſionibus (59) inſignis erroris convicere? Quid enim magis ridiculum, quam veluti *Silveſtri* II. *Romani* Pontificis epiſtolam in medium adferre, quæ & a *Gerberto* nondum Pontifice, & iniquo aut potius furente in *Johannem* XV. animo perſcripta ſit? Obrepſerat ſcilicet in *Rhemenſem* Sedem *Gerbertus*, deturbato contra fas *Arnoldo* Archiepiſcopo, ac reclamante *Johanne*. Audierat porro *Gerbertus*, properare in *Gallias* Apoſtolicæ Sedis legatum in hanc controverſiam inquiſiturum. Metuens igi-

(58) *De la puiſſance de l'Egliſe cap. XX. pag.* 358.
(59) *Remarques d'un Theologien &c.* Cologne 1688. cap. 18. p. 339.

igitur *Gerbertus*, ne quod reapſe contigit (60), a Legato pro *Arnoldo* jus diceretur, *Sequinum Senonenſium* Antiſtitem iis litteris in ſuas partes pertrahere ſtuduit. Quæſo ab *addendis* deinceps *Febronius* abſtineat. Diſſertatione prima, ubi de Cardinalis *Cæſarinii* palinodia agebamus, vidimus quam inepte *Pii* II. verba in *addendis* intellecta ab eo fuerint; heic Archiepiſcopum, immo vero pſeudo-Archiepiſcopum *Rhemenſem* in iiſdem *addendis* habemus *Romanæ* Eccleſiæ Pontificatu decoratum quinque fere aut ſex annis, antequam non *Johanne* ſolum, a quo a. 995. fuerat dejectus, ſed etiam *Gregorio* V. hujus ſucceſſore defuncto ſummus Pontifex renunciaretur. Iterum rogo ſi nomini ſuo conſultum velit, deinceps ab *addendis* abſtineat.

CA-

(60) Vide *Baronium* ad ann. 998. ubi *Gerberti* litteras recitat, ac diligentiſſime examinat.

CAPUT VII.

Nullum in Ecclesiastica història monumentum exstare, quod generalia Concilia in Romanos *Pontifices ex potestate quidquam egisse comprobetur*. Febronius *fraudis, oscitantiæ, atque inscitiæ convictus*.

I. ALIORUM FORTE HOMINUM CAUSSAS DEUS VOLUERIT PER HOMINES TERMINARE: SEDIS ISTIUS PRÆSULEM SUO SINE QUÆSTIONE RESERVAVIT ARBITRIO. VOLUIT BEATI PETRI APOSTOLI SUCCESSORES COELO TANTUM DEBERE INNOCENTIAM, *& subtilissimi discussoris indagini inviolatam exhibere conscientiam*. Ab his *Ennodii* verbis in Apologia pro *Symmacho Romano* Pontifice *Synodali* (Patrum *Romani* Concilii) *auctoritate conscripta & roborata* exordiri hoc caput placet. " Occurrunt tamen, inquit *Febronius* (1), exempla, ,, quibus Synodi suam in Pontifices aucto-,, ritatem explicaverunt. Concilium *Con-,, stantinopolitanum* Generale VI. inter hæ-,, reticos *Honorium* anathematizavit. Conci-,, lium *Romanum* anni 963. Papam *Johan-,, nem* XII. deposuit, & quamvis illud ge-,, nerale haud fuisse dicatur, indicat nihi-,, lominus & firmat opinionem communem illius

(1) T. II. pag. 460.

„ illius ævi de superioritate Concilii supra
„ Pontificem. Concilium *Lateranense* anni
„ 1112. ratione investituræ emendavit *Paschalem* II. *Constantiense* Concilium *Johannem* XXIII. maxime ratione simoniæ deposuit. *Basileensis* Synodus *Eugenium* IV.
„ frivole resilientem ad officium compulit.
„ Opponant *Romanarum* partium studiosi his
„ Conciliaris auctoritatis actibus quidquid
„ voluerint, nunquam obtinebunt, quin a
„ *prudentioribus* agnoscatur, vulgatam continuamque in Ecclesia opinionem traditionemque fuisse, quod Concilium in quibuscumque actibus auctoritatis circa *fidem*, *mores*, & *schismatum extirpationem* sit
„ supra Papam. Quid aliud præterea quam
„ superioritatem Concilii supra Pontificem
„ indicat, quod scripsit clar. *Oberhauser Prælect. Jur. Canon. lib. II. pag.* 142. scilicet:
„ *Omnia fere Concilia refricaverunt sententias*
„ *anteriores Pontificum*, *&* *nominatim* Constantinopolitanum II. Vigilii *Papæ Constitutum refutavit*. “

II. De *Constantiensi* & *Basileensi* Conciliis singulatim claritatis gratia agendum deinde erit. Heic cetera quæ audivimus, exempla perpendamus, videamusque quanta *prudentia* futuri sint, qui *vulgatam* agnoscent, *continuamque in Ecclesia opinionem traditionemque fuisse*, *quod Concilium in quibuscumque actibus auctoritatis circa* fidem, mores, & schismatum ex-

tirpationem *sit supra Papam*. Ab ultimo eoque antiquiore *Vigilii* exemplo initium esto. *Oberbauserum* equidem *clarissimi viri* titulo insignitum a *Febronio* non miror; hoc tamen loco noluissem. Dum enim ait, *omnia fere Concilia refricuisse sententias anteriores Pontificum*, nihilminus est quam clarissimus; tantæ hoc dictum temeritatis, verbo sit venia, plenum est, atque inscientiæ. Iis quæ in *Antifebronio* hac de re dicta a me sunt (2), nihil est quod addam. Confutentur antea, si possunt. Quod autem de *Vigilii Constituto* heic ait *Oberbauserus*, ne id quidem viro clarissimo dignum est. Doctissimus quidem Cardinalis *Baronius* (3) opinatus est, missum ad quinctam Synodum a *Justiniano Vigilii Constitutum* fuisse, ab illa vero in sexta collatione refutatum. Verum Illustrissimus de *Marca* in egregia dissertatione de *Epistola Vigilii* iis argumentis ad hanc refellendam sententiam usus est (4), quæ deinde eruditis plerisque viris plane persuaserunt, ne inspectum quidem a Synodi Patribus fuisse *Constitutum Vigilii*, *Justiniano*, cujus id maxime intererat, illud callide supprimente (5). Quamquam concedamus quinctæ Synodi

(2) *Lib. IV. cap. 3.*
(3) *ad ann. 553.*
(4) *N. XII.*
(5) Confer Charlasium *de la puissance Ecclesiastique* adversus *Maimburgum Cap. VII. pag. 108. & cap. XI. pag. 184.*

di Patres *Vigilii constitutum* improbasse. Jurene id factum ab illis sit? inquirendum superest. Nego enimvero. Id ipsa Concilii gesta nos docent. *Vigilius* Synodum etsi secundo a Legatis Concilii initiatus adire noluerat, sed scripto se quid de tribus Capitulis sentiret, oblaturum Imperatori receperat. Veritus porro *Justinianus*, ne quam maxime urgebat, trium Capitulorum damnationi petitæ a *Vigilio* induciæ moram injicerent, *Constantinum* Sacri Palatii Quæstorem ad Synodum misit, qui litteras ea de re antea a *Vigilio* perscriptas ad *Aurelianum Arelatensem* & ad *Valentinianum Scythiæ* Episcopum, & sententiam ab eodem Pontifice latam adversus *Rusticum* & *Sebastianum* Diaconos suos illorum Capitulorum defensores e *Latina* in *Græcam* linguam versas Patribus exhiberet; quo scilicet intelligerent, non esse, cur novum *Vigilii* scriptum exspectarent, quum ejus mens satis ex iis, quæ sæpius etiam scripto docuerat, explicata videretur. Cur hoc? nisi quia, ut inquit de Marca (6) „ prima semper fuit in Synodis Œcumeni-„ cis sententia *Romani* Pontificis. Itaque „ *Justinianus*, ne prætermissa videretur in „ hoc negotio *Vigilii* auctoritas, *constitutum* „ qui-

184. Anonymi *Remarques sur le Traitè de l' Eglise de Rome cap.* XVIII. *pag.* 287. Ballerinios T. *IV. Operum Card.* Norisii *in diss. de quincta Synodo*, & Orsium *hist. Eccles. lib.* XII. *n.* 84.

(6) *l. c.*

„ quidem suppressit; sed alias *Vigilii* priores „ sententias, quæ annis superioribus ab eo „ latæ erant οἰκονομικῶς, Synodo exhibuit, „ ut in Actis omnia rite & solemniter ge„ sta fuisse viderentur. Quare Synodus quo„ que ipsa magnum decreti sui momentum „ in eo posuit, quod *Vigilius* tria Capitula „ sæpius & scripto & sine scripto condem„ nasset; etsi conqueratur, quod conventui „ licet illustri legatione invitatus, interesse „ noluerit, satiusque duxerit polliceri, se „ suam ipsius sententiam ad Principem mis„ surum. " Hinc ergo fit, omnia ibi fuisse contra Canones gesta, præsertim quum *Vigilius*, ut in ipso illo suo *Constituto* ait, *Pelagium* diaconum ad Patres misisset, graviter admonens, *antiquum & regularem custodientes ordinem, ne ante suæ, hoc est Sedis Apostolicæ .... promulgationem sententiæ quidquam proferre tentarent, unde scandali rursus, quæ sopita fuerat, oriri posset occasio*. Quid ergo ejusmodi Concilii acta nobis objiciantur? Dedit deinde, sex scilicet a soluta Synodo mensibus *Vigilius* decretalem de tribus Capitulis ad *Eutychium* Epistolam, de cujus fide non fuisse, cur *Garnerius* dubitaret, in *Antifebronio* (7) monui. Vide autem quam *altas*, ut cum eodem de *Marca* loquar, *in mentibus hominum tunc temporis egerit radices* tradita a majoribus sententia de summa Sedis

(7) *l. c.*

dis Apostolicæ auctoritate. „ Quum enim
„ de ceteris Synodis Œcumenicis ea reve-
„ rentia loqui soliti essent Summi Pontifi-
„ ces ipseque adeo *Vigilius* in hoc decreto
„ scilicet, ut se eas suscipere, amplecti, &
„ devota mente venerari profiteretur, utpo-
„ te quæ Sedis Apostolicæ suffragio & uni-
„ versalis Ecclesiæ consensione firmatæ es-
„ sent, hanc quinctam Synodum *Vigilius* ne
„ quidem Synodi nomine cohonestat; nem-
„ pe illa ratione motus, quod ejus celebra-
„ tioni, iis conditionibus, quibus facta est,
„ consensum non præbuisset. Deinde vero
„ quod etsi vitium illius ex postfacto dissi-
„ mulasset, a *Constituti* sui promulgatione
„ cessatum fuerat, ut monui. Quod vero
„ ad rem ipsam adtinet, ipse sua actorita-
„ te, suoque decreto Tria Capitula dam-
„ nat; quoscumque vero, qui jam illa con-
„ demnaverunt (his verbis Synodum *Constan-
„ tinopolitanam* significat) fidem a quatuor
„ Synodis prædicatam amplectentes, eos *fra-
„ tres & consacerdotes esse definit*, id est, e-
„ os communioni suæ adjungit, eorumque
„ sententiæ robur illud impertitur, quod ex
„ consensione cum ipsius decreto trahere de-
„ bent. Eandem sententiam superioribus episto-
„ læ verbis sic expresserat: *quæ a nobis definiri
„ debent, revelante Domino, & investigata verita-
„ te salubriter impleta sunt*. Quasi diceret, hanc
„ quæstionem, licet ab Episcopis discussam
„ in

„ in Synodo, & eorum suffragiis decisam, „ sedis apostolicæ decreto esse peremptorie „ definiendam. Unde hoc suum decretum „ διατύπωσιν appellat ad Principum exem„ plum". Quod igitur separati a *Vigilio* egerant *Constantinopolitani* Patres, nullius est auctoritatis. Atque id *Græci* agnoverunt. Cur enim decretum illud *Vigilii* in Acta retulerunt continenter post Synodi definitionem? *Photiusque* ipse (8) confirmatam a *Vigilio* Synodi definitionem ostentavit? nisi quod intelligerent, nullius eam auctoritatis esse posse, nisi ab Apostolica Sede probata fuisset. Neque illud omittendum quod postea contigit. *Istriæ* Episcopi Quintam Synodum, quod ab ea *Chalcedonensis* improbata acta sibi falso persuaderent, suscipere renuebant, in suique schismatis excusationem Sedis Apostolicæ, quæ caussæ hujus initio damnationi trium Capitulorum per *Vigilium* Papam obstitisset, auctoritatem prætexebant. Quid vero ad eos *Pelagius* II.? quid *Magnus Gregorius?* Si generalia Concilia *Romanis* Pontificibus auctoritate præstabant, responsio in promptu erat, quintam Œcumenicam Synodum aliter ab Apostolica Sede sensisse, illiusque, non hujus standum judicio. At nec *Pelagius* II. nec *Gregorius* hac sibi facillima utique, & peremptoria responsione utendum esse censuerunt. Id unum schi-

(8) *in lib. de Synodis.*

ſchiſmaticos monebant, perſpecta melius veritate *Vigilium* ſententiam mutaſſe. Hoc enimvero, ut obiter dicam, falli *Romanos* Pontifices poſſe in cudendis fidei definitionibus non efficit, quum tota illa de tribus Capitulis quæſtio non fidei cauſſam, ſed perſonarum reſpiceret, ac præterea nihil eorum, quæ ad Synodi confirmationem ſcripſerat, ſtatueratque *Vigilius* ſolemnem fidei definitionem exhibeat, ſed unam veritatis inquiſitionem. Quare idem *Pelagius* II. ad *Iſtriæ* Epiſcopos ſcribebat (9): *Si igitur in trium Capitulorum negocio*, ALIUD, QUUM VERITAS QUÆRERETUR, ALIUD INVENTA VERITATE DICTUM EST, *cur mutatio ſententiæ huic ſedi in crimine objicitur, quæ a cuncta Eccleſia in ejus auctore veneratur?* Non *enim mutatio ſententiæ*, ſed *inconſtantia ſenſus in culpa eſt*.

II. Jamvero *Honorii* cauſſam a *Charlaſio* (10), ab Anonymo *Maimburgi* reprehenſore (11) a *Garnerio* (12) atque a *Ballerinio* (13) ſtrenue propugnatam quid heic defendere adgrederer? Quod unum ad anathema in *Honorium* a Sexta Synodo latum, & a *Febronio* obiectum ſpectat, dicam cum eodem *Bal-*

[9] *Epiſt. ad Iſtr. Epiſc. cap.* VIII.
[10] *De la Puiſſance Eccleſiaſt. cap.* XII.
[11] *Remarques cap.* 12.
[12] in diſſ. quæ in appendice ad *librum diurnum* exſtat.
[13] *de vi ac ratione* Primat. *cap. XV.* §. 9. *pag.* 302. *ſeqq.*

lerinio (14) *id opponi omnino inepte*. „ Ut „ enim hoc factum probaret generalis Concilii jurisdictionem in summos Pontifices, „ duo probanda essent, nimirum & *Honorium*, jamdiu ante e vivis sublatum, adhuc fuisse Summum Pontificem actuali „ primatu fungentem, & Concilium eo anathemate veram in ipsum jurisdictionem „ exercuisse. Utrumque autem falsum est. „ Summi enim Pontifices, una cum vita „ Pontificatum actualem amittentes, secum „ non deferunt Primatum, sed in Sede Apostolica relinquunt ad successores transferendum; & sicut nullam primatus jurisdictionem habent amplius, nec exercere possunt in Ecclesiam; ita Ecclesiastica „ proprie dicta jurisdictio atque potestas, „ quæ *Petro* & Apostolis, eorumque successoribus a Christo tradita fuit *super terram* „ tantum, ad mortuos non extenditur, quorum judicium soli Deo reservatur, ut monuit S. *Gelasius* in epistola ad *Dardanos* de „ caussa *Acacii*, & in gestis Synodalibus de „ absolutione *Miseni*. Damnatio vero & anathema, quod aliquando latum fuit ab „ Ecclesia in mortuos, sicut & quorumdam, „ qui obierant, absolutio, non fuerunt actus jurisdictionis proprie dictæ in ipsos, „ quasi

[14] *De Poteſt. Eccleſ. cap. V.* §. I. *n.* 5. *pag.* 68. Confer quæ in eamdem sententiam disputat eruditus Auctor *Disceptationis* contra *Nellerum* alias indicatæ; editæque *Leodii* a. 1767. [*p.* 128.]

„ quasi mortuos extra Ecclesiæ judicium con„ stitutos ipsa posset ligare, vel solvere, nec „ sortem ipsorum, cui post mortem divino „ judicio fuere addicti, potuit mutare (in„ dulgentiæ pro animabus purgantibus *per* „ *modum suffragii* impertitæ ab Ecclesia, ad „ jurisdictionem proprie dictam non sunt „ referendæ); sed tota earum vis ac juris„ dictio quædam vivos respicit, ut absolu„ tos ex. gr. ab excommunicatione donare „ possint Ecclesiastica sepultura, atque juva„ re suffragiis, vel damnatos ex. gr. ob er„ rorem, quem docuerunt, vel cui favorem „ præstitere, ita caveant, ne ipsorum scri„ ptis aut auctoritate decipiantur. Ita *Ho„ norius* damnatus. Notanda autem hac in „ re potissimum verba tertiæ adloquutionis „ *Hadriani* II. ad *Romanæ* Synodi Patres, „ quæ lecta subinde, & inserta fuerunt ge„ stis octavi Concilii Œcumenici Act. 10. „ *Romanum Pontificem de omnium Ecclesiarum* „ *Pontificibus judicasse legimus; de eo vero* „ *quemquam judicasse non legimus. Licet enim* „ Honorio *ab Orientalibus* (ut non immeri„ to *Charlasius*, *Occidentales* hac in re *orien„ talibus* non adhæsisse collegerit) POST MOR„ TEM (quum scilicet non amplius Ponti„ fex reapse esset) *anathema sit dictum; scien„ dum tamen est, quia fuerat super hæresi ac„ cusatus, propter quam solam licitum est mi„ noribus majorum suorum motibus resistendi*,

„ *vel pravos sensus respuendi: quamvis & ibi*
„ (in casu *Honorii*) *nec Patriarcharum*, *nec*
„ *ceterorum Antistitum cuipiam de eo quamli-*
„ *bet fas fuerit proferendi sententiam*, *nisi e-*
„ *jusdem primæ Sedis Pontificis consensus præ-*
„ *cessisset auctoritas*. Adeo vero octavæ Sy-
„ nodi Patribus persuasum fuit, neminem
„ posse contra primæ Sedis Antistites sen-
„ tentiam ferre, ut ne ipsis quidem œcu-
„ menicis Conciliis hanc potestatem tribue-
„ rint. Sic enim illi (15): *Si qua vero*
„ *Œcumenica Synodo collecta de* Romana *e-*
„ *tiam Ecclesia controversia exstiterit; licebit*
„ *cum decenti reverentia de proposita quæstio-*
„ *ne veneranter percontari responsumque admit-*
„ *tere*, & *sive juvari*, *sive juvare*, *non ta-*
„ *men impudenter contra senioris* Romæ *Pon-*
„ *tifices sententiam dicere*. In textu *græco* ver-
„ bum ἀποφέρεσθαι legitur, quod hic red-
„ ditur *sententiam dicere*. At si vim ejus ver-
„ bi propriam spectemus, significat potius in
„ *jus vocare*, subintelligendo γραφὴν, vel
„ δίκην, quæ formula est usitatior. Cur ve-
„ ro generali Synodo non liceat, nisi per
„ impudentiam atque temeritatem *Romanos*
„ Pontifices in judicium vocare, aut con-
„ tra ipsos sententiam dicere, ubi rebus ex-
„ pensis caussa justa credatur, si legitimam
„ supra ipsos generale Concilium jurisdictio-
„ nem

[15] *Act. X. Can.* 53.

„ nem hebeat? Hoc, inquit *Ballerinius* (16) „ œcumenicæ Synodi testimonium nulli ob- „ noxium controversiæ quantum præstet a- „ liis quibuslibet posterioris ævi, & infe- „ rioris multo, aut nutantis auctoritatis, „ quæ ab adversariis opponi solent, facile „ est judicare. Hic certe generalis Concilii „ Canon, quo *Romani* Pontifices ab œcu- „ menicæ quoque Synodi sententia atque ju- „ risdictione subtrahuntur, satis superque „ omnem excessus aut adsentationis notam „ detergit ab eo generali exiomate, *Prima* „ *Sedes non judicatur a quoquam*, quod ex „ antiquitate, ac ex quodam principio na- „ turali depromptum, generalis quoque Con- „ cilii jus in summorum Pontificum perso- „ nas evidenter excludit. " (17)

[16] *l. c. pag.* 72.

(17) Locus hic est, ut a *Pereiræ* reprehensione *Romanam* aulam vindicemus. Inter exempla, quæ *Lusitanus* hic Theologus adfert [de *Episcopor. potest. pag.* 97.] ut illud comprobet: " è massima ben nota della Corte *Romana* il „ tentar di sopprimere tutti li monumenti antichi, e mo- „ derni, quali incomodar possono in qualche modo le sue „ nuove pretese " unum producit, quod ad præsens *Honorianæ* caussæ argumentum pertinet. " Soppressero nell' „ anno 1660. l' Edizione dell' antico Rituale *Romano*, che „ porta questo titolo *liber diurnus* Romanorum *Pontificum* „ pubblicato in *Roma* da *Luca Holstenio*, e lo soppressero „ con tanto impegno, che il Nunzio *Picolomini* adoperò „ somma diligenza per levare dalle mani dell' Illustrissimo „ de *Marca* tre fogli già stampati, e mandati da *Roma* a „ quel Prelato, e gli riuscì con somma accortezza di car-

„ pirli,

III. De *Johanne* XII. quid dicam? Novit *Febronius*, graviſſimam nobis cum illo controverſiam eſſe, num œcumenicis Synodis poteſtas ſit exauctorandorum *Romanæ* Sedis Pontificum, qui certi ac legitimi ſint. Nec particularis *Romanæ* Synodi, quæ acephala ſuum dejecerit Pontificem, veretur nobis acta objicere? Quidni ergo diœceſanæ Synodo liceat ſuum deturbare Antiſtitem? Huc ergo veteris diſciplinæ ſtudium ducit, ut quæ maxi-

„ pirli, come lo atteſta il *Baluzio* nelle note al libro de „ *Concordia* della terza edizione di *Parigi* dell' anno 1704. „ pag. 55. E la ragione di sì grande impegno era, che „ in quel *diurno*, il quale per molti ſecoli fu il Rituale „ di *Roma*, contenevaſi tra l' altre coſe il giuramento, „ che preſtavano li Papi d' oſſervare inviolabilmente li „ Canoni e le leggi de' Concilj generali; conteneva eſſere ſtato condannato Papa *Onorio* I. nel ſeſto Sinodo *come Eretico*, e come fautore dell' Ereſia de' *Monoteliti*, „ e conteneva molt' altre coſe, che una volta s' avevano „ come certe, ſtabili, e già decretate, le quali ora punto „ non piacciono alla *Romana* Curia, come ſi può vedere „ nella ſeconda edizione di queſto *diurno* già pubblicato „ in *Parigi* nell' anno 1680. dal *Geſuita Giovanni Garner* „ tratto da' MSS. che ſi conſervano in *Francia*, e da me „ letto PIU VOLTE ". Gratulor *Pereiræ* ſæpius iteratam hanc *diurni* libri lectionem. Sed vide, quam diverſis eum librum oculis *Pereira* & *Garnerius* legerint. Ille in eo *Honorium* vidit damnatum COME ERETICO; hic in præfatione profitetur, *nihil eo libro aut neceſſarium magis ad maledicorum ora obſtruenda, aut honorificentius ad Sedis Apoſtolicæ dignitatem adverſus* Honorii *calumniatores*. Utri credendum? *Garnerio* certe; hoc enim unum de *Honorio* in *ſecunda Profeſſione Fidei* dicitur [*pag.* 41.]: *qui pravis eorum* [Monothelitarum] *aſſertionibus fomentum impendit*; quod *Leo* II. in epiſtola ad Epiſcopos *Hiſpaniæ* ab eodem *Garnerio* recitata [*pag.* 190.] explicat his verbis: *qui flammam*

maxime contra canones sint, extollamus, Hoc ergo habeat *Febronius*, non *Romanam* Synodum quæ *Johannem* XII. *Leone* VIII. suffecto e *Petri* Sede depulit, appellandam, sed conciliabulum; *Leonemque* VIII. verum fuisse Antipapam. Atque id non *Itali* solum cum *Baronio* dicimus, sed doctiores ex omni

mam hæretici dogmatis, non *ut decuit*, *Apostolicam auctoritatem*, *incipientem exstinxit*, sed *negligentia confovit*. Ceterum *Romæ* curatum fateor, ut id operis supprimeretur; non tamen eas ob caussas, quas sibi *Pereira* confingit. Nam quæ in eo de Canonibus a *Romano* Pontifice *confirmandis*, & *indiminute servandis* in prima fidei professione leguntur [*pag.* 29.], vulgata jam a *Baronio* fuerant; ut nihil propterea ex repetita ejus professionis editione *Romanæ* Curiæ rebus timendum esset. Quamquam si hæc metuebantur, quot *Romanorum* Pontificum Epistolæ supprimendæ ab illis fuissent, quæ idem inculcant? De *Honorio* jam diximus. Generalia porro illa: *e conteneva molte altre cose che una volta s' avevano come certe stabili, e già decretate, le quali ora punto non piacciono alla* Romana *Curia*, eadem, qua adseruntur, facilitate negantur. Percenseat illa singulatim *Pereira*; facillimum nobis erit ostendere, nihil in illis contineri *Romanæ* Curiæ placitis adversum. Immo quam multa ibi prostent *Romanorum* Pontificum dignitati admodum favorabilia, in *Antifebronio* luculenter ostendi [*T.* I. *diff.* II. *cap.* XIII. *pag.* 192.] Cur igitur suppressus est liber? Meum non est in hujusmodi caussas inquirere, quum satis esse debeat, non eas certe fuisse, quas *Pereira* vigilans somniat. Si vis tamen, ut meam sententiam aperiam, crediderim timuisse *Romanos*, ne hic liber, qui ex codicibus prodiit maxime inter se se discrepantibus, ac perturbatis, nec ulla publica auctoritate confectus, novatoribus ansam præberet aliqua hinc illinc veluti ex indubitato quodam *Romanæ* Sedis monumento excerpendi, quæ apud imperitos, ejus auctoritati, abutentium malitia, detraherent. Quæ in priore volumine *Febronius*, & heic *Pereira* de hoc libro adnotarunt, hujusce timoris æquitatem mirifice confirmant.

ni natione critici censent, *Petrus de Marca*, *Pagius*, *Natalis Alexander*, *du Mesnilius*. Verum de injusta *Johannis* depositione consulatur quem alibi indicavi (18), libellus a. 1767. editus hoc titulo: *Pythagoras novus excussus, sive disceptatio in Apologiam historico-Canonicam pro S. Provincia* Romana Johannem *XII. Papam ut Apostatam reprobante &c.* (19). Quomodo autem *Lateranense* Concilium *Paschalem* II. *emendaverit*, audiamus & ipso Concilio: Privilegium illud, quod „ non est privilegium) *neque vero debet di-* „ *ci privilegium, sed pravilegium)* pro libe- „ ratione captivorum, & Ecclesiæ a Domi- „ no Papa *Paschali* per violentiam *Henrici* Re- „ gis extortum nos omnes in hoc Sancto „ Concilio CUM EODEM PAPA CONGRE- „ GATI canonica censura, & Ecclesiastica „ auctoritate, judicio Sancti Spiritus dam- „ namus, & irritum esse judicamus, atque „ omnino cassamus, & nequid auctoritatis, „ & efficacitatis habeat, penitus excommu- „ nicamus." Ipse scilicet *Paschalis* Concilium *Lateranense* coegerat, eaque de caussa, ut quum privilegium *Henrico* Regi a se licet per vim extortum ab omnibus improbari videret, neque ob jurisjurandi religionem licere sibi crederet censuris in *Henricum* anima-

[18] Diss. I. Cap. I.

[19] Vide etiam *Charlasium in Dissert. de Synodo oecumenica cap. V.* T. III. *de libertat. Eccles. Gallic. pag.* 174. *seqq.*

nimadvertere, ex Patrum sententia, quæ ineunda esset cum *Henrico* agendi ratio, decerneretur (20). Itaque quod in eo Concilio emendatum fuit, ;volenti & adnitenti *Paschali* tribuendum est. Quid hoc ad eam, quam præ manibus habemus, quæstionem?

IV. Non terretur *Febronius*, quin graviora minatur. Dixerat ille in priore volumine (21), ipsum Concilium *Tridentinum superioritatem in Pontificem* actu *exercuisse*. Id in altero volumine iterum prodit. *Compescuit*, inquit *Febronius* (22), *nihilominus Concilium in multis dominatum Pontificis, ut ut ægre ferentis & cedentis, sic, ut effective dici possit, Concilium* Tridentinum *fuisse supra Pontificem*. Sic me fatente observat (23), Tri-

[20] Locus hic me monet, ut aliquid de investituris dicam. Ait *Febronius* [*pag.* 353.] " Principes laicos, quum annulum & baculum Episcopis porrigerent non credidisse, quod *cœlestia* eis *dona* conferrent. Hoc certe eo tempore censuit *Ivo Carnotensis*, vir ecclesiastici juris peritissimus, *Epist.* 236. " Hic tamen ipse *Ivo* [*Ep.* 238.] investituras vocat *alieni juris pervasionem*, & SACRILEGAM *præsumptionem*. Multo autem graviorem investituris notam Concilium *Viennense* a. MCXII. inussit. En Concilii verba: *Investituram Episcopatuum*, & *Abbatiarum*, & *omnium Ecclesiasticarum rerum de manu laica, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ auctoritatem sequentes, hæresim esse judicamus*. Hæc sufficiant, ne quis *Febronii* aliorumque indulgentia permotus *Lateranensis* Concilii Patres nimiæ severitatis aperte incuset, quod privilegium illud *pravilegium* appellarint, illudque omnino abolendum esse censuerint.

[21] *Cap.* VI. §. I. *n.* 5. *pag.* 365.

[22] *pag.* 138.

[23] *pag.* 461.

Tridentinum appellationes *in prima*; ut ajunt, *instantia* abstulisse de medio, non sine gravi auiæ *Romanæ* detrimento. Quin addit (24), *Tridentinos Patres* Sess. XXIV. cap. 20. de Reform. *Episcopis* privativum *regimen suarum diœcesium* SUBLATA PAPALI JURISDICTIONE, *quæ usque ad ea tempora cum Episcopali concurrere prætendebat*, *restituisse*. Verum satis erit cum *Ballerinio* (25) *Febronium* de nostræ quæstionis statu commonefacere. " Concilii generalis nomine adcipiendi non sunt
„ soli Episcopi ad Concilium convocati separatim a Papa, qui tanquam caput eidem Concilio vel per se vel per suos Legatos non solum adesse verum etiam præesse ita debet, ut decretum fidei tum disciplinæ vi generalis Synodi careant, si eius adsensus vel confirmatio desit.
„ Quum itaque sermo est de decretis Concilii œcumenici, non est sermo de decretis latis a solis Episcopis adunatis in Synodo, sed de decretis latis simul a Papa adsentiente seu confirmante eadem decreta vel per se ipsum, vel per Legatos, qui Papæ sententiam suo calculo protulerunt: hæcque sententia ceterorum singularium Episcoporum sententiis ita præstat, ut quidquid ceteri sine ipso constituerent, nullam vim generalis Synodi propriam obtineret

[24] *pag.* 384.
[25] *De Potest. Eccles. pag.* 232.

„ neret. Quod autem ipso adsentiente ratum est, adverlariis non prodest: sicut enim in consentientem aut in se seipsum „ nemo habet imperium, ita ex decretis Synodi, quæ Papa consentiente vel confirmante œcumenicæ Synodi vim habent, ejusmodi Concilii auctoritas, seu coactiva „ vis supra Papam nequit conferri. Hoc uno „ principio omnia *Febronii* objecta enervantur. Quæcumque enim decreta & canones generalis Concilii nomine editi, non „ Episcoporum tantum, sed Papæ etiam auctoritate & adsensu editi intelliguntur. In „ hac unitate maxima Conciliorum vis est, „ quæ cum auctoritati Papæ his decretis „ maxime necessariæ nihil præjudicat, tum „ vero nocet *Febronio*, nisi probare possit „ decreta a solis Patribus edita sine consensu Papæ, vel contra ejus sententiam, generalis Synodi vim obtinere, ipsumque „ Papam etiam invitum *per se* cogere (26). „ Hinc

[26] Ipsa *Tridentina* Synodus necessitatem Pontificiæ auctoritatis illustri exemplo confirmavit; in eo autem enarrando utar verbis Anonymi, qui *Leodii* a. 1683. *Mantissam* edidit *celebrium in* Belgio, *&* Gallia *Scriptorum* ad librum, cujus alias meminimus, inscriptum *doctrina quoad de Primatu &c.* " Per quatuordecim congregationes discussa fuerat difficultas de annullandis clandestinis coniugiis, „ ut apud Pallavicinum videre est *lib.* 22. *cap.* 4. *& cap.* „ 9. *& lib.* 23. *cap.* 9. *per tot.* conceptumque decretum „ ad incudem pluries revocatum. Restabat, ut in sessione „ proxima toti Concilio proponeretur, & modo probaretur, rite publicaretur. Ingens suffragiorum dissensio; his „ de-

„ Hinc quando *Tridentina* Synodus abolevit
„ quædam mandata Apoſtolica , mentales
„ re-

„ decretum adprobantibus; illis id reijcientibus ; inſuper „ & negantibus ullam Concilio poteſtatem eſſe irritandi „ matrimonia mutuo contrahentium conſenſu inita . Hoc- „ que præclara diſſertatione ſuſtinuit *Iprenſium* Epiſcopus, „ *Martinus Rythovius*. Nec ipſi inter ſe conveniebant le- „ gati, Concilii Præſides. Et quamvis aliquanto pluribus „ decretum probaretur, magna ramen erat Patrum perple- „ xitas, qua ut ſe expedirent, præſertim qui acrius de- „ creto adverſabantur, una cum Cardinalibus Legatis, Pa- „ triarcha *Hieroſolymitano* aliiſque præcipuis Prælatis con- „ cluſerunt, Sedis Apoſtolicæ oraculum deſuper conſulen- „ dum, & ſuſcipiendum. Collectis interim ſuffragiis, Le- „ gatorum primus, non aliter quam ſic pronunciandum „ duxit : *Decretum de annullandis clandeſtinis conjugiis* „ *placuit majori Patrum numero: diſplicuit vero pluribus* „ *quinquaginta*: *Inter quos Illuſtriſſimus Cardinalis* 'Simo- „ netta *Sedis Apoſtolicæ Legatus decretum non adprobabat*, „ *ſuam tamen ſententiam ſubmittens Sacratiſſimo D. N.* „ Ait. *Ego pariter Legatus Apoſtolicæ Sedis adprobo decre-* „ *tum, ſi Sanctiſſimo D. N. probetur* . Non poterat non „ hujuſmodi declarationem ſequi ingens animorum motus „ ac hæſitatio. Nam ſolemnis Conciliorum uſus obtinet, „ ut majoris partis placitum plane & abſolute decerna- „ tur, & ſanciatur. Hic tamen ea adijcitur clauſula : *ſi* „ *Sanctiſſimo* D. N. *probetur* . Aſt ejus hanc ibid. reddit „ rationem *Pallavicinus*. *Quippe credebatur fas non eſſe*, „ *id in ſeſſione ſtabiliri, cui duorum ex quatuor Legatorum* „ *repugnabat arbitrium: utpote, qui & Papæ repræſenta-* „ *rent perſonam, ejuſque unius auctoritate agebant* . Præ- terea ſecura & tuta via unica [uti & Legatus Card. *Mo-* „ *ronus* cenſuerat], tanti momenti rem, adeo ancipitem, „ ac controverſam & necdum ſatis compertam , ad illius „ referre judicium, cui in S. *Petro* dictum erat a Chriſto „ D. *Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua*. Dictum. „ Factum. *Et ſubſequens Papæ adprobatio omnem ſuſtulit* „ *dubitationem*. Tanti illa ſola ponderis erat & valoris, „ ut non prius inquietudo diſſipari , anxietas eximi , hæ- „ ſitantium animi potuerint componi', quam de adproba- „ toria Apoſtolicæ Sedis ſententia conſtitiſſet " . Hæc Ano- nymus [*pag.* 84. *ſeq.*]

„ reservationes, adcessus, & recessus, qui „ eo ævo a Pontificibus concedebantur, coa- „ diutoribus, vel alia hujusmodi, exempto- „ rumque privilegia in aliquot capitibus re- „ strinxit; quum hæc Papa adsentiente facta „ fuerint, quis Concilium exercuisse supra „ Papam jurisdictionem concludat? " Non tamen concesso, *Tridentinos* Patres, quod ait *Febronius* Episcopis *privativum regimen suarum diœcesium sublata Papali jurisdictione restituisse*. Hoc enim, quo regimen a Christo constitutum penitus subverteretur, quomodo aut *Tridentini* Patres ausi umquam fuissent, aut in absurdissimam hanc, quam ipse vocat, restitutionem *Romanus* Pontifex consensisset? Appellat quidem *Febronius* Sessionem XXIV. *cap.* 20. *de Reformatione*; sed ubi illic *privativum* Episcoporum regimen *sublata Papali* (immediata scilicet) *jurisdictione*? In eo certe Sessionis XXIV. capite una *ratio tractandi caussas ad forum Ecclesiasticum pertinentes præscribitur*. At regimen Episcoporum non his tantum caussis continetur. Quare licet *Tridentini* Patres in illis *privativum* Episcopis jus restituissent, *sublata jurisdictione Papali*, falso tamen & inepte a *Febronio* dicerentur, *privativum* Episcopis REGIMEN SUARUM DIOECESIUM restituisse. Sed ne id quidem universim fecerunt. Nam cognitionem causarum ad forum Ecclesiasticum pertinentium in *prima instantia* Episcopis restitue-

ſtituerunt; *ab his tamen*, inquiunt, *excipiantur cauſſæ, quæ juxta Canonicas ſanctiones apud Sedem Apoſtolicam ſunt tractandæ, vel quas ex juſta rationabilique cauſſa judicaverit ſummus Romanus Pontifex per ſpeciale reſcriptum ſignaturæ Sanctitatis ſuæ, manu propria ſubſcribendum committere aut avocare*. Videns quomodo *Tridentini* Patres a diœceſium regimine *ſuſtulerint Juriſdictionem Papalem?* Et fidendum erit *Febronio*, quum in re tam patenti & aperta Lectoribus ſuis imponat?

V. Sed novum, illudque ſingulare *Febronianæ* fallaciæ argumentum nos manet. Contendit ille (27), S. *Leonem* Magnum *ſæpius ita ſcripſiſſe, ut ſuam omnem auctoritatem generalis Concilii judicio ſe ſubdidiſſe ſignificaret*. Rem ſane miram *Febronius* adſerit, *Leonem* Magnum *generalis Concilii judicio ſe ſubdidiſſe*. *Leonem*, inquam, illum qui *Chalcedonenſis* Concilii Canonem de augendis *Conſtantinopolitanæ* Sedis privilegiis conſtanter rejecit, nulla Patrum Concilii, nulla Imperialium precum habita ratione. Sed audiamus, quid demum *Febronius* proferre noverit, unde id nobis comprobet. „ Tametſi, „ inquit (28), nihil eſſe crederet (Leo) „ cur univerſale Concilium ad damnandum „ *Eutychen* cogeretur, ratus, in ea re ſatis „ per-

(27) T. *II. pag.* 424.
(28) *l. c.*

„ perspectam, & in superioribus Conciliis „ aperte definitam Ecclesiæ fidem esse; ubi „ tam vidit *Eutychianum* virus jam latius „ serpere, e primis ipse Concilium petiit, „ quod Imperator non juxta ejus petitionem „ in *Italia*, sed *Ephesi* coegit, quo etiam „ Pontifex suos Legatos misit." Sed corrigendus heic statim *Febronius* est, qui a *Quesnello* deceptus *Leonem* putat Concilium in *Italia* habendum petiisse ante *Ephesinum* latrocinium, huic enim ut remedium quæreretur, liberam Synodum in *Italia* cogendam *Leo* a *Theodosio* petiit (29). „ Quum „ autem, pergit *Febronius*, propter *Dioscori* „ machinationes non ita felicem exitum habuisset hæc Synodus, atque in ea *Eutychis* doctrina probaretur, S. *Leo* minime „ credidit se sua propria auctoritate ejus „ Concilii Decreta irrita reddere & abrogare posse." Itane? Cur ergo *Hilarus* Romanæ Ecclesiæ tunc diaconus, postea Episcopus ad Pulcheriam Augustam scripsit (30)? *Vestra itaque veneranda Clementia cognoscat, a præfato Papa cum omni Occidentali Concilio reprobata omnia, quæ in* Epheso *contra Canones per tumultus & odia sæcularia a Dioscoro Episcopo gesta sunt? Cur Chalcedonenses* Patres *Theodoretum Ephesi* damnatum in Concilium admiserunt, *quia & restituit ei Episcopatum san-*

(29) *Adi* Ballerinios *T. II. Oper. S.* Leon- *col.* 462.
(30) *Inter* Leonian. *ep. XLVI.* Baller. *edit. col.* 928.

ſanctiſſimus Archiepiſcopus Leo? (31). Cur S. *Gelaſius* diſerte ait (32)? *Sanctæ memoriæ* Flavianum *Pontificum congregatione damnatum, pari tenore, quoniam ſola Sedes Apoſtolica non conſenſit, abſolvit, potiuſque qui illic receptus fuerat,* Dioſcorum *ſecundæ Sedis Præſulem ſua auctoritate damnavit, & impiam Synodum, non conſentiendo, ſubmovit.* Cetera jam audiamus. „ Igitur ad remedium, „ cui majorem vim ineſſe judicabat, & ad „ Superiorem auctoritatem confugit, vide„ licet ad liberum frequentiuſque Concili„ um. Imperatorem vehementer, ut illud „ cogeret, obſecrans, cujus etiam voti com„ pos factus fuit. " Fallit hic iterum *Febronius*, aut fallitur. Petiit *Leo* Concilium, non tamen ceu *remedium, cui majorem vim* ineſſe judicaret, & *ſuperiorem auctoritatem*. Ridiculum profecto eſſet, in ea cauſſa, in qua *Flavianus* non ſolum una opus eſſe *Leonis* auctoritate, ſed etiam Concilium ut revera *Epheſinæ* pſeudo-Synodi eventus probavit, Eccleſiæ paci obfuturum arbitrabatur (33). S. *Leonem majorem vim, & ſuperiorem*

(31) *Act. I.*
(32) *Ep. XIII.*
(33) Nempe *Flavianus* ep. XXVI. inter Leon. Ball. edit. col. 791. *Leoni* ſcripſit: " Cauſſa enim eget ſolum„ modo veſtro ſolatio atque defenſione, qua debeatis con„ ſenſu proprio ad tranquillitatem & pacem cuncta per„ ducere. Sic enim hæreſis, quæ ſurrexit, & turbæ, quæ „ propter eam factæ ſunt, facillime deſtruentur, Deo co„ ope-

rem *auctoritatem* Concilio tribuisse. Postulavit ergo *Leo* Concilium, dicam cum Eminentissimo de Bissy (34), *ut solemniore* (adde & propter hæreticorum pervicaciam efficaciore) *judicio* Eutychetis *sociorumque perfidia frangeretur*. Tandem errores *Febronius*, ne umquam sit sui dissimilis, erroribus cumulat, in hæc verba suas hasce de *Leone* M. ineptias concludens his verbis: „ itaque quum „ tandem, *Martiani* jussu Concilium *Chalcedone* coactum esset, *Eutychis* negotium „ in eo *peremptoria* sententia finitum, atque „ insimul *Leonis* Epistola firmata est, ideo „ scilicet, quod Ecclesiæ fidei consentanea „ perspecta esset. Tunc demum magnus hic „ Pontifex, qui eo usque judicium suum „ tanquam ab omni erroris periculo liberum non proposuerat, illud tanquam certum spectavit, utpote jam totius Ecclesiæ „ consensu firmatum; quemadmodum ipse „ in epistola post *Chalcedonense* Concilium „ ad *Theodoretum* scripta testatur". Ubi primum errat, dum ait in *Chalcedonensi* Concilio *Leonis* Epistolam firmatam esse, *ideo sci-*

„ operante, per vestras sacratissimas litteras: Removebitur „ autem & Concilium, quod fieri divulgatur: quatenus „ nequaquam ubique sanctissimæ turbentur Ecclesiæ. "

(34) Docum. Pastor. 1725. p. 62. " *Pour* rendre ce „ jugement plus solemnel, S. *Leon* veut bien, qu'il soit „ prononcè dans un Concile . . . . Non, S. *Leon*, ne „ croyoit pas, que la contestation formèe par *Eutichès* „ ne pût être jugèe, que par un Concile Ecumenique. "

scilicet quod Ecclesiæ fidei consentanea perspecta esset: his enim ambiguis verbis illud ipsum sibi inculcandum proposuit, quod alibi dixerat, *Chalcedonenses* Patres ad examen *Leonis* epistolam revocasse. Profecto nisi *Ecclesiæ fidei consentanea perspecta esset*, non eam *Chalcedonenses* Patres probassent, sed *Ecclesiæ fidei consentanea perspecta est* non examine, sed una ejus lectione (35). Errat Il. *Leonem* dicens usque ad *Chalcedonensis* Synodi sententiam *judicium suum tanquam ab omni erroris periculo liberum* non proposuisse. Ubi enim *Leo* judicium suum proposuerat? Utique in celebri ad *Flavianum* epistola. Vide nunc, an ibi *judicium suum tanquam ab omni erroris periculo liberum non proposuerit*. *Ad Fratrem nostrum* Flavianum *sufficientia pro qualitate caussæ scripta direxi, quibus & vestra dilectio, & Ecclesia universa cognoscat, de antiqua & singulari fide, quam indoctus impugnator incessit, quid divinitus traditum teneamus, & quid* INCOMMUTABILITER *prædicemus;* ita *Leo* in epistola ad *Julianum Coensem* (36). Addidit deinde Epistolæ ad *Flavianum* aliqua quibus confirmaretur, qua de re ad eumdem *Julianum* scribens (37) ait: *etiam hanc paginam, quæ illis epistolis consonaret, adjecimus: ut unanimiter atque*

(35) Vide Synod. Chalc. *Act.* 2. & Antifebr. T. *II. lib. IV. cap.* 3. *pag.* 337.
(36) *Ep. XXXIV. col.* 870.
(37) *Ep. XXXV. col.* 875.

atque constanter his, qui Evangelium Christi corrumpere cupiunt, resistatis. De eadem denique epistola ne longior sim, hæc post *Ephesinum* latrocinium ad *Theodosium Leo* perscripsit (38): *ut si scripta, quæ vel ad sanctam Synodum, vel ad* Flavianum *Episcopum detulerant*, (Legati) *Episcoporum publicari auribus* Alexandrinus *permisisset Antistes, ita manifestatione purissimæ fidei, quam divinitus inspiratam & accepimus & tenemus, omnium concertationum strepitus quievisset*. Hæc qui de sua illa epistola scripsit, *tanquam ab omni erroris periculo liberum suum non proposuisse judicium* a quoquam qui *Febronius* non sit, perhibebitur? Errat III. dum post *Chalcedonensem* adprobationem tum tandem *Leonem* suum Judicium *tanquam certum spectasse* contendit, idque ex ejus ad *Theodoretum* epistola effici. In his enim ipsis ad *Theodoretum* litteris ait Sanctissimus Pontifex (39): *Gloriamur in Domino . . . qui nullum nos in nostris fratribus detrimentum sustinere permisit, sed quæ nostro prius ministerio definierat, universæ fraternitatis irretractabili firmavit adsensu . . . . quæ fides prius docuerat hæc postea examinatio* (ad erudiendos *Illyrici* & Palæstinæ Episcopos in Concilio instituta) *confirmavit*. Recte *Ballerinii* in hæc *Leonis* verba

N 2 (40).

(38) *Ep. XLIV. col.* 911.
(39) *Ep. CXX. col.* 1219.

(40). " Falluntur nimium, qui (ut *Febronius* noster ex his verbis colligunt, *Leonem* putasse Episcopis in *Chalcedonensi* Concilio liberum & licitum fuisse, suam definitionem in epistola XXVIII. ad *Flavianum* expositam ita examini subjicere, ut possent ab ea dissentire, & judicium ei contrarium pronuntiare. Ad eam definitionem & epistolam referuntur illa, *quæ fides prius docuerat*, & illa pariter paullo ante præmissa: *quæ* (Deus) *nostro prius ministerio definierat*. Num ab iis, quæ *fides docuit*, quæ *Deus definivit* per quodcumque examen recedere cuiquam licet? Quid quod Concilii *Chalcedonensis* tempore agebatur non solum de definitione primæ & Apostolicæ Sedis, quam *Leo* etiam ab initio ita tenendam credidit, ut hæreticos declararit, qui aliter saperent, cujusque proinde subscriptionem uti omnino debitam requisivit; Verum etiam de definitione Episcoporum subscriptionibus *ab universa Ecclesia* recepta, uti traditur epist. LXXXVIII. c. 1. & 3. ac *ep. XCI.* Quis etiam in liberiori nonnullorum systemate definitioni ejusmodi contrarium sentire, aut contrariam sententiam fere licitum opinetur? " (41)

C A-

(40) T. I. *Oper. S. Leon. col.* 1221.
(41) Confer quæ de *Leonis* ad Theodoretum Epistola fuse disserui in *Antifebronio l. c. pag.* 337.

CAPUT VIII.

Conſtantienſis *Concilii decreta*, *quæ* Febronius *iterum obijcit, rurſus expenduntur. Præmittitur rerum in eo Concilio geſtarum brevis Synopſis Chronologica; tum de illorum decretorum ſenſu & auctoritate diſſeritur.*

§. I.

Rerum ad Conſtantienſe *Concilium pertinentium Synopſis Chronologica.*

I. Quotquot ſupremam in ipſa generalia Concilia *Romanorum* Pontificum poteſtatem oppugnarunt, duo celeberrima Concilii *Conſtantienſis* decreta ſeſſione IV. alterum, alterum Seſſione V. editum obiecere, uti *Launojus*, *Maimburgus*, *Dupinius*, *Natalis Alexander*, *Boſſuetius*. Mirum propterea non eſt, etiam *Febronium* illa in eamdem rem uſurpaſſe. Hoc unum fortaſſe mirandum eſſet, eum in novo ſuarum defenſionum volumine iterum ad Conſtantienſia decreta confugiſſe, quin a nobis in *Antifebronio* diſputata diſſolveret, niſi hoc illi in more poſitum eſſe, ut dicta a ſe confidentiſſime repetat, nihil ea, quæ ſibi reſponſa fuerant, moratus, ſæpius jam animadvertiſſemus. Quæ igitur cl. P. *Sangallo* aliiſque in hac palæ-

ſtra ſociis *Febronius* nuper oppoſuit, excutiam, ut iis, quæ a me quoque in *Antifebronio* de hoc Concilio propoſita fuere, nihil ponderis detrahatur. Utar autem, qua potero, brevitate; neque enim in omnia, quæ memorati Auctores ſcripſere, vacat inquirere. *Febroniana* ſolum mihi ſunt diſcutienda. *Schelestratium* cum primis, *Charlaſium* deinde tum in opere *de Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ*, tum in diſſertatione *de Concilio Œcumenico*, præſertim vero in *Gallico* opere *de la Puiſſance de l' Egliſe*; Anonymum Auctorem *animadverſionum* (Remarques) in *Maimburgum*, *Sfondratum* in *Gallia vindicata*, *Orſium* in Opere quo *Boſſuetium* confutavit, *Roncagliam* de poteſtate Eccleſiaſtica, alioſque ſexcentos adeat qui plura cupit.

II. Claritatis gratia chronologicam rerum ad Concilium *Conſtantienſe* ſpectantium ſynopſim antea dabo.

ANNO MCCCCXIII.

Johannes XXIII. *Laude Pompeja* V. Idus Decembris Concilium *Conſtantienſe* indicit.

ANNO MCDXIV.

Prima Concilii SESSIO habita eſt præſide *Johanne* XXIII. 16. Novembris. Poſt hanc ipſa

ipsa Dominicæ Nativitatis nocte *Sigismundus* Imperator *Constantiam* ingreditur.

ANNO MCCCCXV.

Oratores *Gregorii* XII. & *Benedicti* XIII., adnitente potissimum *Sigismundo Constantiæ* Januario mense suscipiuntur. Concilium quatuor in Nationes tribuitur *Italicam*, *Gallicam*, *Germanicam*, *Anglicam*, cui deinde quincta *Hispanorum* addita fuit. Kalendis Martii *Johannes* propositam sibi abdicandi Pontificatus formulam plaudentibus Concilii Patribus probat. Postridie SESSIO II. celebratur. *Johannes* ut suæ abdicationis procuratores constitueret, iterum iterumque flagitatus clam XX. Martii noctu cum decem suæ, ut aiebant, *obedientiæ* Cardinalibus *Constantia* aufugit, seque *Schafusam* recipit. Sex tamen post diebus præside Cardinali *Petro Alliacensi* tertia SESSIO habetur, cui tamen unus præter *Alliacensem* Cardinalis *Franciscus Zabarella*, ac septuaginta tantum Episcopi & Abbates intersunt. *Johannes* porro XXIII. Martii ad *Ladislaum Poloniæ* Regem litteras dederat, in quibus caussas cur *Constantia* fugisset, exponens ait. " quod quo-
„ rumdam cœca & inconsulta temeritas us-
„ que adeo ab ipso Concilii principio ita
„ omnia pervertere, ita omnia perturbare
„ concupivit, ut non concordiam, sed dis-

„ sensionem, non unionem & pacem Ec-
„ clesiæ, sed schismata & scandala quærere
„ viderentur, qui nullo antiquorum Conci-
„ liorum ritu observato non publice, sed
„ sparsim, & privatim de rebus Ecclesiæ
„ conciliabula celebrabant in contemptum
„ Sedis Apostolicæ, & in vilipendium no-
„ strum, sectas, dissensionesque adversus nos
„ seminantes, ac non per viam sancti Spi-
„ ritus, ut decet, sed per vim, & strepi-
„ tum, & contumelias in rebus singulis ad-
„ versus nos moliebantur, multa machina-
„ bantur indigna relatu contra decus Apo-
„ stolicæ Sedis, & honorem nostrum ". De habenda quarta SESSIONE quum deliberatio caperetur, Cardinales, & Nationes *Galliarum*, *Angliæ*, & *Germaniæ* quatuor in ea articulos definiendos proposuerunt; in quorum primo declarabatur eam Concilio inesse *immediate a Christo potestatem*, *cui quilibet etiam si Papalis dignitatis existeret*, *obedire teneretur* in his, *quæ pertinent ad fidem*, *ad extirpationem schismatis*, *& reformationem Ecclesiæ tam in capite quam in membris*; ceteri vero *Johannem* propius spectabant. *Itali*, qui hisce consiliis non interfuerant, moniti Imperatorem adeunt, atque a primo articulo verba illa *& reformationem Ecclesiæ tam in capite quam in membris* abradenda, reliquos plane supprimendos esse (1) contendunt,
„ Die

(1) Von-der-hardt *T. IV. pag.* 83.

„ Die sabbati (inquiunt Acta Concilii ex „ duobus antiquis Codicibus a Schelestrate „ eruta), quæ fuit dies Sabbati Sancti pe„ nultima mensis Martii hora septima ante „ meridiem convenientibus in Palatio Epi„ scopali *Constantiensi*, Domino Rege *Roma„ norum*, Dominis Cardinalibus & nationi„ bus, fuit plurimum super infrascriptis & „ aliis capitibus altercatum. Addunt quatu„ or alii Codices MSS. „ quia Cardinalibus „ non fuerat plene apta materia agendorum „ in illa sessione, nec etiam Ambasciatori„ bus Regis *Franciæ*, præfati Cardinales & „ Ambasciatores erant deliberati non inte„ resse, & quod Cardinales se coniunxerant „ cum Ambaxiatoribus Regis *Francorum*, & „ illi cum Cardinalibus." Et tandem (re„ deo ad acta duorum Codicum) domini „ Cardinales cum nationibus super ipsis ca„ pitulis non valentes concordare fuit in„ cœpta missa pro sessione celebranda; tunc „ Dominus Rex iterum ad Dominos Cardi„ nales ingressus est, & habito cum eis a„ liquali colloquio, Domini Sancti *Marci*, „ & *Florentinus* Cardinales cum ipso Rege „ exeuntes primam Capellam Ecclesiæ *Con„ stantiensis* sunt ingressi, jusseruntque ad se „ vocari deputatos nationum iam in choro „ paratos existens pro sessione celebranda, „ quibus venientibus, habita fuit, non mo„ dica disceptatio inter Dominum Regem,

„ Do-

„ Dominos Cardinales, & deputatos natio„ num super capitulis prælibatis, & tandem „ divino flamine inspirante in unam senten„ tiam convenerunt, quod tantum capitula „ infrascripta in dicta sessione statuerentur: „ fuit ergo dicta sessio de consensu & vo„ luntate Domini Regis & omnium Domi„ norum Cardinalium in *Constantia* existen„ tium, quatuor nationum & Oratorum Re„ gum, & Principum celebrata, & omnes „ Cardinales in *Constantia* existentes, qui „ non erant infirmitate gravati, interfue„ runt (2). Cui sessioni Reverendissimus „ in

(2) Hi tamen omnes nonnisi ad *Johannis* XXIII. *obedientiam* spectabant. Omnes deerant, qui in *Gregorii* XII. & *Benedicti* XIII. obedientia degebant. Illæ autem *non modicam*, ut cum Eugenio IV. loquar, *Christianitatis partem* constituebant. " *In* obedientia enim *Gregorii* XII., inquit *Emmanuel* a *Schelestrate* [in Tractatu *de sensu & „ auctoritate decretorum Constantiensis Concilii diss. II. cap.* „ 3.] constat fuisse non ignobiles *Italiæ Urbes* cum tota „ *Romania*, ejusque Principe *Carolo* de *Malatestis*; cele„ bres insuper Episcopatus *Germaniæ*, *Wormaciensem* ni„ mirum, *Spirensem*, qui omnes cum duce *Bavariæ*, ali„ isque paruerunt *Gregorio* usque ad cessionem Pontifica„ tus. In obedientia vero *Benedicti* XIII. patet fuisse „ quatuor integra Regna *Scotiæ* nimirum, *Navarræ*, *Ca„ stellæ*, & *Aragonum*, quorum Reges una cum celeber„ rimis totius *Hispaniæ* Ecclesiis, & Universitatibus Con„ cilium usque ad sessionem trigesimam septimam nolue„ runt pro Generali agnoscere, prout in ipso *Constantiensi* „ Concilio coram Patribus, nemine eorum contradicente „ non semel, sed pluries exposuerunt. His adjungas du„ cem de *Fuxo*, & *Armeniaco* cum populis *Bernæ* ipsi su„ biectis, Insulas *Majoricarum*, *Sardiniæ*, & *Corsicæ*, de „ obedientia *Benedicti*, *Johannem Dominicum* Archiepisco„ pum *Ragusinum* cum aliis de obedientia *Gregorii*. "

„ in Christo Pater Dominus *Johannes* Patri-
„ archa *Antiochenus* missam celebravit, qua
„ finita Reverendissimus in Christo Pater
„ Dominus *Franciscus* (*Zabarella*) miseratio-
„ ne divina Sanctorum *Cosmæ* & *Damiani*
„ Archidiaconus Cardinalis, sacro *Constan-*
„ *tiensi* adprobante Concilio legit Capitula
„ infrascripta.

„ *In nomine Sanctæ & individuæ Trini-*
„ *tatis Patris, & Filii, & Spiri-*
„ *tus Sancti. Amen.*

„ Hæc Sancta Synodus *Constantiensis* & ge-
„ nerale Concilium faciens pro extirpatio-
„ ne præsentis schismatis, & unione ac re-
„ formatione Ecclesiæ Dei in capite, & in
„ membris fienda, ad laudem omnipotentis
„ Dei in Spiritu Sancto legitime congrega-
„ ta ad consequendum facilius, securius,
„ uberius, ac liberius unionem, ac refor-
„ mationem Ecclesiæ Dei, ordinat, diffi-
„ nit, statuit, decernit & declarat ut se-
„ quitur.

„ Et primo quod ipsa in Spiritu Sancto
„ legitime congregata generale Concilium
„ faciens, Ecclesiam Catholicam militantem
„ repræsentans, potestatem a Christo imme-
„ diate habet, cui quilibet cujuscumque sta-
„ tus, vel dignitatis, etiamsi Papalis exi-
„ stat obedire tenetur in his, quæ perti-
„ nent ad fidem, & extirpationem dicti
„ schismatis.

„ Item

„ Item quod Dominus noster *Johannes* Pa-
„ pa XXIII. *Romanam* Curiam, & officia
„ publica, seu illorum officiarios de hac
„ Civitate *Constantiensi* ad alium locum non
„ mutet (3) &c. "

Quæ

(3) Ita hæc decreta in quindecim Codicibus leguntur, quos in *Antifebronio* recensui. Cl. P. *Berthierus* [*in hist. Eccles. Gallic. T. XV. pag.* 487.] sextum & decimum addit *Parisiis* olim apud *Jesuitas* asservatum, historiamque Anonymam *Caroli* VI. contra impressi libri post *Hagenoensem* a. 1500. primam editionem ad Codicem MS. jussu *Basileensis* Concilii descriptum exactam sic habent: *in his quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti schismatis, & reformationem generalem Ecclesiæ Dei in capite & in membris.*

Maimburgus, *Dupinius*, *Natalis Alexander* Codices, in quibus hæc desunt, magna sane temeritate contemnunt, præsertim quum Vaticanos ex his duos Concilio temporum æquales *Burnetus* sibi a *Schelstrate* ostensos fuisse testificetur; ac *Basileense* ipsum Concilium ex gestis *Constantiensis* Synodi roboret, *quod ob diversas opiniones de potestate Concilii generalis in his, quæ pertinent ad reformationem Ecclesiæ, super prima definitione præscriptus fuerat omissus articulus de hoc faciens mentionem, & sequens, qui ex primo dependet.* *Berthierus* quem memoravi, saniore critice usus Codices cum codicibus conciliare studuit, non improbante *Febronio*, qui [*T. II. pag.* 208. *seq.*] aliqua ex *Berthierii* historia in opus suum transtulit. Putat nempe vir doctus, *Zabarellam* dum decretum prælegeret, illud obtruncasse verbis illis quæ *Italicæ* Nationi invisa erant, *& reformationem &c.* sua auctoritate resectis; idque colligit, quod id *Zabarellæ* paucis post diebus objectum videat, hincque consilium captum sit decreti ad primum exemplum in proxima sessione restituendi. Quamobrem codices, in quibus ea verba desiderantur, decretum exhibere ait, quemadmodum a *Zabarella* fuit lectum; editos, manuque exaratos libros, qui illa addunt, decreti, quod a Nationibus conclusum fuerat, exemplum sequi. Vidit tamen vir peracutus [quod tamen *Febronius* reticuit] il-

lud

Quæ ante ſeſſionem quinctam geſta ſint, ita narrant Vaticani Codices apud *Schelſtraten*. „ Die Sabbati ſexta menſis Aprilis, „ quum proprius inter Dominos Cardinales, „ & nationes altercatum fuiſſet ſuper cor„ rectione & emendatione capitulorum in „ præcedenti ſeſſione ſtatutorum, tandem „ ordinatum, & concluſum eſt, quod ſu„ pra-

lud ſupereſſe inquirendum, quei fieri potuerit, ut decretorum quartæ hujus ſeſſionis authentica acta Promotore urgente a Synodi Notariis expedita, atque obſignata fuerint, ſi Concilii Patribus perſuaſum erat, ea, quod fuiſſent a *Zabarella* prælegente falſata, ipſam Patrum ſententiam non exhibere. Atque aliquas quidem ille tam incredibilis rei cauſſas conatur adferre; ſed eas vere ut dicam, quæ difficultatem augeant. Quid? quod alia ſunt non minus incredibilia, & Patres, dum decreta ex *Zabarellæ* ore audiebant, non continuo in illum inſurrexiſſe, ſed aliquot ſolum poſt dies non leve crimen Cardinali obieciſſe; & *Zabarellam* ipſum eo imprudentiæ ne dicam an audaciæ deveniſſe, ut quum ob illa verba maximam inter Nationes diſceptationem fuiſſe noſſet, non vereretur ex ſuæ Nationis ſententia illa proferre, ceteris Nationibus diſcrepantibus. Quamquam quid his conjecturis opus? Ex *Panormitano* & regeſto *Conſtantienſis* Concilii in tribus Codicibus deſcripto refert a *Schleſtrate* in Compendio Chronologico, quod Tractatui *de ſenſu & auctoritate decretorum Concilii Conſtantienſis* præmiſit, refert, inquam, *Zabarellam* quum decreta prælegeret, ubi ad verba *de reformatione Eccleſiæ in capite, & in membris*, quæ in exhibita ſchedula Nationes haudquaquam deleverant, *ſubſtitiſſe, eaque falſa eſſe & præter communem deliberationem addita adſeruiſſe*. Non igitur decreta prælegens illa ſubdole obtruncavit, ſed quia ſecundum *communem* deliberationem omittenda fuerant, facta illa coram Patribus declaratione prætermiſit.

Quid ergo dicemus? Illud mihi ex tanta Codicum conſenſione certum videtur, decretum *Scheleſtratæ* editionis ipſam

„ prædicta capitula modo infrascripto corri-
„ gerentur. Convenientibus itaque dicta die
„ gloriosissimo Principe Domino *Sigismun-*
„ *do Romanorum*, *Hungariæ* Rege semper
„ Augusto, Reverendissimis Dominis Cardi-
„ nalibus *Constantiæ* existentibus, ceterisque
„ Principibus, Prælatis, Regum, Princi-
„ pum, & Dominorum Oratoribus, & aliis
„ in sacro *Constantiensi* Concilio existenti-
„ bus

ipsam Concilii sententiam continere, in quam repente, *divino Numine inspirante*, ut ajunt acta, Patres convenissent; Nationes deinde, quæ aliam decreti formam præoptabant, facti pœnituisse, utque aliquam querimoniæ caussam prætexerent paucis post diebus *Zabarellæ* vitio lectum obsignatumque decretum tribuisse; tum demum de hoc in proxima sessione restituendo cogitasse. Nec mirum proinde esset, si quis ex illis Nationibus decreti margini omissa verba addidisset, unde postea in ipsum textum Amanuenses consueta hujusmodi hominibus licentia intulerint. Hæc multo probabiliora, statque sua auctoritas *Schelestratensis* Codicibus; *Zabarellæ* fides non nutat; *Basileenses* a fraudis, quam heic nonnulli agnoscere sibi visi sunt, nota liberantur; caussaque verisimilis redditur, unde hæc Codicum diversitas promanarit.

At cur huic rei tantopere insistimus? Inutilis enim, neque ullius ad nostram caussam præsidii illorum verborum prætermissio videtur. *Il importe assez peu*, inquit *Berthierus* [p. 488.], *que les termes* de reformation de l' Eglise dans le Chef, & dans les membres *soient*, *ou ne soient pas compris dans le prèmier decret de la quatrième session*, *puisqu' il est certain*, *qu' il se trouvent dans le prèambule de ce dècret*, *et bien plus authentiquement encore dans le prèmier dècret de la cinquième session*. Ignoscat mihi vir doctus, si dixero, isthæc illi incauto excidisse. In proemio dicitur quidem *Synodus* Constantiensis, *& generale Concilium faciens pro extirpatione præsentis schismatis*, *& unione ac reformatione Ecclesiæ Dei in capite & in membris fienda*; sed non dicitur *faciens* ex ea potestate, *cui*
qui-

„ bus, in Ecclesia Cathedrali *Constantiensi*,
„ præmissa per Dominos Cardinales, & O-
„ ratores Regis *Franciæ* protestatione in Ca-
„ mera paramentorum Palatii *Constantiensis*
„ secrete facta, quod propter scandalum e-
„ vitandum ad sessionem ibant, non animo
„ consentiendi his, quæ audiverant in ipsa
„ statui debere, maxime quod Dominus no-
„ ster Papa, & alii in Concilio existentes
„ in plena securitate fuerant, quorum plu-
„ ra statuta non sunt, sed ad sessionem a-
„ liam reservata. Tandem quincta sessio ce-
„ le-

quilibet cujuscumque status, vel dignitatis ETIAMSI PAPALIS *existat*, *obedire teneatur*, quemadmodum in ipso decreto statutum adversarii volunt. *Itali* non difficiles adsentiebantur, generali illi Concilio curam incumbere reformationis Ecclesiæ in capite & in membris; hoc nolebant, ita hanc illi curam incumbere, ut etiam Pontifex *obedire* ea in re teneretur. Duo hæc maxime discrepant, poterat enim Synodus legitimum & certum Ecclesiæ Pontificem dare [ac *Martinum* V. reapse dedit] quo non *obediente*, sed adsentiente Patrum desideriis & curante reformatio *in capite* fieret; tuncque verum fuisset, Concilium illud etiam ad reformationem *in capite* procurandam [quod unum habet proœmium] esse congregatum; quin in Pontificem jure *coactivo* uti posset, quod decretum iis verbis *& reformationem* &c. præsefert. Quod autem de quinctæ sessionis decreto additur, a *Maimburgo* quoque objectum fuerat, cui satis apte a *Schelestrate* responsum fuit [*diss. I. cap.* 3.] plurimum facere pro confirmatione decreti *Constantiensis*, quod sessione quarta potius, quam quincta sit editum; licet enim duæ illæ sessiones ab una tantum ex tribus obedientiis factæ sint; in eo tamen differunt, quod quincta, ut videbimus, contradicentibus gravioribus de *Johannis* XXIII. obedientia celebrata sit, quarta *divino Numine inspirante* omnibus consentientibus. Gravius propterea decreto pondus ex quarta, quam ex quincta sessione adcederet.

„ lebrata est, Reverendissimusque in Chri-
„ sto Pater Dominus *Johannes* Episcopus *Albanensis* Cardinalis de *Ursinis* in ipsa sessione præsedit, & Reverendissimus in Christo Pater Dominus *Andreas Lascharis* electus *Posnaniensis*, post finitum officium, pronunciavit capitula infrascripta.

„ *In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

Hæc sancta Synodus *Constantiensis* generale Concilium faciens &c. ut in editis Sess. V. (4) „ Extrema hæc apud *Harduinum* sic le- „ gun-

(4) Quæ heic ex Vaticanis exemplis de Cardinalibus dissentientibus recitavimus, confirmantur

1. a *Roderico* Episcopo *Calaguritano* in dialogo *de auctoritate & potestate Romani* Pontificis, ubi se audivisse testatur *a non parvæ auctoritatis viris*, qui Concilio *Constantiensi* interfuere, decretum sessionis quinctæ præter id, quod factum fuerit a sola obedientia *Johannis* XXIII., nec etiam concorditer factum esse ab omnibus ejusdem obedientiæ quum reclamaverint complures Sanctæ *Romanæ* Ecclesiæ Cardinales, complures Prælati, & Doctores adfirmantes, decretum minus juridicum fore; daturumque quandoque occasionem schismatis

2. a Cardinali de *Turrecremata* qui eidem Concilio *in minoribus*, ut ajunt, constitutus interfuerat; ait enim *lib. II. de Eccles. cap. XCIX.* neque ipsam integram *Johannis* XXIII. obedientiam consensisse *quoniam plures Patres doctissimi illius obedientiæ illis non præstiterunt consensum, aut adsensum suum: item nec ipse in sua obedientia vocatus* Johannes XXIII. *quoniam quum post recessum suum a* Constantia Scaphusæ *constitutus audiret præfatam declarationem conclusam, Dominis Oratoribus Regis* Franciæ *visitan-*

„ guntur: *Dictoque officio Missæ, litaniis can-*
„ *tatis & dictis, surrexit de mandato totius*
„ *Sanctæ Synodi reverendus pater Dominus* An-
„ dreas

tantibus eum, videlicet Domino Duce Bavariæ, *Domino* Nicolao de Calavilla, *aliisque eorum Collegis amaro animo conquestus est, falsa quædam & erronea adversus auctoritatem* Romani *Pontificis decreta per æmulos suos post recessum ejus esse conclusa.*

3. ab *Eugenio* IV. in sua Apologia contra *Basileenses* part. VIII. ubi " Qui, inquit, *Constantiæ* consedebant, „ unius tantum obedientiæ Synodum faciebant, nec ta„ men hi omnes in eam sententiam convenerunt, sed non„ nulli reclamavere graviores, qui strepente multitudine „ superati, sicut his novissimis temporibus, quibus carna„ les exuberant passiones factum esse manifestum est, au„ diri nequiverunt."

Quod tamen in Actis narratur, Christianissimi Regis Oratores decretis Sessionis V. repugnasse, *Natalis Alexander* [*diss. IV. in hist. Eccles. sæc. XV. & XVI. artic. I.* §. 7. *n.* 75.] ait, id *merum esse figmentum* ab omni veri specie alienum. Nam *Gersonius* Oratorum unus in sermone quem 21. Julii hujus anni habuit *de Viagio Regis Romanorum* decretum sessionis quinctæ palam recitavit, illudque unicum ad pacem restituendam remedium prædicavit. Præterea ea decreta conscripta, & recepta fuere in *Pragmatica sanctione* apud *Bituriges* in Conventu generali Ecclesiæ *Gallicanæ* condita, & *Caroli* VII. Christianissimi Regis auctoritate promulgata. Tandem *Thomas* de *Corsellis* ejusdem *Caroli* VII. ad *Basileense* Concilium Orator ait de *Carolo* VI. " Similiter tempore Concilii *Constantiensis*, lata sententia contra *Johannem* XXIII. quem „ verum Papam Rex & regnum reputabant, obedivit Rex „ ipse sententiæ Concilii, & non ulterius ipsi *Johanni*; „ interfueruntque Oratores Regii, & alii præclarissimi de „ hoc Regno, in ipso Concilio *Constantiensi*". Ego tamen nisi præconceptis opinionibus nos abduci patiamur, tanti hæc *Natalis* argumenta esse non video, ut Vaticanorum Codicum fidem elevare valeant. Nam quæ isthæc consequutio est: *Deposito* Johanni *Rex non amplius obedivit* [quod unum *Thomas* de *Corsellis* ait]; *igitur Regis* Orato-

„ dreas *electus* Posnaniensis, & *certa capitu-*
„ *la per modum constitutionum Synodalium*,
„ *prius per singulas quatuor nationes conclusa*
„ &

* *Oratores decretis quintæ sessionis non intercesserant?* A *Basileensibus* vero *Constantiensia* decreta innovata fuisse, in pravumque sensum, atque a Patribus illius Concilii alienum fuisse detorta infra ostendam. Quare quid mirum, fuisse illa in *Pragmaticam sanctionem* relata, quam *Ludovicus Caroli* VII. in *Galliarum* Regno successor scriptis ad *Pium* II. litteris *in seditione*, & *schismatis tempore atque per seditionem sectionisque a* Romana *Sede figuram* non diffitetur natam fuisse. Hoc miror, *Natalem* potuisse hinc ad rem præsentem argumentari, perinde ac si dum *Constantiensia* decreta condebantur, non potuerint Regis Christianissimi Oratores illis obsistere, quia *Galli* deinde tempore *Basileensis* schismatis ea, & ad *Basileensium* mentem intellecta susceperunt. Nonne *Pragmatica sanctio* a *Lodovico* abrogata fuit? Fae id factum a me negari, quia *Carolus* VII. eam promulgavit. Nonne me *Natalis* rideret, qui voluntates hominum pro temporum conditione, ac Regnorum utilitate mutari posse non animadverterem? Dicam amplius. Christianissimi Regis Oratores *Johannis* XXIII. depositionem maximopere urgebant. Nihilominus ut *Parisios* hujusce depositionis nuncius adlatus est, supra vidimus Regis filium Sorbonicis, quorum machinationibus ea potissimum tribuebatur, subirato vultu edixisse, *caverent ne quid simile* [*quod tamen unum post Pontificis dejectionem superesse videbatur*,] *in Regem Regiamque familiam molirentur*. Conciliet isthæc *Natalis*, aut hoc neget, quia cum Regiorum apud Concilium Oratorum in *Johannem* molitionibus aperte pugnat. Gravius esset *Gersonis* testimonium si unus ille Christianissimi Regis Orator fuisset. Fuit ille quidem perhonorifico hoc titulo insignitus, sed præcipui Regis Legati erat *Rhemensis* Archiepiscopus, *Bavariæ* Dux, & *Nicolaus* de *Clavilla*, quibuscum ipse *Turrecremata Johannem* XXIII. *Schaffusæ* quum ad eum adcessissent, de Concilio conquestum refert. Acta vero præmissam per *Oratores Regis Franciæ* protestationem dicunt, non *per omnes*. Quid si ergo tres illi, qui *Schaffusam* adierant, metuentes, ne *Johannes* decretis illis commotus de Pontificatus abdicandi [quod tamen unum in omnium votis erat] consilio

„ *& deliberata legit*, *& publicavit: quorum* „ *tenores*, *sequuntur & sunt tales*. Ita editi „ libri apud *Harduinum* (5). Addunt autem „ gesta *Constantiensis* Concilii: *Fuerunt pro-* „ *nuntiatæ diffinitiones sequentes per Electum* „ Posnaniensem QUIA CARDINALIS FLO- „ RENTINUS (*Zabarella*) ILLAS NOLUIT „ *pronunciare*. *Quibus itaque peractis*, inqui- „ unt, *acta Harduiniana* (6) *supradictus R.* „ *P. D.* Andreas *electus* Posnaniensis *legebat* „ *quædam avisamenta in materia fidei*, *& su-* „ *per materia* Johannis Hus, *detenti per Con-* „ *cilium*, *& quondam* Johannem Wicleff, *quæ sequuntur &c.*

SESSIO VI. die 17. Aprilis celebratur, in eaque decretum editur de modo, quo *Johannes* XXIII. se Pontificatu abdicare deberet; tum judices designantur contra *Johannem Huss*, & articulos *Wicleffi* in Academiis *Oxoniensi*, *Pragensi*, & *Parisiensi* damnatos: *Hieronymus* quoque *Pragensis* in jus vocatur,

 Post

silio decederet, iis obstitissent? An non vero dici potuere Regis Galliarum Oratores decreto adversati, licet *Gersonius* ex quatuor unus decretum urserit? *Gersonius* ne propterea decreto invitis ceteris Oratoribus jam edito, atque adeo *Gersoniusne* propterea *Johanne* deposito non potuit summis ea laudibus extollere? At, inquies, saltem decretorum dogmata Oratoribus non displicuissent? Hoc acta non dicunt; unum hoc ajunt, Oratores decretis intercessisse; qua de caussa id fecerint, silent. Id autem satis nobis est, ut non omnibus adsentientibus, contra quam adversarii vellent, prodiisse illa decreta vere dicamus.

(5) *T. VIII. Concil. col.* 258.
(6) ibid. *col.* 262.

Post hanc Sessionem a duobus (Episcopus alter, alter doctor erat, uterque, ut creditur, Natione *Gallus*) propositum fuit, e re fore Concilii, si Cardinalibus omnis ad Synodi deliberationes aditus intercluderetur (7). Id quidem rejectum fuit; Cardinalium tamen vix ulla ratio habebatur. Enimvero die secunda Maii, qua SESSIO VII. habenda erat, „ circa horam septimam de mane fuit „ data eis copia ad deliberandum super illa, „ quum jam plures prælati sederent, & immineret relatio novorum fienda regi & „ deputatis nationum in sacristia; in qua „ relatione præsentes fuere, nec poterant illam formam videre; quum statim facta „ relatione perventum est ad Sessionem, quæ „ jam parata erat. Et ita pæne in omnibus „ decretis concilii factum est, Cardinalibus „ ita arcto & brevi tempore ostensa sunt „ decreta jam conclusa in nationibus, ut „ non fuerit in eorum potestate super illis „ sufficienter deliberare: immo in magnum „ contemptum habiti sunt. Plures conquesti „ sunt Cardinales de contemptu, & finaliter „ petiverunt, quod quum essent in Concilio quatuor Nationes; una *Angliæ*, in qua „ non erant viginti capita; de quibus tres „ solum prælati, & cardinales essent sexdecim, & alii futuri; de quibus plures ma- „ gni

(7) Berthier *lib. XLV. pag.* 503. Van-der-hardt *T. IV. pag.* 120. *seq.*

„ gni & insignes doctores, propter dignitatem Collegii habeant vocem & auctoritatem tantam, sicut natio *Anglicana*. Quod fuit recusatum, & dictum, quod venirent ad suas nationes: ita quod nullam habent auctoritatem. " (8) In ea autem Sessione *Johannes* XXIII. jussus est, se Concilio sistere, probataque fuit contra *Hieronymum Pragensem* contumacia.

SESSIO VIII. 4. Maii. Damnatur *Wiclefus*. Desertus autem a *Friderico* Duce *Austriæ Johannes* XXIII. *Friburgi* datus est custodiæ, ne elaberetur.

SESSIO IX. 13. Maii. Contra eumdem quæsitores nominati sunt.

SESSIO X. 14. Maii. Lata est depositionis in eumdem sententia. Ut primum perscripta fuit, in ea *Johannes* propter cetera, quæ illi objiciebantur, sane gravissima crimina, veluti schismatis fautor, & hæreticus damnabatur; quin & in *articulis*, qui contra eum Sess. XI. propositi ac lecti fuere, dicitur is fuisse *pertinax hæreticus*; ex ea nempe opinione, quæ apud illius ætatis Theologos ut in *Antifebronio* dixi (9) plurimum obtinuerat, Pontifices inter se se de summa dignitate certantes, nisi ad evellendum schisma Pontificatu se abdicarent, tanquam hæreti-

(8) Harduin. T. *VIII. Concil. col.* 296. ex MS. quatuor D. a *Schelstrate*.
(9) T. *II. pag.* 351.

reticos, atque schismaticos habendos esse, in eosque posse propterea Concilium sententiam edere depositionis. Verum quum lecta sententia fuit, „ surrexit, inquiunt Acta „ (10) Cardinalis S. *Marci*, qui audierat in „ legendo, quod Concilium declarabat no„ toria crimina proposita per procuratorem „ Concilii contra Papam, & super illis tan„ quam super notoriis procedendum; & di„ xit, quod adtenderet Concilium, quod „ procurator Concilii proposuerat, & in ci„ tatione continebatur, crimen hæresis & „ fautoriæ schismatis, & alia quædam, de „ quibus non constabat. Neque idem Car„ dinalis credebat, illa esse notoria, erat„ que periculum ita decernere: & ob hoc „ postmodum illa sententia correcta fuit " deleta hæresis consotique schismatis mentione. „ Inter hæc Rex, Cardinales, & de„ putati, pluresque alii tractaverunt mate„ riam, quod Papa consentiret sententiæ suæ „ depositionis, & ex abundanti renuntiaret. „ Et fuit ordinatum, quod aliqui Cardina„ les, videlicet de *Ursinis*, *Cameracensis*, de „ *Challanco*, *Saluciarum*, & *Florentinus* irent „ ad Papam, qui erat detentus in oppido „ *Sellæ* ad duo milliaria; non tamen ex „ parte Concilii, sed collegii, ad persua„ dendum sibi contenta in dicta cedula. Qui „ iverunt &c. "

Por-

(10) *T. VIII. Conc. Hard. col.* 324.

Porro quum ad *Johannem* delata fuisset Concilii in eum sententia, ut *Sess. XI.* legitur, Pontifex „ papatui, & juri, si quod „ in eodem sibi qualitercumque competie„ rat, seu si quod sibi nunc in eodem com„ petebat, pure, simpliciter & absolute, li„ bereque & sponte cedebat, & renuntia„ bat. Et ibidem omni modo, via, & for„ ma, quibus melius potuit, resignavit, ces„ sit, renuntiavit expresse (11) " quemadmodum relatum Concilio fuit die XXIX. Maii Sess. XII. Atque ita *Johannes* exauctoratus habitus est.

SESSIO XIV. 4. Julii. Adierunt Concilium Procuratores *Gregorii* XII. (12) *ad auctorizandum Concilium, & cedendum Papatui nomine dicti* Gregorii. Nempe litteris *Arimino* datis III. Idus Martii potestatem dederat legatis suis, *congregationem ipsam* (intelligit Concilium *Constantiense*) *in quantum per serenitatem Regiam, & non* Baltassarem, *se nuncupari facientem* Johannem *vigesimum tertium, vocatam, vice nostra ad prædictorum effectum convocandi & auctorizandi generale Concilium* (13). „ Enimvero Bullis lectis, Do„ minus *Carolus* (de *Malatestis*), prout con„ tinetur in ipsis Bullis, habens majorem „ auctoritatem quam ceteri, commisit ipsi

O 4 „ Do-

(11) ibid. *col.* 379.
(12) ibid. *col.* 384.
(13) ibid. *col.* 387.

„ Domino *Johanni Dominici* Cardinali *Ragu-*
„ *sino* suo collegæ suas vices ad auctorizan-
„ dum & ad probandum dictum Concilium.
„ Quam commissionem & auctoritatem sive
„ potestatem ipse *Johannes Dominici* Cardi-
„ nalis *Ragusinus* in se recipiens.... aucto-
„ rizavit & adprobavit Concilium *Constan-*
„ *tiense*, quantum ad eum & Dominum su-
„ um spectabat (14). Consequenter Conci-
„ lium per organum Archiepiscopi *Medio-*
„ *lanensis* stantis alte in pulpito cum qua-
„ tuor prælatis quatuor nationum, dictam
„ convocationem & auctorizationem admi-
„ sit (15).

ANNO MCCCCXVI.

Inchoata fuerat SESSIO XX. 21. Novembr. Dum autem ea protrahitur, reversis, qui ad *Petrum* de *Luna*, & *Aragonum* Regem missi a Concilio fuerant, Legati, *pro unione in Sancta Dei Ecclesia exsequenda concordata exstiterunt* (16). Primum erat, " quod convo-
„ catio fiat per Prælatos, ceterosque viros
„ Ecclesiasticos in dicto Concilio *Constan-*
„ *tiensi*, sic per ejus obedientiam (ut præ-
„ fertur) nuncupato, exsistentes & congre-
„ gatos de Regibus & principibus prædi-
ctis,

(14) ibid. *col.* 386.
(15) ibid. *col.* 388.
(16) ibid. *col.* 474.

„ ctis, Cardinalibus & prælatis, ceterisque
„ viris de obedientia dicti Domini *Benedi-*
„ *cti* Papæ decimitertii, sic etiam per ejus
„ obedientiam (ut præfertur) nuncupati,
„ qui ad generale Concilium debent & sunt
„ consueti vocati per litteras opportunas di-
„ ctorum Dominorum de Concilio *Constan-*
„ *tiensi*.

Sessio XXI. 30. Maii. Post eam " per
„ mensem usque ad finem Septembris, est
„ actum per aliquos deputatos cum Legatis
„ Regis *Arragonum*, quod vellent se unire
„ cum Concilio, & cetera facere quæ in
„ Capitulis præscriptis concordatis *Narbonæ*
„ continentur, quia legati multis rationibus
„ institerunt, quod exspectarentur legati *Ca-*
„ *stellæ*, & super hoc inter partes per men-
„ sem disceptatum, & nihil conclusum . . .
„ Post hæc legati Regis *Arragonum* dixe-
„ runt, quod vellent se unire Concilio:
„ non tamen reputare esse generale Conci-
„ lium, neque agi de rebus Concilii gene-
„ ralis, donec venirent Legati *Castellæ*. "
(17) Exstant quoque Regis *Aragonum* litte-
ræ non *Sacrosanctæ Generali Synodo* inscri-
ptæ, sed (18) " Reverendis in Christo pa-
„ tribus, amicis, & devotis nostris misera-
„ tione divina Episcopis, Presbyteris, Dia-
„ conis Cardinalibus, nec non Patriarchis
Ar-

(17) ibid. *col.* 585.
(18) ibid. *col.* 582.

„ Archiepiscopis, Prælatis, & ceteris in „ *Constantia Moguntinæ* provinciæ congrega- „ tis, *Alphonsus* Dei gratia Rex *Aragonum* „ &c. "

Ante Sessionem XXII. quæ 15. Octobris celebrata fuit, *Petrus* Alliacensis Kalendis eiusdem mensis tractatum edidit *de Ecclesiæ & Cardinalium auctoritate*, quem *Spondanus* in annum MCCCCXV., *Schelstrate* in annum MCCCCXVII. coniecerat. In eo Tractatu *part. I. Cap. IV.* aliqua dubia proposuit, quæ dicebat apud nonnullos *magnam perplexitatem* inducere. " Primum dubium, an „ quatuor Nationes in hoc Sacro Concilio „ sic distinctæ, videlicet *Italica*, *Gallicana*, „ *Germanica*, & *Anglicana*, excluso dicto „ Cardinalium Collegio, faciunt generale „ Concilium, quum sint plura Concilia par- „ ticularia valde inæqualiter & impropor- „ tionabiliter divisa, & ad partem delibe- „ rantia, quæ deliberatio, exclusa delibera- „ tione dicti collegii, & non facta in com- „ muni sessione collatione votorum, vide- „ tur multis non esse censenda deliberatio „ Concilii conciliariter facta. Secundum „ dubium an dictæ Nationes, quæ sunt no- „ va Collegia particularia, quæ multis vi- „ dentur contra, vel præter consuetudinem „ antiquam Sacrorum Conciliorum institu- „ ta, licet ex rationabili caussa, & sub de- „ bitis circumstantiis ita institui potuerint,

„ ha-

„ habuerint a Jure divino, vel humano au-
„ ctoritatem privandi *Romanam* Ecclesiam,
„ & sacrum Collegium ipsam repræsentans
„ (quod est antiquum collegium, & in an-
„ tiquo jure, & in sacris generalibus Con-
„ ciliis, & in Sanctorum Patrum decretis
„ fundatum) privandi inquam jure suo, ha-
„ bendi scilicet vocem in sacro Concilio,
„ & summum Pontificem eligendi ": Hæc ibi *Petrus* de *Alliaco* adfirmans, ista dubia a se proposita fuisse, ut super his Concilium deliberaret, *ne in futurum acta reprobarentur*.

Porro in sessione XXII. notatu dignissima occurrit litterarum Concilii ad *Aragoniæ* Regem inscriptio, in qua non *Sacrosanctæ Synodi generalis* se nomine Patres, uti alias denotant, sed aiunt: *Miseratione divina Episcopi, Presbyteri, Diaconi, Cardinales: Patriarchæ, Archiepiscopi, Prælati & ceteri in* Constantia *provinciæ* Moguntinensis *in Christi nomine congregati, illustri Principi* Ferdinando *Dei gratia* Arragonum & Siciliæ *Regi &c.* (19).

ANNO MCCCCXVII.

Sessio XXVIII. 3. Maii. Extat in ea *Protestatio Ambassiatorum* Regis *Franciæ*, in qua queruntur, quod *Angli nec Sacro* Collegio

(19) ibid. *col.* 622.

legio *Cardinalium Romanam Ecclesiam repraesentanti volunt permittere, quod faciant sextam vocem* (20).

Quum magna post sessionem XXXVIII. habitam 28. Julii oborta esset in Synodo controversia, *Germanis* contendentibus ante Pontificis electionem reformationis capita esse Concilio praescribenda, *Italis* contra, *Gallis*, & Hispanis ad Pontificis electionem properantibus ante Reformationem, edita fuit *protestatio* ex parte trium Nationum, ac etiam Collegii Cardinalium die XI. Septembris. Ex illa nonnulla excerpam. *Damnosam* ergo Apostolicae Sedis vacationem, Nationes & Cardinales ajebant (21), " eo maxime quod Clerus & populus nonnullorum regnorum & provinciarum nondum solide & clare huic sacro Concilio adhaeserint; sed ut communiter fertur, exspectant fiendae electionis summi Pontificis eventum, ut si electus fuerit canonice, illi obediant, alias non. Nec non etiam quod quorumdam, qui eidem Concilio adhaeserunt, propter rumores discordiarum, & quasi impressionum, quasi in eodem Concilio fieri audiunt, fides jam de eodem Concilio dicitur vacillare."

" Tandem, inquiunt Acta (22) dicta " Na-

(20) ibid. *col.* 707. Vide & *col.* 710.
(21) ibid. *col.* 848.
(22) ibid. *col.* 851.

„ Natio (*Germanica*) petivit assecurationem,
„ & cautionem per decretum irritans, quod
„ post electionem Papæ fieret reformatio
„ ante coronationem Papæ & administrationem
„ aliquam. Postea fuerunt factæ diversæ
„ formæ decreti ad hoc. Tandem
„ fuit dictum, quod Papa electus ligari non
„ potest. Et semper agebatur per deputatos
„ Cardinalium & nationum omnium de concordando
„ articulos reformationis. Sed pauci
„ & vix poterant concordari: una natio
„ volebat uno modo, alia alio: & diu fuit
„ laboratum, & parum actum."

Sessio XXXIX. 9. Octobris. Decretum *Frequens* editum fuit de Conciliis generalibus a futuro legitimo Pontifice statuto tempore celebrandis, nulla tamen addita pœna in Pontificem, qui decreto non steterit.

Sessio XL. 30. Octobris. Sacrosancta
„ generalis Synodus in Spiritu Sancto legitime
„ congregata, universalem Ecclesiam
„ repræsentans, statuit & decernit, quod
„ futurus *Romanus* Pontifex per Dei gratiam
„ de proximo adsumendus, cum hoc
„ sacro Concilio, vel deputandis per singulas
„ nationes debeat reformare Ecclesiam
„ in capite & in membris, & Curiam *Romanam*
„ secundum æquitatem & bonum regimen
„ Ecclesiæ antequam hoc Concilium
„ dissolvatur". (23). *Ricberio* & *Lenfantio* non

(23) ibid. col. 862.

non adridebat hocce decretum, ut quod Pontifici nimis favere videretur. Notat etiam *Maimburgus* nullam heic quoque in Pontificem qui *reformationem* detrectaret, pœnam decerni, contra quam *Germanicæ* Nationi visum maxime fuerat. Statuta præterea fuit forma in eligendo Pontifice servanda.

SESSIO XLI. Post lectam *Clementis* VI. constitutionem ingressi Conclave Cardinales XL. atque ex quinque Nationibus electores XXX., tum concordibus suffragiis tertio post die XI. Novembris *Odo Columna* Cardinalis *Romanus* Pontifex renunciatur, *Martini* V. adscito nomine.

ANNO MCCCCXVIII.

SESSIO XLII. 28. Decembris. Post hanc 22. Februarii *Martinus* V. duas adversus *Hussitas* constitutiones Episcopis & Quæsitoribus Fidei *Poloniæ*, *Angliæ*, *Germaniæ*, ubi *Wicleffi*, atque *Hussii* errores fuerant potissimum disseminati, inscriptas emisit.

Interea *Poloni* urgebant, ut quemadmodum Nationes singulatim atque adeo Cardinales faciendum esse statuerant, libellus *Johannis* de *Falkenberg* veluti hæreticus a *Martino* V. damnaretur. Quum autem *Martinus* vereretur, ne hujusce libri examen diutius, quam par esset, Patres *Constantiæ* detineret;

con-

contra vero ut *Gerson* refert (24), *pro parte Dominorum* Polonorum *interjecta esset appellatio ad futurum Concilium*, nisi *Martinus Polonis* ea in re satisfaceret, " lata est, ut „ dicitur, in Consistorio generali, & pu„ blico, quod ultimo *Constantiæ* celebratum „ est, minuta quædam sub formula bullæ.. „ ... continebatque in nullo casu licere ap„ pellationem a Papa facere, nec ejus ju„ dicium in caussis fidei declinare ". Quin idem *Gerson* in Tractatu, quem prænotavit: *Quomodo, & an liceat a summo Pontifice appellare seu ejus judicium declinare*, id non amplius quasi ex incertis rumoribus dubium ut in *dialogo*, sed veluti rem plane compertam narrat, edita in *Concistorio generali* celebrato *Constantiæ* 10. Martii Constitutione *Martinum* decrevisse: " nulli fas est a su„ premo Judice, videlicet Apostolica Se„ de, seu *Romano* Pontifice Jesu Christi „ Vicario in terris appellare aut illius ju„ dicium in caussis fidei (quæ tanquam ma„ jores ad ipsum, & Sedem Apostolicam de„ ferendæ sunt) declinare. "

SESSIO XLIII. 21. Martii Concordata a *Martino* eduntur de Reformatione a Nationibus probata. Quum autem Natio *Germanica* inter octodecim, qui a futuro Pontifice deciderentur reformationis articulos Concilio oblatos hic quoque propositus esset: pro-

(24) *in Dialog. Apol. pro Constant. Concil.*

propter quæ & quomodo Papa possit corrigi, & deponi, atque electo *Martino* hunc maxime articulum urgeret, respondit *Martinus* (25) *non videtur prout nec visum fuit in pluribus Nationibus circa hoc aliquid novum statui, vel decerni* (29).

SESSIO XLIV. 19. Aprilis. In hac decretum *Martini* lectum probatumque fuit *de loco futuri Concilii proxime celebrandi*.

SESSIO XLV. & ultima 22. Aprilis. Dissolvitur Concilium. Ante tamen quam *Martinus* V. Patres dimitteret, quum iterum *Poloni*, ut *Johannis* de *Falkenberg* libellus tanquam hæreticus ad mentem Concilii notaretur, vehementissime flagitarent, atque tumultus ea de caussa suborirctur, " Pontifex imposito omnibus silentio, dixit, respondendo ad prædicta: quod omnia, & singula determinata, conclusa, & decreta in materia fidei per præsens sacrum Concilium generale *Constantiense* conciliariter tenere, & inviolabiliter observare volebat,

(25) Schelestr. *diss. III. cap.* 3. ex duobus MSS. Vatic. altero Palat.

(26) Recte P. *Berthier*. [*T. XVI. Hist. Eccles. Gallic. pag.* 117.] " Il semble par cette rèponse, que la prèsence du Pontife avoit fort rallenti la vivacitè des Nations pour tout ce qui alloit a resserrer l'exercice de la puissance Pontificale. On ne parloit avant l'election de *Martin* V. que des *cas ou le Pape pouvoit ètre corrigè ou dèposè*, on regardoit comme essentiel a la rèforme de faire des loix sur cet object important; & depuis la creation de ce Pape, voila que la plùpart des Nations ne jugent a propos *de rien statuer a cet ègard*.

„ bat, & numquam contravenire quoquo
„ modo; ipsaque sic conciliariter facta ad-
„ probat, & ratificat, & non aliter nec a-
„ lio modo (27).

(37) T. VIII. Conc. Hard. col. 902.

§. II.

De sensu Decretorum Constantiensis *Concilii*.

I. QUæ hactenus ex historicis *Constantiensis* Concilii monumentis protulimus, viam decretis, de quibus mihi cum *Febronio* disceptatio est, intelligendis aperiunt. Sed ipsa decreta ex quincta sessione prius recitemus.

" Primo declarat hæc Sancta Synodus *Con-*
„ *stantiensis*, quod ipsa in Spiritu Sancto
„ legitime congregata, generale Concilium
„ faciens, & Ecclesiam Catholicam repræ-
„ sentans, potestatem a Christo immediate
„ habet, cui quilibet cujuscumque status
„ vel dignitatis, etiamsi Papalis existat,
„ obedire tenetur in his, quæ pertinent ad
„ fidem, ad extirpationem schismatis, ac
„ generalem reformationem Ecclesiæ Dei in
„ Capite & in membris. Item declarat,
„ quod quicumque, cujuscumque conditionis,
„ status, vel dignitatis, etiamsi Papalis e-
„ xistat, qui mandatis, statutis, seu ordi-
„ nationibus, & præceptis hujus Sanctæ Sy-
„ nodi, & cujuscumque alterius Concilii
„ generalis super præmissis, seu ad ea per-
„ tinentibus, obedire pertinaciter contem-
„ pserit, nisi resipuerit, condignæ pœniten-
„ tiæ subiiciatur &c. "

Basi-

Basileenses eo ista sensu adcepisse, ut Concilium generalium Synodorum etiam extra casum schismatis in *Romanos* Pontifices minime dubios; certoque legitimos potestatem, eamque cogentem definierit, dubium non est. Quamobrem non erat, cur *Febronius* suas illas *Universitates Coloniensem*, *Erfordiensem*, *Cracoviensem* & *Viennensem* pro sua (eadem est quæ *Basileensium*) Synodi *Constantiensis* interpretatione jactaret (1). Quum enim illæ tunc *Basileensi* schismate implicarentur, mirum non est, eam *Constantiensibus* decretis explicationem coaptasse, quæ *Basileensium* erat, horumque rebus maxime consentanea videretur. Quod idem de Theologis ac Cardinalibus intellige, qui pro *Basileensi* Concilio decertarunt, ab eodem *Febronio* citatis (2) *Jacobo* de *Paradiso Erfordiensi*, *Jacobo* de *Segovia*, *Ænea Sylvio*, *Panormitano*; Cusano (antequam perspecta rei veritate ad *Eugenii* partes transiret (3).

 Hoc

[1] *T. II. pag.* 204.
[2] *Ibid. pag.* 201.
(3) Addit his *Febronius Dionysium Carthusianum*, cujus nonnulla ex Tractatu *de auctoritate Papæ, & Concilii* (*art. XXVII. & XXXI.*) supra reddiderat (*pag.* 185.) „ Equidem, ut verbis utar *Charlasii* in dissertatione *de Concilio Œcumenico* (*cap. IX. pag.* 203.) quum paullo „ ante (*Dionysius*) navasset operam litteris in *Coloniensi* „ Academia, aliquid volebat concedere ejusdem dogmati, „ ac ceterarum, quæ pro confirmandis *Constantiensibus* de„ cretis, atque ad legitimos Pontifices traducendis, in *Basileensi* Synodo conspiraverant. Sed quum contra cogno„ sce-

Hoc tamen inquirendum superest, rectene *Basileenses* quique illis Theologi adhæsere, recte senserint. Ego vero interritus dico,
dico,

„ sceret, Scripturam, Sanctos Patres, aliosque Scriptores
„ Ecclesiasticos magis Beati *Petri* successoribus favere; fir-
„ mus semper adhæsit sententiæ Pontifici super Concilia
„ prærogativam adstruenti. Et quia aliquid contradictio-
„ nis genus apparebat, componere illud conatus est his
„ verbis: *Papa tanquam Papa, nempe tanquam Pastor, &*
„ *Pontifex Ecclesiæ, judicari non potest, nec deiici a Con-*
„ *cilio; quia quatenus ea dignitate ornatus, Ecclesiæ supe-*
„ *rior, & Judex est; sed quum summis ac nefariis vitiis,*
„ *atque criminibus pollueretur, inferior ei esset, & Conci-*
„ *lium haberet potestatem, & jus in ipsum a Christo Jesu*
„ *proveniens; a quo Ecclesia, quam Synodus exprimit, pro-*
„ *xime claves accepit: præterquamquod Ecclesia a Christo e-*
„ *tiam obtinuit potestatem scindendi ex suo corpore mem-*
„ *brum putre, quod scandalum pariat, inficiatve.* Ast quo-
„ modo concipiendum est, Papam, tanquam Papam judi-
„ cari, & deijci a Concilio non posse, quia, quatenus ea
„ dignitate ornatus, Ecclesiæ superior, & Judex est; &
„ tamen quum summis, & nefariis vitiis atque criminibus
„ polluatur, Concilium habere potestatem, & jus in ipsum
„ a Christo Jesu proveniens; nisi dicatur Pontificem in iis,
„ quæ tanquam Papa agit (quemadmodum quum docet
„ Fidei veritates, & præscribit regulas morum, ac disci-
„ plinæ) Superiorem & Judicem Ecclesiæ esse. Sed in
„ criminibus, quæ tanquam privatus homo perpetrat (e.
„ g. quum hæresim sustinet) Ecclesiæ Subdi, atque plecti
„ a Concilio posse? Verum etiamsi hac in re ægerrime sibi
„ constet *Dionysius*, quidquid prærogativæ tribuat Conci-
„ lio; absolute tamen tuetur, haud dicendum, Concilia
„ superiora esse Pontifice, sed contra Pontificibus subiici".
Id enim adserit atque probat pluribus articulis ejusdem Tractatus, toto fere secundo atque etiam tertio. " Nunc
„ ergo, inquit ille [*lib. I. art.* 2.] juxta tenorem articu-
„ li hujus probandum per Testes idoneos, Sanctosque Do-
„ ctores, ac Patres, quod *Papa* toti, atque universali Ec-
„ clesiæ præsit, sitque Pastor, Princeps, Caput, & Dux
„ super eum &c. " Quod auctoritate Patrum, aliorumque
Eccle-

dico, erraſſe illos, & *Conſtantienſibus* alia omnia, quam quæ ſpectarunt, turpi fallacia adfinxiſſe. Teſtem hujus rei habeo, qui *Febronius* omnes Academias, atque adeo univerſos *Baſileenſes* vincat auctoritate, *Eugenium* IV. in Conſtitutione *Moyſes*, quam *Florentino* probante Concilio a. 1439. edidit. Ibi enim hæc de *Baſileenſibus* quod ad rem præſentem adtinet. „ Quibuſdam decretis,
„ licet per unam tantum ex tribus obedien-
„ tiis poſt receſſum *Johannis* XXIII. ſic in ea-
„ dem obedientia nuncupati, *Conſtantiæ* ſchi-
„ ſmate tunc vigente editis inhærere ſe dicen-
„ tes tres propoſitiones, quas *Fidei veritates* vo-
„ cant .... protulerunt, quarum tenor ſe-
„ quitur in hæc verba. Veritas de poteſtate
„ Concilii generalis univerſalem Eccleſiam
„ repræſentantis ſupra Papam, & quemlibet
„ alterum, declarata per *Conſtantienſe* & hoc
„ *Baſileenſe* generalia Concilia eſt veritas fi-
„ dei catholicæ. Veritas hæc quod Papa
„ Concilium generale univerſalem Eccleſi-
„ ſiam repræſentans actu legitime congrega-
„ tum ſuper declaratis in præfata veritate,

Eccleſiaſticorum Scriptorum illo articulo probat, atque extremo, ubi ait: " ut finis hujus tractatuli connectatur
„ principio ſuo, rurſus clariſſime reor probandum, quod in
„ principio ejus conſtat probatum, ut puta, quod Papa
„ toti Eccleſiæ, conjunctim adceptæ, præſideat; ejuſque
„ rector, Princeps, & Judex, Paſtor, Caput, Sponſus,
„ Pontifexque conſiſtat, quod amplius, quam probatum
„ eſt non arbitrabar probandum, eo quod præ inducta hoc
„ ipſum ſufficienter, & ſuper ſufficienter demonſtrent &c."

„ aut aliquo eorum, ſine ejus conſenſu nul-
„ latenus auctoritative poteſt diſſolvere, aut
„ ad aliud tempus prorogare, aut de loco
„ ad locum transferre, eſt veritas fidei Ca-
„ tholicæ. Veritatibus duabus prædictis per-
„ tinaciter repugnans eſt cenſendus hæreti-
„ cus . . . . . In hoc pernicioſiſſimi, dum
„ ſuam malignitatem ſub veritatis fuco co-
„ lorant, *Conſtantienſe* Concilium IN MA-
„ LUM AC REPROBUM SENSUM, ET A
„ SANA DOCTRINA PENITUS ALIENUM
„ pertrahunt. " Quid plura? Ipſas illas *Ba-
ſileenſium* veritates *Eugenius* „ juxta pravum
„ ipſorum *Baſileenſium* intellectum, quem
„ facta demonſtrant, veluti Sacroſanctæ Scri-
„ pturæ & Sanctorum Patrum & ipſius *Con-
ſtantienſis* Concilii ſenſui contrarium, nec
„ non præfatam adſertam declarationis ſeu
„ privationis ſententiam, cum omnibus in-
„ de ſequutis, & quæ in futurum ſequi poſ-
„ ſent, tanquam impias & ſcandaloſas, nec
„ non in manifeſtam Eccleſiæ ſciſſuram, ac
„ omnis Eccleſiaſtici Ordinis & Chriſtiani
„ Principatus confuſionem tendentes, ipſo
„ Sacro adprobante Concilio damnat & re-
„ probat. "

II. Id enimvero ſatis eſſe deberet, ut quum interpretationem *Conſtantienſibus* decretis a *Baſileenſibus* adhibitum *Febronius* revocet, eam plane reiiceremus. Sed præſtat hominem de *Eugenio* ut *Baſileenſium* ſectatorem

rem decet, contemptim & calumniose nec de *Florentino* ipso satis reverenter loquentem ipsis *Constantiensibus* decretis, & certissimis quæ supra adtulimus, monumentis redarguere. Ex his autem primum constare ajo, nihil minus *Constantienses*, quam de aliquo fidei dogmate in illis quinctæ Sessionis decretis proponendo, ac definiendo cogitasse. Notanda heic est potissimum formula, qua hæc decreta jubente Synodo lecta & publicata dicuntur *per modum Constitutionum Synodalium* (4). Hoc enim *Constitutionum Synodalium* nomine an non aperte indicatur, ipsum de Concilli generalis auctoritate decretum non fuisse editum veluti fidei dogma, nec doctrinam ex Catholica fide credendum constituisse? Materies equidem referri ad fidem potest. Verum non ea omnia fidei decreta sunt, quæ in rebus ad fidem pertinentibus versantur, illa solum ejusmodi sunt, in quibus aliquid fide credendum, damnandumve ita decernitur, ut qui secus sentiant, a Catholica fide alieni, ab Ecclesia præcisi, anathemate aliisve similibus censurarum formulis percussi designentur. Ipsi *Constantienses* Patres, dum *Wicleffi*, *Husii*, & *Hieronymi Pragensis* errores Decreto Fidei aliis in sessionibus condemnarunt, receptam hanc Canonici judicii formam servarunt *sub anathematis interminatione* librorum, quos illi vulgarant, lectio-

(4) Vide dicta §. *I. ad Sess.* 5.

nem &c. Quum ergo nullam hæresis aut aliam similem notam quinctæ Sessionis decretis addiderint, quid superest, quam ut dicamus, ea revera *per modum Synodalium Constitutionum*, quæ quid illo tempore agendum esset, declarent, fuisse condita divulgataque? Quid? quod in ipsis Actis hæc decreta a rebus fidei aperte distinguuntur. Postquam enim isthæc decreta fuisse a *Posnaniensi* lecta *per modum Synodalium Constitutionum* in illis refertur, addunt Acta, eumdem *Posnaniensem* in *materia fidei*, & super materia *Johannis Hus* legisse quædam *avisamenta*. *Gerson* equidem de illis decretis agens in sermone *pro Viagio Regis Romanorum*, *conscribenda* inquit, *prorsus esse mibi videretur in eminentioribus locis, vel insculpenda per omnes Ecclesias saluberrima hæc* DEFINITIO, LEX *vel* REGULA *tanquam directio fundamentalis, & velut infallibilis*. *Petrus* vero de *Alliaco* in Tractatu *de auctoritate Ecclesiæ* (5) loquens de potestate Concilii supra Papam: *hæc*, inquit *conclusio in condemnatione & depositione* Johannis *Papæ* XXIII. *practicata est per hoc Concilium generale* CUJUS DETERMINATIONI CONTRADICERE NON LICET; immo contrariam opinionem vocat *erroneam* (6), idque *satis patere ait ex actis in hoc Sacro Concilio*. Verum hæc nihil aliud sunt, quam pri-

(5) Cap. II.
(6) Cap. IV.

privatorum Theologorum censuræ, quæ eo minoris faciendæ sunt, quod uterque malorum, quæ diuturnum schisma gravissime adtulerat, pertæsus verebatur, ne si quid generali Concilio decederet auctoritatis, schisma evelli nequaquam posset. Ceterum ipse ille *Gerson* non uno in loco (7) fateri debuit, eorumdem decretorum doctrinam ipso Synodi tempore fuisse *palam* impugnatam a multis, quin idcirco a Patribus *Constantiensibus* hæretici habiti fuerint; immo siquid intelligo, illa a decretorum fidei dignitate longe abesse ipsemet vel invitus fassus est, dum ea maxime extollens non tamen absolute *infallibilem*, sed modo adhibito *velut infallibilem directionem insculpenda per omnes Ecclesias* prædicavit. *Petrus* vero de *Alliaco* in ipso illo libro, quem nobis *Febronius* obijcit (8), satis ostendit, aliam omnino fuisse Patrum *Constantiensium* sententiam, quam ut fidei decreta edere voluerint. Nam ut Conciliorum in *Romanos* Pontifices potestatem probet, *acta Constantiensis* Concilii appellat, ea nempe, quæ in *condemnatione & depositione Johannis Papæ XXIII.* PRACTICATA fuerant per illud *Concilium generale*; decretorum ne meminit quidem. Disputationem porro suam pro Concilii Œcumenici aucto-

[7] *De potest. Eccles. Consid. XII. & Serm. in Festo S.* Antonii.

[8] Confer *Ballerinium de potest. Eccles. cap.* VIII. *pag.* 315. ubi idem ex alio loco *Alliacensis* libello confirmat.

auctoritate his verbis concludit. *Quæ tamen non definitive determinando, sed doctrinaliter suadendo posita sunt: nam hujus rei definitionem sacri Concilii determinationi submitto.* Nondum ergo *hujus rei definitionem a* Concilio *determinatam* credebat: hæc autem multo post quinctæ Sessionis decreta perscripsit (9). Quid ergo *Febronius* ad *Alliacensem* provocat?

III. Ajo deinde, hæc ipsa decreta non tanquam fidei definitiones, sed veluti *Synodales constitutiones* considerata unum schisma, quo tunc Ecclesia dilacerabatur, atque unius *Constantiensis* Concilii, vel alterius (si forte quod illius quemadmodum *Pisanæ* Synodi conatus in irritum cederent, aliud cogendum foret), ejus schismatis tempore auctoritatem spectasse. Id multis in *Antifebronio* effeci (10). Heic decreta ipsa, atque universam, quam Synodi Patres inierunt, agendi rationem breviter expendamus. *Primo declarat hæc Sancta Synodus* Constantiensis, *quod* IPSA in Spiritu Sancto legitime *congregata* &c. cur IPSA? An non *Constantienses* Patres, si universe de omnibus generalibus Conciliis ea statuere ipsis mens erat, dicere infinite debuissent: *quod Synodus in Spiritu Sancto legitime congregata, generale Concilium faciens &c.?* Non ita loquuti sunt, verum

(9) Vide §. *I. ad Seff.* XXII.
(10) *T.* II. *pag.* 345. *seq.*

verum non alia profecto de caussa, quam quod ad unam ipsorum *Constantiensem* Synodum pertinere, quæ edicebantur, debere sentiebant. Præterea quo ista decreta spectent, unde tutius quam ex Concilii fine, colligamus? *Intelligentia enim dictorum*, ut S. *Hilarius* ajebat (11), *ex caussis est adsumenda dicendi; quia non sermoni res, sed rei est sermo subjectus*. Finem vero, cur Synodus coacta fuerit, docet, quod decretis prooemium præfigitur: „ Hæc Sancta Synodus *Constantiensis* & generale Concilium faciens pro extirpatione præsentis schismatis, & unione „ ac reformatione Ecclesiæ Dei in capite „ & in membris fienda ad laudem omnipotentis Dei in Spiritu Sancto legitime „ congregata, ad consequendum facilius, securius, uberius, ac liberius unionem ac „ reformationem Ecclesiæ Dei, ordinat, diffinit, statuit, decernit & declarat, ut sequitur. " Unus hic erat celebrandæ Synodi scopus *extirpatio Schismatis*, nec cujuscumque, sed PRÆSENTIS *& unio ac reformatio Ecclesia Dei in capite & in membris*; unus quoque hic fuit decretorum condendorum finis: *ad consequendum facilius, securius, ac liberius unionem & reformationem Ecclesiæ Dei ordinat, diffinit &c.* Non ergo generalia isthæc decreta erant, atque extra ejus schismatis tempus servanda, quum ad unam illius

(11) *l.* IV. *de Trinit.*

lius exſtinctionem Patres intenderent. Quare in primo decreto Pontifices quoque ſibi parere jubent, ſed *in his, quæ pertinent ad fidem, & extirpationem dicti Schiſmatis, & reformationem Eccleſiæ Dei in capite & in membris*: quibus verbis ea omnia complexi ſunt Patres, quæ ad *Schiſmatis extirpationem* neceſſaria erant, nihil præterea. Ipſa enim, quæ heic indicatur, *Fides*, nonniſi ad eam refertur perſuaſionem, quæ ut ſupra (12) monui, tunc vigebat, *Papam, dum Pontificatum ob Eccleſiæ unionem dimittere renueret, tanquam hæreticum, & ſchiſmaticum damnari poſſe* (13).

IV. Quid egerint Patres, conſideremus. Exſtrinxerunt utique ſchiſma, ſed *Gregorius* XII. eorum hortatu Pontificatum ſponte dimiſit. *Johannes* vero XXIII. depoſitus quidem a Concilio fuit, ſed ne lata in eum ſententia nutaret, cogitatum primo fuerat de objiciendo illi hæreſeos crimine, deinde poſtulatus eſt ejus adſenſus, quem multo antea promiſerat, eumque publicum & ſolemnem præbuit. Tandem in *Benedictum XIII.* edidere ſententiam, ſed tanquam Schiſmaticum, & hæreticum; ut qui ſub Concilio finem in apertum ſchiſma, & in hæreſim prolapſus Patribus viſus fuerat. Ea ſcilicet

Con-

(12) §. I. *ad Seſſ. X.*

(13) Apud *Hard.* T. IX. *Concil. col.* 1013. aliam explicandi ea verba *quæ pertinent ad fidem* viam init cl. P. *Horatius Juſtinianus*, quem vide ſis.

Concilii Patribus erat sententia, quam non multos ante annos tradiderant (14) quidam Magistri *Parisienses* in duabus epistolis ad familiarem memorati *Benedicti* XIII. quem certum Pontificem judicabant. In prima epistola inter aliquot quæstiones, quas solvendas proponunt, hæc decimo loco legitur: *Utrum Deus, qui solus & nullius alius plenitudinem Ecclesiasticæ potestatis, seu auctoritatem Papalem dare potest, dederit umquam alicui personæ, vel communitati creatæ potestatem auferendi illam auctoritatem a Papa, quam immediate ipsemet sibi contulit: & si sic, ex quo textu Sacræ Scripturæ, vel alterius cujuscumque, cui Papa credere teneatur, hoc possit haberi?* In altera vero epistola quæstiones seu theses varias cum suis responsionibus subijcientes ad thesim XII. qua suam sententiam exponunt circa quæstionem X. prioribus litteris propositam, hæc pronunciant: *Sicuti nulla creata persona, nec communitas totius Ecclesiæ militantis potest nec umquam potuit dare Papæ immediatum Christi Vicariatum; ita nec aliqua talis persona, vel communitas potest auferre sibi invito illam Vicariatus auctoritatem, quæ eidem non ab hominibus, sed a solo Deo est immediate collata.* His imbuti dogmatibus *Constantienses* Patres, etsi tres illos de Pontificatu contendentes veluti dubios Pontifices habebant, ne ipso quidem, ut

(14) T. IV. *histor. Universit.* Paris.

ut *Schelstrates* ostendit, excepto *Johanne*, cujus tamen *obedientia Constantiense* Concilium nuncupabatur, non tamen *Johannem* ausi sunt ante solemni sententia exauctorare, quam ipsius adsensum exquisiissent, atque impetrassent; tum vero *Benedictum* dejecerunt, quum ex ipso schismatis & hæresis crimine ab Ecclesia separatus jam a primatu exciderat, suoque vitio ac voluntate primatu spoliatus Pontifex amplius non erat Concilio præstantior, sed juri & sententiæ Concilii suberat. Quid enimvero Patribus opus erat tanta in dubiis hisce Pontificibus deturbandis cautela, si in ipsos quoque legitimos certosque Pontifices sibi jus esse illos cogendi, atque ubi parere abnuerent, pœnis mulctandi sessione quincta definiissent? Quæ porro schismatis exstinctionem consequuta sunt, idem apertius ostendunt. Magnam vidimus (15) in Concilio excitatam fuisse quæstionem, quod Natio *Germanica* ab Electo Pontifice exigendum contenderet, ut ad decreta a Nationibus capita, antequam coronaretur, Ecclesiæ Reformationem curaret. Obstiterunt vero aliæ Nationes tam æquis uti videbatur, Nationis clarissimæ postulatis. Immo ea demum de caussa obstitere, quod *electus ligari non poterat*. Itane ergo Decretorum Sessionis V. tam cito obliti erant Patres, ut quod jus sibi in Pontifices tunc adse-

(15) §. I. *ad Sess.* 38.

ſeruerant, id nunc ſibi denegarent? Minime vero; ſed Seſſione XXXVIII. hoc ſibi Jus denegarunt, quod Seſſione V. illud ſibi nonniſi in dubios Pontifices adſeruiſſent. Neque illud omittendum, in ſecundo quinctæ Seſſionis decreto Pontifici, qui *mandatis aut præceptis* Concilii *obedire contumaciter contempſerit*, pœnas indici; ubi tamen de futuro legitimo Pontifice actum deinde eſt & quæ peragenda ipſi forent a Patribus ſancitum, omni pœnæ minitatione abſtinuerunt (16). Unde hæc tam diverſa agendi ratio, niſi quod in quinctæ ſeſſionis decreto ſolum dubii Pontifices ſpectabantur, in ceteris futurus certus, & legitimus Pontifex? Non ergo generatim omnia œcumenica Concilia, etiam extra ſchiſmatis illius caſum aut certos indubitatoſque Pontifices *Conſtantienſe* ſuis illis decretis comprehendit; ſed quæ ſibi ad ſchiſma exſtinguendum agenda tunc eſſent, dum actibus iiſque dubiis Pontificibus Eccleſiæ res adminiſtrarentur, ſolummodo declaravit.

V. Hæc tam clara ſunt, ac firma, ut nullis *Natalis Alexandri*, quem nos adire *Febronius* jubet, argutiis atque fallaciis aut obſcurari aut labefactari poſſint. Quoniam vero ille Theologorum auctoritate plurimum delectatur, aliquot ex illis, qui nobiſcum ſentiunt, Theologos lubet adſcribere; non illas quidem

(16) §. I. *ad Seſſ.* 39. & 40.

dem quos cum *Alliacensi*, *Gersone*, *Escobario Megarensi*, aut cum *Cusano* comparandos *Febronius* credat, sed certe non posthabendos *Jacobo* de *Paradiso Erfordiensi* quem nemo nosset, nisi *Goldasto* impio & hæretico nebuloni placuisset ejus *de septem Ecclesiis tractatum* ineptiarum æque ac maledicentiæ plenum in magna illa atque adeo *mala* de *Monarchia* volumina inferre. *Italos* tamen nominabo; *Lovanienses* tantum ac *Gallos* proferam.

Jacobus Latomus (17) cujus verba recitat *Lupus* in suis ad *Gregorii* VII. dictatum commentariis, ita ait. " Argumentatur *Martinus* (*Lutherus*): *jam quod in principio egimus. Concilium* Constantiense *determinavit*, *Concilium esse supra Papam: sicut, & hujus determinationis usum ibidem servavit, deponendo & statuendo Papam*. Dicendum I. quod *Martinus* non est audiendus allegans pro se Concilium, cui aperte & contumeliose derogat, ac falsum imponit, dum dicit inter cetera, Concilium damnasse, quod divisio humanorum actuum sit per immediata, sic ut nullus sit actus medius inter bonum & malum: sed Concilium damnavit unum articulum *Johannis Hus* &c. Secundo tale decretum in actis Concilii *Constantiensis* nusquam legitur eo sensu & tenore verborum, quo *Martinus* alle-

(17) *De Primatu Romani Pontificis cap.* IV.

„ allegat. Unde Sessione 4. sic legitur: *Hec*
„ *Sancta Synodus Constantiensis &c.* Ecce ma-
„ nifeste patet, quod decretum illorum Pa-
„ trum non loquitur universaliter de quali-
„ bet Synodo universali; sed de illa singu-
„ lariter, pro cujus tempore non erat in
„ Ecclesia unus Pastor totius Ecclesiæ indu-
„ bitatus: quum eo tempore tres diversi se
„ gererent pro *Romanis* Pontificibus... Ad-
„ de, inquit *Lupus*, quod Concilium electo
„ *Martino* petiit ab eo confirmationem de-
„ cretorum suorum, juxta morem antiquum
„ observari consuetum in Conciliis. Præte-
„ rea in litteris condemnationis errorum
„ *Johannis Wicleffi*, & *Johannis Hussii*, hoc
„ manifeste apparet. In quibus *Martinus* V.
„ adprobante & consentiente Concilio dam-
„ nat certos articulos, quorum unus: *Quod*
„ Petrus *non est*, *nec fuit Caput Ecclesiæ*
„ *Catholicæ*. Alius articulus est, de quo
„ mandat præfatus dominus *Martinus* V.
„ Prælatis, & Inquisitoribus Fidei, ut in-
„ quirant suspectos de præfatis erroribus, &
„ quærant ab eis utrum credant: *Quod Papa*
„ *Canonice electus sit successor B.* Petri, *ha-*
„ *bens auctoritatem supremam in Ecclesia Dei*.
„ Heic vides adprobante & consentiente
„ Concilio, determinari errorem esse, quod
„ Papa canonice electus, non habeat supre-
„ mam potestatem in Ecclesia: quod non
„ stat simul cum eo, quod Concilium sit

„ superius Papa. Et quamvis vacante Sede, „ summa potestas sit apud Concilium, si sit „ alicubi legitime congregatum, sicut erat „ *Constantiæ* ante electionem *Martini*; tamen facta canonica electione, jam potestas suprema est apud electum: id quod „ vindicat ipse tenor litterarum ante electionem, & post, expeditarum. Ante enim fiebant nomine Concilii, hoc modo. „ *Sacrosancta Synodus &c.* Electo vero *Martino*, fiebant nomine *Martini* sic *Martinus* „ *Episcopus &c. sacro adprobante & consentiente Concilio*."

Johannes Driedo (18) explicans *Constantiense* Concilium, " Papa, inquit, in caussis „ Fidei & schismatis personam suam tangentis, atque concernentis, subiicitur judicio universalis Ecclesiæ, quamobrem ipse esset ab Ecclesia monendus, corripiendus, & si contumax fuerit, judicandus tanquam anathema, & vel deponendus, vel declarandus propter contumaciam ab Ecclesia depositus. Alioquin, „ inquit alio loco (19), Concilium generale neque potest, neque debet plenitudinem Papalis potestatis a Christo commissam *Petro* & successoribus ejus tollere, „ & diminuere, sed de illa gratias agere „ Deo. Et quamdiu tenetur, Papam habe-

„ re

(18) *lib.* IV. *de Dogmatib. cap.* 4.
(19) *lib.* I. *de libert. Christ. consid.* 9.

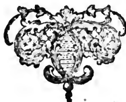
„ re pro indubitato Papa, debet ipſum, ut „ Vicarium Chriſti, cuſtodem ſuum & Paſtorem nominare, ipſum non increpare, „ ſed obſecrare ut Dominum &c., & ideo „ tempore ſacrilegi ſchiſmatis in *Conſtantienſi* Concilio, quum non erat ullus certus, & indubitatus Papa, qui juraverat, „ & voverat renunciare Papatui propter „ Sanctam Eccleſiæ unionem, quia monitus „ implere juramenta non curavit, ſed ſprevit, & diu ſtetit in ſua obſtinatione, ab „ eodem Concilio *Conſtantienſi*, & prius a „ *Piſano* Concilio, pro hæretico eſt damnatus. "

Johannes Wiggers (20) " Manifeſtum eſt, „ quod Concilium *Seſs.* 4. non tractet ex „ propoſito materias, aut quæſtiones Fidei, „ nec intendat ibi dogmata Fidei ſtatuere, „ aut hæreſes, vel errores damnare; ſed „ tantum condere quædam decreta, quæ „ ſerviant ad tollendum ſchiſma, quod tunc „ vigebat, & ad Eccleſiæ unitatem conſervandam, aut reducendam. "

Andreas Duvallius (21): " non ſine maxima ratione, graviſſimi quidam Doctores adſerunt, Concilium *Conſtantienſe* nihil aliud definiviſſe, quam Concilium eſſe ſuperius Pontifice dubio & incerto: „ quod adcidit, quando ſchiſmate laborat,

(20) *Tract. de Pontif. dub.* 4. *n.* 95.
(21) P. IV. *q.* 7.

„ & vexatur Ecclesia, & jura contenden-
„ tium omni ex parte dubia sunt. Tunc
„ enim nemo dubitat, quin in Ecclesia sit
„ suprema potestas ad dubios illos Pontifi-
„ ces, vel alterum eorum deponendum aut
„ aliquem in eorum locum sufficiendum ".
Proinde ut idem alibi ait (22) " Concilium
„ *Constantiense* hac in parte intelligendum
„ est dumtaxat de tempore schismatis, &
„ quando Pontifices incerti sunt & dubii".
Henricus Spondanus (23): " Non de quo-
„ cumque Concilio universali loquutam Sy-
„ nodum, sed de ipso tantum *Constantiensi*
„ collecto ad prædicta, quum nullus certus
„ esset Pontifex, & ipsa ejus verba indi-
„ cant; & fuse disputavit olim *Johannes* de
„ *Turrecremata Card. lib.* 2. *de Ecclesia cap.* 99.

§. III.

(22) *ibid. q.* 9.
(23) *ad ann.* 1415.

§. III.

De Constantiensium *decretorum quae recitata sunt, auctoritate.*

I. **F**Ac tamen, ea *Constantiensia* decreta ex *Basileensium*, & *Febronii* sententia esse intelligenda, in eisque cogentem potestatem in ipsos certos legitimosque Pontifices universim generalibus Conciliis tribui. Non illa tamen erunt auctoritate, ut ea reijcere nefas sit. Ut enim tantae essent dignitatis, & a generali Concilio constituta, & a *Romano* Pontifice confirmata esse debuissent. Utrumque autem certo falsum est. Ac primo generale non fuisse *Constantiense* Concilium dum ea decreta edidit, diserte tradit, & probat *Eugenius* IV. in sua contra *Basileenses* Apologia: " Non dixit,
„ inquit, obedientia *Gregorii*, non *Benedicti*,
„ quae Christianitatis pars non modica erat,
„ ante tempus conventionis Plenarium fuis-
„ se Concilium; nec prius actitata quasi
„ Synodi generalis plenaria auctoritate su-
„ scepit. Itaque oportuit ipsis convenienti-
„ bus primo ab obedientia *Gregoria*, dein-
„ de ab obedientia *Benedicti* novum Con-
„ cilium convocari; hincque universa Ec-
„ clesia concurrente, Plenariae Synodi rem
„ & nomen accepit. Quod ergo ante illum
„ ar-

„ articulum ipsis a Patribus considentibus „ actum est, universæ Ecclesiæ non debet „ adscribi, sed eis tantum, qui ibidem con-„ sidebant, & unius tantum obedientiæ Sy-„ nodum faciebant". Idem Cardinalis de *Turrecremata*, qui eidem Concilio interfuerat, testificatur his verbis (1): " Ea quæ „ inducuntur de decretis Concilii *Constantien*-„ *sis*, nullius sunt roboris aut momenti: „ quoniam in illorum determinatione non „ modo non intervenit universalis Ecclesia, „ sed obedientia una tantum, scilicet *Jo*-„ *hannis vigesimi tertii*". Vidimus enimvero nondum *Gregorii* XII. & *Benedicti obedientiis* unitis non semper ut generale Concilium a Regibus habitum *Constantiense* (2), quin & ipsos *Constantienses* Patres ab hoc usurpando nomine interdum abstinuisse (3). Immo ut eæ obedientiæ unirentur, improbata fuit *Johannis* convocatio, novisque convocatoriis litteris Concilium indictum fuit tum *Gregorii*, tum deinde *obedientiæ Benedicti* jussu (4). Quid? quod, ut idem *Turrecremata* ait (5), *etiam non integre tota illa obedientia* (Johannis XXIII. *in illorum determinatione intervenit*): *quoniam plures Patres doctissimi illius obedientiæ illis non præstiterunt consensum aut* ad-

(1) *in summ. de Eccles. l.* II. *cap.* 99.
(2) §. I *Sess.* XXI.
(3) §. I. *Sess.* XXII.
(4) §. I. *Sess.* XIV. *&* *Sess.* XX.
(5) *ibid.*

adsensum. Item nec ipse in sua obedientia vocatus Johannes vigesimus tertius (6) quin etiam quum de illis decretis per nationes conclusis ad *Johannem Schaffusæ* commorantem rumor adlatus esset, de illis gravissime conquestus fuit (7). Nullam præterea in his aliisque sessionibus habitam Cardinalium rationem, neque illorum suffragia exquisita fuisse intelleximus (8). Ostendimus etiam post Sessionem XXXVIII. apud Cardinales aliosque quamplurimos Concilii auctoritatem admodum nutasse (9). Unde ergo generalis Concilii auctoritas hisce decretis?

II. Verum, inquit *Febronius* (10), convenit observari, quod eo tempore in Concilio congregati fuerint præter duos Cardinales ducenti saltem Episcopi *Germaniæ*, *Angliæ*, *Poloniæ*, *Sveciæ*, *Norwegiæ*, *Daniæ*, *Hungariæ*, *Bohemiæ*, *Galliæ*, *Flandriæ*, & majoris partis *Italiæ*; Superiores & Generales *Benedictinorum*, *Carthusianorum*, *Præmonstratensium*, *Cistercienfium*, & *Franciscanorum*, tantum non innumeri Doctores & Deputati Universitatum *Parisiensis*, *Bononiensis*, *Viennensis*, *Cracovien-*

[6] §. I. *in adnot. ad seff.* 5.
[7] §. I. *Seff.* III. Videat ergo *Febronius* qua veritate a suo *Megarensi Escobario* scribi potuerit, quinctæ sessionis decreta *de consensu omnium*, *beneplacito*, *& mandato* promulgata fuisse.
(8) §. I. *seff.* VII.
(9) §. I. *seff.* XXXVIII.
(10) T. II. *pag.* 212.

„ *sis*, *Erfordiensis* & *Pragensis*; denique Imperator *Sigismundus* cum Legatis omnium fere regnorum jam nominatorum. Hanc multitudinem *Bellarminus* nullo jure vocat *tertiam partem Ecclesiæ*, quando *Benedictus* XIII. in sua obedientia non retinebat, nisi solos *Castillianos*, *Arragonenses*, & *Navarros*, etenim *Lusitani* adhuc stabant a partibus *Johannis* XXIII. *Gregorius* XII. autem pro se habebat solam *Scotiam* cum parte *Apuliæ*, & nonnullis aliis parvis Communitatibus. A Concilio *Tridentino* aberant *Germaniæ* totius, & plurimarum præterea Provinciarum Episcopi, quum priores sessiones celebrarentur. Quadraginta octo dumtaxat aderant Antistites, quum de libris Canonicis, de Traditione, de Regulis intelligendi sacram Scripturam, de peccato originali, de justificatione, decreta conscripta, Canonesque conditi ac promulgati sunt. Cur ita? Quia satis Ecclesiam universalem per eum Episcoporum cœtum repræsentari persuasum erat omnibus legitime convocatis, & ad statam diem, qua cœpta Synodus est, exspectatis. Ita quum Synodus *Constantiensis* legitime convocata esset, ejusque sonus in totum Christianum orbem exiisset, aliquorum absentia, qui Pseudo-Pontificibus a Concilio *Pisano* damnatis adhærebant non impediebat, quin Syno-

„ dus

„ dus esset generalis, & universam Eccle-
„ siam repræsentaret. Qui ex hoc capite
„ *Constantiense* Concilium multo tempore
„ œcumenicum non fuisse prætendunt, illi
„ potiore jure fateri debebunt, nec *Floren-*
„ *tinum* fuisse tale: sed nec *Ephesinum*, quia
„ ei non intervenerant, quin immo se ab
„ illo separaverunt Episcopi Patriarchatus
„ *Antiocheni*, numero ad minus quadragin-
„ ta."

III. Quæ ad exaggerandum Patrum *Constantiensium* numerum *Febronius* profert, cum iis, quæ supra (11) ex *Schelestrate* animadvertimus, conferenda sunt, ex iisque corrigenda. Sed hæc ad rem non faciunt, multoque minus irreverens illa atque inconsulta *Tridentini*, *Florentini*, aut *Ephesini* Concilii cum *Constantiensi* comparatio. Nam ut doctus *Dominicanus Rabardy* notavit (12) *ad Concilium generale requiritur, ut fiat generalis convocatio Episcoporum totius Christiani orbis; non tamen est necesse, ut omnes intersint, neque etiam necessarius est certus ac determinatus eorum numerus sed tamen congruus.* Convocatio porro *Tridentinæ* Synodi a *Paullo* III. *Florentinæ* ab *Eugenio* IV. *Ephesinæ* a *Cælestino* generalis facta est. Quid ergo mirum, fuisse illas generales, & universam Ecclesiam

(11) §. I. *in not. ad sess.* IV.
(12) *Exercitat. Theolog.* T. II. *Exercit.* 3. *p.* 443. *Tolos. edit.* 1714.

ſiam repræſentaſſe, etſi pauciores initio Epiſcopi ſeſſionibus adfuerint, aut aliqui etiam Epiſcopi ab illis ſe ſejunxerint? At quonam pacto *generalem* fuiſſe *Conſtantienſis* convocationem *Febronius* probabit? Ea a *Johanne* XXIII. facta eſt (13); at generaliſne totius Orbis Chriſtiani convocatio fieri ab eo poterat? Ut hoc *Febronius* vere adſereret, duo illi conſtituenda eſſent: 1. *Johannem* XXIII., cujus auctoritate *Conſtantienſe* Concilium indictum fuit, potiore certioreque jure uſum fuiſſe ad ipſum indicendum, quam alios duos competitores *Gregorium* XII. & *Benedictum* XIII. huic indictioni repugnantes. 2. duas alias obedientias, quæ tunc neque ſchiſmaticæ, neque a Catholica Eccleſia avulſæ probantur, nec probari poſſunt, *Johanni* parere debuiſſe, non *Gregorio* aut *Benedicto*, qui indictioni adverſabantur. Horum autem neutrum *Febronius* umquam efficiet.

Nam *Gregorium a multis Deum timentibus, & peritis tunc reputatum fuiſſe ſummum Pontificem* teſtis eſt luculentiſſimus S. *Antoninus*. Immo (14) ipſi Patres, qui in obedientia Johannis XXIII. erant, *Johannem* certum indubitatumque Pontificem non habebant: *tamen*, inquit *Petrus Alliacenſis*, *duæ obedientiæ duorum contendentium probabiliter tenent con-*

(13) §. I. *ad ann.* 1413.
(14) *Chronic.* P. III. *tit.* 22. *cap.* 2. §. 6.

contrarium, *in qua opinionum diversa & adversa veritate non sunt minores difficultates juris & facti*, *quam ante Concilium* Pisanum *erat de justitia duorum contendentium*. Quare inter Patres Concilii convenit, potuisse si *Gregorius* Synodum adiisset, ejus insignia in ipsa *Constantiæ* urbe, quæ tamen ad *Johannis* obedientiam pertinebat, adfigi (15); ejusque legatum *Johannem Dominici Ragusinum* ut Cardinalem fuisse ab illis susceptum testantur (16). Generalis igitur, quæ una in *Johan-*

(15) Harduin. T. VIII. col. 236. " Die Martis XX. „ mensis Novembris . . . quum super ea per unum ex „ Dominis Cardinalibus propositio fieret, variæ inter eos „ fuere sententiæ: aliis adserentibus arma prædicta adpendi sive adfigi potuisse; & per consequens, ex quo deleta fuerant, reponi debere: & hujus sententiæ fuerunt „ Dominus *Feltrensis*, & *Concordiensis* Episcopi, & plures alii; aliis vero adserentibus, supradicta arma in locis prædictis in obedientia domini nostri Papæ *Johannis* „ XXIII. constitutis adpendi, sive adfigi non potuisse; & „ per consequens, ex quo deleta fuerant, reponi non debere: & hujus sententiæ fuit Dominus Patriarcha *Gradensis*, & alii: qui plures quam alteri sententiæ adhæserunt; dicentes nisi *Angelus Corrario* personaliter veniat „ ipsius arma ibidem non debere depingi. "

(16) *ibid. col.* 277. " Die Martis XXII. mensis Januarii, dominus frater *Johannes Dominici* tituli S. *Marci* „ presbyter Cardinalis *Ragusinus*, ut Cardinalis, & cum „ capello rubeo, medius inter dominos ducem *Bavariæ*, & „ ducem *Bigæ*, ac dominus *Johannes* electus *Constantinopolitanus* in habitu prælati cum capello nigro, sic in „ obedientia *Gregorii* nominati, sequentibus eos dominis „ *Wormaciensi*, *Spirensi*, & *Verdensi* Episcopis, in obedientia dicti *Gregorii* persistentes, qui omnes prædictis „ legatis dicti *Gregorii* extra *Constantiam* obviaverant, civitatem *Constantiæ* sunt ingressi, in conventuque Eremitarum Sancti *Augustini*, qui pro habitatione *Gregorii* „ & suorum adsignatus fuerat, collocati sunt. "

hannis potestate erat, suæ obedientiæ convocatio facta est, quemadmodum *Benedictus* XIII. *adcessit* ad *Perpinianum*, ibique convocavit CONCILIUM GENERALE SUÆ OBEDIENTIÆ, ut in ejus processu legitur (17). Eat nunc *Febronius*, & *Constantiense* Concilium (ante trium obedientiarum unionem, electionemque *Martini* V.) cum Synodis *Tridentina*, *Florentina*, & *Ephesina* contendat.

IV. Quamquam & illud decretis istiusmodi, quod tamen maxime necessarium esset, *Romani* Pontificis confirmatio deest. Etenim *Martinus* V. *Polonis* diserte professus est, se *omnia & singula determinata, conclusa, & decreta* IN MATERIA FIDEI *per præsens Concilium conciliariter tenere & inviolabiliter observare velle, ipsaque sic* CONCILIARITER *facta adprobare & ratificare, & non aliter, nec alio modo* (18). Quibus verbis duo *Martinus* ait: primo se non adprobare nisi quæ *Conciliariter* facta sint, scilicet solemniter in Concilio proposita, ac constituta, non vero ea, quæ privatim a Nationibus etiam inter se conspirantibus conclusa fuissent; deinde se tantummodo *conclusa* & *decreta* IN MATERIA FIDEI confirmare. Talia porro dici non possunt decreta quinctæ sessionis, ut supra ostendimus. " Adeo vero, inquit *Bal-*
" *leri-*

(17) *ibid. col.* 645.
(18) §. I. *ad sess.* 45.

„ *lerinius* (19) eum non adprobaſſe ejuſmodi decreta exploratum eſt, ut ipſa potius „ certiſſime reprobaverit, quum in eodem „ Concilio *Polonis* Oratoribus ſub pœna excommunicationis prohibuit, ne a Pontifice ad generale Concilium provocarent, „ & ſpeciali quoque bulla declaravit, nullo „ umquam caſu licere per hujuſmodi appellationem ſe ab Apoſtolicis judiciis ſubducere: quam Bullam eorum decretorum „ *Conſtantienſium fundamentale penitus robur* „ *deſtruxiſſe Johannes Gerſon* ipſorum præcipuus promotor & vindex conqueſtus eſt „ (20). " Quum itaque iiſdem *Polonis* petentibus libri, quem *Falxenbergius* ediderat, condemnationem, *Martinus* indicto ſilentio reſpondit, quæ nuper recitavimus; hæc profecto nonniſi de fidei decretis in *Wicleffium*, *Hus*, & *Hieronymum Pragenſem* intelligi prudenter poſſunt. At inquit *Febronius* (21) " in primis quidem *Martinus* „ V. Seſſ. XLII. Concilii *Conſtantienſis* in „ Bulla *Inter cunctas* apud *Harduinum T. VIII.* „ *col.* 914. mandat cuique, qui ab hæreſi „ ad orthodoxam fidem deinceps convertitur, hanc fieri interrogationem: *Utrum* „ *credat, quod quodcunque Concilium generale* „ *& etiam* Conſtantienſe, *univerſalem Eccle-* „ *ſiam*

(19) *de poteſt. Eccleſ. pag.* 104.
(20) *in dialog. apolog.*
(21) T. II. *pag.* 197.

„ *siam repræsentet?* Item, *quod illud*, *quod* „ *sacrum Concilium* Constantiense, *universa-* „ *lem Ecclesiam repræsentans*, *adprobavit*, *&* „ *adprobat in favorem fidei & ad salutem* „ *animarum*, *quod hoc est ab universis Chri-* „ *stifidelibus adprobandum & tenendum?* At „ minime dubium est, quin id quod me- „ morata *Sess.* V. decretum fuit, non sit „ in favorem fidei & Ecclesiasticæ discipli- „ næ . . . . Quod autem agnitio & confir- „ matio *Martini* V. se extendat non solum „ ad decreta, quæ post *ejus. electionem* in „ Concilio publicata sunt, sed & *ad præ-* „ *cedentia*, evincitur ex Bulla *Cupientes*, „ quam idem Pontifex in Sessione XLIV. „ edidit apud *Harduinum cit. Tom. VIII. col.* „ 895. ubi se obligatum agnoscit ad obser- „ vandum Canonem *Frequens* in Sess. XXXIX. „ proinde ante suam electionem conditum. „ Ecce *Martini* Papæ verba: *Cupientes ac* „ *volentes decreto bujus generalis Synodi sa-* „ *tisfacere* INTER ALIA *disponenti*, *quod &c.* „ Atque iterum in Bulla *Dum onus* his ver- „ bis: DUDUM *sacrum generale* Constantiense „ *Concilium statuit & decrevit &c.* quo in- „ simul roboratur, quod jam dictum est, „ Decreta *Constantiensia etiam extra tempus* „ *schismatis* suum obtinere vigorem. Item „ quod hæc *Martini* V. confirmatio non so- „ lum pertineat ad decreta in Concilio fa- „ cta *post unionem trium obedientiarum*, sed

„ etiam

„ etiam ad illa, *quæ hanc unionem præcede-*
„ *bant* ". Incaute omnino agit *Febronius* cum *Basileensibus* a *Turrecremata*, & *Cajetano* pridem prostratis Constitutiones memorans, in quibus *Martinus* acta Concilii adversus *Wicleffum*, *Hussium*, & *Pragensem Hieronymum* confirmavit. Nam (præterquam quod in altera, cujus initium: *in eminentis* ait non solum se decreta illa confirmare, sed supplere *quoque omnes defectus, si qui forsan propter solemnitates Juris in procedendo non servatas intervenerint in eisdem*; quod utique Primatis est in ipsa Concilii gesta jurisdictione utentis) in ea, quam unam *Febronius* appellat Concilii decretum pro sua auctoritate reformavit. Nam ad eam *Wicleffi* propositionem XLI. *non est de necessitate salutis credere* Romanam *Ecclesiam esse supremam inter alias Ecclesias*, Concilium hanc censuram adnotaverat: *Error est si per* Romanam *Ecclesiam intelligit universalem Ecclesiam, aut Concilium generale, aut pro quanto negaret Primatum Summi Pontificis super alias Ecclesias particulares*. *Martinus* vero etsi (quod majoris erat indaginis neque illius temporis) noluit, ut alibi dixi, ipsam in omnes collectim Ecclesias *Romani* Pontificis potestatem definire; tamen ubi articulos, de quibus interrogari jubet *Wicleffianæ* hæreseos aut reos aut suspectos, proposuit, Concilii sententiam ipso adprobante Concilio in hanc

com-

commutavit: *item utrum credat, quod Papa canonice electus, qui pro tempore fuerit, ejus nomine proprio expresso, sit successor Beati* Petri, *habens supremam auctoritatem in Ecclesia Dei*: quæ sane multo expressius *Romani* Pontificis universalem jurisdictionis potestatem in Ecclesiam significant, quam si *Martinus* Concilii censuræ inhærens quæri jussisset: *utrum credat quod Papa canonice electus, qui pro tempore fuerit . . . sit successor Beati* Petri *habens Primatum super alias Ecclesias particulares*. Ceterum quæ ex illa Constitutione post *Maimburgum*, aliosque *Febronius* recitavit, nihil ad rem præsentem efficiunt. Non primum: *utrum credat, quod quodcumque Concilium generale, & etiam* Constantiense, *universalem Ecclesiam repræsentet*; quia revera *Constantiense* post trium obedientiarum unionem dici potuit ac debuit generale *universalem repræsentans Ecclesiam*; nec Martinus ait *Constantiense* ab ipso sui initio, & ante indicatam unionem ejusmodi fuisse, immo ut ne locus controversiæ esset de his, quæ Synodus contra *Wiclefistas* statuerat obedientiis nondum unitis, sapientissime in altero articulo, quem *Febronius* citat, utitur verbis ADPROBAVIT ET ADPROBAT; tunc enim quum *Martinus* ista adprobante Concilio præscripsit, dubitari non poterat, quin Concilium & generale esset, & universalem

Eccle-

Ecclesiam repraesentaret (22). Non alterum, quia articulus ille non aliud spectat, nisi easdem contra *Wicleffianos* errores Concilii definitiones, ad eaque refertur, quae in eadem illa Constitutione praemiserat, esse qui ex damnatis trium Haeresiarcharum libris *dogmatizare praesumunt* IN ANIMARUM PERICULUM, AC PURITATIS FIDEI DENIGRATIONEM (23). Quare verbis a *Febronio* citatis addit Pontifex: *& quod condemnavit, & condemnat esse fidei, vel bonis moribus contrarium, hoc ab eisdem esse tenendum pro condemnato, credendum & adserendum*. Neque vero quintae sessionis decreta dici nisi latissimo quodam sensu, qui scilicet ad omnia disciplinae Ecclesiasticae capita adcommodetur, in *favorem fidei* & *ad salutem animarum* edita possunt; multo minus *adprobatio* & *condemnatio*, quae a *Martino* mutuo heic conferuntur, ad ea decreta pertinent, quum oppositas decretis illis sententias Patres nulla aut haereseos aut erroris nota damnarint. Sed ad alias *Martini* V. Constitutiones a *Febronio* objectas progrediamur. Prima erat, quae Concilii de adsignandis futurae Synodi loco ac tempore decretum respicit. Equidem scire cuperem, cur *Febronius* cubitalibus litteris illud INTER A-

(22) Confer Cajetanum opusc. *de potest. Papae & Conc. cap.* 8.

(23) T. VIII. *Hard. col.* 906.

LIA imprimendum curarit. Hoc scio, decretum *frequens* præter locum ac tempus Synodi a Pontifice designandum alia plura *disposuisse*, ut schismatibus imposterum caveretur, *Martinum* autem quum illa omnino præterierit, ut tamen Concilii decreto alia præterea comprehendi indicaret, iis verbis: *inter alia* usum percommode esse. Unde autem *Febronius* colligat, *Martinum se* OBLIGATUM agnoscere ad observandum eum Canonem, ignoro. Num ex verbo *satisfacere*, quod *Martinus* usurpat? At illud ad honestum quoddam in Concilii Patres observantiæ officium referri potest. Num ex verbo *disponenti*? At non omnis *dispositio* jus coactivum in *disponente* aut sumit aut significat. Altera constitutio erat de *Johannis* XXIII. depositione. *Febronius* animadverti jubet adverbium *dudum*, a quo Constitutio inchoatur. Animadvertimus, sed vidimus logicam in *Febronio* desiderari, qui sic arguat: *Dudum* Constantiense *Concilium statuerat*; *ergo decreta* Constantiensia etiam extra tempus schismatis *suum obtinent vigorem*; *nec illa solum*, *quæ facta sunt* post unionem trium obedientiarum, *sed etiam illa*, *quæ* hanc unionem præcedebant. Distinguat *Febronius*; *ergo decreta &c. obtinent vigorem*, quæ, uti illud, a *Martino* V. confirmata sunt, concedo; quæ a Pontifice non sunt confirmata, nego. Quis dubitet *Constantiensia* quoque decre-

decreta, quæ ante trium obedientiarum unionem edita sunt, si a *Romano* Pontifice confirmentur, vigorem obtinere? Verum huncce vigorem non a Concilii, sed ab Apostolicæ Sedis auctoritate mutuantur. Ostendat igitur *Febronius*, eamdem *Romani* Pontificis confirmationem sessionis quinctæ decretis obtigisse; victas dabimus manus. Neque vero eum ita desipere crediderim, ut quoniam peculiaribus de caussis *Martinus* illud sibi probandum censuit, hæc quoque fuisse illa ipsa Constitutione, ad quam nulla ratione pertineant, confirmata contendat.

V. Nihil tamen est adeo ineptum, quod non ab isto homine exspectes. Adverte Lector. Audisti superius *Eugenium* de *Constantiensibus* decretis diserte profitentem, ea *per unam tantum ex tribus obedientiis*, immo post *recessum Johannis* XXIII. fuisse edita, miratumque, *Basileenses hisce decretis, licet sic editis inhærere se dicentes*. Quid hoc est? nisi illis decretis generalis Concilii vim atque auctoritatem negare? Audisti, *Basileenses* ex *Constantiensibus* decretis veritatem ut *fidei Catholicæ* veritatem a se proponendam, eruisse, *de potestate Concilii generalis universalem Ecclesiam repræsentantis supra Papam* (etiam certum indubiumque cujusmodi *Eugenius* erat, etiam extra schismatis casum). Audisti *Eugenium* hanc duasque alias *Basileensium* propositiones *juxta pravum* Basile-

ensium *intellectum*, *quem* FACTA (utique contra ipsum *Eugenium*, quem Pontificatu dejecerant) *demonstrant*, *veluti Sacrosanctæ Scripturæ*, *& Sanctorum Patrum*, *& ipsius* Constantiensis *Concilii sensui contrarium*, *tanquam impias & scandalosas ipso sacro adprobante Concilio damnasse*. *Febronius* tamen superiore volumine dixerat (24): " Concilii ,, *Constantiensis* decreta de suprema Generalium Conciliorum auctoritate, non solum ,, schismatis, sed quovis tempore, a *Basileensi* egregie explicata sunt & invictissimis ,, argumentis ac decretis totius mundi reverentiam postulantibus confirmata ". Quæ scilicet *Eugenio* atque adeo *Florentino* Concilio visa sunt Sacrosanctæ Scripturæ & Sanctorum Patrum sensui contraria, impia scandalosa, ea *Febronio* sunt decreta totius mundi reverentiam postulantia. Miraris? In *Richerianis*, qui hæc miretur, ineptiat. Quæ in novo *Febronii* opere lego multo majorem admirationem postulant. *Eugenium Febronius* jactat (25) *adversus* Basileenses *adlegasse* Constantiense *Concilium* TANQUAM GENERALE & IRREFRAGABILE. Quis id in sanæ mentis hominem cadere posse existimaret? Exspecto, ut me quoque *adlegasse* Constantiense *Concilium tanquam generale & irrefragabile* aliquando adfirmet. Eodem certe, quo *Eu-*

ge-

(24) *T.* I. *pag.* 364.
(25) *T.* II. *pag.* 158.

genium jure, me quoque *Constantiensium* decretorum testem & laudatorem proferre poterit. Nam & ego, quemadmodum *Eugenius*, Concilium *Constantiense* ex una tantum obedientia quum illa ederet, constitisse animadverti, & probavi. Ego etiam alienum fuisse *Basileensium* sensum a Patribus *Constantiensibus* ostendi, quum illi decreta ad omnem Papam etiam certum, atque legitimum, & ad omnia tempora, etiam extra casum schismatis pertinere docuerint; hi vero nonnisi dubios qui tum erant, Pontifices, illudque quod obtinebat, schisma spectarint.

VI. Sed similis sui *Febronius* pergit (26). „ Fecit Antipapa *Felix* cessionem Pontificatus, protestando in litteris cessionis (quas „ describit *Raynaldus in Annal. ad ann.* „ 1449. *n.* 3. & 5.) quod definitio in „ Concilio *Constantiensi* Sess. V. facta *nulla* „ *umquam oblivione delenda sit*. Protestabantur insuper Episcopi *Lausanensis* Synodi, „ *Felici* V. adhærentes, se *Nicolaum* V. pro „ unico & legitimo Pontifice adceptare & „ recognoscere, *fida* ajunt *relatione intelligentes ipsum eandem credere & tenere veritatem pro conservanda auctoritate sacrorum* „ *Conciliorum* IN SACROSANCTA SYNODO „ CONSTANTIENSI DEFINITAM ET DECLARATUM, *in sacro* Basileensi *Concilio*

 „ re-

(26) *l. c. pag.* 199.

„ *renovatam*, *nec non a Prælatis*, *Regibus &*
„ *Principibus*, *Universitatibusque Orbis susceptam*
„ *&c.* His conditionibus pax conclusa est,
„ & cum iisdem *Nicolaus* V. æmulum suum
„ Felicem in Cardinalium numerum admi-
„ sit, atque insuper per suam Bullam, quæ
„ incipit *Inter tantos*, annullavit omnes pro-
„ cessus & bullas a suo prædecessore *Euge-*
„ *nio* IV. adversus Patres *Basileenses* publi-
„ catas ". Quid quæso his *Febronius* con-
„ tendit? Num Antipapam *Felicem* V. e-
jusque Pseudo-Synodum *Lausanensem pravum in Constantiensibus* decretis explicandis *Basileensium sensum velut Sacrosanctæ Scripturæ & Sanctorum Patrum*, *& ipsius etiam* Constantiensis *Concilii sensui contrarium ab Eugenio & Florentino* Concilio damnatum inculcasse? Fatemur ultro, atque hos illi duces & vindices libenter concedimus. Num potuisse illos *Nicolao* legitimo Pontifici legem dare? Id ridiculum dictu est. Num *Nicolaum* quoque V. eadem, quæ *Felix* & *Lausanensis* Synodus obtruserant, statuisse? At id falsitate ipsa falsius est. Equidem *Nicolai* V., quæ incipit: *inter tantos* Constitutionem nusquam invenio: consului *Labbei*, *Harduinique* collectiones, Bullarium *Romanum*, Concilia *Germaniæ*, *Raynaldum*, aliosque, sed frustra. Unam invenio *Nicolai* constitutionem, cujus initium: *Tanto nos*; verum in ea equidem
Ni-

Nicolaus (27) " litteras processus, mandata
" & decreta quæcumque; nec non excom-
" municationum, suspensionum & interdi-
" cti, anathematizationisque, etiam priva-
" tionis beneficiorum, officiorum ac digni-
" tatum quorumcumque, sive patriarchalium,
" archiepiscopalium, episcopalium, abbatia-
" lium, aut aliarum quarumcumque digni-
" tatum ecclesiasticarum, vel mundanarum:
" inhabilitationum quoque, nec non decla-
" rationum, innovationum, damnationum,
" reprobationum, expositionum, persona-
" rum, ac bonorum mobilium & immobi-
" lium, jurium ac jurisdictionum, publica-
" tionum & confiscationum, privationum
" feudorum, ac etiam quorumcumque ju-
" rium spiritualium vel temporalium, &
" inhabilitationum ad illa: nec non absolu-
" tionum a fidelitatibus & alias in eisdem
litteris, processibus, mandatis & decretis
" quomodolibet contentas sententias, cen-
" suras, & pœnas quascumque & qualiter-
" cumque statutas, inflictas, & promulga-
" tas . . . . contra dictum *Basiliense* Conci-
" lium, & eos qui sub nomine generalis
" Concilii tam in *Basiliensi* quam in *Lau-*
" *sanensi* civitatibus memoratis fuerunt, ut
" præfertur, nec non contra præfatum ve-
" nerabilem ac carissimum fratrem nostrum
" *Amedeum* primum Cardinalem Episcopum

(27) T. IX, *Hard. col.* 1337.

„ Legatum, & Vicarium supradictum, *Felicem* V. in sua obedientia nuncupatum : „ ac quasvis personas Ecclesiasticas, sæculares vel regulares, ac etiam laicales &c. „ .... contra dominia quoque, nec non „ communitates &c. " decernit & declarat, nullum effectum penitus sortiri, sed perinde haberi debere, ac si nullatenus emanassent. Eadem in alia *Nicolai* Bulla continentur, quæ ab his verbis inchoatur: *Ut pacis* (28): Verum hæc quid faciunt ad *impias* illas & *scandalosas*, ut ajebat *Eugenius*, *veritates* a *Basileensibus* propositas? Quid ad *Constantiensis* Concilii decreta in *Basileensium* sensu amplectenda & servanda ? quid ad dogmaticas *Eugenii* IV. Constitutiones ? Frustra igitur *Febronius Constantiensibus* decretis ab Apostolica Sede præsidium quærit.

CA-

(28) T. VIII. *Hard. col.* 1307.

CAPUT IX.

Nullam Basileensi *Concilio inesse auctoritatem plurimi, atque in his nonnulli ex* Gallis *docent. Idem ejus Concilii historia palam facit. Frustra* Febronius Basileensium *caussam instaurare adgreditur.*

1. QUanta *Febronius* reverentia ac commendatione prosequutus sit superiore libro Concilium *Basileense*, palam est. Reponunt Itali, verba sunt cl. P. *Zallwein* (1), " quem *Febronius* non injuria laudat, „ & cum his FERME OMNES GERMANI, „ Concilium istud fuisse tumultarium, partium studiis turbatum, invito Pontifice „ continuatum, a *Leone* X. in Concilio *Lateranensi* V. reprobatum: eo enim ventum „ erat, ut quum Præsules in hac Synodo „ congregati multa auctoritati Pontificiæ „ præjudiciosa, contranitente necquidquam „ Pontifice, decernere, ac ipsum Pontifi„ cem primitus suspendere; postmodum au„ tem deponere adtentarent ". *Galli* erga hoc Concilium indulgentiores ab initio fuere quum ejus decretis celebrem Pragmaticam sanctionem superstruxissent; hac deinde de medio sublata veriora de *Basileensi* hoc Conciliabulo docuerunt. " Quod adtinet ad „ Con-

(1) T. I. Princip. Jur. Ecclef. pag. 220.

„ Concilium *Basileense*, inquit cl. Episcopus *Coeffeteau* (2), plura adferri possent, „ quibus ejus auctoritas convelleretur: & „ non dubitat *Lateranense* Concilium sub „ *Leone* X. celebratum, illum Conventum „ *Basileensem*, Conciliabulum schismaticum, „ seditiosum, & nullius prorsus auctoritatis „ vocare. Et sane quæ a *Basileensibus* contra *Eugenium* IV. tentata sunt, omne ei „ robur, & pondus detraxerunt. Nam quo „ tempore de gradu *Eugenium* deijcere, ac „ abdicare moliti sunt, *Julianus* Cardinalis „ Pontificis Legatus, moderando consessui „ Præses datus, sacrilegæ audaciæ pertæsus, „ *Basilea* excesserat, nec factam Pontifici „ injuriam sustinere valentes Episcopi, & „ ipsi quoque magna ex parte abscesserant. „ Quare Cardinalis *Arelatensis*, alieni juris „ usurpator, & qui reliqui erant, factiosi „ Episcopi, de sua paucitate erubescentes, „ ingentem Presbyterorum multitudinem invexerunt, ut jam violata antiquorum „ Conciliorum forma, non Episcoporum, „ sed Presbyterorum Synodus esset. Quamquam nec sic quidem obtinere potuerunt, „ ut omnes in scelerata decreta consentirent. Ac demum eodem tempore *Florentiæ* agebatur Concilium Œcumenicum, in „ quo præsidebat Summus Pontifex, cui adsidebant Episcopi tum *Græci*, tum *Latini*, „ &

(2) T. II. lib. IV. cap. V.

„ & numero plures, & doctrina celebriores „ his qui *Basileæ* turbas cierent. Aderat „ vero & Imperator *Græcorum Palæologus*, „ & Orator Imperatoris *Latini*, ut nulla „ ratione dubitari posset, utrum ex duobus „ legitimum, ac verum esset Concilium". *Michael* vero *Manclerus* (3) in eamdem sententiam ait: " *Eugenius* IV. male facta in Concilio *Basileensi* quassavit, & irrita, tan„ quam spuria pronuntiavit. Istud Conci„ lium, licet a Papa *Eugenio* congregatum, „ tamen postea minime confirmatum, in „ gravissimos impegit errores. Ut quum „ hæreticum esse definivit negare, Conci„ lium esse supra Papam, aut adserere, Pa„ pam transferre in alium locum posse Con„ cilium, aut in aliud tempus prorogare. „ Nunc quis tam insanus, ac mentis inops, „ qui hujus, ac definitionis *Basileensis* op„ pugnatores hæretica peste contaminatos „ esse, auderet, velletque defendere"? Porro *Johannes Cabassutius* vir pereruditus in sua *notitia Ecclesiastica historiæ Conciliorum* de eo Concilio sic loquitur. " Quum paucissimi „ Præsules, qui *Basileam* concesserant, jam „ olim Canonice instituto, indubitato, & „ unico Pontifici *Eugenio* ejus in privatum „ ordinem reductionem comminarentur, „ debitamque hæreticis pœnam, ni se infe„ riorem, & subditum jurisdictioni Synodi „ pro-

(3) T. I. *lib.* III. *p.* II. *cap.* 2.

„ profiteretur, ejusque mandatis obtemperaret, tunc cœpit Concilium perniciosi „ schismatis jactare semina, quamvis *Constantiensis* decretum contexeret; sed in diversa longeque dispari caussa. Illud enim „ justam sibi adtribuebat potestatem in plures Pontifices invicem contendentes, & „ universam jam pridem Ecclesiam lacerantes: quorum jus obscurum admodum, & „ ambiguum erat; nec aliud supererat remedium ad extinguendum diuturnum incendium, quo Ecclesia conflagrabat, etiam „ postquam singuli contendentium Pontificum fidem jurejurando adstrinxerant deponendæ suæ dignitatis propter Ecclesiasticam unionem & pacem. Itaque *Constantiense* decretum felici exitu terminatum est, remoto schismate. At ex adverso, quum nulla esset in Ecclesia conscissio, solusque Ecclesiæ præesset *Eugenius*, „ quem fideles omnes legitimum agnoscebant & colebant Pontificem, eo vivente „ novum *Basileenses* Pseudo-Pontificem obtrusere."

II. Nemo tamen atrioribus coloribus *Basileensem* Synodum pinxit, quam *Andreas Duvallius* Sorbonicus Doctor. Nam in iis, quæ disputationi de suprema *Romani* Pontificis potestate contra *Richerium*, *Vigoriumque* præmisit, primum ait (4): " fuit Concilium „ *Ba-*

(4) *pag.* 14.

„ *Basileense* seditiosa contra verum Pontifi-
„ cem *Eugenium* IV. conjuratio, potiusque
„ latrocinium quam Concilium, ejusque a-
„ cta demptis beneficiorum pragmaticis,
„ recisa damnataque in Ecclesia semper fue-
„ runt". Tum in *judicio* de Concilio *Basileensi* non veretur adserere (5) Concilium illud *Basileense* QUOVIS MODO ET TEMPORE SPECTATUM *absolute œcumenicum non fuisse*, sed *tantum secundum quid*, nempe ratione convocationis a Pontifice solemniter indictæ, idque multis invictisque argumentis confirmat. Quærit deinde, quo in honore ac pretio *Galli* Concilium *Basileense* habuerint, multisque contra *Vigorium* ostendit, *Gallos* plurimum ab ea opinione abfuisse, quæ illud tanquam Regni *Gallici* *Palladium* ostentat.

III. Quid vero *Duvallius* dixisset, si declarationem Cleri *Gallicani* anni 1682. videre ipsi licuisset? Nihil enim ad *Basileensis* Concilii deprimendam in *Galliis* auctoritatem ea declaratione luculentius. Quis enim tam hebeti ingenio sit, ut quum a *Gallicani* illius conventus Præsulibus *Constantiensia* decreta appellari animadvertat, *Basileensia* penitus silentio præteriri, non statim intelligat, *Galliarum* Antistites multo aliter de *Basileensi* Synodo sensisse, quam *Vigorium*? Itaque post illam declarationem *Dominicanus Rabardy*

(5) *Pag.* 26.

dy apud *Tolosates* Theologiæ Professor in appendice secunda *ad Exercitationem tertiam de Ecclesia* (6) historiam *Basileensis* hujus Concilii exhibens libere sententiam suam de eo perscripsit. Aliqua recito. " Nova „ opus fuit indictione (7) hujus Concilii „ ob *Martini* obitum, quæ ab *Eugenio* IV. „ ejus successore facta est anno I. sui Pontificatus, seu 1431. Porro hæc Synodus „ duravit annis fere 18. & quum ipsi ab „ initio præfuerit Apostolicus Legatus *Julianus Cæsarinus* Cardinalis Diaconus S. „ *Angeli; mirum non est*, inquit *Caboſſutius*, „ *eam initio fuiſſe legitimam: at ex quo ſibi* „ *ſupra* Romanum *Pontificem auctoritatem indebitam adrogavit juvendo, compellendo,* „ *contra eum procedendo, ac ejus viventis loco alterum obtrudendo, quod fecit Sessione* „ XXXIX., *grande ſibi vituperium, fœdamque maculam adcerſivit, novum in Eccleſia* „ *excitando ſchiſma*. Caussabantur quidem „ *Basileenses*, *Constantiensis* Concilii decretum, de superioritate Concilii supra Papam; perperam tamen, utpote in diversa, atque sicut ait idem *Cabassutius*, *longe diſpari cauſſa* editum: . . . Tempore „ *Basileensis* Concilii nihil simile occurrebat, quum Ecclesia universa, cui præsidebat *Eugenius* IV. illum tunc ceu legi- „ ti-

(6) T. II. Exercit. Theolog. pag. 609.
(7) pag. 610.

„ timum, ac unicum Pastorem agnosceret; „ unde nullum jus *Basilecasibus* Patribus tri- „ buebat *Constantiense* decretum, alterum „ vivente *Eugenio* Pontificem subrogandi... „ Ceterum circa *Basileensis* Concilii decre- „ torum auctoritatem, observat *Carranza*, „ *Nicolaum* V. qui *Eugenio* successit, & ad „ cujus pedes tandem suam prætensam dignitatem deposuit *Amedæus* Antipapa, „ confirmasse pro bono pacis, & propter se- „ curitatem animarum, nedum gesta per „ eundem *Amedæum nuncupatum*, ut ait, *Fe-* „ *licem* V., sed etiam per Congregatos in „ Concilio *Basileensi*, ea quæ spectant ad „ censuras & caussas Beneficiales". Quod superiore capite contra *Febronium* adnotabamus.

IV. Tot *Gallis Belgam* addamus, *Johannem Wigers* (8), cujus hæc sunt verba: "Con- „ cilium *Basileense* fuit quidem legitime in- „ choatum, nam ab initio aderant & Le- „ gatus summi Pontificis, & Episcopi plu- „ rimi; sed de post Legatus recessit, & „ præcipui Episcopi omnes, nihilominus ta- „ men quidam voluerunt illud continuare, „ & munus eidem præsidendi adsumpsit sibi „ Cardinalis quidam *Arelatensis*, & quia „ pauci Episcopi remanserunt, introducti „ sunt plurimi presbyteri, itaut contra for- „ mam antiquorum Conciliorum, non jam

„ Epi-

(8) *Tract. de Pontif. dub.* IV. *n.* 9.

„ Episcoporum , sed magis Presbyterorum „ Synodus esset : immo non Synodus , sed „ conciliabulum schismaticum, seditiosum , „ & nullius auctoritatis , ut declaratur in „ Concilio *Lateranensi ult. Sess. XI.* quare „ acta illius non sunt alicujus valoris , vel „ auctoritatis. Et *Nicolaus* V. tantummodo „ adprobavit, quæ dictum Concilium ordinaverat , ac statuerat circa beneficia , & „ circa censuras Ecclesiasticas : reliqua au„ tem neque hic Pontifex , neque ullus a„ lius confirmavit. “

V. Sed ne externa tantum auctoritate videamur agere, ipsam Concilii *Basileensis* historiam consulamus quod ad *Constantiensium* decretorum innovationem , atque explicationem, præcipuum scilicet nostræ cum *Febronio* disputationis caput adtinet.

Anno MCCCCXXXI. XIX. Kalendas Januarias prima habetur Concilii sessio, præside *Juliano* Cardinali *Eugenii* legato . Eodem tamen anno ad XV. Kal. Januarii *Eugenius* ex sententia sacri Senatus auctoritate Apostolica Concilium dissolvit , suumque Legatum revocat .

Anno MCCCCXXXII. XV. Kal. Martias *Basileenses* nihili *Eugenianam* dissolutionem habentes sessionem secundam celebrant, in qua decreta *Constantiensia* Sessionis V. innovarunt, sed absente Legato, qui ut acta

MS.

MS. Concilii loquuntur (9) " die octava
„ Februarii in Synodali Congregatione cer-
„ tis de caussis, prout dixit, animum su-
„ um moventibus, de Concilii præsidentia
„ se exoneravit .... dicit enim, quod vi-
„ sa copia dissolutionis, quam Papa dice-
„ batur in Consistorio fecisse, decrevit ab-
„ stinere a præsidentia, jamque se amplius
„ non intromittebat. "

Anno MCCCCXXXIII. Idibus Septembris duas *Eugenius* Bullas edit, quibus *Basileensis* Concilii acta irritat. Verum Kal. Augusti dissolutionem Concilii a se factam irritam voluit, " ita tamen quod omnia,
„ & singula contra personam, auctoritatem,
„ ac libertatem nostram, & Sedis Aposto-
„ licæ, ac venerabilium Fratrum nostrorum
„ Sanctæ *Romanæ* Ecclesiæ Cardinalium, &
„ aliorum quorumcumque nobis adhæren-
„ tium, in dicto Concilio facta, & gesta,
„ per dictum Concilium prius omnino tol-
„ lantur, & in pristinum statum reducan-
„ tur (10). Data scilicet promissione, in-
„ quit Cardinalis *Turrecremata* (11) a Sy-
„ nodo, & securitate a Principibus, quod
„ Apostolicæ Sedis honor, & Sanctitatis
„ suæ illibatus servaretur, mutavit senten-
„ tiam, & voluit dissolutionem factam pro

(9) *lib.* II. *apud* Charlas *in diss. de Conc. Oecumen. cap. XV. pag.* 232.
(10) T. VIII. *Hard. col.* 1587.
(11) *Summ. de Eccles. lib.* II. *cap.* 10.

„ bono pacis Ecclesiæ nullam habere, nec
„ habuisse firmitatem; revocans illam, ac
„ irritans". Tum XVIII. Kal. Januarii priores suas Bullas, iterumque Concilii dissolutionem revocavit. Narrat autem idem *Turrecremata*, se a pluribus magnæ probitatis & gravitatis viris adcepisse, " quod præ-
„ fatæ Bullæ (*revocatoriæ*) magis extortæ
„ fuerint minis, quam de mente Domini
„ Eugenii emanaverint: nam ut fertur, Do-
„ minus *Andreas Venetus*, Dominii *Veneto-*
„ *rum* tunc Orator, & aliqui Domini Car-
„ dinales, tunc apud Dominum *Eugenium*
„ præsentes, timentes futurum magnum scan-
„ dalum in Ecclesia, minati sunt præfato
„ Domino *Eugenio*, quod nisi Bullas illas
„ adhæsionis concederet, ipsum solum rece-
„ dentes relinquerent. Unde præfato Domi-
„ no in lecto decumbente, præfati Domini
„ feruntur bullas illas taliter qualiter expe-
„ divisse, & misisse *Basileam*."

Ut ut est, numquam *Eugenius* ratihabere seu probare voluit, quod a Concilio actum fuerat ad confirmanda exponendave *Constantiensia* decreta. Primo enim hæc *Eugenius* scripsit *Francisco Foscari* Duci *Venetiarum* (12).
„ Potius enim hanc Apostolicam digita-
„ tem, & vitam insuper posuissemus, quam
„ voluissemus esse caussam, & initium, ut
„ Pontificalis dignitas, & Sedis Apostolicæ
„ au-

(12) Apud Raynald. *ad ann.* 1433. *num.* 19.

„ auctoritas submitteretur Concilio contra „ omnes canonicas Sanctiones : quod nunquam antea, neque aliquis nostrorum Prædecessorum fecit, neque ab ullo extitit „ requisitum. " Præterea, inquit Cardinalis „ *Turrecremata* oculatus, & Fide dignissimus „ Testis, quod dominus *Eugenius* adprobando processum Concilii, non adprobaverit „ decreta illius, exinde manifeste colligitur, „ quod *Basileenses* cum maximo studio repetitis vicibus SUPPLICAVERUNT, ORAVERUNT, ET REQUISIERUNT per Oratores suos, ut Dominus *Eugenius* EORUM „ DECRETA ADPROBARET, ET CONFIRMARET, NUMQUAM TAMEN TALEM „ ADPROBATIONEM, AUT CONFIRMATIONEM HABERE AB EO POTUERUNT ". Tertio denique idem *Turrecremata* testatur, in Disceptatione *Florentiæ* habita coram Cardinalibus, & plurimis Antistitibus; aliisque Aulicis, *Eugenium* ipsum per se respondisse momento ducto ex diplomate, quo superiora Synodum dissolventia jam revocarat, fassumque, se contentum fuisse, ut illa, quemadmodum cœperat, produceretur, non autem illius decreta probasse: " Unde ipse videlicet *Eugenius Florentiæ* in disputatione „ publica, de qua nos in minoribus constituti respondebamus, adleganti in favorem „ *Basileens.* Reverendissimo Domino *Juliano* „ de *Cæsarinis* S. *Sabinæ* Presbytero Cardi-

„ nali, præsentibus dominis Cardinalibus,
„ pluribusque aliis Prælatis, & Officialibus
„ Curiæ, ad argumentum de hujusmodi
„ Bullis respondit, ita dicens: *Nos quidem*
„ *bene progressum Concilii adprobavimus, vo-*
„ *lentes, ut procederet, ut inceperat; non ta-*
„ *men adprobavimus ejus decreta.* “

Anno MCCCCXXXIV. sexto Kal. Julii Synodus iterum *Constantiensis* sessionis quintæ decreta confirmat. Quum autem Pontifex ad Concilium alios misisset Legatos, qui nonnullis adfuere sessionibus, licet se ejusdem Decretis subjecissent, & etiam *Constantiensibus*, proprio, & privato nomine; attamen probare illa nomine ejusdem Papæ, qui illos miserat, nunquam voluerunt: quod evidens est argumentum, Pontificem non consensisse. Nec fuere contenti, *palam notare in ipso se submittendi actu, nomine proprio eidem subscribere*, ut ex Actis impressis cernitur; sed quoque constituerunt, se XVIII. Sessioni non adfuturos; quumque dies advenisset, interesse detrectarunt, quemadmodum clare refertur in Actis manuscriptis *libro* 8.
„ A Promotore Concilii requisiti Cardina-
„ lis Sanctæ Crucis, *Tarentinus* Archiepi-
„ scopus, & Abbas Sanctæ *Justinæ* Papæ
„ Præsidentes, ut dicerent, si placeret ei
„ Sessioni (XVIII.) interesse; quia Domi-
„ ni exspectarent; organo *Tarentini* respon-
„ derunt, se pro tunc occupatos cum Am-
„ bassia-

„ baſſiatoribus *Venetorum*. Et nihilominus
„ DUM TRACTARETUR DE EORUM AD-
„ MISSIONE AD PRÆSIDENTIAM, QUOD
„ INTER DOMINOS DE CONCILIO, ET
„ EOS FUERAT CONCORDATUM, QUOD
„ HUJUSMODI SESSIONI DE INNOVATIO-
„ NE INTERESSE MINIME TENERENTUR". Addit Cardinalis *Turrecremata*, illos, tanquam Legatos contra decreta illa proteſtatos fuiſſe: *Non autem juraverunt, illa tenere, ut Nuncii Apoſtolici*; IMMO, IN QUANTUM HUJUSMODI, PROTESTATI SUNT IN CONTRARIUM; *nec intereſſe voluerunt, in quibus talia concludebant*.

Quæ deinceps pro *Conſtantienſibus* decretis Synodus geſſit, ne memoratu quidem digna ſunt, quum in apertum tunc latrocinium defeciſſet. Interea ex his quæ expoſuimus, tria plane conſtant.

I. Quæ in ſecunda *Baſileenſi* ſeſſione acta ſunt, poſt diſſolutum ab *Eugenio* Concilium fuiſſe geſta, neque illis Pontificis Legatum interfuiſſe.

2. Ne octavæ decimæ quidem Seſſioni, in qua eadem *Conſtantienſia* decreta iterum promulgata fuerunt, Pontificis Legatos inter fuiſſe.

3. *Eugenium* nulla umquam probaſſe *Baſileenſis* Concilii decreta.

Unde igitur ex *Baſileenſium* Patrum adprobatione *Conſtantienſibus* decretis novum

auctoritatis pondus adcedet? Nam *in universalibus Synodis*, inquit Nicolaus I. (13), *quid ratum, vel quid prorsus adceptum, nisi quod Sedes B.* Petri *probavit* (*ut ipsi scitis*) *habetur? Sicut e contrario quod ipsa sola reprobavit, hoc solummodo constat hactenus reprobatum.*

VI. Hæc satis sint iis, quæ adversus *Basileenses* in *Antifebronio* disserui, confirmandis. Quamquam quum *Febronius* ad ea nihil responderit, poteram fortasse tot veritatis meæ testibus cumulandis supersedere. Nihilo tamen minus aliquid saltem utilitatis adferent ad pauca illa, quæ *Febronius* non uno defensionum suarum loco pro *Basileensi* Concilio scribit, melius pernoscenda. Cl. P. *Trautwein* (14) animadverterat, *Patres* Basileenses *negantes Conciliorum auctoritatem pendere a Vicario Christi, potestatem a Christo* Petro *concessam transtulisse in multitudinem, & quum subesse Christi Vicario nollent, Præsules Clero, Clerum populo, populo Regis subditos fecisse*. Recte & ad historicam veritatem. Nam *Eugenius* IV. in Constitutione *Moyses* qui demum essent *Basileenses* Patres, exponit his verbis (15): *ad quod* (Concilium) *etiam laici & clerici infra sacros ordines constituti, ignorantes, inexperti*,

(13) Ep. VII.
(14) P. II. pag. 152.
(15) T. IX. Hard. col. 1005.

perti, vagi, discoli, profugi, apostatæ, de criminibus condemnati, & de carceribus fugientes, nobis & suis superioribus rebelles, & reliqua istiusmodi nominum monstra concurrerent. Si hi in extremis saltem *Basileensibus* sessionibus fuerunt Concilii Patres, an non vere a *Trautweinio* dictum fuit, eos *potestatem a Christo* Petro *concessam transtulisse in multitudinem?* Irascitur tamen illustri Abbati *Febronius*, exclamatque (16): " Mirum „ ratiocinii genus! Concilium generale suam „ auctoritatem non trahere a Papa, sed im„ mediate a Christo, demonstrant ea, quæ, „ tum hoc, tum sequente Articulo tradun„ tur. Atque ita Potestas *Petri* non trans„ fertur in multitudinem. In Synodo uni„ versali non alii quam Episcopi cum Pa„ pa gaudent voce decisiva, proinde illi in „ ea male dicuntur Clero subiici, pejus au„ tem Clerus populo, cui nihil in Conci„ lii juris, omnium autem pessime Reges „ plebi ". Riserit dubio procul, hæc si legit *Trautweinius*, & quorsum hæc? dixerit. Me certe ista non spectant, neque quæ de *Basileensibus* dixeram. Immo ex his colligere *Febronius* poterat, *Basileense* suum Concilium nihil minus, quam universalem Synodum fuisse. Si enim in *Synodo universali non alii quam Episcopi cum Papa gaudent voce decisiva*, quomodo *Synodus universalis* ea

 dici

(16) T. II. pag. 188.

dici potuit, in qua contra Papam suffragiis agebatur non tantum Episcoporum, qui paucissimi erant, sed etiam *laicorum* & *clericorum* ceterorumque, quos ab *Eugenio* indicari audivimus?

VII. Ait alio loco (17) *Febronius* ex *Orthuino Gratio Basileensis* Concilii dissolutionem caussam fuisse publicorum tumultuum, qui ipso sæculo XVI. Ecclesiam turbabant. Crederem fortassis, nisi *Orthuinus* ille tam ineptus fuisset, ut scribere non dubitarit: *audivi sæpe numero a doctissimis viris* (num ab illis, quibus *laici Basileenses* ab *Eugenio* memorati avi, aut patentes fuere?) ..... *hoc solum omnium malorum esse seminarium, summum videlicet Pontificem Concilio universali obedire non velle*. Longe alia *Cypriano* mens erat, quam *Orthuino*, ejusque *doctissimis viris*. *Neque enim*, inquiebat ille (18), *aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata sunt schismata, quam dum Sacerdoti Dei non obtemperatur*, NEC UNUS IN ECCLESIA *ad tempus Sacerdos*, *&* *ad tempus judex* VICE CHRISTI *cogitatur*.

VIII. Paullo longiorem postulant disquisitionem, quæ idem *Febronius* de *Germanis* jactat. " Horum, inquit (19) Conciliorum „ (*Constantiensis* & *Basileensis*) decisionibus

„ Im-

(17) T. II. *pag.* 464.
(18) *Ep.* IV. *ad* Cornel.
(19) *pag.* 5.

„ Imperium, & Ecclesiæ Germaniæ usque „ ad noviora tempora (quibus Monachismus propter sua privata commoda rem „ optimam turbare conatus est), constanter „ adhæserunt. Prostant in hanc sententiam „ expressæ declarationes Universitatum *Coloniensis* & *Lovaniensis* de anno 1438. apud *Æneam Sylvium* lib. II. *de gestis Basileen. Concil.* Novem post hæc annis *Germania* non aliter se submisit obedientiæ „ *Eugenii* IV., quam ea conditione, ut hic „ Pontifex adprobaret decreta memoratorum „ Conciliorum, ea præcipue, quæ auctoritatem generalium Synodorum præ Pontificia stabiliunt; id quod *Eugenius* solemnissime præstitit. Vid. Raynaldus *ad ann.* „ 1447. *n.* 2. 3. " Eadem fusiore stylo prosequutus fuerat Tomo primo (20). Reddo verba. " Quum anno 1447. ageretur de „ concordia inter Sedem Apostolicam & Nationem *Germanicam* ad hanc conciliandam „ Legati Pontificii in *Francofurtano* conventu Oratoribus *Cæsaris* ac Principum quatuor postulata nomine Papæ addixissent, „ quorum alterum teste *Cochlæo in hist. Hussi. lib. IX.* hoc erat: *Ut professio potestatis, auctoritatis, & præeminentiæ Generalium Conciliorum, Catholicam militantem* „ *Ecclesiam repræsentantium* (præsertim *Constantiensis* & *Basileensis*. Vide unionem „ Ele-

(20) T. I. *cap.* VI. §. 16. *n.* 9. *pag.* 525.

„ Electorum Imperii de anno 1446. in „ *Mulleri* Theatro Comitiorum Tom. I. pag. „ 278., nec non *Gudoni* Cod. diplom. Mo- „ gunt. T. IV. pag. 290.) *per tuos*, Eu- „ geni Papa, *Oratores facta, tuis litteris ad-* „ *probetur*. Pontifex habita cum Cardinali- „ bus deliberatione, Nonis Februarii dicti „ anni, adeoque octodecim ante suum de- „ cessum diebus, litteras dedit ad *Frideri-* „ *cum* Imperatorem, *Theodericum* Archiepi- „ scopum *Moguntinum*, & *Fridericum Bran-* „ *deburgicum* Electores, quibus quoad hoc „ postulatum respondet: *Concilium generale* „ Constantiense, *decretum* FREQUENS, *ac* „ *alia ejus decreta, sicut cetera alia Concilia* „ *Catholicam militantem Ecclesiam repræsen-* „ *tantia, ipsorum potestatem, auctoritatem,* „ *honorem & eminentiam, sicut & ceteri an-* „ *tecessores nostri, a quorum vestigiis deviare* „ *nequaquam intendimus, suscipimus, ample-* „ *ctimur, & veneramur*". Ut autem quam futilia ad rem præsentem hæc sint, intelligatur, adcipe Oratorum verba ad *Eugenium* quod ad Conciliorum auctoritatem spectat: *alterum est, ut professio potestatis, auctoritatis, &* PRÆEMINENTIÆ *generalium Conciliorum Catholicam militantem Ecclesiam repræsentantium per tuos Oratores facta tuis litteris adprobetur*. Conferatur jam *Eugenii* responsio. Primum non *Præeminentiæ* verbo utitur, quod Conciliorum potiorem Pontificia au-

ctori-

ctoritatem indicare poterat, sed *honorem* & EMINENTIAM appellat, quæ nomina nemo Pontificiæ dignitatis studiosissimus usurpare nequaquam abnueret, neque Legati propterea conquesti sunt. Deinde Concilium *Constantiense*, decretum *Frequens* (a tribus obedientiis conditum) ac alia ejus decreta suscipit, sed *sicut ceteri antecessores nostri*. Porro *Martinus* ea solum *Constantiensis* decreta susceperat, quæ *Conciliariter*, & *in materia fidei* edita fuerant; cujusmodi non fuisse, quæ Concilii *Constantiensis* auctoritatem firmaverant, antea ostendimus. Multo ergo minus hæc decreta *Eugenius* susceperat juxta *pravum* Basileensium *sensum*. Nihil ergo *Basileensium* caussam hæc juvant. At exclamat *Febronius* (21) *observationem hanc viro probo minus dignam* a se *judicari*. Cur quæso? „ Non habuit, inquit, in animo Natio *Germanica* exigere a Papa declarationem super qualiquali submissione, aut acceptatione unius tantum, alteriusve decreti Concilii *Constantiensis*, eave ad solum casum schismatis & incerti Pontificis restricta; sed universim omnium decretorum hujus, sicut & quorumcumque aliorum generalium Conciliorum: *Nisi* Eugenius *Nationis* Germanicæ *onera tolleret*, *&* *auctoritatem Conciliorum*, AT CONSTANTIÆ DECLARATA FUERAT, *profi-*

„ *tere-*

(21) *T. I. pag.* 526.

„ *teretur*, *se ipsius depositionem in* Basilea „ *factam*, *amplexuros* inquit *Gobellinus* . . . . „ Non venit *Eugenio* in mentem dicere aut „ cogitare, *Constantiense* Concilium a se *pro* „ *parte* recipi, *pro parte* repudiari; decre„ tum Sessionis V. non pro se suaque per„ sona, sed pro futuris casibus *dubiorum* „ Pontificum admitti; quod tamen si um„ quam serio cogitasset, heic debuisset de„ clarare & exprimere". Hæc enimvero *Febronii* observatio digna ne sit *viro probo*, non judico; viro sapiente certe digna non est. Volebant Nationis *Germanicæ* Legati, ut *Eugenius auctoritatem Conciliorum*, UT CONSTANTIÆ DECLARATA FUERAT, *profiteretur*. Recte, at quomodo *Constantiæ declarata fuerat*? Num in omnes etiam certos Pontifices, atque extra schismatis casum? Hæc equidem erat *Basileensium* interpretatio, sed *prava*, sed *Sacrosanctæ Scripturæ & Sanctorum Patrum sensui contraria*, sed *impia* & *scandalosa*, ut *Eugenius* ipse in Constitutione *Moyses* Sacro adprobante Concilio *Florentino* definierat, immo & a *Constantiensibus* Patribus aliena. *Eugenius* igitur ea decreta ut *Constantiæ declarata fuerant*, suscepit. Quid ergo contra *Germanicæ* Nationis postulata egit? Id fortasse reponere *Febronius* posset, *Germanos* ad *Basileensium* mentem ea voluisse ab *Eugenio* decreta admitti. Verum quum hoc illi non dixerint, sed solum

lum ea *ut* Constantiæ *declarata fuerant*, proposuerint, potuit *Eugenius* omissa *Basileensium* explicatione, ea quo suscepit modo, ad *Martini* scilicet decessoris sui atque adeo ad ipsorum Constantiensium Patrum sententiam amplecti. Neque erat, cur Constantiense *Concilium a se* pro parte *recipi*, pro parte *repudiari; Decretum Sessionis V. non pro se suaque persona sed pro futuris casibus* dubiorum *Pontificum admitti* Eugenius *declararet, & exprimeret*. Satis isthæc omnia *declarabat*, *exprimebatque* qui illud Concilium cum ceteris aliis *sicut & ceteri Antecessores sui, a quorum vestigiis deviare nequaquam intendebat, se suscipere, amplecti & venerari* profitebatur. Quamquam quid obsecro illi *Eugenii* responsioni tantopere *Febronius* insistit ac fidit? Meminerit eodem die, quo data illa fuit, *Eugenium* hoc edidisse decretum, quod apud *Raynaldum* (22), aut in *Germaniæ* Conciliis (23) legere poterat. ,, Decet *Romani* Pontificis prudentiam, quæ ,, per eam juxta qualitatem temporum a- ,, guntur, taliter moderari, ut eis Sedi A- ,, postolicæ, aut *Romanæ* Ecclesiæ nullum ,, præjudicium generetur. Sane cum Carissi- ,, mus in Christo Filius, *Fridericus* Rex ,, *Romanorum*, Illustris ac Venerabilis Fra- ,, ter noster Archiepiscopus *Moguntinus* & ,, di-

(22) *ad ann.* 1447. *n.* 7.
(23) *T. V. pag.* 390.

„ dilectus Filius *Fridericus*, Marchio *Brandenburgensis*, Sacri Imperii Electores, nonnullique alii Nationis *Germanicæ* Prælati & Principes, quædam petiverint a nobis fieri, quæ necessitas ipsa, & Ecclesiæ utilitas, ut eos ad nostram, & Sanctæ *Romanæ* Ecclesiæ unitatem, & obedientiam alliciamus, Nos concedere quodammodo compellit, Nos ad vitandum omne scandalum & periculum, quod exinde sequi posset, nolentes aliquid dicere, aut confirmare, vel concedere, quod esset contra Sanctorum Patrum doctrinam, vel quod vergeret in præjudicium hujus Sanctæ Apostolicæ Sedis, quoniam propter imminentem nobis ægritudinem non valemus, omnia per eos petita, & per nos concessa, cum ea integritate judicii, & consilii examinare, & ponderare, quæ rerum magnitudo, & gravitas requirit, tenore præsentium protestamur, quod per quæcumque a Nobis dictis Regi, Archi-Episcopo, Marchioni, Prælatis, Principibus, ac Nationi, responsa, & respondenda, concessa, & concededenda, non intendimus in aliquo derogare doctrinæ Sanctorum Patrum, aut præfatæ Sedis privilegiis & auctoritati, habentes pro non responsis, & non concessis, quæcumque talia a Nobis contigerit emanare. Nulli ergo &c. Dat: &c. V. Februar.

„ An-

„ Anno XVI. " Quamobrem licet *Eugenium* daremus ad Nationis *Germanicæ* pro *Basileensibus* stantis mentem aliquid in sua responsione indulsisse, id tamen recantatum ab *Eugenio*, rejectumque adierere deberemus. Videat ergo *Febronius*, quot nominibus ad tuendam *Basileensium* caussam inanis sit *Eugeniana*, quam *solemnissimam* appellat, responsio. Atque heic longiusculæ hujus, sed pernecessariæ dissertationis finis esto.

DIS-

DISSERTATIO V.

De peculiaribus Primatus Pontificii juribus in iis quæ ad fidem spectant.

CAPUT I.

Caussæ majores, cum primis autem Caussæ Fidei non ex falsis Decretalibus, sed ex Primatus jure Romano *Pontifici reservantur, nequidquam reluctante* Febronio *; nihil tamen hoc Episcoporum juribus derogat.*

I. PRomiseram superioris dissertationis capite primo, me postquam Pontificii Primatus naturam ac proprietates explicuissem, ac comprobassem, de ejusdem juribus acturum: Fidem meam liberare incipio. Quoniam vero ex istis juribus alia ad credenda dogmata, ad disciplinam alia pertinent his tantisper sepositis illa nunc discutiemus, & a *Febronii* accusationibus vindicabimus. Pauca tamen in antecessum de caussis majoribus generatim dicenda sunt. Eas *Romano* Pontifici reservatas esse in *Antifebronio* luculentissimis testimonii ostendi (1). Unum ex his erat, quod *Gregorius* IV. in encyclica epistola ad *Galliæ*, *Germaniæ*, & *Europeæ* Episcopos a. 859. missa dixerat (2):

(1) T. II. *lib.* I. *cap.* 2.

(2): *Majora negocia & difficiliores caussarum exitus SS. Patrum Canones, spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia consecratos jubere sub Romani Pontificis exspectatione suspendi ejusque moderatione finiri*. Et postea. *Non novum aliquid præsenti jussione præcipimus, sed illa, quæ olim videntur indulta, firmamus; quum nulli dubium sit, quod non solum Pontificalis caussatio, sed omnis S. Religionis relatio ad Sedem Apostolicam, quasi ad caput Ecclesiarum, debet referri*. Verum *Febronius* pro eruditione ac critice, qua maxime pollet, respondet, *neminem eruditorum ignorare*, *fœtidas* Isidori *merces olere illam* Gregorii IV. *Epistolam*. Liceat tamen mihi cum bona *Febronii* venia huic tam severo ejus decreto, nec meo tantum, sed *Sangalli*, *Harduini* aliorumque, qui infimum saltem *inter eruditos* subsellium merentur, nomine intercedere. Nam in antiquis codicibus, qui puram *Isidori* collectionem complectuntur, atque adeo in illis non paucis, qui apud eruditissimos *Ballerinios* (3) eam interpolatam, multisque additionibus locupletatam continent; nullum invenire est, in quo ea *Gregorii* IV. Epistola legatur. Unde ergo ad *fœtidas* Isidori *merces* perti-

(2) T. IV. Harduin. col. 1271.
(3) *in Tract. de antiq. Collection. T. III. Oper. S. Leon. pag. CCXXV. seqq.*

nuisse colligere *Febroniani eruditi* potuerunt? Quod si Codex *Isidorianus* proferri posset, qui illam exhiberet, certo tamen certius esset, non potuisse illam ab *Isidoro* procudi. *Febronium* ipsum appello. Nonne in priore volumine docuit *Isidorianam* collectionem (5) ante annum 785. fuisse compositam? Ego vero mihi explicari velim, quomodo qui jam ante annum 785. *fætidas* illas *merces* procuderat, epistolam, quæ a *Gregorio* IV. sub anni 827. finem, aut initium sequentis Pontificalem Ecclesiæ *Romanæ* dignitatem indepto perscripta fuerit a. 839. aut si vis etiam cum *Febronio* a. 835. in suam collectionem inferre potuerit, nisi illum prophetiæ dono claruisse adseramus. Equidem ipse multo post illius collectionis epocham in *Antifebronio* constitui, nempe circa annum 846. Neque hoc tamen *Febronianis eruditis*, qui illam epistolam inter *fætidas* Isidori *merces* indignanter ablegant, admodum adstipulatur. Neque enim impostorem illum adeo stolidum fingere animo mihi possum, ut quum in *Germania* degeret, atque in iis potissimum regionibus suas distrahere merces niteretur, epistolam quoque *Gregorii* IV. quæ ad Germanos Episcopos missa septem, aut si libet, undecim ante annos fuisset, aut integrum cudere, aut etiam adulterare auderet. Quid hoc enim aliud

(5) *cap. VIII. §. 2. n. I. pag. 643.*

liud fuiſſet, quam univerſam ſuarum fraudum molitionem in evidens publici ludibrii diſcrimen adducere? *Germaniæ* ſcilicet Epiſcopi quum quam numquam viderant veluti tamen ad ſe miſſam legiſſent epiſtolam, an non continuo auctoris dolum malum agnoviſſent? eo autem in re, quæ illorum & loca & tempora propius ſpectaret, ſemel agnito quid demum de tota collectione cogitaſſent?

II. Si tamen *Febronius* velit, non admodum difficilis ab hac recitanda epiſtola abſtinebo. At num *fœtidas* Iſidori *merces* olet S. *Gregorii* M. aut ad *Virgilium Arelatenſem* epiſtola, aut altera ad *Lariſſæ* Epiſcopum? At in illa (6) hæc leguntur: *Si quam vero contentionem (quod longe faciat divina potentia) de fidei cauſſa evenire contigerit, aut negocium emerſerit, cujus vehemens ſit fortaſſe dubietas, & pro ſui magnitudine judicio Sedis Apoſtolicæ indigeat; examinata diligentius veritate relatione ſua ad noſtram ſtudeat perducere notionem*; in hac vero (7): *Si qua cauſſa vel fidei vel criminis, vel pecuniaria adverſus præfatum* Adrianum *conſacerdotem noſtrum potuerit evenire, vel per eos qui noſtri ſunt, vel fuerint in urbe regia reſponſales, ſi mediocris eſt quæſtio, cognoſcatur, vel huc ad Apoſtolicam Sedem, ſi ardua eſt, deducatur,* qua-

(6) *lib. IV. ep. 52.*
(7) *lib. II. ep. 46. Maur. edit.*

quatenus nostræ audientiæ sententia decidatur. Num *fœtidas* Isidori *merces* olet *Vigilii* ad *Ansanium Arelatensem epistola?* (8) At in ea *Vigilius* præcipit: *Si qua vero certamina aut de religione fidei, quod Deus auferat, aut de quolibet negocio, quod ibi pro sui magnitudine terminari non possit, evenerint, totius veritatis indagine diligenti ratione discussa, relationis ad nos seriem destinantes, Apostolicæ Sedi terminanda servate*. Num ne *Hilari*, *Leonis* M. *Sixti* III. ceterorumque, quos in *Antifebronio* (9) produxi, verba iterum adferam, *fœtidas* Isidori merces olet LXXXV. *Galliæ* Episcoporum ad *Innocentium* X. perscripta a. 1653. epistola? At inquiunt illi: *Majores caussas ad Sedem Apostolicam referri solemnis Ecclesiæ mos est, quem fides* Petri *numquam deficiens perpetuo retineri* PRO JURE SUO POSTULAT (10). Quæ quidem *Gallicanorum* Præsulum sententia veterum testimoniis confirma-

(8) *Ep. VII.*
(9) *l. c.*
(10) Conferat hæc *Febronius* cum iis, quæ [*T. II. pag.* 532.) recitat ex *Hericurtio* [*loix Ecclesiast. de France P. I. cap. 6. §. 9. & 14.*]: " Les fausses decretales „ ont fait dire aux Papes, qu' il n' y avoit, qu' eux, „ qui dûssent juger, mème en prèmiere instance, les cau„ ses majeures . . . . Les Parlemens, et les Evèques de „ *France* n' ont jamais voulu un usage si contraire a la „ discipline de l' Eglise ". Hi certe *Galliarum* erant E„ piscopi; nec tamen dum ajunt, *Fidem* Petri, ut MOS *ille retineretur*, PRO JURE SUO *postulare* inter primam aut secundam, ut ajunt, *instantiam* distinguunt. Immo tunc ipsi ad Pontificem *in prima instantia* confugiebant, ut paullo post videbimus.

firmari posset. *Antiquis enim regulis*, ut *Africani* Patres ad *Theodorum* Pontificem an. 646. scripsere (11), *sancitum est*, *ut quidquid quamvis in remotis vel in longinquo positis ageretur provinciis*, *non prius tractandum vel adcipiendum sit*, *nisi ad notitiam almæ Sedis vestræ fuisset deductum*, *ut hujus auctoritate*, *juxta quæ fuisset pronunciatio*, *firmaretur*, *indeque sumerent ceteræ Ecclesiæ velut de natali suo fonte prædicationis exordium*, *& per diversas totius mundi regiones puritatis incorruptæ maneant fidei Sacramenta salutis*. Brevius idem dixerat *Viennensis* in *Gallia* Archiepiscopus *Avitus* (12): *Scitis Synodalium legum esse*, *ut in rebus*, QUÆ AD ECCLESIÆ STATUM PERTINENT, *si quid dubitationis fuerit exortum*, *ad Romanæ Ecclesiæ maximum Sacerdotem*, *quasi ad caput nostrum*, *membra sequentia recurramus*. Atque hæc simul ostendunt, vetustissimum hunc Ecclesiæ morem Synodalibus legibus sancitum quidem fuisse, sed ex ipsa Pontificii Primatus indole ac vi constitutum. Non ergo nobis irascatur *Febronius*, si caussarum majorum ad *Romanum* Pontificem delationem inter Primatus jura percensere, ut antea, pergamus.

III. Verum in his eminent profecto fidei caussæ, quas propterea fuisse ex Primatus jure

(11) *in Concil.* Lateran. *a.* 649. T. IX. *Concil. Edit. Mansi. col.* 919.
(12) *Ep.* 36.

jure a primis Ecclesiæ sæculis *Romano* Præsuli reservatas in *Antifebronio* pluribus demonstravimus (13) non solum *Innocentii* I. *Petri Chrysologi*, *Vigilii*, ac Magni *Gregorii* prolatis sententiis, sed perpetua Ecclesiæ consuetudine considerata. Quomodo autem hæc sit reservatio adcipienda, *Gersonis* verbis fuit a me declaratum. " Aliquæ sunt „ doctrinæ palam hæreticales apud omnes; „ aliæ dubiæ simplicibus, sed manifeste sapientibus, & peritis; tertiæ veluti neutræ habentes pro se doctores cum rationibus ad utramque partem probabilibus: „ Nec in una tantum diœcesi, vel paucis, „ sed apud omnes Christianos, aut longe „ plurimos. Est ergo veritas, quod in primis, & secundis auctoritas inferiorum „ Prælatorum se extendit, & ad suos tantummodo: in tertiis vero nequaquam, „ quoniam merito dicuntur *majores caussæ* „ *fidei* propter difficultatem decisionis cum „ periculo scandali: ideo sunt ad Sedem Ecclesiæ VEL AD SEDENTEM IN EA referendæ ". Ita *Gerson* (14). In tertii tamen hujus generis caussis (quod ibi monui) si de dissitis nimium regionibus agatur, possunt Episcopi jure suo *provisorium*, quod ajunt, judicium ferre, ac ne doctrinæ illæ impune disseminentur, vetare; in ipsarum quo-

(13) *T. II. lib. I. cap.* 3.
(14) *Tract. de Examinat. doctrinar. consid.* 3.

quoque auctores inquirere, sin autem obtemperare detrectent, dum ab Apostolica Sede responsa exspectantur, eos in officio continere. Addidi etiam Episcopos, dum ad Sedem Apostolicam de hujusmodi caussis referunt, vere judices esse, quin tamen ipsorum judicium vim ullam habeat in utroque foro, dum Apostolici Præsulis sententia confirmatum non fuerit. Verum heic inclamat *Febronius* (15): " Videat post hæc *Zaccaria*, „ quomodo ipse, & si quos inveniat falsæ „ suæ doctrinæ discipulos, notam violatæ re„ verentiæ & obedientiæ, quam in susce„ ptione Sacerdotii suo Ordinario juravit, „ quin & proditæ Religionis evitare valeat, „ dum *cit. Cap. III. n. 2. in fin.* audet do„ cere, judicium Episcopi circa res fidei „ nec in *interno*, nec in *externo* foro obli„ gare ". Ferme exhorruissem, non quidem ob impactum mihi crimen violatæ, quam in susceptione Sacerdotii meo ordinario juraverim, reverentiæ & obedientiæ (quum enim *Romæ* sacris fuerim Ordinibus initiatus, majorem potius meo *Ordinario reverentiam & obedientiam* a me præstitam fuisse intelligebam) sed quod in Religionis, quam utinam sanguine ipso testari mihi liceret! proditæ suspicionem vocarer. Respiravi tamen, ut mea hæc non esse, unde *proditæ Religionis* notam non possem effugere, sed

 mihi

(15) *T. II. pag.* 403.

mihi a *Febronio* adficta animadverti. Ubinam generatim dixi *judicium Episcopi circa res fidei nec in interno, nec in externo foro obligare?* Hoc ego adserui de judicio Episcopi circa eas tantummodo res fidei, de quibus inter doctos viros, num hæresis, aut erroris notam mererentur, controversia esset, antequam *Romanus* Pontifex, ad quem Episcopus de suborta fidei quæstione retulisset, sententiam ferret. Ac de foro quidem *interno* res est explorata; numquid enim adsentiri cogerer Episcopi judicio, ut nisi facerem, peccati reus essem? Ad forum externum quod spectat, si scandali periculum sit, aut si Episcopus me interea a meis docendis evulgandisque opinionibus abstinere jubeat, quis dubitet, a me parendum Episcopo? Neque id negavi aut negare poteram, qui Episcopum in quibusdam ejus generis casibus posse non solum ad Pontificem de erroribus judicando referre, sed dum *Roma* exspectatur responsum, providere, ne latius serpant, diserte adfirmaveram. Quæ igitur de foro externo comparate ad internum dicta a me sunt, ita intelligi res ipsa postulat, ut re, quæ ad tertii generis a *Gersonio* distincti doctrinas pertinent, ad *Romanam* Sedem delata veluti hæreticum nemo exterius ipse se gerere debeat, aut ab aliis haberi. Ubi vero heic *prodita Religio*? Sed

pro

pro me ſatis diſputavi ; ad cauſſas fidei revertamur.

IV. *Febronius*, ut oſtendat cauſſas hujuſmodi non eſſe *Romani* Pontificis juribus reſervatas, primum Apoſtolorum exemplo utitur. " Nimirum, inquit (16), non unum „ *Petrum*, ſed omnes Apoſtolos Chriſtus ad „ Evangelium nunciandum miſit ; omnibus „ Apoſtolis dixit : *Euntes docete omnes gentes*. Iidem omnes & ſinguli id juris po„ teſtatiſque adceperunt, ut fidem docerent, „ & , quod inde conſequebantur, errorem „ reijcerent, atque utrum ei, quam Chri„ ſtus tradiderat, conſentanea, nec ne ali„ qua doctrina eſſet, judicarent. Singuli A„ poſtoli in Eccleſiis, quarum curam ſuſci„ piebant, coortos errores damnarunt ; cu„ jus rei genuinas probationes exhibent S. „ *Paulli*, S. *Petri*, & S. *Johannis* Epiſtolæ ". Sed huic imbecillo ſane argumento reſponderat cl. *Kauffmanſius* (17) his verbis: " Si„ milis formæ, paris etiam infirmitatis eſt „ hoc ratiocinium : Singuli Diaconi Apo„ ſtolici damnabant errores Evangelio & li„ bertati Chriſtianæ contrarios, *nemo poterat reſiſtere ſapientiæ & ſpiritui*, qui per „ eos *plenos Spiritu S. & ſapientia* loqueba„ tur. S. Scriptura nobis certa exercitæ per „ eos poteſtatis exempla prodit in Actis S. Ste-

(16) T. *II. pag.* 401.
(17) *Diſſ. IV.* §. 2. *pag.* 336.

„ *Stephani* & S. *Philippi* diaconorum. Jus
„ prædicandi Evangelium conservarunt Dia-
„ coni eorum successores, & non secus ac
„ ipsi ad S. Diaconium adsumpti sunt, ut
„ prædicent Evangelium & baptizent, pro-
„ be noscentes non minus ad eos officium
„ dogmata fidei, quam morum & vitæ pu-
„ ritatem docendi pertinere; ergo jam cer-
„ tis locorum finibus circumscriptum non
„ est Diaconorum ministerium, possuntque
„ jam Diaconi ubicumque dicere: *Ecce aqua*
„ *quid prohibet baptizari? Numquid aquam*
„ *quis prohibere potest, ut non baptizentur*
„ *hi?* Etiam verum non est errores a sin-
„ gulis Apostolis seorsim semper fuisse dam-
„ natos. Certe illi *Antiocheni* errabant, qui,
„ dum apud eos *Paullus* & *Barnabas* mora-
„ bantur, cum Christiana lege tentabant
„ *Mosaicam* componere, non tamen a duo-
„ bus illis Apostolis ejus erroris Auctores
„ ibi damnabantur, sed *Hierosolymam* itum;
„ ibi Ss. *Petri* & aliorum judicio Synodali
„ caussa fuit disceptata & finita. Ut juris
„ & potestatis exercitio differunt Diaconi
„ nostri temporis a Diaconis Apostolicis,
„ ita Episcopi ab Apostolis differunt".
Habetne *Febronius* quidquam quo se defen-
dat? Quid igitur *repetita nos crambe occidit?*
Addit *Febronius* (18) ab Apostolorum tem-
poribus eorum successores Episcopos in eo
sem-

(18) *l. c.*

semper jure perstitisse, ut errores quicumque in cujuscumque diœcesi prodiissent in Synodis particularibus, rarius in generalibus proscriberent. At heic etiam more *Andabatarum* pugnat. I. Errores, qui vel antea ab Ecclesia damnati sint, vel apertam hæresim sapiant, posse Episcopos proscribere, atque in illorum defensores canonicis pœnis animadvertere nemo negat. II. Posse in gliscentes errores inquirere Episcopos, immo & ex suo ipsorum munere debere, exploratum quoque est, nec ab ullo negabitur. III. Quid vero si detecti errores gravibus videantur rationibus fulciri, atque inter doctores, sintne damnandi, magna in utramque partem contentione disputetur? Hoc (recte teneat *Febronius*) hoc unum est, quod in controversiam cadit. Nos hac super quæstione ita sentimus, posse Episcopos sive in Synodo, sive extra Synodum *novos* hujusmodi *dubiosque* errores *provisorio* judicio coercere; sed quod ad sententiam spectat, quæ rem dirimat, ac Fideles ad adsensum cogat, eam nonnisi a *Romanis* Pontificibus exspectandam, a quibus propterea Episcopi ac Synodi relatione, quæ & consultationis & judicii quoque rationem habere potest, totum negocium subijcere debeant. Id factum a tota retro antiquitate fuit, ut in *Antifebronio* ostendi; immo & fieri debuit. Quod *Carthaginienses* Patres in *Pelagianorum*

caussa

caussa fecisse *Innocentius* I. scripsit *antiquæ traditionis exempla servantes & Ecclesiasticæ memores disciplinæ, Patrumque instituta Sacerdotali officio custodientes* (19); quod idem *Innocentius Milevitanos* Patres in eadem caussa fecisse ait *antiquæ regulæ firmam sequutos quam toto semper ab orbe norant esse servatam* (20); quod *Cyrillus in Nestorii* caussa *longa Ecclesiarum consuetudine suadente* se facere professus est (21); quod *Orientales* in Epistola ad *Michaelem Balbum* (22) *olim & ab initio paterna traditione transmissum morem* appellant; id absque dubio fieri ab omnibus debuisse quis inficietur? Multo autem magis res comperta erit, si antiquum hunc morem ex divino jure originem duxisse sit manifestum. Atqui idipsum antiquitas docuit. *Arbitramur auctoritati Sanctitatis tuæ, de sanctarum Scripturarum auctoritate depromptæ facilius eos, qui tam perversa & perniciosa sentiunt, esse cessuros:* ita *Numidiæ* Episcopi in Epistola ad *Innocentium I.* (23): *Vestræ Religionis vigorem non minus nunc in consulendo, quam antea quum pronunciaretis, vera ratione firmastis, qui ad nostrum referendum adprobastis esse judicium, scientes quid Apostolicæ Sedi, quum omnes hoc loco positum ipsum* sequi desideremus

(19) *Ep. XXIX. Coust. edit. col.* 888.
(20) *Epist. XXX. col.* 896.
(21) *Epist. ad Cælest. T. I. Coust. col.* 1086.
[22] *inter epistolas S. Theodori Studit. lit. II. ep.* 86.
[23] T. *I.* Coust. *col.* 875.

mus Apostolum, *debeatur*, *a quo ipse Episcopatus & tota auctoritas nominis hujus emersit:* ita idem *Innocentius* in epistola ad Patres Concilii *Carthaginiensis* (24). " Inter „ claras sapientiæ ac mansuetudinis vestræ „ laudes, Christianissime Principum, purio„ re luce tanquam aliquod sidus irradiat, „ quod amore fidei, quod caritatis studio, „ edocti ecclesiasticis disciplinis, *Romanæ* „ Sedis reverentiam conservatis & ei cun„ cta subiicitis, & ad ejus deducitis unita„ tem, ad cujus auctorem, hoc est Aposto„ lorum primum, domino loquente *præce„ ptum est*, *Pasce oves meas*, quam esse om„ nium vere ecclesiarum caput & patrum „ regulæ, & principum statuta declarant, „ & pietatis vestræ reverendissimi testantur „ adfatus ". Ita *Johannes* II. in epistola ad *Justinianum* Imperatorem (25). Quid plura? *Orientales* in indicata ad *Michaelem Balbum* epistola ea de caussa se ab illo petere ajunt, ut juberet *ad communem utilitatem a vetere* Roma *suscipi declarationem; hæc enim suprema est Ecclesiarum Dei, in qua* Petrus *sedem primus tenuit, ad quem Dominus dixit; Tu es* Petrus, *& super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam*. Non hæc nunc primum a me proferuntur; fuerant antea in *Antife-*

bro-

[24] *l. c. col.* 888.
[25] *Ep. II. T. VIII. Conc. Mans. edit. col.* 797.

bronio recitata. Post hæc tamen audet *Febronius* (26) *novam, toti antiquitati ignotam, Conciliorum definitionibus & universalis Ecclesiæ consuetudini oppositam* nostram sententiam appellare.

V. At, inquit (27) *horum judiciorum* (Episcopalium) *in caussis Fidei*) *exemplis plena sunt sæcula omnia*, nulla *Orbis Christiani pars ab iisdem vacua*. Verum hòc dolendum, exempla, quæ profert, ad rem non facere. Nam vel judiciorum sunt, quibus Episcopi apertas (28) atque adeo jam reprobatas (29), hæreses proscripserunt, vel judiciorum, quorum relatio statim ad ipsam Romanam Sedem missa est, ut ab ea confirmarentur (30), vel

[26] *T. II. pag.* 403.

[27] *l. c. pag.* 401.

[28] Ejusmodi fuit hæresis *Montanistarum in Galliis* prudenti quidem & *recto judicio* sed *privato*, ut ait *Eusebius* (*hist. Eccles. lib. V. cap.* 3.) provisorio scilicet confixa; *Priscillianistarum*, *Prædestinatianorum*, *Gothescalci*.

(29) Huc spectat *Sirmiensis* formula, quam *Hilarius* in libro *de Synodo* ait *Galliæ* Episcopos *non modo non suscepisse, sed nunciatam etiam, significatamque damnasse*. Nam ut idem *Hilarius in libr. in Constant.* (n. 24.) scribit, *quidquid præter fidem unam* (Nicœnam) *est, perfidia, non fides est*. Hac eadem de caussa pertinet cum *Ariminensis* Synodi formula item a *Gallis* a. 362. improbata, tum *Felicis & Elipandi* hæresis in *Nestorio* dudum proscripta.

(30) Sic *Montani* hæresis a *Gallis* damnata fuit, sed decreta ad *Eleutherium* legatione, ut ab ipso *Romano* Pontifice non *privato* sed solemni judicio configeretur (Vide *Antifebronium T. II. lib. I. cap.* 3. *n.* 3.) *Arausicana* quoque Synodus, quam *Febronius* memorat in *Semipelagia-*

vel etiam Judiciorum, quæ apostolica auctoritate (quod tamen *Febronius* dissimulat) edita omnino fuerunt (31). Unum heic tantum

lagianorum errores sententiam pronunciavit, sed quomodo? Ex ipsis *Arausicanis* Patribus, quorum verba in eodem *Antifebronio* reddideram (*l. c. pag.* 48.) discere *Febronius* debuerat: " Unde, inquiunt id nobis secundum admonitionem & auctoritatem Sedis Apostolicæ justum ac rationabile visum, ut pauca capitula ab Apostolica nobis sede transmissa, quæ ab antiquis Patribus de Sanctarum Scripturarum voluminibus in hac præcipue caussa collecta sunt ad docendos eos, qui aliter quam oportet sentiunt, ab omnibus observanda proferre, & manibus nostris subscribere deberemus: quibus lectis, qui hucusque non sicut oportebat de gratia & libero arbitrio credidit, ad ea, quæ fidei Catholicæ conveniunt, animum suum inclinare non differat "; immo *Romam Felicem* Armentarium Presbyterum miserunt, ut Synodi gesta solemnius a Pontifice confirmarentur; quod & *Bonifacius* fecit. *Monothelitarum* hæresis, inquit idem *Febronius* a *Galliæ* Episcopis ante damnata fuit, quam Concilia *Lateranense* & Sextum super hac re quidquam statuissent. Ab *Africanis* fortasse, vel *Cypriis* Episcopis dicere voluit, quid enim *Galliæ* Episcopi hac in caussa egerint, antequam *Martinus* I. acta *Lateranensis* Synodi ab eis subscribenda in *Gallias* mitteret, non invenio. Sed ne illud quidem verum esset, *Africanos* & *Cyprios* Episcopos *Monothelitarum* hæresim damnasse, non inconsulta Apostolica Sede, quum in eadem *Lateranensi Martini* Concilio lectæ fuerint tum *Cypriorum*, tum *Africanorum* Patrum ad *Theodorum* Pontificem Synodicæ epistolæ, quibus eam hæresim *Romæ* ut proscriberetur, flagitabant. Quid? quod illis præiverat *Romana* Sedes, quum *Severinus* a. 639. & *Johannes* IV. a. 640. in duabus *Romanis* Synodis *Heraclii ecthesim*, & *Monothelitas* anathemate percussissent.

(31) Meminit heic *Febronius Elipandi* & *Felicis* in *Francofordiensi*, & *Ratisbonensi* Conciliis damnatorum; controversiæ de imaginibus in eodem *Francofordiensi*; & *Parisiensi* Synodis diremptæ, ac *Berengarii* in *Turonensi* Concilio proscripti. At nonne *Francofordiensi* Concilio aderant

tum diligentius expendam, quia ad *Gallicanam* Eccleſiam ſpectat, & malæ, qua *Febronius* veterum, recentiumque teſtimonia reddere conſuevit, fidei inſigne ac illuſtre exemplum lectoribus ſuppeditabit. " In *Janſenii*, inquit (32) negocio quum *Gallicani*
„ plures Epiſcopi Papam recta adiiſſent, ut
„ ab eo quinque Propoſitionum damnatio-
„ nem peterent: quin de iis ullum ipſi ju-
„ dicium ferrent; ne res in conſequentiam
„ traheretur, Cleri cœtus a. *1660*. declara-
„ tione edita pronunciavit: *Spiritum San-*
„ *ctum id poteſtatis Epiſcopis tribuiſſe, ut de*
„ *Fidei judicarent, quæ vel aperte hæreſim*
„ *ſaperent*, vel doctis viris in dubium re-
„ vocarentur; *at perturbationes eo tempore in*
„ *variis Galliæ Provinciis ſubortas, quo mi-*
„ *nus Præſules ejuſmodi Cœtus ſeu Concilia*
„ (*Provincialia aut Nationalia*) *commode ha-*
„ *berent, impediiſſe, remediique hac ratione*
„ *malis adferendi ſpem ademiſſe;* eamque ob
„ cauſſam memoratos Epiſcopos ad *Innocen-*
„ *tium*

rant Legati *Romani* Pontificis? Nonne *Gregorius* II. in duabus *Romanis* Synodis a. 730. & 732. habitis multo ante *Francofordienſe* & *Pariſienſe* Concilium imaginum cultum damnatis Iconomachis confirmaverat? Nonne *Turonenſe* Concilium, in quo *Berengarius* jam antea a *Leone* IX. ab Eccleſiæ communione depulſus hæreſim ſuam ejuravit, a *Victore* Pontifice convocatum fuerat, ac præſide hujus legato *Hildebrando* fuit celebratum? Quam apta hæc ſint ad hæreſum abſque *Romanæ* Sedis conſenſione proſcribendarum jus Epiſcopis vindicandum, lectores mei judicent.

(32) *l. c. pag.* 403.

„ *tium* X. se recta vertisse, qui rem judi„ caverat edita Constitutione, quam Cœtus „ idem recepit *in judicii modum*, *&* *quin* „ *læderetur Episcoporum jus in eo positum*, *ut* „ *primum in Fidei caussis judicium ferant*. „ Bene tamen est. Ad manus habeo librum *Parisiis* editum a. 1667. hoc titulo: *Relation des deliberations du Clergè de* France *sur les Constitutions de nos SS. Peres les Papes* Innocent *X. &* Alexandre *VII. par les quelles sont condamnèes &c.* Ibi ergo exstat, quam *declarationem Febronius* vocat, indicatisque, quæ ob *Jansenianas* propositiones obortæ erant, turbis atque Episcoporum de illis sedandis sollicitudine, hæc in rem præsentem adduntur (33). " Norant Episcopi, quemad„ mo-

(33) *pag.* 2. " Ils sçavoient que comme leur charge Pa„ storale les engageoit a ce devoir, le Saint Esprit leur „ avoit donnè la pouvoir de juger les matieres de Foi; „ qui sont ou *manifestement heretiques*, ou *mises en dou„ te parmi les sçavans*. Celles du prèmier genre ne con„ sistent qu' en l' execution, et au chàtiment de ceux, „ qui enseignent ces Doctrines, qui ont ètè deja conda„ mnèes; et partant ils sçavoient, que chaque Evèque „ peut l' ordonner dans son Diocese contre les coupables. „ Mais pour le regard des jugemens, qu' il faur donner „ sur une matiere *mise en dispute parmi les sçavans*, „ pour parler avec les anciens Theologiens, ils n' igno„ roient pas, qu' a fin que ces jugemens fussent autori„ sez, il ètoit necessaire de les donner dans une Assem„ blèe canonique soit d' un Concile Provincial, ou d' un „ National, ou bien dans une autre Assemblèe composèe „ d' un grand nombre d' Eveques: d' ou la Relation ètant „ envoièe ensuite au Saint Pere, l' erreur fust condamnè „ dans toute l' Eglise par l' autoritè du Saint Siege Aposto„ li-

„ modum ad id officii implendum ex ipso „ Pastorali munere tenebantur, ita sibi creditam fuisse a Spiritu Sancto potestatem „ judicandi de fidei rebus, quæ aut manifesto hæreticæ sint, aut in dubium a doctis viris revocentur “. Nihil heic, inquies, quod *Febronius* ad veritatem non reddiderit. Ita sane; cetera audiamus. “ Primi generis caussæ in sola exequutione sitæ sunt; illorum, qui jamdiu damnata „ ejusmodi dogmata instaurant, pœnam spectant; quamobrem sciebant, quemlibet „ Episcopum in sua diœcesi hanc posse in „ reos statuere. Verum quod ad judicia „ spectat, quæ *de re a doctis viris in* „ *controversiam vocata*, ut cum antiquis Theologis loquamur, ferri debeant, non ignorabant, quo auctoritatem præseferant, oportere, ut ea in canonico conventu seu „ Pro-

„ stolique, ainsi que les Conciles d' *Afrique* l' avoient „ pratiquè contre l' heresie de *Pelagius*. Les desordres, „ ètoient survenus en ce temps-là, dans diverses Provinces de la *France*, òterent le moien aux Prelats de pouvoir tenir commodement les Conciles, ou assemblèes de „ cette sorte, et l' esperance de remedier aux maux par „ cette voie. Leur zele leur en ouvrit une autre, conforme a l' ancien usage des Eglises d' *Occident* et d' *Orient*; „ la quelle est necessaire dans les temps difficiles, qui „ troublent la libertè de l' Assemblèe des Conciles dans „ les Provinces. Les Prelats formerent une lettre de consultation adressèe au Pape afin qu' il condamnàt en „ particulier chacune de cinq propositions contenant en „ abregè la doctrine extraite du livre de *Jansenius*, et „ inserèes dans cette lettre, qui fut presentèe a sa Saintetè de leur part. “

„ Provincialis, seu Nationalis Concilii, „ aut alio multorum Episcoporum cœtu e- „ derent". Quo autem ista Synodorum judicia pertineant, continenter docet ea de- „ claratio his verbis: " Quo ex cœtu mis- „ sa mox ad summum Pontificem relatio- „ ne, error Apostolicæ Sedis auctoritate in „ universa damnaretur Ecclesia; quemadmo- „ dum in caussa *Pelagianorum* factum fuit „ ab *Africanis* Conciliis. Quoniam vero „ ob temporum difficultates in Concilium „ coire non licebat Episcopis, consultatio- „ nem *Jansenianæ* doctrinæ compendium ex- „ hibentem ad *Innocentium* mittere visum „ illis fuit". Nempe ut in illa ipsa Declaratione animadvertitur (34), duplex relationum ad Pontificem mittendarum genus cum Ecclesiasticis tum Civilibus legibus receptum scimus. Primum est, quo Episcopi explicatis, quæ enata sint, dubiis suum adscribunt judicium, eiusque a Pontifice confirmationem postulant; hocque illud relationis genus est, quod *Africani* Patres in indicata *Pelagianorum* caussa usurparunt. Alterum est, quo *Romano* Præsuli dubia non interposito ipsorum judicio proponunt, ab eo dirimenda; cujusmodi consultationes sunt ad *Siricium*, *Innocentium* I., *Leonem Magnum*, ceterosque Pontifices, atque adeo ex *Galli-*

(34) *pag.* 5.

canorum Antistitum Concilio ad *Leonem* III. missæ. Viden ? quantum ista a *Febronianis* diffideant ? *Febronius Gallicanos* Episcopos declarasse ait, cur *Innocentio* quinque *Jansenii* propositiones detulissent, *quin de iis ullum ipsi judicium ferrent*, NE RES IN CONSEQUENTIAM TRAHERETUR; declaratio eo tantum spectat, ut caussæ adferrentur, cur non ex Synodo ad *Innocentium* Episcopi scripsissent, sed epistola a Præsulibus absentibus singulatim subscripta. *Febronius* ait, voluisse Episcopos jus sibi adserere *in eo positum, ut primum in Fidei caussis judicium ferant*; declaratio, ut consultationi extra Synodum missæ omnem adimat novitatis notam, ostendit, ne ex ipsa quidem Synodo necesse esse, ut suborta in rebus fidei dubia *Romam* referantur cum edito Episcoporum judicio, sed posse Episcopos in Concilium coactis *Romano* Pontifici dubia solum proponere, de quibus ille decernat. *Febronius* hujus declarationis exemplo utitur, ut *novum, toti antiquitati ignotum*, *Conciliorum definitionibus & universalis Ecclesiæ consuetudini oppositum* esse confirmet nostrum de ambiguis fidei caussis ab Apostolica tantum Sede definiendis decretum. Declaratio Episcopis jus quidem vindicat de hujusmodi caussis dijudicandis, sed ea tamen ratione, ut judicium hoc suum *Romam* mittere debeant Apo-

Apostolicæ Sedis sententia communiendum; quod quid demum est nisi hisce Episcoporum judiciis cogentem vim denegare, ubi illis *Romanæ* Ecclesiæ auctoritas non adcesserit? Fide jam adductis a *Febronio* aliorum scriptorum locis.

CAPUT II.

Quæ & quanta Pontificiarum in caussis Fidei definitionum auctoritas sit. Duæ præcipuæ ejus adfectiones proponuntur, quod nempe & erroris nescia sit, & ultima haberi debeat; tum ad primam disputatio convertitur, & quis de illa fuerit veterum, ac recentium sensus, quis Febronii *& a declaratione anni* 1682. Gallorum, *diligenter explicatur.*

I. CAussas fidei ad *Romani* Pontificis tribunal deferendas esse, ut ab eo dirimantur, comprobavimus. Verum heic altera statim suboritur quæstio de ejus in illis definiendis auctoritate, quæ scilicet & quanta sit. Duo porro sunt, quæ *Febronius* super hac Pontificis *Romani* potestate docet (1) I. *eam non esse* EX SE INFALLIBILEM. II. *non ultimatam*. Utrumque falsum. Nam & nulli per se se errori obnoxia est, & ultimum præterea, ad quod ejusmodi controversias perferri necesse sit, in Ecclesia tribunal. Primam illam Pontificiæ auctoritatis proprietatem explicare & confirmare adgrediamur, extremo hujus dissertationis capite alteram confirmabimus. Dum igitur errare Pontificem non posse dicimus, solas fidei definitiones spectamus a summis Pontificibus Ec-

[1] *T. II. pag.* 136.

Ecclesiæ propositas contra insurgentes dissensiones & errores in materia fidei; non autem opiniones, quibus licet aliquid statuant, nihil tamen decernunt ex Catholica fide tenendum, nihilque damnant tanquam ab ea alienum; non simplicia præcepta, quæ ad fidei definitionem referri non possint; non judicia de personis tantum, non ipsa disciplinæ decreta, quæ ad fidem non pertinent; non tandem omissiones definitionum fidei, quæ si omittantur, quum definiendum aliquid esset, culpa omissionis non esset error dogmaticæ definitionis nec error in fide.
„ Præterea, ut recte *Ballerinius* observat (2),
„ fidei definitiones debent esse actus plane
„ liberi & voluntarii: si quæ enim verba
„ fidei contraria exteriori vi extorqueren-
„ tur ab invito, & si culpam involverent,
„ manifesta tamen exterior vis satis patefa-
„ ceret, ea verba non exprimere veram
„ sententiam & fidem ejus, qui sic exterius
„ adigitur ad id dicendum, quod ipse inte-
„ rius non credit, nec diceret, si non co-
„ geretur. Heinc actus metu extorti tan-
„ quam non omnino liberi ex ipso civili jure
„ nulli judicantur. Quum ergo *Romani* Ponti-
„ fices nulla vi exteriori cogente ob vindican-
„ dam Catholicæ fidei unitatem quibusdam dis-
„ sensionibus impetitam aliquod dogma cir-
„ ca fidem credendum proponunt, atque con-
„ sti-

(2) *De vi et ratione Primatus pag.* 288.

„ ſtituunt, vel errorem aliquem fidei con-
„ trarium iis formulis damnant, quibus non
„ opinionem privatam, ſed catholicam do-
„ ctrinam ſe exponere, erroremve ei doctri-
„ næ contrarium proſcribere ita ſignificent,
„ ut quicumque aliter ſentiant, a Catholi-
„ ca vel *Romana* abeſſe & ab Eccleſiæ *Ro-*
„ *manæ* communione & unitate ſeparatos
„ declarent, anathemate percellant, aut hæ-
„ reſeos, vel aliis æquivalentibus cenſuris
„ propoſitiones quas damnant, inurant; hæc
„ erit illa proprie dicta definitio fidei, qua
„ cum ex Chriſti mandato confirmandi ſint
„ fratres in fide, ex ejuſdem Chriſti pro-
„ miſſis error ipſi nequit ineſſe." Quod ſi petas a me, num aliæ quædam conditiones, ut definitio edita dicatur *ex cathedra*, requirantur, quemadmodum oratio, ſcripturarum ac traditionis examen, cum Cardinalibus conſultatio, Theologorum ſuffragia; dicam hoc curioſe magis quam neceſſario quæri. Si enim conſtet *Romanos* Pontifices aliquid tanquam dogma ex fide credendum, proponere ſatis hoc erit, ut conditiones ad id rite recteque præſtandum requiſitas (quæcumque demum eæ ſint) non defuiſſe credamus. Deus enim ſapienter, ſuaviterque diſponens omnia dum finem proſpicit, modos quoque rationemque proſpicit ad finem maxime neceſſariam. Quapropter ſi quod certiſſimis deinde momentis comprobabimus, promiſſum

fuit

fuit a Christo summis Pontificibus ἀσφαλείας, seu *infallibilitatis* privilegium; promissum etiam fuisse intelligitur, nihil eorum, quum definiunt ipsis defuturum, quod ad ferendam definitionem fuerit necessarium. „Eadem sane quæstio, inquit *Ballerinius* (3), emo-„ veri posset quoad definitiones editas in ge-„ nerali Concilio. Si autem hæreticis se-„ mel hæc licentia permittatur, ut in quæ-„ stionem vocent, num Ecclesiæ judices eam „ diligentiam curamque, quæ opus erat, „ adhibuerint; quis non videat, omnia mox „ non tam Pontificum, quam ipsorum œcu-„ menicorum conciliorum judicia labefacta-„ tum iri? Sicuti ergo quum eduntur defi-„ nitiones concilii generalis, de conditioni-„ bus necessariis nemo Catholicus dubitat, „ quo minus veritatem contineant; ita & „ de summorum Pontificum definitionibus „ judicandum. Quæ humanæ rationi & in-„ dustriæ innituntur, etiamsi nihil omissum „ sit diligentiæ, errori subesse queunt; non „ vero quæ incumbunt promissis divinis, „ Deo satis prospiciente ne quid erroris o-„ brepat, & ne quid omittatur, vel desit, „ quod ad veritatem cognoscendam ac de-„ finiendam requiratur." (4)

II.

(3) *l. c. pag.* 291.

[4] Sic etiam quum *Quesnelliani* Constitutionem *Unigenitus* fuisse absque examine ab Episcopis susceptam in vulgus disseminarent, Cardinales, Archiepiscopi, & Episcopi

II. Quam propoſuimus de innerrabili *Romani* Pontificis in edendis fidei definitionibus poteſtate ſententiam, ea univerſa defendit

ſcopi *Galliarum* in epiſtola a. 1728. ad Chriſtianiſſimum Regem perſcripta in eamdem ſententiam reſponderunt.
„ Nous bien èloignès de penser & de dire, que pour
„ porter, ou pour accepter un jugement ſur la foi, nous
„ n' avons beſoin ni d' examen, ni de diſcuſſion, ni
„ de libertè, mais nous diſons, en nous appuyant
„ ſur la promeſſe de Jeſus-Chriſt, que, quand le
„ Corps des Paſteurs a prononcè, il n' eſt jamais per-
„ mis aux Fideles de refuſer la ſoumiſſion; ni d' hèſiter
„ a la donner, parce qu' il eſt promis, que *les portes de*
„ *l' Enfer ne prèvaudront point*; par conſèquent elles ne
„ prèvaudront ni par la violence, ni par la negligence,
„ ni par la ſeduction. Envain allèguera-t-on qu' on n' a
„ pas examinè, & qu' on a manquè de libertè, ou qu'on
„ a ètè entrainè par des intèrèts humains. Jeſus-Chriſt
„ eſt avec le Corps des Paſteurs il eſt la ſageſſe du Pere,
„ comme il eſt la veritè eternelle: il eſt donc avec eux
„ entant que ſageſſe, pour leur faire prendre les moyens
„ aſſurès de connoitre ce qu' il leur a enſeignè, en mè-
„ me-tems qu' il eſt en eux entant que veritè, pour em-
„ pècher, qu' ils ne s' ègarent. Des que le vrai Fidèle
„ voit le Corps des Paſteurs uni au Chef, former une de-
„ ciſion, qui intèreſſe la foi; dèſqu' il voit ce Corps re-
„ ſpectable, qui parle au nom de Dieu, & qui eſt aſſiſtè
„ d' en-haut, exiger la ſoumiſſion, et preſcrire l' obèiſ-
„ ſance, il ne balance point: on a beau lui dire: *une*
„ *partie de ces Paſteurs n' a pas prononcè par voie de ju-*
„ *gement, les autres ne ſont pas unanimes dans le motif*
„ *de leur dèciſion; c' eſt l' infaillibilitè du Pape, qui a*
„ *determinè uniquement ceux-ci, l' examen de ceux-là n' a*
„ *pas ètè ſuffiſant, ou il n' a pas ètè juridique; il eſt a*
„ *craindre, que leur dèciſion par l' obſcuritè des propoſi-*
„ *tions, qu' ils cenſurent, ne donne lieu de confondre la*
„ *veritè avec l' erreur*, tous ces diſcours n' èbranlent pas
„ la foi, et n' affoibliſſent point la confiance, qu' il a
„ dans les promeſſes de Jeſus-Chriſt. Il voit l' unitè dans
„ le Corps de Paſteurs, et le point, qui les reùnit, c'eſt
„ celui

dit antiquitas, paucis exceptis, qui *Occamum Philippi Pulcri* primum, *Ludovici* deinde *Bavari* partibus addictum sequi maluerunt, quam Patres, Concilia, omniumque & nationum & ordinum Theologos. „ A tempore enim „ Concilii *Constantiensis*, & *Basileensis*, ut „ ait *Ruardus Tapperus* Decanus *Lovaniensis* „ & in *Tridentino* Concilio Theologus lon- „ ge spectatissimus (5), Doctores quidam „ apud solum Concilium Œcumenicum do- „ cent esse infallibilis sententiæ privilegi- „ um. Veteres vero Scriptores, *Petro*, to- „ tius familiæ Christi Præposito, & *Romano* „ Pontifici Supremo in terris post *Petrum*, „ Chri-

„ celui qui fixe sa croyance; il sçait, que c' est a cette „ unitè, qu' il est dit: *celui qui* vous *écoute*, *m' écoute*, „ il ne lui en faut pas davantage; il n' examine point „ comment le jugement a ètè formè, ni les differens mo- „ tifs, sur lequels les prèmiers Pasteurs ont pù oppuyer „ leur dècision; il lui suffit, qu' ils aient parlè, pour „ qu' il regle sa foi sur leur enseignement. Il ne s' allar- „ me point des pèrils qu' on veux lui faire envisager; il „ sçait que celui, qui a promis son assistance aux pre- „ miers Pasteurs, sçavra les en garantir, et lui avec eux; „ et que la simplicitè de sa soumission, sera toujours sa „ suretè, comme la promesse de Jesus-Christ fait la leur. „ *De quelque maniere*, dit M. Bossuet, *que l' Eglise don-* „ *ne son consentement*, *l' affaire est tout-a-fait terminè*; „ *car il ne peut jamais arriver*, *que l' Eglise gouvernèe* „ *par l' Esprit de Veritè*, *ne s' oppose pas a l' erreur*.... „ *Dieu*, dit-il ailleurs, *sçait tellement se saisir des coeurs*, „ *que la saine doctrine prèvaut toujours dans la Commu-* „ *nion visible et perpetuelle des successeurs des Apòtres*. “ Similia legere est in egregia *Ebredunensis* Archiepiscopi Pastorali institutione *sur les Jugemens definitifs de l' Eglise Universelle* Gratianopoli a. 1729. edita [*pag.* 14.]

[5] Orat. Theol. 3.

„ Christi vicario, ut qui solus claves do„ mus adceperit, quodlibet ligandi ac sol„ vendi, ejusque Cathedræ proprium esse „ hoc privilegium infallibilis sententiæ, con„ corditer ex Scripturis tradunt. " Quam vere hæc a *Tappero* dicta sint, longa Theologorum, atque adeo *Universitatum*, quas dicimus, nobiscum sentientium enumeratione docere possem. Verum actum agere id esset, quum multi iique eruditissimi viri in hac doctorum pertexenda recensione pridem desudaverint (6). Pauca tamen aut minus obvia, aut illustriora adtingam. Ordior autem a S. *Thoma*, cujus hæc sunt verba (7): „ Ad illius auctoritatem pertinet editio Sym„ boli, ut ab omnibus inconcussa fide te„ neantur. Hoc autem pertinet ad auctori„ tatem Summi Pontificis, ad quem majo„ res & difficiliores Ecclesiæ quæstiones re„ feruntur, ut dicitur in *decret. extr. de Ba„ ptismo C. Majores*. Unde & Dominus Luc. „ XXII.

[6] Vide Auctores a me indicatos in *Antifebronio T. I. diss. II. cap. X. pag.* 218. quibus adde " Mantissam celebrium in *Belgio*, & *Gallia* Scriptorum, qui tardius, „ post editum nuper succurrerunt tractatum, cui Titulus, „ Doctrina quam de Primatu, auctoritate, ac infallibilitate Romani Pontificis tradiderunt *Lovanienses* S. T. Magistri, ac Professores, tam veteres, quam Recentiores „ propriis ipsorum verbis ac probationibus expressa, Declarationi Cleri *Gallicani* de Ecclesiastica Potestate nuper editæ opposita, censuræque a *Sorbona* recenter latæ „ adversa. Per D. A. A. S. Theol. Professorem ". Confer etiam hujus dissertationis caput quinctum.

[7] *2. 2. q. 1. art. 10.*

„ XXII. *Petro* dixit, quem summum Pon-
„ tificem constituit, *Ego pro te rogavi, ut*
„ *non deficiat Fides tua*. Et hujus ratio est:
„ quia una fides debet esse totius Ecclesiæ
„ secundum illud 1. Corinth. 1. *Id ipsum*
„ *dicatis omnes, ut non sint in vobis Schisma-*
„ *ta*: quod servari non posset, nisi quæstio
„ fidei de fide exorta determinetur per eum,
„ qui toti Ecclesiæ præest, ut sic ejus sen-
„ tentia a tota Ecclesia firmiter teneatur:
„ & ideo ad solam auctoritatem Summi
„ Pontificis pertinet nova editio Symboli,
„ sicut & omnia alia quæ pertinent ad to-
„ tam Ecclesiam, ut congregare Synodum
„ generalem, & alia hujusmodi. "

III. Quatuor Angelico Doctori adjungam amplissimos *Romanæ* Ecclesiæ Cardinales; *Johannem de Turrecremata* (8), *Reginaldum Polum* (9), *Johannem Hieronymum Albanum* (10), *&* *Stanislaum Osium* (11). Eadem fuit sententia non solum doctissimorum virorum *Ekii* (12) *&* *Johannis Fischeri* (13) aliorumque, sed etiam Academiarum. Nam *Lovaniensis* Facultas, quum a. 1544. jussu *Caroli* V. Imperatoris duos & triginta articulos

[8] *Summ. Eccles. lib. II. cap.* 109. 111. *&* 112.
[9] *lib. de Conc. ad legat. suæ soc. q.* 60.
[10] *de potest. Papæ part. II. n.* 117.
(11) *In confess. fid. cap.* 28. quam Fidei confessionem Synodus *Petracoviensis* cooptavit.
(12) *l. I. de Primat. Petri cap.* 26. *& cap.* 43.
(13) *in confut assert. Luther. cap.* 23.

culos ederet adversus *Lutheri* errores, non uno loco, quæ sua mens esset de inerrante Pontificia in rebus fidei definiendis auctoritate, palam fecit. Articulo enim XXII. ita statuit: „ Firma fide tenendum, unam esse „ in terris veram, atque Catholicam Christi „ Ecclesiam, eamque visibilem, quæ ab Apo„ stolis fundata in hanc usque nostram æta„ tem perdurans, retinet & suscipit, quid„ quid de fide, & Religione tradidit, tra„ dit, & traditura est Cathedra *Petri*: su„ per quam ita a Christo sponso suo est ædi„ ficata, ut in his, quæ fidei sunt, & Re„ ligionis, errare non possit; " articulo autem XXV. docuit: „ certa fide tenenda „ sunt, non solum quæ Scripturis expresse „ sunt prodita, sed etiam quæ per traditio„ nem Ecclesiæ Catholicæ credenda adcepi„ mus, & quæ definita sunt super fidei, & „ morum negotiis, per Cathedram *Petri*, „ vel per Concilia generalia legitime con„ gregata. " (14). A *Lovaniensi* Facultate disiungenda non est *Coloniensis*, quæ non solum anno 1688. septima Septembris inerrantiam *Romani* Pontificis in doctrina, de fide & moribus toti Ecclesiæ proponenda, ejusque

(14) *Launoius* in epist. ad *Joh. Franchevillam Lovaniensem* Theologum hæc *Lovaniensis* Facultatis verba plane corrupit. Etenim particulæ VEL substituit *atque*, ut celeberrimæ Facultati contrariam plane sententiam adfingeret, his verbis; *heic* Petri *Cathedra generali copulanda est Concilio*. O Fidem *Febronianorum* heroum!

ejusque Eminentiam supra Episcoporum Concilia se profiteri declaravit, ut ajunt in Judicio Academico contra *Febronium* ipsi *Colonienses*, sed etiam a. 1615. in censura adversus *Marci Antonii de Dominis* de Republica libros eamdem strenue proposuerat, ac stabilierat.

IV. Sed in *Galliis* paullo diutius immoremur. Doctores prope innumeri ex eo Regno prodierunt hujus Pontificii privilegii defensores acerrimi. Quid memorem *Andream Duvallium*, in disputatione quadripartita de *Suprema* Romani *Pontificis in Ecclesiam potestate*? (15) *Mauclerum* in prægrandi opere de *Monarchia*? *Habertum Vabrensem* Episcopum (16)? *Hallerium*, & le *Maitre Sorbonicos* Professores in tractatibus, quos de *Romano* Pontifice in scholis dictarunt? (17) Episcopum *Massiliensem Coeffeteau* in opere, quo

[15] *P. II. q. I. pag.* 214. Inter cetera ait: " absolute certum est, summum Pontificem neque in fide neque in moribus ex cathedra decernendis errare posse, statimque a sua canonica electione infallibilitatis privilegio a Christo donari. Laudabilis in Academia *Parisiensi* viget consuetudo, qua Baccalaurei de quæstionibus Theologicis solemniter responsuri, protestationes præmittunt, se nolle quidquam contra decreta sanctæ matris Ecclesiæ, nec non sanctæ Sedis Apostolicæ, & *Romanæ* adserere, aut defendere: & siquid in æstu disputationis adversus ejusmodi decreta illis exciderit, vel ignorantiæ, vel immemoriæ, vel linguæ præcipitio adtribuendam velle. "

[16] In libro inscripto *la defense de la Foi de l'Eglise, & de l'ancienne doctrine de* Sorbone *touchant les principaux points de la Grace*.

[17] Vide *Remarques d'un Theologien sur le Traitè de* M. Maimbourg *pag.* 62.

quo *mysterium iniquitatis a Plessaeo Mornaeo* compositum refellit a. 1614.? P. du *Laurens* Oratorianum Presbyterum in sua adversus ministrum *Mestrezatum* disputatione ? (18) aut *Stephanum Baraut Arelatensem* Archiepiscopum in insigni opere adversus *Molinaeum Calvinianum* Ministrum (19)? quum ex ipsis *Sorbonicæ* Facultatis decretis, & *Gallicanæ* Ecclesiæ conventibus illustriora nobis suppetant testimonia. Anno certe 1387. tota universitas *Parisiensis* in Consistorio apud *Clementem*, quem tanquam legitimum Pontificem sequebatur, per Magistrum *Petrum de Alliaco* infallibile *Romani* Pontificis judicium in caussis fidei esse professa est his verbis (20). „ Igitur pro vestris humilibus „ filiis Universitatis prædictæ, & pro nobis eorum Nunciis, qui suis in hac parte obsequimur mandatis, & documentis „ innitimur, corde & ore unanimiter protestamur, quod quidquid hactenus in hac „ caussa per eos actum est, & quidquid in „ ea nunc vel alias pro eis acturi, aut dicturi sumus, totum correctioni, & judicio Sedis Apostolicæ & sedentis in ea „ Summi Pontificis humiliter submittimus; „ dicentes cum B. *Hieronymo* 24. *quæst.* 1.

„ Hæc

[18] *Dispute touchant le schisme et la separation, que* Luther *et* Calvin *ont faite de l'Eglise* Romaine *pag.* 274. *seqq.*

(19) *Bouclier de la Foi Catholique T. III. pag.* 763.

(20) Apud Balæum *in hist. Univers. ad hunc annum.*

„ Hæc est fides, Pater Beatissime quam in
„ in Catholica Ecclesia didicimus, in qua
„ si minus perite, aut minus caute forte
„ aliquid positum est, emendari petimus a
„ te, qui *Petri* Fidem & Sedem tenes. Non
„ ignoramus enim, sed firmissime tenemus,
„ & nullatenus dubitamus, quod Sancta Se-
„ des Apostolica est illa Cathedra *Petri*, su-
„ pra quam eodem *Hieronymo* teste fundata
„ est Ecclesia, ut habetur eadem quæstione
„ in cap. *Quoniam vetus*. Et sicut dicit *Cy-
„ prianus* 93. dist. Qui Cathedram. De qua
„ Sede in persona *Petri* Apostoli in ea se-
„ dentis dictum est, *Petre regavi pro te ut
„ non deficiat fides tua Luc. XXII.* Hæc est
„ igitur, ad quam determinatio fidei, &
„ adprobatio veritatis Catholicæ, ac hære-
„ ticæ impietatis detestatio maxime perti-
„ net. " Ad Clerum *Gallicanum* quod adti-
net, omitto luculentissimum conventus a.
1625. habiti testimonium (21), quod librum
ejus conventus monita continentem adniten-
te Cardinali de *Rupefocaldio* suppressum fu-

(21) *Advis de l' Assemblée generale du Clergé de* France &c. *artic.* 135. " Les Evesques . . . respecteront aussi
„ nostre Saint Pere le Pape, Chef visible de l' Eglise U-
„ niverselle Vicaire de Dieu en terre, Evesque des Eves-
„ ques, et Patriarches; en un mot successeur de Saint
„ *Pierre*; auquel l' Apostolat et l' Episcopat ont eu com-
„ mencement, & sur le quel Jesus-Christ a fondè son E-
„ glise, en luy baillant les Clefs du Ciel, AVEC LA
„ INFAILLIBILITE' DE LA FOY, que l'on a veù mi-
„ raculeusement durer immuable en ses successeurs jusques
„ aujourdhuy. "

isse norim, etsi aliis omnino de caussis quam ob tantam Pontificiæ potestatis celebrationem (22). Ea tantummodo conferamus, quæ in *Jansenii* causa a *Gallicanis* Episcopis ad *Romanos* Pontifices *Innocentium* X. & *Alexandrum* VII. perscripta fuere. Epistola, qua a. 1651. ab *Innocentio* quinque *Jansenianarum* propositionum damnationem petierunt, ab his verbis inchoatur: *Majores caussas ad Sedem Apostolicam referre solemnis Ecclesiæ mos est, quem* FIDES Petri NUMQUAM DEFICIENS *perpetuo retineri pro jure suo postulat*. *Innocentius* a. 1653. propositiones confixit. Eodem anno Episcopi ad *Innocentium* secundo scripsere gratulantes, quod *pesti grassanti, & certissimam perniciem adlaturæ obstituisset* Summi Pontificis *indefessum studium*, & EX ALTO PETITA POTESTAS, *quæ* SOLA *acerrimam illam animorum collisionem compescere poterat*. Tum inter *Innocentii* I. ad *Africanos* de *Pelagii* erroribus decretalem, & hanc *Innocentii* X. Constitutionem instituta comparatione, *enimvero*, inquiunt, *vetustæ illius ætatis Ecclesia Catholica* SOLA CATHEDRÆ PETRI *commu-*

(22) *Remarques d' un Theologien &c. sur le Traitè de M.* Maimburg *p.* 73. " Cet 'Article 137. ne fut jamais improuvè du Clergè de *France*, au contraire la principale „ cause de la suppression fut, qu' il y avoit quelque en- „ droit, qui sembloit deroger a l' autoritè du Pape, en „ rendant le Concile Provincial unique Juge de la cause „ des Evèques. C' est ce qui paroit en regardant dans „ ces avis les pages 11. 18. & 54. qui sont les endroits „ marquez & repris par le Cardinal de la Rochefoucaut.

munione & auctoritate fulta . . . . Pelagianæ *hæresis damnationi absque cunctatione subscripsit*. *Perspectum enim habebat non solum ex Christi Domini nostri pollicitatione Petro facta, sed etiam ex Actis priorum Pontificum* . . . . *judicia* PRO SANCIENDA FIDEI REGULA *a summis Pontificibus lata* . . . . DIVINA ÆQUE AC SUMMA PER UNIVERSAM ECCLESIAM AUCTORITATE NITI. *Jansenii* tamen adseclæ, ut merita damnationis telum effugerent, comminisci cœperant neque illas propositiones *Jansenii* esse, neque in *Jansenii* sensu damnatas. Iterum ergo *Gallicani* Antistites a. *1654*. ad *Innocentium* confugerunt, de *Jansenianis* querentes, quod e *vetere fidei deposito*, *cujus custodia Cathedræ Petri a Christo concredita est*, *partem adimere tentarent*. Mortuo autem *Innocentio* ad *Alexandrum* VII. ejus Successorem litteras a. *1656*. dederunt, in quibus quæ super *Innocentii* decreto acta fuerant referentes, *eadem*, inquiunt, *alacritate illud suscipimus*, *qua Concilii* Africani *Patres ab ipsis expetitam* Zosimi *epistolam amplexi sunt*; *quæ* Pelagii, *atque* Cœlestii *errores* . . . . . PEREMPTORIO DECRETO PROSTRAVIT. Ut æquissimis *Gallicanorum* Præsulum in rem Catholicam studiis *Alexander* satisfaceret, celebrem ad eos fidei formulam ab omnibus subscribendam misit. At *Janseniani* novas ordiri technas, ut invisam subscriptionem effugerent. Anno igitur *1661*. Episco-

pi aliis litteris *Romanum* Pontificem consuluerunt. In his multa notatu digna sunt. „ At postquam, inquiunt, supra montem „ illum, qui est in vertice montium, ad„ scendisti, ut evangelizares *Sion*, vox Do„ mini in manu forti: quippe dedit Deus „ voci suæ vocem virtutis, in tua Beatitu„ dine, quæ loquuta est sicut potestatem ha„ bens; clamavit & quasi tuba exaltavit „ vocem suam ad retundendos omnes impe„ tus *Jansenianæ* sectæ . . . . Nullum quip„ pe novimus montem coagulatum, quam „ Apostolicum, ubi doctrina cœlestis, sicut „ lac parvulis, bene autem valentibus tan„ quam solidus cibus ministratur. In hoc „ monte nos ipsi pascimur (ut ait *Augusti*„ *nus* ad Populum suum) pascimus vos, „ pascimur vobiscum & quia in eo Domi„ nus docet, statuimus ibi secundum verba „ *Tertulliani* finem quærendi, stationem cre„ dendi expunctionem inveniendi . . . . . „ In te autem velut in *Petri* successore, no„ strum omnium fortitudo firmata est." Eodem anno Episcopi encyclicam per *Gallias* epistolam direxere, qua *Alexandrina* formula præscribebatur; ibi autem animadvertunt, has omnes turbas a maligno spiritu excitatas fuisse, & si post *Innocentii* constitutionem, qua Jansenii propositiones ut hæreticæ notabantur, *nihil amplius supererat desiderandum* (23).

(23) *Janseniani* Episcoporum studium artibus ac dolis eludere satagebant. Itaque Antistites a. 1663. aliis Encyclicis litteris *Alexandrinae* formulae subscriptionem ursere. In his porro litteris *Aviti Viennensis* Episcopi ad *Hormisdam* Papam epistolae meminerunt, in qua erga Pontificem omnes *Galliarum* Ecclesias ita comparatas esse adseverabat, ut quidquid in fidei caussis ipsi decernere videretur, amplectendum sibi, credendumque profiterentur (24). Addunt hoc esse praecipuum suae ipsorum gloriae caput, unde invicta eorum fides, auctoritasque falli nescia evadat; utramque si Religionis centro servent indissolubili nodo coniunctam (25). Quid quaeso ad explicandam, commendandamque Pontificis *infallibilitatem* istis disertius, atque magnificentius? Anne enim ab omni erroris periculo atque adeo suspi-

 cione

(23) *Quoique . . . ce Pape les ayant condamnèes comme heretiques*, IL N' Y EUT PLUS RIEN A DESIRER.

(24) " J' ajouterai, qu' *Alcime Avite*, Evèque de *Vienne*, qui par sa sainte vie, par sa prudence & par son admirable doctrine a soutenu la foi dans la *France* contre l' *Arianisme*, ècrivant au Pape *Hormisdas*, l' assure, que non seulement l' Eglise de *Vienne*, mais aussi toutes celles de *France*, sont dans une parfaite volontè de suivre tout ce qu' il ordonneroit touchant les matières de la Foy. "

(25) " C' est le point solide de nòtre gloire, qui rend nòtre fois invincible, & nòtre autoritè infaillible, lorsque nous tenons l' une et l' autre inseparablement attachèes au centre de la Religion, en nous liant au siege de S. *Pierre*, pour la creance et pour la discipline, dans l' unitè de l' esprit de l' Eglise. "

cione immunis non sit *Fides* Petri *numquam deficiens* ex alto *petita potestas*, quæ *sola* & *animorum* in rebus fidei *collisionem compescere* possit, & judicia sua *absque cunctatione* subscribi postulet; cujus judicia pro sancienda fidei regula ex Christi Domini nostri pollicitatione *divina æque ac summa* per universam Ecclesiam auctoritate nitantur; *Petri* successor, cui fidei depositi custodia a Christo concredita est; qui errores *peremptorio* decreto prosternat; in quo det Deus *voci suæ vocem virtutis*; per quem *doctrina Cœlestis administratur*; in quo Deo *docente* statuimus *finem quærendi*, *& stationem credendi*, *& omnium fortitudo firmetur*; qui ceterorum reddat *invictam fidem*, auctoritatemque errori haud obnoxiam?

V. Post hæc inanis esset labor quæ apud *Gallos* singulis aut doctoribus, aut Episcopis fuerit hac super re sententia, disquirere. Unum adhuc tamen placet nominare *Petrum* illum de *Marca Parisiensium* Archiepiscopum, qui a *Febronio*, ceterisque Pontificiæ auctoritatis insectatoribus tam sæpe laudatur. *Jesuitæ* a. *1661*. in *Claromontano* Collegio hanc thesim propugnandam susceperant: „ Christum nos ita caput agnoscimus, ut illius „ regimen dum in cœlos abiit, primum „ *Petro*, tum deinde successoribus commiserit, & eamdem, quam habebat ipse, in„ fallibilitatem concesserit, quoties ex ca-

„ the-

„ thedra loquerentur. Datur ergo in E. R. „ controversiarum fidei Judex infallibilis, „ etiam extra Concilium generale, tum in „ quæstionibus juris, tum facti: " Quum autem propterea magna suborta fuisse disceptatio, de *Marca* commentariolum pro ea Thesi *Baluzio* dictavit. In eo autem sententiam, quam *Jesuitæ Claromontani* proposuerant, unam esse pronunciat, quæ in *Italia*, *Hispaniis*, ceterisque Christiani orbis Provinciis tradatur, ut quod *Parisiensium* Theologorum appellari consuevit, oppositum scilicet decretum, solum INTER TOLERATAS OPINIONES censeatur (26); iterum deinde (27) eam sententiam, quæ ante ipsam Ecclesiæ consensionem Pontificis definitiones erroris expertes defendit, generatim receptam, & ab Ecclesia *Romana*, aliisque Catholicis scholis prolatam appellat. Ait præterea; gravissimam *Romanis* Pontificibus injuriam ab iis inferri, qui hocce illis privilegium omnium Academiarum consensu confirmatum palam in dubium vocare auderent, ac Constitutionibus adversus *Jansenianos* latis mul-

(26) " Cette opinion est la seule que l'on enseigne et „ que l'on embrasse dans l'*Italie*, l'*Espagne* et autres „ Provinces de la Chrestientè; en sorte que CELLE QU' „ ILS APPELLENT DES DOCTEURS DE PARIS, „ EST MISE AU RANG DES TOLEREES SEULE„ MENT ". Charlas *de la Puiss. de l'Eglise pag.* 90.

(27) *num.* 31. " l'opinion gènèrale receue et aprouvèe „ par l'Eglise Romaine, et par les Ecoles de la Chre„ stientè. "

tum roboris detrahi (28). Denique addit, eo ipſo quo commentariolum illud dictabat anno, ſcilicet 1662. eamdem pæne theſim cum apud *Sorbonam*, tum in *Navarræo* Collegio fuiſſe defenſam (29); immo hanc in *Galliis* fere a Theologis omnibus æque atque a Juriſperitis, qui veteris *Sorbonæ* opinionem nihili facerent, propugnarit (30).

VI.

(28) " Au reſte ſe ſeroit ouvrir la porte à un grand
,, ſchiſme que de vouloir rebuter ces theſes, encore qu'
,, elles ſoient entendues ſuivant l' opinion commune: par-
,, ceque non ſeulement cette plainte tendroit a ruiner ou-
,, vertement les Conſtitutions faites contre *Janſenius*, mais
,, encore a diſputer aux Papes publiquement avec autoritè
,, le pouvoir d' eſtre Juges, infaillibles parlant *e Cathedra*
,, en matiere de foy, qui leur eſt acquis par le conſente-
,, ment DE TOUTES LES UNIVERSITEZ, exceptè
,, l' ancienne *Sorbonne* [Conſtantienſis Concilii temporibus]
,, Le Pape auroit ſujet de ſe plaindre, que lors qu' il
,, *ſouffre & tolere* l' opinion contraire, qui eſt *de peu de*
,, *perſonnes*, on ne puiſſe avoir la moderation de ſouffrir
,, et tolerer l' opinion gènèrale, qui appuye ouvertement
,, ſes droits. "

(29) " Meſme a preſent on enſeigne cette doctrine dans
,, la *Sorbonne*. Car le meſme jour douzieme de ce mois
,, de Decembre, lorſqu' on diſputoit au College de *Cler-*
,, *mont* ſur les theſes prècedentes, on ſouſtenoit en *Sor-*
,, *bonne* la meſme Theſe en ſubſtance, qui eſt conceue aux
,, termes ſuivans. Romanus *Pontifex Controverſiarum Ec-*
,, *cleſiaſticarum eſt conſtitutus Judex a Chriſto, qui ejus de-*
,, *finitionibus indeficientem fidem promiſit*. Luc. XXII. La
,, meſme doctrine eſt avancèe dans une autre theſe ſou-
,, ſtenue en *Navarre* le ſeptieme Decembre de cette meſ-
,, me annèe. "

(30) " La plus grande partie des docteurs (de Gallis
,, loquitur) non ſeulement de Theologie, mais encore de
,, droit ſuivent l' opinion commune, qui a des fondements
,, aſſès difficiles à reſoudre, comme il a eſtè deja dit, et
,, ſe moquent de celle de l' ancienne *Sorbonne*. "

VI. Fatendum nihilominus eſt poſt annum 1682. quo *Gallicani* Conventus declaratio edita fuit, contrariam in *Galliis* opinionem in libris ceteriſque actis publicis obtinuiſſe. Quare *Febronius* falſus non eſt, dum recentiores eo anno *Gallos* pro ſua ſententia appellat. In hac ipſa tamen, quæ ipſi cum *Gallis* communis eſt, opinione multum a *Gallis Febronius* diſſidet. *Galli* enim qui ſolum quidem judicium Sedis Apoſtolicæ ad finiendam fidei controverſiam non ſufficere autumant, ne hinc tamen unitati fidei a Chriſto male proviſum dicatur, ſi exſpectanda eſſet Concilii generalis ſententia, quæ idem Apoſtolicum judicium confirmans, cauſſam finiret; ſufficere, ſemperque ſufficiens fuiſſe ajunt, ſi definitionibus ſummorum Pontificum accedat Epiſcoporum Eccleſiæ etiam diſperſæ vel expreſſus vel tacitus ſaltem conſenſus. *Febronius* autem hac ipſa conditione conſenſus ſaltem taciti nequaquam contentus ad *ultimatum & concluſum*, ut ajebat (31), atque infallibile judicium in materia fidei exegit in primo ſui operis volumine *expreſſam & concinentem generalis Concilii ſententiam*, qua ſolum fidei definitiones *peremptorias* eſſe comminiſcebatur (32). In novo

(31) *Cap. VI.* §. 8. *n.* 1.

(32) Hæc illà doctrina eſt, quam in *Antifebronio* (*T.I. diſſ. II. cap.* 12.) acriter propugnavimus, atque a *Febronii* cavillationibus adſeruimus. Eamdem *Sarpelius paradoxum* appel-

novo tamen suarum defensionum volumine primum suum apud *Quesnellianos* celeberrimum dogma, quo Ecclesiæ dispersæ consensioni finiendarum controversiarum auctoritas adimebatur, caute, ne palinodiam canere videretur, dissimulans ad *Gallos* adcessit. *Non errabunt*, inquit (33) *neque hi* (Pontifices), *neque illa* (particularia Concilia) *quum eorum*

appellat [*p.* 129.] tum addit: " ut *Romani* Pontificis au-" ctoritati in hoc puncto [*Febronius*] ultimum inferat " ictum, *abominabilem* Doctrinam *de Ecclesiæ Catholicæ* " *infallibilitate* inducere non abhorruit, quam modo sta-" tim ventilabimus cornu, seu insolubili dilemmate ". *Febronius* igitur *Cap. VI. §. VIII.* sequentem titulum posuit: *Parum firma est illorum sententia, qui a* plurima parte Episcoporum *definitioni* Romani *Pontificis extra Concilium* " *adhærentium*; *ultimum & irrefragabile judicium consti-* " *tui existimant* ". Hæc idcirco exscripsimus, ut *Sappellium* a *Febronii* calumnia vindicaremus. Ait *Febronius* [*pag.* 223. *seqq.*] *supremam in rebus fidei auctoritatem, & connexam cum illa infallibilitatem corpori universalis Ecclesiæ competere*; tum perinde ac si *Sappellius abominabilem* hanc de Catholicæ Ecclesiæ infallibilitate doctrinam vocasset, ait [*pag.* 226.] " Sed quod omnium vel modi-" ce tinctorum captum superabit, illud est, quod scripsit P. *Sappel pag.* 129. his verbis: Febronius, *quum bene vi-* " *deat, sententiam suam* [*si quæcumque Conciliorum et-* " *iam generalium in materia fidei definita confirmatione* " *& adprobatione* Romani *Pontificis indigeant*] *tumulo in-* " *ferri, ideo, ut* Romani *Pontificis auctoritati in hoc pun-* " *cto ultimum inferat ictum*, ABOMINABILEM *doctri-* " *nam de Catholicæ Ecclesiæ infallibilitate inducere non* " *abhorruit* ". Hoc enimvero *omnium captum superabit*, potuisse insigni fraude *Febronium*, quod *Sappellius* de negata ab ipso dispersæ Ecclesiæ infallibilitate jure adseruit, ad dogma *infallibilitatis corpori universalis Ecclesiæ competentis* detorquere, & hoc, non illud a *Sappelio abominabile* dictum exhibere.

(33) *T. II. pag.* 265.

eorum de fide decreta ab universali Ecclesia recipientur, sive tacite, sive expresse. Huc spectat, quod infra ait (34). " Quatuordecim Episcopi cum aliis viris clarissimis ,, & illustribus anno 529. *Arausicæ* ad templi consecrationem congregati, doctrinæ capita adversus eorum hæresim statuerunt. Hujus Concilii decretis omnes aliæ Ecclesiæ adhæserunt; proinde eamdem auctoritatem obtinuere, ac si ab universali Ecclesia in œcumenica Synodo congregata sancita fuissent. " (35) Alibi quoque (36), ,, poterit, inquit, exspectari Ecclesiarum etiam di- ,, spersarum consensio, qua fugiendus error ,, damnetur, & veritas credenda stabilitur, ,, eadem utique auctoritate, eodemque ro- ,, bore, ac si in œcumenica Synodo facta fuisset definitio. " En ergo tandem a *Febronio* agnitam dispersæ Ecclesiæ in Fidei controversiis certo definiendis auctoritatem. Neque tamen illi cum *Gallis* penitus convenit. ,, Quod Episcopi, inquit (37), ad- ,, ceptantes summi Pontificis constitutiones, ,, etiam in materiis fidei, id facere debeant ,, cum

(34) *pag.* 404.

(35) Sed addere debuerat *Febronius Arausicanum* sua illa doctrinæ capita ab Apostolica Sede adcepisse, iterumque ut ab ea confirmarentur impetrasse. En cur *omnes aliæ Ecclesiæ illis adhæserunt*, & unde *eamdem hactenus auctoritatem obtinuere, ac si ab universali Ecclesia in œcumenica Synodo congregata sancita fuissent*. Vide Caput I.

(36) *pag.* 468.

[37] *T. II. pag.* 195.

Cameracensis Archiepiscopus (40), sive Episcopi definiendo, sive obediendo subscri-
„ bant, numquam permittet Christus, ut in
„ communi prædicatione errent, ut qui se
„ cum illis futurum omnibus diebus usque
„ ad consummationem sæculi promiserit.
„ Nisi hoc admittatur, actum erit de *Pii*
„ V. constitutione adversus *Bajum*, de *In-*
„ *nocentii* XI. Bulla adversus errores *Michae-*
„ *lis Molinos*, ac de libri inscripti: *Maxi-*
„ *mes des Saints* damnatione, unde enim
„ probari umquam poterit, inquit idem *Ca-*
„ *meracensis* (41)", hæc Apostolica decreta
ab

„ . . . . Vous voyez donc, que si les Evèques
„ souscrivoient par autoritè, ils souscrivoient aussi sou-
„ vent par obeissance; ou si vous voulez, que nous l' ex-
„ pliquions, et peut-ètre mieux d' une autre maniere, quel-
„ que fois ils souscrivoient en dèfinissant, et quelque fois
„ en obeissant."

[40] *Mandem. au sujet d' un Ecrit, qui a pour titre:* Consultation etc. *1729. p. 73.* " Mais soit que les Evè-
„ ques souscrivent en dèfinissant, soit qu' ils souscrivent
„ en obeissant, Jesus-Christ ne permettra jamais, qu' il se
„ trompent dans leur commune prèdication, parce qu' il
„ leur a promis d' ètre avec eux tous les jours jusqu' à
„ la consommation des siècles."

[41] *ibid. pag. 72.* " Il en faut dire autant de la Bul-
„ le de Saint Pape *Pie* V. contre les erreurs de *Baius*,
„ de la Bulle contre *Molinos*, et du Bref d' *Innocent* XII.
„ contre le livre des *Maximes des Saints*; car comment
„ viendroit on a bout de *prouver* que tous ces dècret Apo-
„ stoliques ont ètè acceptès de la part de tous les Evèques
„ *par voye de Jugement*, et d' un *Jugement* juridique? Les
„ Evèques alors ne pensoient ils pas ce qu' ils pensent en-
„ core aujourd' hui sur l' infaillibilitè du Suverain Ponti-
„ fe? Il est donc manifeste, qu' on pourroit èluder toutes
„ ces

ab omnibus Episcopis cum Scriptura & traditione fuisse accurate collata, atque hoc deliberationis, & maturitatis judicio tandem suscepta? Immo quum plerique Christiani orbis Antistites Pontificiam infallibilitatem profiteantur, negandum id esset. Adfirmat enim *Febronius* (& hoc alterum est quod eo loco docet) *quotquot existimant Papam infallibilem, non posse* de summi Pontificis decretis cum *deliberatione, maturitate & judicio sententiam ferre*; quin etiam pronunciat (42), *neque Protestantes neque alios, quum ad ipsum Concilium universale ventum fuerit, multum fiduciæ posituros in Conciliaribus votis aut judiciis eorum, qui jam ante declarassent, se non posse recedere a deciso, quod Pontifex* (ab illis infallibilis habitus) *de quæstionibus & materiis in Synodo ventilatis jam forte dedisset*.

„ ces Constitutions par les mèmes subterfuges, que fournissent ici les 50. Avocats; et cependant c' est de ces „ Bulles la mème que plusieurs Archevèques et Evèques de „ *France*, a la tète desquels ètoit M. le Cardinal de *Noailles*, dèclaroient par un acte authentique, qui n' a „ jamaisètè desavouè, ni contredit par aucun Evèque de „ la mème Nation, *qu' il ne leur manque aucune des conditions necessaires pour obliger toute l' Eglise*. Ces mèmes „ Prelats dèclaroient encore dans le mème Acte, que quand „ l'Assemblèe de 1705. a dit, que les Constitutions des Papes obligent toute l' Eglise, lorsqu' elles ont ètè acceptèes par le corps des Pasteurs, *elle n' a point voulu etablir, qu' il soit necessaire, que l' acceptation du corps des Pasteurs soit solemnelle, pour que de semblables Constitutions du S. Siege soient des regles du sentiment des fideles*."

[42] *T. II. pag.* 2.

ſet. Sed bene eſt. Etiam id longe a veritate abeſſe *Galli* Epiſcopi contendunt, atque demonſtrant. Unum placet heic appellare *Ebredunenſem* Archiepiſcopum in doctiſſima Paſtorali inſtitutione quam anno 1729. *Gratianopoli* divulgavit *ſur les jugemens definitifs de l' Egliſe univerſelle*, & *ſur la ſignature du Formulaire*. Ibi ergo doctiſſimus Cardinalis oſtendit, Epiſcopos qui Pontificem erroris expertem agnoſcunt, æque atque eos qui ſecus ſentiunt, poſſe de ejus conſtitutionibus judicium ferre, illudque ſacris litteris ac Patrum traditioni innixum. Quum enim illi ſententiam de *infallibili* Pontificis auctoritate Scripturæ & traditioni conſentire ſibi certiſſime perſuadeant, debent quidquid Pontifex definit veluti ſcripto traditoque verbo conſentaneum exiſtimare (43). Vere igitur a me

[43] *pag.* 19. " Nous ajoutons cependant, que quand ,, mème les Eveques des Egliſes ètrangeres n' accepteroient les decisions èmanèes du ſaint Siege, que ſur le ,, fondement de l' infaillibilitè du Pape; on pourroit dire, ,, que leur acceptation ne laiſſeroit pas de ſe faire par ,, voye de jugement, mème tel que nos Refractaires le ,, requièrent. Qu' entendent-ils par ce jugement, qui doit ,, prèceder l' acceptation juridique, que l' Evèque fait de ,, la dècision du Pape? ſi ce n' eſt, que l' Evèque voit ,, dans quelque endroit de l' Ecriture, ou de la Tradition ,, une veritè nèceſſairement liée avec la decision, et que ,, ſur cela il ſe dètermine a l' accepter comme conforme a ,, la rèvèlation. Les Evèques des Egliſes ètrangeres ne portent ils pas un pareil jugement, avant que d' accepter ,, la dècision? Ils ne ſe determinent a l' accepter, que ,, parce qu' ils croient voir dans l' Ecriture ou dans la Tradition ,,

a me dictum fuit, *Febronium* inter, & *Gallos* in ipsa Pontificiæ *fallibilitatis* tuenda opinione multum interesse. Hæc præmittenda fuerant; nunc sententiam nostram breviter, sed solide comprobemus.

C A-

„ dition ce qui ètablit l'infaillibilitè du Pape, et qui par „ consèquent contient la veritè de tout ce que le Pape de- „ cide en matiere de Foy. Il est visible, que ces deux ac- „ ceptations se font ègalement par voye de jugement de „ l'espece, dont il s'agit, tel que celui dont il s'agit, „ puisque les Evèques des Eglises ètrangeres se fondent sur „ l'Ecriture et la Tradition, ainsi que le font ceux de „ l'Eglise de *France*. “

CAPUT III.

Romanam *Sedem errori obnoxiam non esse certissimum est totius antiquitatis decretum, hincque rejecta* Febroniana *Sedis & sedentis distinctione Pontificem quoque* Romanum *eodem insigni privilegio præstare. Idem ex Christi Domini pollicitatione confirmatur; tum vero maxime ex centro Catholicæ unitatis, quod est* Romanæ *Ecclesiæ Pontifex. Effugium* Bossuetii *seriem inter & personas Pontificis distinguentis intercluditur.*

I. QUod in *Antifebronio* professus sum, heic rursus edico, non ita me in hancce quæstionem ingredi, ut eam pro dignitate tractare velim. Immensi id operis esset, atque etiam inutilis post tot doctissimorum virorum hac super re commentaria. Unum hoc mihi sumo, perspicuis ac firmis argumentis quantum susceptæ a me *Antifebronii* vindicationes postulant, propugnatam ibi sententiam iterum communire. Idque eo faciam, ut lectores intelligant, *Febronium*, qui solis suis antithesibus posse illam labefactari existimavit (dissimulavit enim fere omnia, quæ pro illa in eo libro disputavimus, vixque unam alteramve in contrarium ratiunculam proposuit, eamque jampridem protritam) cum Christiana ac litte-

raria Republica nimis audacter egisse, quasi una sui ipsius auctoritate in re tam gravi imponere ne dicam illi an illudere se posse confideret. Duo autem mihi ad id præstanda esse video. Primum, ut ostendam, *Romanæ* Ecclesiæ Præsules suis in definitionibus inerrabiles esse; alterum ejusmodi illos esse ante omnem, quam eorum decretis Ecclesia adhibeat, consensionem. Hoc porro sequenti capite efficiam. Nunc primum illud persequar.

II. Ac primo *Romanam* Sedem illustri hoc ασφαλειας privilegio pollere in promptu sunt, quæ doceant luculentissima Pontificum *Romanorum*, Conciliorum, ac Patrum testimonia. Pauca adfero. Primus inter Pontifices audiatur *Innocentius* in ea, quam ad Concilium *Milevitanum* dedit, epistola (1): „ Præsertim quoties fidei ratio ventilatur, „ arbitror omnes fratres & coepiscopos nostros nonnisi ad *Petrum*, id est, sui nominis, & honoris auctorem referre debere, velut nunc retulit vestra dilectio, „ quod per totum mundum possit Ecclesiis „ omnibus in commune prodesse. Fiant enim necesse est cautiores, quum inventores malorum ad duplicis relationem Synodi, sententiæ nostræ statutis viderint „ ab Ecclesiastica communione sejunctos. “ Dixerat autem idem *Innocentius* in superiore ad

(1) *Ep.* XXX. T. I. *Epistolam R. P. edit. Coust. col.* 896.

re ad Episcopos *Carthaginiensis* Concilii epistola (2), „ Patres non humana sed divi„ na decrevisse sententia, ut quidquid quam„ vis de disiunctis remotisque Provinciis a„ geretur, non prius ducerent finiendum, „ nisi ad hujus sedis notitiam perveniret: „ ut tota hujus auctoritate justa quæ fuerit „ pronuntiatio firmaretur; indeque sumerent „ ceteræ Ecclesiæ (velut de natali suo fon„ te aquæ cunctæ procederent, & per di„ versas totius mundi regiones puri latices „ capitis incorrupti manarent) quid præci„ pere, quos abluere, quos veluti cœno ine„ mundabili sordidatos, mundis digna cor„ poribus unda vitaret. " Qui *Innocentio* successit *Zosimus*, in eamdem sententiam ad *Aurelium* ac ceteros qui Concilio *Carthaginiensi* adfuerant, scripsit a. 418. (3): *Quamvis Patrum traditio Apostolicæ Sedi auctoritatem tantam tribuerit, ut de ejus judicio disceptare nullus auderet*. *Gelasius* porro (4) ait: *præstans Sedi, quam ipse benedixit, ut portis inferi nunquam pro Domini promissione vincatur, omniumque sit fluctuantium tutissimus portus*. Concilia Pontificibus adjungimus. *Totius orbis* Romani *Caput Romanam Ecclesiam, atque illam Sacrosanctam Fidem Apostolorum ne turbari sineret, obsecranda fuit clementia ve-*

(2) *col.* 889.
(3) *Ep. XII. col.* 974.
(4) *in Tract. apud Sirm. in app. Cod. Theodos.*

ſtra. Inde enim in omnes venerandæ communionis jura dimanant. Ita Patres *Aquilejenſis* Concilii ſub *Damaſo* in epiſtola ad Imperatores. Singularia quoque ſunt quæ in epiſtola ad *Hilarum* Papam de Apoſtolicæ Sedis prærogativis ſcripſere Patres *Taraconenſes*. " Etſi, „ inquiunt, extaret neceſſitas diſciplinæ, ex„ petendum revera nobis fuerat illud privi„ legium Sedis veſtræ, quo, ſuſceptis Regni „ clavibus, poſt Reſurrectionem Salvatoris „ per totum orbem Beatiſſimi *Petri* ſingu„ laris prædicatio univerſorum illuminationi „ proſpexit. CUJUS VICARII PRINCIPATUS „ SICUT EMINET ITA METUENDUS EST „ ab omnibus & amandus. Proinde nos De„ um in vobis penitus adorantes, cui ſine „ querela ſervitis, ad Fidem recurrimus, „ Apoſtolico ore laudatam, inde reſponſa „ quærentes, unde nihil errore, nihil præ„ ſumptione, ſed Pontificali totum delibe„ ratione præcipitur. " Haud alia fuit mens *Orientalium*, qui *Hormiſdæ* litteris ſubſcribentes ajunt. „ Prima ſalus eſt rectæ fidei re„ gulam cuſtodire, & a Patrum traditione „ nullatenus deviare, quia non poteſt Do„ mini Noſtri Jeſu Chriſti prætermitti ſen„ tentia dicentis. TU ES PETRUS, ET SU„ PER HANC PETRAM ÆDIFICABO ECCLE„ SIAM MEAM. Hæc quæ dicta ſunt, re„ rum probantur effectibus; quia in Sede „ Apoſtolica immaculata eſt ſemper ſervata

„ re-

„ religio. “ In Concilio quoque *Romano* ſub *Bonifacio* II. quod primum Cl. *Holſtenius* edidit, hæc de Apoſtolica Sede *Stephanus Lariſſæus* prædicavit (5): *in cujus confeſſione omnes mundi & requieſcunt Eccleſiæ*. Item Epiſcopi *Africani* quorum in *Lateranenſi* Concilio ſub *Martino* I. lectæ epiſtolæ ſunt, profitentur, *manifeſtum & indeficientem omnibus Chriſtianis apud Apoſtolicam Sedem conſiſtere fontem, de quo rivuli prodeunt affluenter, latiſſime irrigantes orbem Chriſtianum*. Denique œcumenica ſexta Synodus (6) de *Romana* Eccleſia ait: „ (eam) ſemper „ omnis catholica Chriſti Eccleſia, & uni„ verſales Synodi fideliter amplectentes, in „ cunctis ſequutæ ſunt, omneſque venera„ biles Patres Apoſtolicam ejus doctri„ nam amplexi, per quam & probatiſ„ ſima Eccleſiæ Chriſti lumina claruerunt, „ & ſancti quidem Doctores orthodoxi ve„ nerati atque ſequuti ſunt “. De Patribus porro quid dicam? Una eſt eorum vox, quæ fuerat *Cypriani* in epiſtola ad *Cornelium* (7), Eccleſiam *Romanam* veluti *Eccleſiæ Catholicæ radicem & matricem* celebrantis. *Theodoretus* certe (8) *Romanæ* Urbis dotes memorans ait: “ habet præterea communium pa„ trum magiſtrorumque veritatis Petri & „ Paul-

(5) *Part. I. Collect. Holſt.*
(6) *Act. IV.*
(7) *Ep. XLV.*
[8] *Inter* Leonian. *ep. LII. Baller. edit. col.* 998.

„ Paulli sepulcra fidelium animas illuminan„ tia. Quorum beatissimum ac divinum „ par, in *Oriente* quidem exortum est, & „ radios quaquaversum diffudit, sed in *Oc„ cidente* vitæ occasum ultro subiit atque „ inde nunc orbem universum collustrat." Præclare in eamdem rem S. *Theodorus Studita* (9): " Testor nunc coram Deo & ho„ minibus: seipsos avulserunt a Corpore Christi, & supremo verticali throno (Romana *Sede*) in quo Christus claves posuit fidei, adversus quem non prævaluerunt ha„ ctenus, neque prævalebunt usque ad con„ summationem portæ inferi, ora videlicet „ hæreticorum, sicut pollicitus est ille, qui „ non mentitur". (10) Neque aliter sensere *Gallicani* Patres. Hæc sunt *Hincmari Rhemensis*: *Piis, devotis, atque Catholicis hoc debet sufficere, quod omnium Ecclesiarum mater sancta, catholica, atque Apostolica docet* Romana *Ecclesia* (11). Porro *Regino Prumiensis* Abbas scripsit in Chronico (12): *stultitiæ quidem elogio denotandi, qui illam* Petri *Sedem aliquo pravo dogmate fallere posse arbitrati sunt, quæ nec se fefellit, nec ab aliqua hæresi unquam falli potuit*. Quid vero S. *Ber-*

[9] *l. 2. epist. 63. ad* Neucrat.
[10] Alia in hanc rem, eaque selecta veterum testimonia dabit *Ballerinius* in libro *de vi ac ratione Primatus cap. XV. §. 4.*
(11) *de Prædest. cap. 24.*
(12) *ad ann. 859.*

Bernardus? Sed dicit aliquis, inquit (13), *debitam ei* (*Romanæ* Ecclesiæ) *reverentiam exhibebo*, *& nihil amplius*. *Fac*, *quod dicis*: *quia si exhibeas debitam*, *& omnimodam*. *Plenitudo siquidem potestatis super universas orbis Ecclesias singulari prærogativa Apostolicæ Sedi donata est*. Immo inter S. Abbatis epistolas legitur sex Episcoporum ad *Innocentium* II. a. MCXL. scripta epistola (14), in qua hæc illi profitentur: NULLI DUBIUM EST, QUOD EA, QUÆ APOSTOLICA FIRMANTUR AUCTORITATE, RATA SEMPER EXISTUNT, NEC ALICUJUS POSSUNT DEINCEPS MUTILARI CAVILLATIONE, VEL INVIDIA DEPRAVARI. Omnia fere collegit *Bernardo* æqualis *Potho Prumiensis* his verbis: „ hoc namque privilegium B. *Petro* Apostolorum Principi cœlesti decreto principaliter traditum atque firmatum, Sancti Patres cum magna veneratione suscipientes, atque sanctam *Romanam* Ecclesiam servantes; tam in generalibus Conciliis, quam in ceteris scripturis, & gestis suis, universalem matrem appellaverunt, & sicut ejus documenta in confirmatione fidei, & eruditione sacræ Religionis, ita etiam judicia susceperunt in hoc consentientes, & quasi uno spiritu, & una voce concordantes, omnes majores res & „ præ-

(13) *Ep.* 131. *ad Mediolan.*
(14) *Ep.* 370.

„ præcipua negotia, nec non omnium Ec-
„ clesiarum judicia ad eam quasi ad Ma-
„ trem & Caput debere referri, ab ea nus-
„ quam appellari judicia ejus a nemine re-
„ tractari, aut refelli debere vel posse" (15).

III. Hæc sane si æqua lance pensentur, aperte prodent, non potuisse illa perscribi de Sede, quæ errare posset, neque in hoc aliis Ecclesiis antecelleret. Sed opus non est, ut hac in re comprobanda diutius laboremus. Acerbiores Pontificiæ *infallibilitatis* osores *Launojus* (16), ac *Dupinius* (17) non admodum difficiles hoc sedi *Romanæ* privilegium concedunt, negant tamen *Romano* Pontifici. Distinguendum enim ajunt Sedem inter, & sedentem; quod sæpe *Bossuetius* quoque, & *Febronius* noster inculcat. Verum hoc effugium dissertatione prima præclusimus (18). Quæ ibi diximus, recolantur. Unum heic addo, quod ad horum scriptorum inconstantiam declarandam maxime pertinet. Ac de *Bossuetio* quidem *Ballerinius* scribit (19): " Mirum autem vel maxime
„ esse debet, eumdem *Bossuetium* hanc con-
„ ciliationem ducere ex ea distinctione in-
„ ter fidem *Sedis* Apostolicæ seu *Romanæ*,
„ fidemque in ea sedentium *Romanorum* Pon-
„ tifi-

(15) *de statu domus Dei lib.* 3.
(16) *part. V. epist.* 2. *ad* Anton. Varill.
[17] *de ant. Eccles. discipl. diss. V. pag.* 371. *&* 374.
(18) *Cap. IV.*
[19] *de potest. Eccles. pag.* 286.

„ tificum, quam idem aperte destruit *lib.* „ 10. *Defensionis cap.* 5. illis verbis: *Neque vero distinguimus a* Romanorum *Pontificum fide* Romanæ *Ecclesiæ fidem, quam scilicet non alia, quam a* Petro *primo atque a* Petri *successoribus* Romani *didicerint*, traditam scilicet ex Sede *Petri*, quam a persona Pontificum haud distinguendam ibidem præmiserat scribens: *Neque propterea dicimus ipsam Sedem aliquid exercere posse potestatis aut jurisdictionis aliter quam per ipsum Præsidentem*. Eodem vitio laborat *Febronius* qui non solum ex *Benedictinis* S. *Gregorii* M. editoribus monuit (20), *Sedem Apostolicam pro S.* Petro *usurpari, & viceversa, nosse eruditos omnes*, sed etiam in Indice tanquam notabilem rem adscripsit: *Sedes Apostolica pro S.* Petro *usurpatur & viceversa*. Cur non enim etiam pro successoribus & heredibus *Petri*, in quibus ille, ut Siricius ad *Himerium* (21) scribebat, *onera omnium portat? Par* certe inquit *Zosimus* (22), *potestatis data conditio in eos, qui sedis hereditatem, ipso adnuente, meruissent*. Si igitur Sedes *Romana*, non diffitentibus adversariorum principibus, omni erroris suspicione vacat, vacabunt quoque in ea sedentes *Romani* Pontifices. Nempe ut cum *Xysto* III. Pontifice loquar (23), *Beatus*

[20] *T. I. cap. IV. §. 9. n. 1. pag.* 258.
[21] *Ep. I. col. 624. edit. Coust.*
[22] *Ep. XII. col.* 974.
[23] *Ep. 6. col. 1260. cit. Coust. edit.*

tus Petrus *Apostolus in successoribus suis, quod adcepit, hoc tradidit. Quis ab ejus se velit separare doctrina, quem ipse inter Apostolos primum Magister edocuit?*

IV. Sed quod ex Sedis Romanæ juribus argumentando collegimus, idipsum ex Christi pollicitationibus nunc manifestissime concludatur. Postquam Christus discipulos de communi omnium ipsorum tentatione & periculo monuit, *Ecce*, inquiens, *Satanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum*, remedium subiecit ex fide *Petri*, pro qua se orasse ait, ne deficeret, ut alios fide sua confirmans omnes diaboli molitiones irritas faceret: *Ego autem oravi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos* (24). Hunc textum quum in *Antifebronio* expenderem (25), duo heic contineri animadverti orationem scilicet Christi, ne Petri fides deficeret, & curam, quam idem Christus *Petro* detulit confirmandi fratres suos. Atque ad *Petrum* ut Ecclesiæ caput, & Primatem hoc ejus privilegium spectare communis est Patrum sententia. " Commune, inquit S. *Leo* M. (26), erat omnibus Apostolis periculum de tentatione formidinis; & divinæ protectionis auxilio pariter indigebant, quia diabolus omnes exa-

[24] *Luc.* XXIV. 32.
(25) *T. I. pag.* 206.
(26) *Serm. IV. de anniverf. die adsumpt. suæ.*

„ exagitare, omnes cupiebat elidere, & tamen specialis a domino *Petri* cura suscipitur, & pro fide *Petri* proprie supplicatur, tanquam aliorum status certior sit futurus, si mens PRINCIPIS victa fuerit". An non vox *Principis* rationem indicat ex *Petri* ductam Primatu? Diserte etiam S. *Joannes Chrysostomus* id explicat (27) loquens de *Petro*: " Quam est fervidus! inquit, „ Quam agnoscit creditum sibi a Christo „ gregem! Quam in hoc choro princeps est. „ Merito primus omnium habet auctoritatem in negocio, ut qui omnes habeat in „ manu. AD HUNC ENIM DIXIT CHRISTUS: „ & tu aliquando conversus confirma fratres tuos". Consentit *Ambrosius* (28). „ Denique ut scias quod secundum hominem rogat, divinitate imperat; habes in „ Evangelio quod *Petro* dixit: *rogavi pro te* „ *ut non deficiat fides tua*. Eidem autem dicenti: *Tu es Christus filius Dei vivi* respondit: *Tu es* Petrus *& super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam & tibi dabo claves Regni Cælorum*. Ergo cui propria auctoritate regnum dabat hujus fidem „ firmare non poterat, quem quum Petram „ dicit firmamentum Ecclesiæ constituit?". Accedat *Theodoretus*, cujus apud ipsum *Launojum*

(27) *in Acta Apost. hom.* 3.
(28) *p. V. epist.* 6. *n.* 17.

nojum (29) hæc sunt verba: " *Ego autem rogavi &c.* Quemadmodum enim ait *ego te* „ *fluctuantem non despexi*, ita & tu SUSTEN„ TACULUM esto fratribus conturbatis: ET „ QUO SERVATUS ES AUXILIO, IPSE ALIIS „ IMPARTIRE, neque labascentes impellas, „ sed erige periclitantes. Idcirco enim & „ te labare sino, CADERE NON PERMIT„ TO, stabilitatem per te fluctuantibus pro„ curans. Sic orbem terrarum universum „ fluctuantem atque labantem MAGNA HÆC „ COLUMNA CONFIRMAVIT, & ut corrue„ ret, omnino non permisit, sed erexit, „ stabilemque reddidit, OVES DIVINAS PA„ SCERE JUSSUM". Similia *Theophylactus* (30): "*Tu vero confirma fratres tuos:* planus „ hujus intellectus est, quia te habeo ut „ Principem discipulorum, postquam nega„ to me fleveris, & ad pœnitentiam vene„ ris, confirma ceteros: HOC ETIAM TE „ DECET, QUI POST ME PETRA ES ET „ FIRMAMENTUM ECCLESIÆ. Audiatur etiam *Stephanus Dorensis* in epistola quæ in *Lateranensi* Concilio lecta fuit: " Ipse (*Pe„ trus*) præcipue ac specialiter firmam præ „ omnibus habens in Dominum Deum no„ strum & immutabilem fidem, convertere „ aliquando & confirmare exagitatos con„ sortes suos & spiritales meruit fratres: ut„ pote

(29) *p. V. epist. 6. n. 17.*
(30)

„ pote dispensative super omnes ab ipso ; „ qui propter nos incarnatus est Deus, po„ testatem accipiens, & sacerdotalem au„ ctoritatem ". Immo *Bossuetius* in prima pastorali epistola *de promissis Christi factis Ecclesiæ* id officium non solum *Petro* ut petræ, sed in unitatis etiam bonum fuisse commissum fatetur a Christo, quum textu laudato *Petri* cathedram erexit, *in qua sola, ut utamur SS. Patrum formulis, unitas ab omnibus servata est ; cui si adhæreamus firmiter de Christi promissis tuti erimus . . . Ipsi enim id curæ datum, ut fratres confirmet, ac idcirco evadat Petra, supra quam immortale ædificium erat erigendum*. Hinc palam fit, orationem quoque Christi, ut non deficeret fides *Petri*, non in *Petri* personam, sed in illum ut Ecclesiæ Principem, oviumque, æque ac Pastorum, Pastorem, ac Christianæ Ecclesiæ fundamentum respexisse. Quum enim in collatæ *Petro* fratrum confirmandorum potestatis gratiam Christus se orasse dicat: *Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua*, ET TU *aliquando conversus* CONFIRMA FRATRES TUOS, ad hujus exequutionem curæ ea spectat oratio. Si ergo hæc *Petro* ut Primati data potestas fuit, & oratio pro *Petro* ut Primate fundi debuit, ut nempe fratribus idoneum esset fides *Petri* remedium scandalorum, quæ Satanas ad discindendam præsertim fidei unitatem esset in Ecclesia exci-

excitaturus. Quare idem *Bossuetius* in suis *super Evangelium meditationibus* (31), " quis, „ inquit dubitare potest, quin illius oratio„ nis vi S. *Petrus* obtinuerit fidem constan„ tem, invincibilem, inconcussam, & ita „ copiosam, ut sufficeret ad confirmandos „ non tantum fideles, sed etiam suos fra„ tres Apostolos, & pastores gregis impe„ diendo, ne cribrentur a Satana, quæ ver„ ba mirifice referuntur ad illa, quibus „ Christus dixerat: *Tu es Petrus &c.* Ego „ *Simonis* nomen mutavi in nomen *Petri* „ ob significandam soliditatem, quam tibi „ volo communicare non modo pro te, „ verum etiam pro tota mea Ecclesia, quia „ super hanc petram volo illam ædificare. „ Volo in te collocare modo eminenti & „ peculiari prædicationem fidei, quæ erit „ ejus fundamentum: *Et portæ inferi non* „ *prævalebunt adversus eam*, idest illa firma „ consistet adversus omnes Satanæ conatus, „ adeo ut concuti non possit: quod quid „ est aliud, nisi id quod Christus repetit, „ *Satan expetivit vos, ut cribraret sicut tri*„ *ticum; Ego autem*, Petre, *rogavi pro te:* „ *tua fides non deficiet, & tu confirma fra*„ *tres tuos.* "

V. Nunc velim ut *Febronius* (32) cum *Natali*

(31) *die* LXX.
(32) T. II. *pag.* 175.

Natali Alexandro (33) pronunciet, *id privilegium esse personale S. Petri, quod ad successores non transierit*. An non huius dicti absurditatem jam videat? Numquid quod *Petro* ut constituto Ecclesiæ Primati datum est, *personale, quod ad successores non transierit*, dici a Catholico quoquam possit? Non ita antiqui Patres, non ita scholastici Theologi, non ita *Gallicani* Præsules censuerunt, qui probe norant, *Petri* Primatum cum eodem vi, qua totius Ecclesiæ fidei & unitati prospiceretur, ad ejus successores *Romanos* Pontifices debuisse transferri. Inter Patres *Leo* Magnus (34), " quum itaque, „ inquit, dilectissimi, tantum nobis videa„ mus præsidium divinitus institutum, ra„ tionabiliter, & juste in Ducis nostri me„ ritis, & dignitate lætamur, gratias agen„ tes sempiterno Regi Redemptori nostro „ Jesu Christo, qui tantam potentiam de„ dit ei, quem totius Ecclesiæ Principem „ fecit, ut, si quid etiam nostris tempori„ bus recte per nos agitur, recteque dispo„ nitur, illius sit gubernaculis disputandum, „ cui dictum est: *Et tu conversus confirma* „ *fratres tuos* ". *Agatho* quoque in Epistola ad *Constantinum*, quæ in sexta œcumenica Synodo lecta fuit, " hæc est, inquit, vera „ fidei regula, quam & in prosperis, & in „ ad-

[33] *in hist. Eccles. sæc. XV. & XVI. diss. IV. n.* 14.
(34) *Serm. IV. cit.*

„ adversis vivaciter tenuit Apostolica Chri„ sti Ecclesia, quæ per Dei gratiam a tra„ mite Apostolicæ traditionis nunquam er„ rasse probatur, nec hæreticis novitatibus „ umquam depravata succubuit, quia dictum „ est *Petro*, *Simon*, *Simon*, ecce *Satanas* &c. „ *Ego autem rogavi pro te &c.* heic Domi„ nus fidem *Petri* non defecturam promisit, „ & confirmare eum fratres suos admonuit, „ quod Apostolicos Pontifices meæ exigui„ tatis prædecessores confidenter fecisse sem„ per cunctis est agnitum". (35) Nec minus diserte *Bernardus (36)* ait: " Oportet „ ad vestrum referre Apostolatum pericula „ quæque, & scandala emergentia in regno „ Dei, & præcipue quæ de fide contin„ gunt. Dignum namque arbitror ibi po„ tissimum resarciri damna fidei, ubi non „ possit fides sentire defectum. Hæc quidem „ hujus prærogativa Sedis. Cui enim alte„ ri aliquando dictum est: *Ego pro te ro„ gavi*, Petre, *ut non deficiat fides tua?* Er„ go quod sequitur, a *Petri* successore exi„ gitur: *Et tu aliquando conversus confirma „ fratres tuos*. " Vides confirmandi officium in *Petri* persona *Romanis* Pontificibus imposi-

[35] Adde his Gelasium (*ep.* 14.), Pelagium I. (*ep.* 3. *ad Eliam*) Vitalianum [*in epist. ad* Paullum *Episc.* Cretens.] Hadrianum I. (*epist. ad* Carolum *Regem*) Nicolaum I. (*epist. ad* Michael.) S. Leonem IX. (*in epist. ad* Petr. Antioch.) Arnulfum (*hist.* Mediol. *l. V. c.* 7.) Paschalem II. (*in Concil.* Lateran.)

(36) *ep.* 190. *alias opusc. XI. ad* Innoc. II.

positum, non disiungi a Christi promissione, ob quam certum præmiserat, in *Romana* Sede *non posse fidem sentire defectum?* Quod utrumque paucis complexus venerabilis *Guigo* majoris *Cartusiæ* Prior in litteris ad eumdem Pontificem (37) tomo tertio Operum S. *Bernardi* insertis, Sedis Apostolicæ fidem atque constantiam, *ipso, qui eam dedit prædicente, & prædicendo* roborante (Christi promissionem *Petro* factam respicit) *non solum non defecturam, sed & alios confirmaturam* scripsit. Et S. *Anselmus* Episcopus *Lucensis* in opusculo adversus *Guibertum*: *Quum pro fide* Petri, *ne deficiat, a Christo oratum sit; unius* Romani P*atriarchæ fides, in qua fratres suos confirmet, nunquam deficiet*. (38) Scholastici a Pa-

(37) *col. 1164. 6.*

(38) Mirabitur fortasse Lector tot Patrum testimonia, ac tam perspicua a nobis adferri, quod apud *Febronium* viderit ex *Natali Alexandro* [post *Launojum* ac *Maimburgum*] indicari Patrum ac Tractatorum Ecclesiasticorum maximam partem *Tertullianum*, *Cyprianum*, *Hilarium*, *Basilium*, *Johannem Chrysostomum*, *Ambrosium*, Concilia *Carthaginiense* & *Milevitanum*, S. *Augustinum*, S. *Cyrillum Alexandrinum*, S. *Leonem*, S. *Prosperum*, *Theodoretum*, *Bedam*, *Theophylactum*, qui in Christi verbis nonnisi agnoscant *privilegium personale Petri*, quod in solis Apostolis confirmandis sisteret. Quæ ex *Johanne Chrysostomo*, *Ambrosio*, *Leone*, *Theodoreto*, *Theophylacto* produximus, satis ostendunt hujusmodi indiculos Patrum non ad veritatem, sed ad pompam, atque ad fucum incautis faciendum pertexi. Nam quod ad ceteros adtinet, ex illis arguere quisque potest, non esse, cur Natali ejusque exscriptori *Febronio* fidem habeamus. Lusus est in iis verbis: *privilegium personale*. Utique ut in *Antifebronio* animadver-

a Patribus non dissentiunt. Eos ipsos appellabo, quos *Febronius* cum *Natali Alexandro* audet pro sua opinione indicare, *Albertum* Magnum, S. *Thomam*, S. *Bonaventuram*, *Nicolaum* de *Lira*, ac *Dionysium Carthusianum* (39), *Albertus* Magnus ita loquitur (40),

dverti, aliquid *personalis Petro* promittitur, si ejus fides defectura non erat, in *Petro* enim debuit profecto Christi oratio suam efficaciam exerere; sed quum idipsum *Petro* promissum a Christo fuerit, ut *aliquando conversus confirmaret fratres suos*, *absolute ac mere* personale dici nequit, ut quod ad bonum fratrum ordinaretur. Ridicule igitur adlegantur Patres, qui aliud nihil dicunt, quam Christum orasse, vel ut *haberet* [Petrus] *in fide liberrimam*, *fortissimam*, *invictissimam*, *perseverantissimam voluntatem* [quemadmodum Augustinus *de corrept.* & *grat. cap.* 8.] *vel ut post lapsum negationis ad pristinum statum poenitendo resurgeret* [ut *Beda*]. Citent *Launojus*, *Natalis*, *Bossuetius*, atque *Febronius*, citent si possunt, Patres, qui *particularem* & *personalem* Petri fidem, ut ait idem *Febronius* [*T. I. cap. V.* §. *I. n.* 2.], sed *solam* ea Christi oratione spectari, fratresque in fide ab eo confirmandos nonnisi Apostolos fuisse, nisi hoc faciant, frustra in congerendis Patrum sententiis laborant. Concilia autem *Milevitanum*, & *Carthaginiense* ab hoc indiculo penitus demant, quum ea Concilia verbis Christi *Rogavi &c.* ad id solum utantur, ut contra *Pelagianos* non humanæ potestatis, sed gratiæ divinæ fuisse opus non defecturam *Petri* fidem ostendant; quod utique sive *mere personaliter* fuerit *Petri* fides, sive ad Ecclesiam in Fidei unitate conservandam pertinuerit, verissimum erit, æque ab orthodoxo quopiam scriptore negandum.

(39) Adlegant etiam *Innocentium* III., & *Hugonem* Cardinalem. Verum hic ita *Lucæ* locum interpretatur, ut Gratiæ necessitatem probet: *quasi Satanas tentabit me permittente, sed non prævalebit, & hoc non erit ex vobis, sed ex me, qui hoc rogavi, scilicet ut non deficiat fides tua*, tum *Bedæ* sententiam recitat, quam supra descripsi: quid hoc autem ad præsentem disputationem? *Innocentius* porro III.

(40): "ait autem Dominus *Simoni* qui & ipse „ principalis fuit, ut per ipsum hæc con„ fortatio ad alios ordinate derivetur. *Ego* „ *autem rogavi pro te, ut non deficiat fides* „ *tua*. Hoc argumentum efficax est pro Se„ de *Petri* & successore illius, quod fides „ ejus non finaliter deficiat". Magistrum sequitur multo celebrior discipulus S. *Thomas* (41) qui Christi orationem S. *Petri* Ecclesiæ adcommodans, *sola*, inquit, Petri *Ecclesia inviolata permansit*; *unde* Lucæ XXII. *ego rogavi pro te &c.*, atque ut Sedis & sedentis distinctioni effugium præcluderet, alibi ait (42): " Dominus *Lucæ* XXII. *Petro* „ dixit, quem summum Pontificem consti„ tuit, *Ego rogavi pro te &c.* Et huius ra„ tio est, quia UNA FIDES debet esse to„ tius Ecclesiæ secundum illud I. Cor. I. „ *Idipsum dicatis omnes, & non sint in vo*„ *bis schismata*: quod servari non posset, „ nisi quæstio fidei exorta determinetur per

 „ eum;

III. ipso favente *Natali Alexandro Cap. Majores de Baptismo & ejus effectu*, & *Serm.* 2. & 3. *de Consecratione Romani Pontificis* Sedi S. *Petri*, sive Sedi Apostolicæ hunc locum adcommodat. Idipsum facit in litteris ad Patriarcham *Constantinopolitanum* apud *Bosquetum* (in gestis ejusdem Pontificis pag. 41.) Itane vero sibi tam turpiter adversatus fuerit, ut in sermone I. de Ss. *Petro* & *Paullo* ad personale *Petri* privilegium in successores minime derivandum Christi verba referre non dubitarit? *Febronianis* id vitium est pugnantia loqui, non *Innocentio* III. doctissimo suæ ætatis Pontifici.

(40) *in cap. XXII.* Lucæ.

(41) *in cap. VI.* Matth.

(42) 2. 2. *q. I. artic.* 10.

„ eum; qui toti Ecclesiæ præest, ut sic e-
„ jus sententia a tota Ecclesia firmiter te-
„ neatur. In eamdem sententiam S. *Bonaventura* (43): *potest illud referri ad Ecclesiam* Petri *pro cujus fide rogavit Dominus. Et hæc Ecclesia quæ designatur per* Petri *naviculam, licet concutiatur, tamen non naufragatur.* Superius item dixerat (44): *Christus hoc verbo stravit totius fidei fundamentum . . . Hinc est quod* Petrus *est vocatus, & ei concessum est, ut de Ecclesia ejus nunquam deficiat vera fides;* Ego rogavi pro te ut non deficiat fides tua. Luculentum quoque est *Lyrani* testimonium (45): Confirma &c. *Hoc dicitur ei, quia Ecclesia erat sibi committenda, ut habetur* Johan. ult. cap. pasce agnos meos. *Ex hoc etiam patet, fidem non deficere usque ad finem mundi potissime in Ecclesia* Romana, *quæ a Petro post Christum fundata est.* Superest *Dionysius Carthusianus* (46): quid ergo ille? *Item quoniam* Petro *specialiter fuit Ecclesia committenda, unde quod dicitur:* ut non deficiat fides tua, *ponitur, ut non deficiat fides Ecclesiæ tibi committendæ. Sicque ex verbis his sumitur argumentum, quod fides Ecclesiæ* Romanæ, *quam* Petrus *in ea plantavit, sit usque in finem seculi duratura.* An non qui hæc legerit, *Launoii* qui primus hosce

(43) *in cap. XXII.* Luc.
(44) *in cap. VI.* Luc.
(45) *in* Luc. *cap. XXII.*
(46) *in eumd. loc.*

hosce nobis Scholasticos obiecit, imprudentiam, *Natalis* vero & *Febronii* qui tam cœco duci se se regendos commisere, inconsiderantiam, ac levitatem stupebit? Quid enim aliud est pro tua sententia Auctorum, qui conceptis verbis alteram plane adversam tueantur, indicem ob oculos ponere, quam Lectores in laqueos fraudulenter impellere? Sed ad *Gallicanos* Præsules nos convertamus, quos non aliter, ac nos *Lucæ* locum explicare præmisimus. Quæ a. 1653. ad *Innocentium* X. LXXXV. *Galliarum* Antistites scripserint, primo capite adtulimus; ea animo repetantur. Plura in hanc rem cl. *Soardi* ex Pastoralibus (47) *Fenelonii Cameracensis* (48), de *Villeroy Lugdunensis* Archiepiscopi (49) aliorumque *Gallorum* Archiepiscoporum litteris erudite collegit. Unum ab eo omissum, sed qui apud adversarios plurimi valeat, adlegabo *Bossuetium*. *Debebat*, inquit ille in suis Evangelii meditationibus (50), *debebat semper in Ecclesia adesse* Petrus, *qui*

[47] *lib. I. cap. I.*

[48] Lettre au P. *Quesnel* sur le livre *Denunciatio Bullæ vineam Domini &c.* n. XXVI. *D'un côté, Jesus-Christ promet, que la foi de* Pierre *ne manquera jamais dans son Siege, & que* Pierre *y confirmera ses Freres jusqu' a la consommation des siècles.*

[49] Mandam. au sujet de la Constit. *Unigenitus* 1718. *Nous vous ordonnions de vous soûmettre a la Constitution* Unigenitus, *avec cette obeissance, que les veritables Fidèles doivent a celui, que le souverain Pasteur de nos Ames a ètabli, pour confirmer ses freres dans la foi.*

[50] *die* 72.

suos fratres confirmaret in fide. Id remedium erat opportunum, ut sententiarum unitas servaretur, quam Salvator omnium maxime expetebat; & hæc auctoritas tanto magis erat necessaria sub Apostolorum successoribus, quanto horum fides minus erat firma, quam illa ipsorum Apostolorum: hancque auctoritatem in *Romanos* Pontifices *Petri* successores transfusam declarat.

VI. At unde, inquies, hæc omnia Pontificis ἀσφάλειαν confirmare ostenderes? Nonne & aliis Episcopis cura confirmandorum fratrum incumbit, si quod in suis Ecclesiis scandalum contra fidei unitatem excitaretur? nec tamen ita pro cujusque Episcopi fide orasse Christus dicendus est, ut deficere ille & errare in fide non possit. Ita sane; sed magnum inter alios Episcopos, & *Romanum* Pontificem discrimen intercedit, quemadmodum etiam in *Antifebronio* animadverti. „ Quum enim illi, inquit *Ballerinius* (51), „ singularibus præsint Ecclesiis, si in fide „ deficerent, in errorem non traherent to„ tam Ecclesiam; ac propterea infallibilita„ tis promissio totam Ecclesiam respiciens, „ ipsis necessaria non fuit. At *Romani* Pon„ tifices quum non minus quam *Petrus* ex „ primatu universæ præsint Ecclesiæ, & in „ periculis fidei unitatem ejusdem fidei de„ beant in ea tueri & continere confirman„ do-

[51] *De vi ac ratione Primatus cap. XV. §. 3. pag. 271.*

„ dorum fratrum officio; quod dum ex jurisdictione sibi competente, & in finem „ primatus necessaria exercent, non sine vi „ coactiva unitatis exercent : si deficerent „ in fide, in errorem traherent totam Ecclesiam, quæ jure primatus ipsorum fidei „ debet adhærere; ac idcirco ne & ipsi deficerent in fide, oratio Christi interposita dicenda est". Quamobrem *Galliarum* Episcopi, quum singulos Episcopos errare posse non inviti fateantur, *Romanum* tamen Pontificem ex Christi promissionibus; *Ego rogavi*, ea præditum potestate consentiunt, ut ejus definitionibus subesse falsum non possit (52). Enimvero Illustriss. d' *Argentrè Tutelensis* Episcopus hoc ipso Christi oraculo utitur, ut *Petri* exinde Primatum confirmet, colligatque *contingere non posse, ut* Romanus *Pontifex in fide pertinaciter erret* (53). Celeberrimus quoque dum viveret *Rutbe-*

[52] Recte *Senonensis* Archiepiscopus D. *Lanquet* in suis ad Eminentiss. *Noaillii* documentum adnotationibus ait num. 56. " M. l' Evèque de *Badajox* a dit, que *c' est* „ *pour la Foi de* Pierre *seul*, *que Jesus-Christ pria pour* „ *qu' elle ne manquàt point dans ses successeurs*. Ce mot „ *seul*, qui n' est pas sans fondement dans le texte de l'E„ criture, n' exclue pas les Conciles Gèneraux; il exclut „ seulement chacune des autres Eglises particulieres, dont „ aucune n' est hèritiere de la prèeminence de l' Eglise de „ *Pierre* et de l' assistance spèciale, que Jesus-Christ lui a „ promise: A Dieu ne plaise, que les Theologiens *Fran*„ *çois* disconviennent jamais de cette prèeminence, et de „ cette assistance particuliere."

(53) *de locis Theolog. cap. 7. pag. 77.*

thenensium Antistes *Abelly* in egregio, qui tertium *Cadomi* prodiit an. 1626., Tractatu *Gallico* de *obedientia Romano Pontifici debita* (54), ait, idque ex Ecclesiæ ipsius sententia, verba illa Christi ita intelligenda esse, ut ad S. *Petrum* ejusque successores *Romanos* Pontifices spectare evincant omnes Fidei Catholicæ veritates certo definire, omnesque fidei adversantes errores improbare atque proscribere.

VII. Illustranda nunc paullo uberius ea sunt, quæ de *Romani* Pontificis Primatu ejusque vi ad Fidei unitatem cogente nuper adtigimus; novumque ac splendidum in rem nostrum argumentum promemus. Recolamus igitur, quod superiore dissertatione posuimus, *Romanum* Pontificem sui vi Primatus esse Catholicæ unitatis centrum a Christo domino constitutum. Hinc enim sequitur, jus ipsi esse cogendi omnes Catholicos, totamque Catholicam Ecclesiam ad eamdem secum unitatem præsertim in fide. Quemadmodum ergo nemini licet ab unitate *Romani* Pontificis se separare, ita ne licebit quidem ulli aliam profiteri fidem ab ea, quam

(54) *pag.* 25. " De ces paroles de Jesus-Christ raportèes ,, dans l' Evangile (*j' ai prié pour toi* Pierre, *a fin que ta* ,, *Foi ne vienne a dèfaillir ; & toi ètant converti confirme* ,, *tes Freres*); l' Eglise a tirè cette consequence, que c' è- ,, toit a *Pierre*, & a ses Successeurs, aux quels il apar- ,, tenoit de dèclarer avec certitude toutes les veritès apar- ,, tenentes a la Foi Catholique, et de reprouver et de con- ,, damner toutes les erreurs contraires a cette mème Foi ".

quam *Romani* Pontifices ex officio tradunt, atque definiunt. Quomodo enim hi jure primatus cogere possent, qui *sunt undique*, *Fideles*, *ut Irenæus* ajebat, ut secum convenirent *propter potentiorem principalitatem*, nisi illos etiam ad eamdem fidei doctrinam amplectendam, profitendamque cogere possent? Id autem ex antiquitate exploratius fiet, si antiquam praxim, rationemque expendamus, qua totius Catholici orbis ecclesiæ cum *Romana* communicabant. Hæc communio, quæ uno caritatis vinculo omnes catholicas Ecclesias cum *Romano* Pontifice totius catholicæ communionis centro compingebat, fiebat per litteras, quas *pacificas* seu *communicatorias* appellabant (55). Verum illud etiam animadvertendum, quorum Episcoporum ad *Romanam* Sedem litteræ exploraram non exhiberent professionem fidei, eas nequaquam receptas fuisse, neque iisdem redditam a *Romano* Pontifice communionis responsionem

(55) *De hoc toto genere*, inquit Febronius (*T. II. pag.* 406.) *Epistolarum*, *olim in Ecclesia usitatarum exstat elegantissimus libellus* Francisci Bernardi Ferraij de antiquo ecclesiasticarum epistolarum genere. Corrige Lector *Febronianum* hoc sphalma *Ferrælj*, ac scribe *Ferrarii*, cujus liber prodiit *Mediolani* 1613. Confer præterea [ut *Febronianæ* eruditioni aliquid ex nostro promptuariolo adijciamus) *Philippum Priorium* in libro de epistolis Canonicis *Parisiis* 1675. *Franciscum Dominicum Bencinium* in dissertationibus quinque de litteris encyclicis *Taurini* 1728. & si licet, *Joh. Rudolphum Kieslingium* in dissertatione *de stabili primitivæ Ecclesiæ ope litterarum communicatoriarum connubio* Lipsiæ 1744.

nem, quamdiu ipsarum Scriptores in fidei professione, aliisve ad fidem spectantibus non penitus satis fecissent. Ita quum omnino non placuisset fidei professio, quam *Epiri veteris* Episcopi ad *Hormisdam* dederant; misit ipse formulam fidei cum *Romanæ* Ecclesiæ fide penitus concordem, cui illi una cum *Johanne Nicopolitano* Metropolita aperte subscriberent, ut communicatoriæ litteræ ipsis redderentur *(56)*. Ita etiam *Felix* III. monuerat *Thalasium* Archimandritam Monachorum *Constantinopoleos*, ne communicaret cum Regiæ urbis Episcopo, nisi prius fidem professus esset, quæ *Romano* Pontifici probaretur. Similia leguntur de *Anatolio Constantinopolitano* Episcopo, cui communicatorias reddere litteras S. *Leo* tamdiu distulit, quoad circa fidem fecisset satis (57). Idem S. *Leo* pleniorem fidei expositionem a S. *Proterio Alexandrino* exegit (58). Compertum itaque esse debet, unitatem communionis memoratis litteris compactam ad unitatem fidei cumprimis ordinatam fuisse, atque ita cum hac conjunctam, ut (quod notavit cl. P. *Garnerius*) (59), alteram sine altera cum *Romana* Sede obtinere nemo potuerit. Equidem constat communicatorias litte-

(56) Vide epist. VIII. & IX. Hormisdæ.
(57) Confer S. *Leonis* epistolas 69. 70. 71. III. *Baller. edit.*
[58] Adi ejusdem S. *Leonis* epistolas 127. 129. & 130.
[59] *in app. not. diurni c.* 2. *n.* 24.

litteras, & communionis unitatem fuisse intacta fide ob læsum aliquod simplicis disciplinæ caput aliquando negatam; at diversæ fidei hominibus fuisse concessam, nusquam reperies. Unitas ergo fidei cum *Romano* Pontifice ad unitatem communionis necessaria semper fuit habita. Quare præseferentes *Romanam* communionem, si qua dubitatio suboriretur, de unitate fidei interrogabantur; sicque *Flavianus Antiochenæ* Ecclesiæ Presbyter ex *Paullino* quæsiisse fertur (60): *Si* Damasi *communionem amplecteris, o amice, doctrinæ nobis manifestam ostende similitudinem. Ostende igitur consensionem doctrinæ*. Instauro igitur argumentum. Si ad communionis unitatem potest *Romanus* Pontifex sui primatus jure cogere universam Ecclesiam; cogere ergo eamdem potest ad fidei unitatem: cogere autem non posset, nisi erroris expers sit, haberique debeat. Quid enim? Si erraret in definiendo? Nonne universam secum Ecclesiam in errorem pertraheret? Qua ergo ratione ex divinis Christi promissis Ecclesiam universam errare non posse certi sumus, ea necesse est, ut *Romanus* quoque Pontifex ab omni erroris suspicione sit liber.

VIII. Atque hoc totum luculentissimo confirmemus exemplo; *Gallicani* Episcopi *Romanam* Ecclesiam, Sedemque Apostolicam, quod

[60] *apud* Theodoret. *lib. V. hist. cap.* 3.

quod centrum sit Catholicæ unitatis, a Fidei veritate aberrare numquam posse consentiunt. Ex illustrioribus aliquos indicabo, Episcopum *Aptensem* Illustriss. de *Colonque* (61), Illustriss. de *Belsunce Massiliensem* Antistitem (62), Eminentissimum de *Bissy Meldensem* Præsulem (63). Cur hoc? Caussam dabit idem *Aptensis* Episcopus. Nempe si *Petri* Cathedra, inquit ille (64), quæ est unitatis centrum aliquo semel errore inficeretur, ipsius corruptio cum ceteris, quæ ab eo

(61) *Mandem. 20. dec. 1717.* "Cette prèrogative, que „ l'Eglise *Romaine* a d'ètre le centre de l'unitè, est „ une preuve authentique de deux prècedentes, que nous „ avons deja reconnues en Elle, sçavoir d'ètre le Juge „ et l'arbitre de toutes les Questions de doctrine, qui s'e„ levent dans le monde Chretien, et d'ètre toujours pu„ re dans la foi."

(62) *Mandem. sur les libertez de l'Eglise* Gallic. *pag. 31.* „ Ne craignez pas, mes très-cheres Freres, qu'une Egli„ se, qui est le centre de l'unitè et de la veritè Catho„ lique, puisse devenir le siege de l'erreur ou la source „ de la profane nouveautè, comme on a quelquefois l'im„ pietè de vous le dire aujourd'hui; l'Eglise *Romaine* „ est toujours vierge, la foi *Romaine* est toujours la foi „ de l'Eglise."

(63) *Mandem. Pastoral. 1728. pag. 42.* "Les Auteurs „ *François* les moins portès pour le St. Siège croient, que „ cette prèmiere Eglise du monde ètant comme elle est „ le centre de l'unitè de toutes les Eglises Catholiques, „ est indefectible dans la foi."

(64) *l. c.* "Si ce Thròne de *Pierre*, qui est le centre „ de l'unitè, venoit a ètre infectè de quelques erreurs, „ il n'y a pas de doute, que sa corruption se communi„ queroit aux autres, qui en derivent, & qui y vont a„ boutir, comme l'eau d'un ruisseau se trouveroit gàtèe, „ si la source avoit contractè quelque impuretè."

eo derivarit, ad ipsumque tendunt Ecclesiis sine dubio communicaretur, quemadmodum inquinato fonte infecta rivuli, quæ ex illo flueret, aqua inveniretur. Quamquam quid *Aptensem* Præsulem memoro, quum ipse Pseudo-*Bossuetius* in *defensione declarationis* disertissime profiteatur (65): *Cathedra* Petri *si concidere posset, fieretque jam Cathedra non veritatis sed erroris & pestilentiæ, Ecclesia ipsa* Catholica *non haberet societatis vinculum, jam schismatica ac dissipata esset, quod non est possibile*. Adcipio quod iste dat; tum vero ex eo sciscitor, quomodo ergo errori obnoxius esse *Romanus* Pontifex possit, quin de universæ Ecclesiæ fide ac doctrina sit conclamatum. Quæ enim vis ac prærogativa *Romanæ* Ecclesiæ aut Apostolicæ Sedi propter Primatum conceditur, eadem *Romanis* Pontificibus competit, quibus tandem solis universa inest ratio Primatus. Qui igitur quum apertissimis traditionis testimoniis convicti *Romanam* Ecclesiam esse unitatis Catholicæ centrum fateantur, eamdem necessario ab erroris discrimine immunem agnoscunt; ii certe *Romano* Pontifici inerrabilis auctoritatis prærogativam negare non possunt, quin illum centrum unitatis Catholicæ, atque adeo Ecclesiæ Primatem esse cum heterodoxis inficientur.

IX. Minime vero, inquit Pseudo-*Bossuetius*.

[65] *Part. II. lib. XV. cap. 7.*

tius. *Accipiendi scilicet* Romani *Pontifices tanquam una persona* Petri, *in qua* NUNQUAM *fides* Petri *deficiat*. *Atque ut in aliquibus vacillet, aut concidat, non tamen* DEFICIT *in totum, quæ statim revictura sit .... Nec porro aliter ad consummationem usque sæculi in tota Pontificum successione eventurum esse* CERTE FIDE CREDIMUS *(66)*. *In tota Pontificum successione* quam alibi *(67) numquam a fide abrumpendam* (ait), non in singulis. Quam diversa a *Bossuetii* sententia fuit mens S. *Francisci Salesii!* Ait Sanctus *Genevensis* Præsul in opere *de fidei controversiis*, quod autographum in locuplete *Chigiana* Bibliotheca adservatur, atque a *Taja* italice redditum *Romæ* prodiit *(68)*: *Ecclesia semper eget confirmatore infallibili, ad quem confugere liceat, & fundamento, quod portæ inferi, & præcipue error nequeat subvertere, & pastore, qui suos filios ad errorem ducere nequaquam possit*. *Successores ergo S.* Petri *his omnibus privilegiis potiuntur, quæ non personæ* (ita scilicet ut cum persona intereant) *sed dignitatis & muneris publici* (ad successores

(66) *T. II. pag.* 291.
(67) *ibid. in Coroll.* §. 8. *pag.* 310.
(68) *Cap. X.* " L' Eglise a toujours besoin d' un confirmateur infaillible, au quel on puisse s' adresser, d'un fondement que les portes d' enfer, et principalement l' erreur ne puisse renverser, et que son pasteur ne puisse conduire a l' erreur ses infans. Les successeurs doncque de S. *Pierre* ont tous ces mesmes privileges, qui ne suivent pas la personne, mais la dignitè et la charge publique. "

sores traduẜti) *privilegia sunt*. Vides illustre argumentum, quo *Bossuetii* effugium penitus præcludatur. Hoc confirmandi officio Ecclesia indiget; quicumque ergo sit legitimus *Petri* successor, qui huic officio satisfacturus, ut unitatem Fidei vindicet, fratresque confirmet, aliquod dogma declaret atque definiat, ejus doctrina habenda erit uti doctrina S. *Petri*, pro qua Christus oravit ne deficeret. Concilia certe & Patres S. *Petrum* semper in successoribus loqui professi sunt, quum fidem docent. Huc etiam facit, quó contra *Donatistas* usus est *Augustinus*, argumentum. *Donatistis* ille seriem *Romanorum* Pontificum quum oppofuisset tanquam immotam illam & inconcussam *Petram*, *quam non vincunt superbæ inferorum portæ*, addidit statim: *in hoc ordine successionis nullus* Donatista *Episcopus invenitur* (69). Quid si tamen unus aut alter ad *Donatistarum* partes defecisset? *Bossuetius* certe *Donatistis* insultantibus reposuisset, fidem Pontificum non propterea defecisse in *totum*, quæ statim vel in ipso, qui errorem ejurasset, vel in suis saltem successoribus revixisset. At hoc effugium *Augustinus* ignorabat, ad eamque vitiandam seriem satisfuturum arbitrabatur, si vel unus ejus successionis in *Donatistarum* errores incidisset. Idem sane de aliis quibuscumque erroribus, quos Pontificum quispiam doce-

[69] *Psal. contr. part. Donat.*

doceret, est adfirmandum. Quomodo immota in serie Pontificum concipi fides possit, siquis ipsorum Ecclesiam docens pro fidei dogmate errorem obtruderet? An non quicumque inter illos deficeret, ad ipsam seriem pertineret? Christus præterea, qui ob servandam fidei unitatem primatus auctoritatem instituit, si in aliquibus deficere illa posset, minus congruenter eidem unitati convenienterque prospexisset. Vel enim Primatus auctoritas, quæ in aliquo Pontifice errorem fidei contrarium proponente deficeret, unitatem posset exigere, vel non. Si exigere posset, an non in ipsius unitatis destructionem, & scandalum vergeret, quæ esset ad ejus conservationem constituta potestas? Sin autem non posset, non igitur ea esset primatus vis, quæ ad doctrinæ unitatem per se se cogere semper posset, nec satis constans ac stabilis, quæ ab adjunctis robur atque efficacitatem mutuaretur.

CAPUT IV.

Ea est Romanorum *Pontificum in definiendis Fidei rebus auctoritas, ut ante Ecclesiæ consensum Fidei obsequium exposcat. Incommoda contrariæ sententiæ, quæ Pontificiarum definitionum veritatem ab Ecclesiæ consensione adcersit.* Febronius, *ceterique hujus opinionis defensores, quæ inter se repugnant, docere convincuntur.*

I. ETsi argumentorum, quæ adduximus, magna vis est ad suadendam, atque adeo demonstrandam *Romani* Pontificis ἀσφάλειαν, facile tamen eludere quis illa posset, Ecclesiæ consensionem obiiciens, qua fiat, ut quæ ille definierit, suscipiantur, suscepta firmentur, atque inerrantiæ privilegium obtineant. Ne igitur nobis adversarii elabantur de manibus, hæc est illis rimula obstruenda. Ac primum considerari velim, hoc eorum dogma, quo *Romani* Pontificis definitiones erroris expertes futuras, si ad eas Ecclesiæ consensus adcesserit, non antea, adfirmatur, cum Primatus fine pugnare. Quum enim Primatus ob firmandam, conservandamque unitatem ac maxime in fide constitutus a Christo sit, debet utique esse per se se sufficiens ad hunc finem obtinendum. Meminerit *Febronius se pro prin-*

cipio statuisse (1), *omnia illa & sola esse primogenea, & essentialia jura primatus, sine quibus unitas non potest servari*: Sine auctoritate vero ad obtinendam unitatem per se sufficienti servarine unitas posset? At si Ecclesiæ consensu Pontificia in rebus fidei definiendis auctoritas indigeret, ut eæ definitiones erroris periculo vacarent, non esset illa ad unitatem in fide obtinendam per se sufficiens, sed consentientis Ecclesiæ præsidio ad id opus haberet. Anne enim posset Pontifex ad unitatem doctrinæ fideles cogere, nisi ipsa illa doctrina certa omnino esset, nullique errori obnoxia? Unde ergo *infallibilis* esset Pontificis definitio, inde ad obtinendam in ea unitatem haberet vim omnem atque efficacitatem. Non igitur apta per se ac sufficiens in finem, cujus gratia Primatum vel ipsi adversarii institutum concedunt, esset *Romanorum* Præsulum in Ecclesiam auctoritas. Vel ergo negandum est, primatum ob conservandam in Ecclesia potissimum fidei unitatem fuisse institutum; vel si hoc negare vetat cum Patrum traditio, tum Ecclesiæ doctrina, quam & adversarius amplectitur, fatendum profecto est, *Romanum* Pontificem ea fuisse auctoritate instructum; ut si quid definiat, ad exigendam & conservandam fidei unitatem alieno præsidio

(1) T. *I. cap. II.* §. 4. *pag.* 104.

ſidio non egeat, ſeu Eccleſiæ qui adcedat conſenſu.

II. Atque hæc fuit quidem conſtans, perpetuaque Eccleſiæ doctrina. Hæc certe in vetuſtiſſimo, quod *Leonianum* appellant propterea quod non pauca continent a *Leone Magno* perſcripta, Eccleſiæ *Romanæ* Sacramentario leguntur in præfatione Miſſæ XIV. diei natalis Apoſtolorum *Petri* & *Paulli*. „ Qui (*Deus*) ſecundum promiſſionis tuæ „ inviolabile conſtitutum Apoſtolicæ confeſ- „ ſioni ſuperna dignatione largiris, ut in „ veritatis tuæ fundamine ſoli datæ nulla „ mortiferæ falſitatis jura prævaleant . . . . „ ipſaque ſit ſacri corporis ubique vera compago, quæ te diſpenſante devota ſubſe- „ quitur, quidquid ſedes illa cenſuerit, „ quam tenere voluiſti totius Eccleſiæ prin- „ cipatum". Notanda præſertim verba *Te diſpenſante*, ideſt inſtituente, *devota ſubſequitur quidquid Sedes illa cenſuerit*: quæ repetita etiam in præfatione Miſſæ XIX. non ad unam *Petri* confeſſionem, ſed ad omnem *Romanæ* Sedis doctrinam, atque definitionem fidei proculdubio pertinent. Similis ſententiæ inſeritur etiam in Præfatione Miſſæ XX. in qua eadem unitatis fidei neceſſitas his verbis innuitur: *Qui ut hanc ſedem regimen totius Eccleſiæ efficeres, & quod hæc prædicaſſet, oſtenderes ubique ſervandum*. *Romanæ* fidei eruditio, quæ a SS. Apoſtolorum

Petri & *Paulli* prædicatione manavit, *ſicut per eos ab ipſa veritate* (ideſt a Chriſto) *ſuſcepta poſteriſque* (*Romanis* Pontificibus in *Romana* Cathedra ſuccedentibus) *mandata eſt; ita iiſdem ſuffragantibus intemerata perdurat*: uti traditur in præfatione Miſſæ nonæ. Tum in præfatione Miſſæ decimæ eidem *Romanæ* ipſorum Apoſtolorum *eruditioni*; ſeu doctrinæ fidei in totum orbem diffuſæ ea unitatis vis & prærogativa *jure Apoſtolici principatus* commemoratio tribuitur, ut quod ex Apoſtolica *Romanæ* Sedis traditione ad poſteros tranſmiſſa, & in iiſdem conſervata manavit, *Chriſtianæ devotionis ſequeretur univerſitas*, *ſalubrique compendio & hi*, *qui ab illorum tramite deviaſſent*, *haberentur externi*, *& tantummodo filii veritatis exiſterent*, *quis a principali* (ideſt *Romana*) *nullatenus traditione diſcederent*. Non minus perſpicua ſunt S. *Gelaſii* verba in Commonitorio ad *Fauſtum* (2): *non veremur ne apoſtolica ſententia reſolvatur*, *quam & vox Chriſti*, *& majorum traditio*, *& canonum fulcit auctoritas*: *ut totam potius Eccleſiam ſemper ipſa dijudicet*. Si Eccleſia Chriſto inſtituente SUBSEQUITUR quidquid Sedes *Romana* cenſuerit; ſi *jure Apoſtolici* Principatus ita res conſtitutæ ſunt, ut quod ab Apoſtolica Sede definiatur, *Chriſtianæ devotionis ſequeretur univerſitas*; ſi Apoſtolica reſolvi nequit ſententia, *quæ totam potius*

(2) T. *III*. *oper*. S. Leon. *edit*. Ball. *col*. 338.

potius Ecclesiam semper ipsa dijudicet; fieri ne possit, ut a subsequente Ecclesiæ, quæ dijudicari debet, adsensu Apostolicæ definitiones robur, & ασφαλειας prærogativam adcipiant? *Augustinus* idem aperte indicat, qui de damnatis *Pelagianorum* erroribus hæc scribit ad *Optatum* (3): *Cujus* (hæresis) *vel auctores, vel certe acerrimi notissimique suasores, quum* Pelagius *&* Cœlestius *exstitissent, Conciliorum Episcopalium vigilantia in adjutorio Salvatoris, qui suam tuetur Ecclesiam, etiam a duobus venerabilibus Antistitibus Apostolicæ Sedis, Papa* Innocentio, *& Papa* Zosimo, *nisi correcti etiam egerint pœnitentiam, toto Christiano orbe damnati sint*. " Animadverte heic, inquit *Charlasius* (4), prolata *Romanorum* Præsulum solemni sententia, damnationem in toto orbe factam censeri; nondum enim Ecclesiæ universæ consensus adcesserat, quum nondum constaret; an Episcopi encyclicas Summorum Pontificum litteras adcepissent. Addit enim *Augustinus*: *De quibus exempla recentium litterarum, sive quæ specialiter ad* Afros, *sive quæ universaliter ad omnes Episcopos de memorata Sede manarunt, ne forte ad vestram Sanctitatem nondum pervenerint, vobis curavimus mitti ab eis fratribus, qui-*

 bus

(3) Ep. 157.
(4) De libertat. Eccles. Gallic. lib. VII. cap. 17. n. 7. pag. 462.

„ *bus & has litteras, ut tuæ venerationi di-* „ *rigerent, dedimus* “ . Eadem tradunt, antiquisque exemplis confirmant *Eutherius Thyanensis* Episcopus, & *Helladius Tharsensis* in epistola ad *Xystum* III., ubi ajunt (5): *olim siquidem sæptus jam, ex* Alexandria *hujusmodi hæreticis zizaniis insurgentibus suffecit vestra apostolica Sedes per universum tempus illud ad mendacium convincendum, impietatemque reprimendam &c.* Magna enimvero Apostolicæ Sedis gloria, si ad id *suffecisset* ex Ecclesiæ consensu, qui si ad cujuscumque Episcopi decreta adcedat, ea quoque summa ad impietatem reprimendam efficacitate præstaret. *Suffecisse* ergo intelligunt per se se, quin id adsentientis Ecclesiæ auctoritati debuerit.

III. Plurimum autem ad nostram confirmandam sententiam ea consideratio valet, quæ hujus jactati consensus indolem detegit. Nimirum ut Pontifex aliquid fide credendum Ecclesiæ proponit, illud Ecclesiæ uti fidei dogma suscipere omnino debet; ne (quod absit) errare illam contingeret. Liber itaque non est ejusmodi consensus; necessarius est, atque coactus, qui propterea Pontificis definitionibus vim minime tribuat, sed ipse sit earum vi quodammodo expressus. Ipsis œcumenicis Conciliis eam esse impositam legem, ut *Romanorum* Pontificum decretis adsentiantur, satis declararunt

(5) *T. I. epist. Rom. Pontific. Coust. edit. col.* 1246.

runt *Ephesini* Patres, dum se *Cœlestini* litteris *coactos* ad *Nestorii* condemnationem professi sunt. Quid mirum si & Ecclesia cogatur dispersa, in quam adversarii multo majorem quam in congregatam, Pontificibus potestatem tribuunt. Exempla definitionum *Innocentii*, *Zosimi*, *Cœlestini*, *Leonis*, aliorumque subsequentium Pontificum, qui ad subscriptiones Episcopos coegerunt, notissima sunt.. Cogere enim ad subscriptiones, est cogere ad consensum: hæc vero coactio ante Ecclesiæ consensum fuisset injusta, si Apostolica auctoritas, ut legitimam vim obligandi haberet, indigeret præsidio, seu conditione consensus.

IV. " Hanc quidem conditionem, inquit *Ballerinius* (6) non minus evidenter respuit
" S. *Irenæus* eo testimonio, quo necessita-
" tem conveniendi, seu consentiendi cum *Ro-*
" *manæ* Ecclesiæ fide omnibus undique fide-
" libus, omnibusque Ecclesiis impositam,
" non in consensum aliarum Ecclesiarum
" retulit, sed in *potentiorem principalitatem*,
" idest in potentiorem auctoritatem pro-
" priam primatus, quæ ipsam consensus ne-
" cessitatem seu obligationem adfert. Pri-
" matus, qui vi sua hanc obligationem im-
" ponit, vi sua exigit ipsum consensum;
" neque hæc vis exigendi consensus deduci
" potest ab ipso consensu, quem quum exi-

(6) *De potest. Eccles. pag.* 255.

„ git, producit, ne hic consensus sui ipsius
„ caussa simul sit & effectus. Adeo vero
„ hanc primatus auctoritatem vim habere
„ per se sufficientem credidit *Irenæus*, nul-
„ loque aliarum Ecclesiarum consensu indi-
„ gere, quo ad unitatem obligaret omnes,
„ ut aliarum consensum inquirere & cogno-
„ scere necessarium non duxerit (quum om-
„ nium fidem ac traditionem inquirere at-
„ que cognoscere nimis esset longum & fe-
„ re impossibile); sed satis esse crediderit
„ unam *Romanæ* Ecclesiæ fidem cognoscere,
„ quæ quum sola per se tanta vi prædita
„ sit propter *potentiorem principalitatem*, idest
„ ratione primatus, ut omnibus Ecclesiis
„ necessitatem unitatis & consensus imponat,
„ hac una fide cognita, aliarum omnium
„ consentiens traditio & fides simul cogno-
„ scitur. Non ergo vim cogendi omnes ad
„ unitatem *Irenæus* deduxit ex istarum con-
„ sensu, quem nec inquirere nec cognosce-
„ re opus esse putavit; sed hunc consen-
„ sum ex vi coactiva *Romanæ* fidei atque
„ primatus deducens, vim per se sufficien-
„ tem ad obligandum omnes ipsi *Romanæ*
„ fidei & primatui adtribuit.“

V. Quid porro si adversantis sententiæ difficultates atque incommoda perpendantur? Nemo illa melius novit, quam *Gallicana* Ecclesia ob maximas turbas, quas factio *Quesnelliana* adversus Constitutionem *Unigenitus* exci-

excitavit. Fac omnibus ratum in *Galliis* firmumque, ut ante annum 1682., fuisset, *Romanos* Pontifices, ut aliquid definiunt, infallibiles esse; nullus certe iis cavillationibus locus fuisset, quas dum rebelles, ac pugnaces vitiligatores adripuere, Ecclesiæ damnationi sese subducere conati sunt. At quoniam res ad Ecclesiæ consensionem devoluta est, quot captionibus, ac subdolis artibus Pontificiam Constitutionem sin minus infringere, eludere certe studuerunt. Ecclesiæ adceptionem in dubium vocarunt; ubi hanc editis ex omni natione Episcoporum suffragiis se posse de medio tollere desperarunt, Episcopos non fuisse in judicando liberos obganniere; tum accusarunt Episcopos ipsos, quod neque accurato rerum examine, neque uniusmodi judicio usi sint; Episcoporum præterea adceptionem canonicam non fuisse, ut quæ in Provincialibus Synodis non fuerit constituta, expostularunt. Quod si super ea constitutione, cujus adceptio tot monumentis testata erat, tot exortas vidimus atque etiamnum videmus concertationes, an umquam litigandi finis erit, & reprimendæ hæreticorum audaciæ, nisi in uno eoque infallibile *Romani* Pontificis judicio sistamus? Scio equidem, hoc etiam posito non defuturos sibi Novatores, quin Pontificiis constitutionibus aut nefaria impudentia calumnientur, aut dolo malo obedire

dire detrectent. *Pelagianorum* exempla, quid hæreticorum pervicacia possit, nos docent. Negari tamen non potest, ad eorum prævertendas, disijcendasque fraudes multo expeditiorem esse *Romani* Pontificis, si in definiendis dogmatibus falli nescius ponatur, auctoritatem, quam Ecclesiæ consensum quem si exstare adversus hæreticos probandum tibi sit, pene infiniti laboris opus adgrediare, atque ubi tandem adesse ostenderis, innumeris fere exceptionibus obviandum tibi erit. At, inquies, fidei regula est exterior Ecclesiæ decisio, credendumque est, Spiritum Sanctum semper ore Episcoporum loqui, quando cum suo Capite quidpiam definiunt, vel definitionem ab eo latam amplectuntur, vel etiam quum sibi in iis, quæ populos suos edocent, invicem consentiunt. Nec porro permittet Deus, ut ab ullo vel insipiente hæc Pastorum consensio, exteriorque illa Ecclesiæ decisio ignoretur. Verum hæc duo, quæ *Ebredunensis* Archiepiscopus *Tencinius* & *Meldensis* Episcopus de *Bissy* inculcant, multo facilius in nostro systemate, quam in adverso intelliguntur. Si enim Pontifex aliquid definiat, liberum Ecclesiæ, ac corpori Pastorum non erit ab ea definitione diffidere, quisque igitur quum certo sciat, errare non posse Ecclesiam (erraret autem, nisi sui Capitis definitioni subscriberet) statim necessario colliget, adesse exterior

riorem illam Ecclesiæ decisionem, consensumque Pastorum, unde tutissima credendi regula emergat. Verum si Episcopis, atque adeo Ecclesiæ a Pontificis definitionibus dissentire liceat, uti profecto in adversariorum sententia liceret, si nempe (quod contingere posset) eas definitiones cum sacris litteris, ac Patrum traditione pugnare diligenti examine constaret, quanto difficilius erit, exteriorem Ecclesiæ decisionem, consensumque Episcoporum certo cognoscere, quum id ex Ecclesiarum maxime inter se dissitarum factis ac monumentis ægerrime parabilibus pendeat. Quid si vero magna inter Episcopos suboriatur dissensio? An ita facile etiam rudibus erit nosse, a qua parte major stet Episcoporum numerus? Cogita quantis cum salebris doctissimi viri confligentur, ut *Arrianam* perfidiam in *Ariminensi* Concilio victricem fuisse a majore dispersorum Antistitum numero victam ostendant. Hæc omnia quæ sane maxima sunt, incommoda a nostra absunt sententia.

VII. Multa sunt tamen, fateor, in recentioribus *Gallicanæ* Ecclesiæ monumentis, quæ hisce occurrere incommodis videantur. Primo enim *Galliarum* Antistites *sine cunctatione* suscipere se *Romanorum* Pontificum Constitutiones glorientur (7). Addunt, illis deberi

(7) " Si le jugement de l'Eglise de *Rome* me conda-
" mne

beri *plenam*, *perfectam*, *omnimodam* (8) *obedientiam*. Hanc autem cum Illustrissimo *Languetio* ita intelligunt, ut non exterius dumtaxat

„ mne, vous m' y vetrez soùmis DANS L' INSTANT, „ a l'exemple de feu M. de *Fenelon* Archevèque de *Cambray*, et ètre le premier a rècounoître et a publier hautement, que je me suis trompè". Ita a. 1730. in epistola ad Episcopum *Montispessulani* scribebat *Massiliensis* Episcopus. *Fenelonius* quem heic memorat *Massiliensis* Episcopus, ut *Roma* adcepit decretum *Innocentii* XII. quo ejus liber, ac tres supra viginti ex illo excerptæ propositiones configebantur, *sans balancer un instant*, ut perhibent Acta *Viennensis* Conventus a. 1699. celebrati [*Memoire du Clergè* T. I. *pag.* 417.], librum suum, omniaque in illo contenta damnavit. Ipse Eminentissimus de *Noailles*, qui a. 1695. die 23. Junii non solum *Quesnellii* librum erroresque probaverat, sed magnificentissimo elogio fuerat prosequutus, quum ad *Ludovicum* XIV. Regem delata fuisset die XXIV. Septembris *Clementis* XI. Constitutio *Quesnellii* librum erroresque proscribens, XXVIII. ejusdem mensis die pastoralem epistolam emisit in lucem, ut adprobationem suam revocaret, librumque adeo a se commendatum a Fidelium suæ curæ concreditorum manibus eriperet. „ Nous ne voulons pas, inquit ille, PERDRE UN MOMENT pour revoquer l' approbation, que nous lui avons donnèe dans un autre diocèse, où nous le trouvàmes autorisè par nòrre Prèdecesseur. Nous nous sentons „ ègalement pressè d' acquitter la promesse, que nous avons faite d' ètre les premiers a abandonner ce livre dès „ que le Pape le condamneroit, et de satisfaire a l'obligation, où nous sommes par toutes sortes de raisons, „ de tèmoigner nòtre respect, et nòtre soumission pour le „ Chef visible de l' Eglise."

(8) *Bellicensis* Episcopus Mandem. pour la publicat. de la Constit. *Vineam Domini* 1705. *Nous la recevons avec le profond respect*, *et la* SOUMISSION PARFAITE *due au Chef visible de l' Eglise*. Eodem nomine utitur *Vapricensis* Antistes in Pastorali documento pro eadem Constitutione *Vineam* &c. promulganda. At D. *Abelly Ruthenensis* in suo Tractatu *de obedientia debita Rom. Pont.* [p. 118.] hoc aliud usurpat UNE ENTIERE SOUMISSION D' ESPRIT.

taxat oris, sed interius quoque & mentis obsequium, atque illud integrum, nullisque coercitum exceptionibus dogmaticis hisce decretis adhibeamus (9). Tantum vero abest, ut existiment posse aliter, quam Pontificum *Romanorum* definitiones præseferant, quempiam sentire, ut debere nos doceant illorum judicio nostrum demisse subijcere (10), immo & in captivitatem redigere omnem intellectum in obsequium Christi, quem *Romanus Pontifex* præsefert (11), ut ne au-

(9) in Epistola ad Episcopos *Engolismens*. pag. 15. „ le mot d' *obedientia omnimoda* signifie prèmièrement une „ obèissance, qui soit *entière* quant a la maniere d' obeir, „ c' est-a-dire, que l' obeissance ne doit pas ètre seulement „ extèrieure et de bouche, elle doit aussi ètre de l' esprit „ et du coeur, elle doit exclurre toutes les actions, et „ tous les sentimens, qui altereroient la perfection d' une „ vertu, qui doit ètre chère a tous les Chrètiens, et qui „ doit ètre plus parfaite dans le coeur d' un Evèque, parce qu' il faut, qu' il soit lui-mème le modele de toutes les vertus, qu' il doit enseignet a son Peuple. Ce „ mot signifie encore une obèissance *entiere* par rapport au „ dècret auquel on obeit, et cette obeissance pour ètre „ telle doit exclurre le partage, les restrictions, et les „ reserves ".

(10) Idem Languetius Prèmiere lettre a l' Eveque de Boulogne p. 2. *J' enseigne a soumettre humblement ses lumières a celles du Vicaire de J. C. notre Pere et nòtre Superieur commun . . . . Voila le fonds de ma doctrine et l' abrègè de mes principes*.

(11) Fenelon. *Mandem. pour la public. de la Constit.* Vineam Domini *n.* 18. " Que la prèsomption humaine se „ taise apres que l' autoritè de St. *Pierre* Chef des Apòtres confirmèe par l' oracle divin, a parlè : que non seulement elle se taise ; mais encore qu' elle reduise son „ entendement en captivitè pour le soumettre a Jesus-„ Christ, que le Pontife Romain rèpresente."

ne audire quidem liceat quidquam, quod hujus decretis adversetur (12). Quare ajunt dum de capitibus fidei a *Romano* Pontifice jam definitis agitur, non aliud ipsis superesse judicium, quam quod adhæsione continetur, non autem juridicum, quo cum Scripturis & traditione Pontificis decretum comparetur (13). Eo etiam *Galli* Antistites deveniunt, ut dogmaticas *Romanæ* Sedis Constitu-

(12) *Arelatensis* Archiep. *Mandem. pour l'accept. de la Constit.* Unigenitus " il ne nous est pas permis de rien ècouter, qui soit contraire aux dècisions du Souverain „ Pontife. "

(13) Aliqua in hanc rem in superiore dissertatione protulimus *Gallorum* testimonia, cum primis vero illud *Fenelonii* in celebri conventu, in quo *Innocentii* XII decretum adversus ejusdem *Fenelonii* librum *Maximes &c.* fuit solemniter adceptum: " le Pape ayant jugè cette cause [*des maximes des Saints*] les Evèques de la Province quoi„ que juges naturels de la doctrine, ne peuvent dans la „ prèsente assemblèe, et dans le circostances de ce cas „ particulier [post Romani scilicet Pontificis definitionem] „ porter aucun jugement, qu' un jugement DE SIMPLE „ ADHESION a celui du S. Siege, et d' acceptation de „ sa Constitution ". Hinc *Cabilonensis* Episcopus [*première lettre en rèponse a celle de Mr. de Cruge*] " il vint „ enfin, inquit, le Jugement [Constitutio *Unigenitus*], „ les Evèques, a quelques-uns près, y joignirent le leur, „ et de la dècision du Chef ils en firent PAR UNE AD„ HESION UNANIME leur propre dècision, comme IL „ S' EST TOUJOURS PRATIQUE', quand le juge„ ment du Pape prècede celui des Evèques ". Immo nonnulli Episcopi negant, se in iis, quæ a *Romano* Pontifice definita jam sint judices esse. Sic Episcopus *Atrebatensis* in Episcopali Provinciæ *Cameracensis* conventu, inquiunt monumenta Cleri *Gallicani* [*T. I. pag.* 464.] " a reprè„ sentè, qu' il ne prètend pas ici agir comme juge. A „ Dieu ne plaise qu' il croit l' ètre d' une chose dècidèe „ par

ſtitutiones antequam eas vel ab univerſa Ecclesia, vel etiam a majore Epiſcoporum numero adceptas norint, aut noſſe poſſint, veluti certiſſimas Fidei regulas proponant. Prodierat *Romæ* XVI. Julii a. 1705. *Clementis* XI. Conſtitutio: *Vineam Domini*: Clerus tamen *Gallicanus* in generali *Pariſienſi* Conventu, qui menſe Auguſto celebratus eſt, non ſolum illam communi conſilio promulgandam, in ſuiſque Eccleſiis & diœceſibus exequutioni mandandam cenſuit, præſcriptis in rebelles, atque inobedientes pœnis cenſuriſque Canonicis, ſed excitatos in *Gallia* tumultus Romani *Pontificis auctoritate* jam fuiſſe *compreſſos* pronunciavit; jam tum *certum* habebat *omnes cavillationes in erroris patrocinium excogitatas Apoſtolicæ Sedis judi-*

cio

„ par le S. Siège; mais dèclarer ſes ſentimens, s' unir au „ S. Pere, adhèrer à ce qu' il a ſi ſagement et ſi judi„ cieuſement condamnè". Quæ quidem de judicio & juridico, & auctoritatis intelligenda ſunt. Nam ut *Rutbenenſis* Antiſtes D. de *Saleon*, in Paſtorali documento pag. 292. " Les Evèques ſont par leur caractère non-ſeulement „ dans les Conciles en tous tems et en tous lieux, les „ juges de la Foi, et lorſqu' il s' agit d' accepter une „ dècifion du Pape et mème celle d' un Concile ecumeni„ que, loin de ſe dèpouiller de cette qualitè de juger, ils „ en exercent, comme nous l' avons dit ailleurs, la fon„ ction". Teſte enim *Languetio* [*Troiſieme Avis num.71.*] *lors mème, que nous adhèrons au jugement du S. Pere, nous exerçons en cela mèmè le miniſtere, que nous avons reçu de Dieu*. Cur hoc? quia, inquit *Cameracenſis Fenelonius* in ſuo anni 1699. Provinciali conventu, *qui dit* ADHERER *a un jugement dit former un jugement interieur, par le quel on ſe conforme à celui, au quel on adhère*, idque ex miniſterii juribus.

tio Ecclesiarum pacem atque concordiam gratulabatur, atque in solemni *Clementis* decreto *Petri* judicium *ipsius ore loquentis* venerabatur (14). Enimvero Clero *Gallicano* dum hæc XXII. die Augusti profitebatur, exploratumne esse poterat, Constitutionem editam *16.* die superioris Julii fuisse jam ab universa Ecclesia, aut etiam a majore Episcoporum numero susceptam? etiam (ne *Indos*, aut *Americanos* memorem) in *Polonia*, etiam in *Illyrico*, etiam in *Hispaniis*, ac *Lusitania?* quo scilicet illius Constitutionis notitia tam brevi dierum spatio vix perferri potuerat. Atque hæc equidem ejusmodi sunt, ut incommoda, quæ ex adversa sententia consequi animadvertebamus, fere dimoveantur. Verum si quod sentio, libere edicendum, universa hæc, quam a *Gallicanis* Episcopis hactenus adcepimus, dogmatum collectio cum ea, quæ tamen post Cleri declarationem a. *1682.* in *Galliis* obtinet, de fallibili ante Ecclesiæ consensum *Romani* Pontificis judicio sententia manifeste confligunt. Quis enim sibi umquam persuadeat; errori obnoxium haberi debere judicium, quod suapte auctoritate ad *omnimodam* obedientiam ipsumque *mentis* obsequium cogat; quod intellectum *in captivitatem redigat*,

(14) Vide epistolam Cleri *Gallicani* an. 1705. ad *Clementem* XI. & *Proces verbal. de l' Assemblée de* 1705. *pag.* 262.

digat, quod *aliter opinari* vetet, quod nulli auctoritatis judicio locum per se se relinquat, sed unam *adhaesionem* postulet, quod denique etsi nondum cognita est, immo ne adcedere quidem potuit Ecclesiae consensio *Petri judicium* praedicetur errores profligantis, pacemque Ecclesiae restituentis? Haec aperte sibi adversantur. Quamobrem alterutrum hinc sequi necesse est, aut a *Gallicanis* Praesulibus etiam post illam Cleri declarationem *Romanorum* Pontificum definitiones *infallibiles* credi, aut eos si aliter sentiunt, cum doctrina, tum ipsa agendi ratione secum ipsis pugnare, quumque ad id adducantur, ut e salebris, in quas sua illa Pontificiae *fallibilitatis* opinio vel invitos pertrahit, tuto emergant, satis exemplo suo docere, quam infirma, falsa, absurdaque ea opinio sit, quae suos defensores, ut avitam fidem tueantur, seque ab haereticorum laqueis feliciter extricent, tam dissona, tamque invicem abhorrentia amplecti cogat.

VII. His germana, scilicet haud satis sibi consentanea sunt, quae cum *Gersone Febronius* tradit. " Licet Pontifex, inquit (15), „ non sit omnium controversiarum *ultimus* „ judex, sunt tamen ejus *praecipuae* in judi„ cando *partes*; & quanquam ejus definitio„ nes de fide ac moribus non sint omnino „ irrefragabiles, sunt tamen magni apud

(15) T. I. cap. II. §. 4. n. 4. pag. 107.

„ omnes momenti, solentque singulæ privatim Ecclesiæ singularem ejus reverentiam
„ præstare, adeo, ut *provisorie* illis obse-
„ quendum sit, saltem, ut ait *Gerso ad non*
„ *dogmatizandum contrarium*, quamdiu Eccle-
„ sia non reclamat " . Animadverte heic primo *Febronium* contentum videri obsequio illo externo, quod ne *dogmatizetur contrarium* impediat. At heic *Febronius* non solum a *Gallicanis* Præsulibus maxime distat, qui obsequium interius, *captivatumque intellectum in obsequium Christi* requirunt, sed præterea ad *Jansenianos obsequiosi silentii* adsertores proxime adcedit. " In exteriori enimvero huju-
„ smodi obsequio, cui non respondeat ob-
„ sequium, & adsensus mentis, nonne, in-
„ quit *Ballerinius* (16) simulationis & men-
„ dacii vitium includitur? Quæ nam esset
„ isthæc obedientia atque subordinatio hie-
„ rarchica, quæ simulando & mentiendo ob-
„ sequeretur? Certe unitas fidei, qua ex
„ Apostolo *captivatur omnis intellectus in ob-*
„ *sequium Christi*, præter externum obsequ-
„ ium adsensum interiorem efflagitat, ut
„ omnes in materia fidei *idipsum* invicem
„ *sentiamus*, & *idipsum dicamus omnes*. Huic
„ ergo unitati in tota Ecclesia servandæ si
„ vis per se sufficiens Apostolicæ auctorita-
„ ti attributa dicenda est; negari non po-
„ test, definitiones Apostolicas obligare ad adsen-

(16) *De potest. Eccles. pag. 262.*

„ adsensum etiam internum, sine quo unitas fidei servari non posset". Animadverte deinde cum eodem *Ballerinio* (17), quantum hæc se se mutuo collidant, *provisorie obsequendum esse* Pontificis decretis, saltem *non dogmatizando contrarium*, & Ecclesiam *reclamare* posse, (*quamdiu non reclamat Ecclesia*). Si enim nemini particulari liceat *dogmatizare* contra definitiones Apostolicas, *quamdiu Ecclesia non reclamat*, adeo ut (quod dicit *Febronius*) *provisorie illis obsequendum sit*; quomodo fieri possit, ut aliquando *reclamet* Ecclesia, quis congrue explicet? Numquam profecto id eveniet, nisi quidam in particulari ante contradictionem Ecclesiæ incipiant se se opponere, & contra editam definitionem aliquid declarare contra superioris sententiam, quod particularibus saltem illicitum esse adversarii negare non possunt. At si particularibus personis reclamare non licet, licet *particularibus Ecclesiis*, illaque verba *quamdiu non reclamat Ecclesia*, ita intelligenda sunt, ut *sufficiat negatio consensus universalis Ecclesiæ, quam sufficienter manifesta reclamatio plurium, & gravium particularum Ecclesiarum* (18). Fallitur heic iterum *Febronius*, nec satis sibi constat; quomodo enim particularibus Ecclesiis licebit *dogmatizare contrarium*, quum ad *obsequendum proviso-*

(17) *l. c. pag.* 261.
(18) *Febron. T. I. cap.* 5. §. *I. n.* 4. *pag.* 275.

visorie Episcopi maxime teneantur? Quod si non licet Episcopis, atque adeo particularibus Ecclesiis *dogmatizare contrarium*, poterunt ne umquam reclamare, ut manifestent *negationem consensus universalis Ecclesiæ*? Immo debent, inquit *Febronius*, si in Pontificis *eloquio Ecclesiæ suam traditionem non recognoscerent*. At licet suam traditionem non *recognoscerent*, *obsequendum illis esset provisorie*, nec *dogmatizandum contrarium*. Reclamare ergo non possent. Deinde *Febronio* ne stabimus, an *Irenæo*? Certum hic regulam veræ fidei ab errore discernendæ esse statuit *Romanæ* Sedis traditionem, qua cum ob primatus vim *potentiorem omnes undique Fideles*, & Ecclesias omnes *convenire necesse sit*, & *in qua semper* ab his, *qui sunt undique*, *conservata est ea*, *quæ est ab Apostolis traditio*. Non ergo ad singularum Ecclesiarum, etsi gravium traditionem *Romani* Pontificis eloquium exigendum est, sed ad *Romani* Pontificis eloquium exigenda Ecclesiarum traditio. Si igitur in Pontificis eloquio suam non *cognoscunt* Ecclesiæ *traditionem* non *jus* illis competit *contradicendi*, sed falsæ suæ traditionis agnoscere ac repudiare errorem debebunt.

CAPUT V.

Quid de celeberrima Cleri Gallicani *a.* 1682. *declaratione sentiendum sit, cujus historia ad veritatem a* Febronio *aut dissimulatam, aut obscuratam exigitur. Pauca alia refelluntur, quae* Febronius *magni esse momenti existimat ad* Romanorum *Pontificum* ἀσφάλειαν *oppugnandam.*

I. QUam firma sint, quæ hactenus pro *Romani* Pontificis *infallibilitate* attulimus, nemo non videt. Horum aliqua in *Antifebronio* produxeram, quorum tamen *Febronius* ne meminisse quidem dignatus est; num quod apta confutatio animo non occurrerit, Lectorum esto judicium. Illud saltem voluissem, ut quoniam Pontificis ἀσφάλειαν sæpius contemnit, aliquid quod aut *Vigorianum*, aut *Launojanum*, aut *Dupinianum* non esset nempe millies a doctissimis viris depulsum, speciem tamen veri, aut probabilis rationis haberet, nobis obiecisset. Sed quidquam hujusmodi frustra quæsivi. Quid enim quæso opponit? Cleri *Gallicani* declarationem a. 1682. editam, atque a Christianissimo Rege *Lodovico* XIV. probatam (1), addit vero (2): *hoc regium edictum subin-*

(1) T. *II. pag.* 176.
(2) *pag.* 177.

subinde renovatum fuit, sancteque observatur; ita, ut confidenter adseri valeat, sexcentos in sola Gallia (*ut de aliis Regnis nihil memorem*) *Doctores Theologos esse, qui doctrinas a Clero* Gallicano *adnunciatas quotidie e cathedris doceant*. Nos ergo cogit *Febronius*, ut quid de ea declaratione sentiendum sit, libere promamus. *D.* Kauffmans, inquit *Febronius* (3) *Conventum Cleri* Gallicani a. 1682. conspirationem *vocare præsumit, qua decentia, viderit ipse, sed caveat sibi suoque libro a Procuratore generali Regio*: *Decentia* equidem utar, quam mea in amplissimam *Gallicanam* Ecclesiam observantia postulat, sed quod est, dicam; a *Procuratore vero generali regio* post *Bellarminiarum Controversiarum*, Episcopalium documentorum, atque adeo Pontificiarum Constitutionum notissimas exustiones non admodum cavendum mihi esse video. *Kauffmansius* dum Conventum illum *conspirationem* appellavit, fortassis non esse, cur *caveret sibi* suoque *libro a Procuratore generali Regio*, existimavit, quod ab Eminentissimo *Sfondrato* in *Gallia vindicata* (4), a *Charlasio* (5), a *Petit-Didiero* (6) scriptum legisset, *totum*, quod in iis comitiis agitabatur, *vindictæ & odio* datum fuisse, quin illi Procuratoris generalis Regii indignationem metuerint

(3) *l. c. pag.* 176.
(4) *Differt. II. §. I. in fine*
(5) *De libertat. Eccles Gallic. lib. III. cap.* 13.
(6) *De infallibilit. Papæ cap.* 14.

rint. Hoc certum, juſſos Epiſcopos a Rege in *Innocentium* XI. ob Regaliæ cauſſam commoto in Conventum cogi; juſſos declarationem edere, ſive ut in Pontificem, a quo in ea cauſſa Regiam dignitatem lædi cenſebat, veluti clarigatione uteretur, ſive ut Curiam *Romanam* odioſis illis propoſitionibus perturbatam cogitationes a Regaliæ negocio avertere cogeret.

II. Aderant Comitiis Epiſcopi tantum triginta quatuor, *communique* non tamen *unanimi* conſenſu (ſaltem enim *Cameracenſis* Archiepiſcopus D. de *Brias* decreto interceſſit) prodit 19. Martii a. 1682. celebris declaratio quatuor propoſitionibus comprehenſa, æque Regio edicto confirmata fuit. Quid poſtea? Univerſus pæne orbis ingemuit, ac pro *Romani* Pontificis cauſſa in Conventum illum pugnare adgreſſus eſt. In *Belgio* celeberrima *Lovanienſis Univerſitas* plures emiſit in lucem libellos, in quibus Cleri *Gallicani* propoſitiones a communi Eccleſiæ ſenſu abhorrere oſtendebatur. En aliquorum titulos

Ad Illuſtriſſimos & Reverendiſſimos Galliæ *Epiſcopos diſquiſitio Theologico-Juridica ſuper declaratione Cleri* Gallicani *facta* Pariſiis 19. *Martii* 1682. *per quemdam S. Th. profeſſorem*. Leodii apud Henricum Houyoux.

Doctrina quam de Primatu, Auctoritate, ac Infallibilitate Romani *Pontificis tradiderunt*

Lovanienses *S. Theol. Magistri , ac Professores , tam veteres , quam recentiores propriis ipsorum verbis , ac probationibus expressa Declarationi Cleri* Gallicani *de Ecclesiastica potestate nuper editæ opposita Per D. A. A. S. Theol. Professorem*. Leodii 1682.

Mantissa celebrium in Belgio , *&* Gallia *Scriptorum , qui tardius , post editum nuper , succurrerunt tractatum , cui titulus* : Doctrina quam de Primatu , Auctoritate , ac Infallibilitate Romani Pontificis tradiderunt Lovanienses S. T. Magistri , ac Professores , tam veteres , quam recentiores propriis ipsorum verbis , ac probationibus expressa , declarationi Cleri Gallicani de Ecclesiastica potestate nuper editæ opposita , censuræque a Sorbona recenter latæ adversa Per D. A. A. S. Theol. Professorem . *Adcessit ejusdem Auctoris dissertatio de immediata Episcopalis & Synodalis Jurisdictionis origine* . Leodii 1683.

III. *Duacena* vero Universitas libellum supplicem *Gallico* sermone conscriptum Christianissimo Regi obtulit , ut ne illas propositiones docere sui Professores cogerentur . Aliqua ex eo libello proferam , ut in appellata *Mantissa* (7) latine reddita invenio.
„ Octo circiter menses sunt , quod zelus ,
„ quo erga vestræ Majestatis servitium ferimur , compulerit nos ad reverenter , om- „ ni-

(7) *pag.* 16.

„ nique respectu possibili ipsi exponendam
„ ingentem aversionem, qua sui omnes fi-
„ deles subditi, viventes in hac patria suæ
„ coronæ reunita detestantur doctrinam in
„ Cleri *Gallicani* declaratione super potesta-
„ te Ecclesiastica contentam. Eam adfir-
„ mant, in his partibus prorsus inauditam.
„ Ubi non secus ac errores semper fuerunt
„ perstrictæ opiniones illæ, quæ absolutum
„ summi Pontificis Primatum ac infallibili-
„ tatem convellunt: Quam tanta huc usque
„ veneratione suspexerunt, ut schismaticis
„ se se adnumerandos credidissent, si de su-
„ prema instituti a Jesu Christo Vicarii au-
„ ctoritate ad definiendum, quæ sana ac ve-
„ ra, quæ falsa sit & mala doctrina. Nec
„ vident, quo pacto deinceps sine istius
„ suæ sententiæ subsidio *Jansenistarum*, eis
„ ingerentium, quod *Jansenii* dogmata non
„ per generale aliquod Concilium, sed per
„ solos Papas fallibiles, erroribusque obno-
„ xios fuerint condemnata, insultibus resi-
„ stere valebunt. Et quamvis ad quietandos
„ eorum animos, videatur Cleri *Gallicani*,
„ quem personæ eruditione ac virtute adeo
„ illustres constituunt auctoritatem debere
„ sufficere: attamen reponunt obstringi se
„ ad nihil minus deferendum contrariæ;
„ quam plurium Episcoporum, Prælatorum
„ Doctorum, infinitoque propemodum cele-
„ berrimorum per omnem Europam Scri-

„ pro-

„ ptorum numero, qui oppositam dicti Cle-
„ ri declarationi doctrinam tradiderunt, im-
„ mo aliqua ejus puncta erroribus deputant.
„ Et uti difficillimum est, opinionem, cui
„ quis tamquam doctrinæ indubitatæ innu-
„ tritus est, mutare; evidens præterea, ac
„ extra controversiam, neminem unum pos-
„ se contra propriam agere conscientiam
„ nisi peccando, ea propter omni sollicitu-
„ dine inquisivimus, quod objectionibus a
„ magna hominum cujuscumque conditio-
„ nis, multitudine undique congestis satis-
„ facere liceat. Eam ob caussam doctiores
„ Europæ Auctores, qui ingentibus volu-
„ minibus suam posteritati doctrinam consi-
„ gnarunt, perscrutati sumus, ut medium
„ quodpiam ad pacandas tam nostras, quam
„ aliorum conscientias adsequeremur: sed
„ hactenus deprehendimus nullum &c. Et
„ quod plus est. Nullam omisimus curam,
„ & studium ad inveniendum modum do-
„ cendi, ac sustinendi præfatam declaratio-
„ nem. Consuluimus sapientiores tam Re-
„ gularium, quam Sæcularium Theologos;
„ & necdum unam aliquam solidam com-
„ perire potuimus rationem, ad eam for-
„ mandam conscientiam, quæ dictet, fas
„ nobis esse, ac licitum, prædictas docere
„ propositiones, & quas omnes adprobare,
„ nostra neutiquam permittit conscientia &c.
„ Unde omni, qua possumus, submissione
„ Ma-

„ Majestati vestræ supplicamus, ut nos ex-
„ cusatos habeat a tradenda ac sustinenda
„ doctrina directe adversa illi, quæ in hac
„ semper patria fuit recepta, & tradita in
„ hac Academia: quæ ruinæ periculo expo-
„ nitur, si in omnem in postrema congre-
„ gatione declaratam a Clero *Gallicano* sen-
„ tentiam ire cogatur: quum major ejus pars
„ malle videatur, scholas deserere, quin im-
„ mo & omni promotioni renunciare ac di-
„ gnitati, quam illis se se submittere opi-
„ nionibus, quæ cum suis conscientiis pu-
„ gnant. Et monstrat experientia, jam in-
„ de ex quo Vestræ Majestatis edictum in
„ Acta Academia relatum fuit, neminem
„ unum ad ullum in Theologica Facultate
„ gradum conscendisse, eos vero, qui eum
„ in finem huc se contulerant, recessisse &c."
Tali laudabilissimæ modestiæ stylo animorum suorum sensa exprimentes *Duaceni*, Regiique edicti exequutionem deprecantes negarunt liberum sibi esse (si conscientias suas salvas velint) a trito agnitæ ac stabilitæ veritatis tramite vel latum unguem deflectere, adcepta a majoribus per longissimam continuæ successionis seriem dogmata de suprema summi Pontificis in universam Ecclesiam auctoritate, judiciique sui in rebus fidei indubitabili infallibilitate abijcere, & contraria Cleri *Gallicani* commenta amplecti. Quumque vel sic proficerent, sustinuerunt equidem con-

constantiam suam, & scholarum occlusione, & nonnullorum exilio mulctati.

IV. Apud *Hispanos* res vehementius acta est. Nam supremi Fidei Quæsitores a. 1613. decretum ediderunt, quo singulæ propositiones peculiari censura notabantur. In *Hungaria* quoque a Nationali conventu, quem *Georgius Szelepcheny* a. 1686. coegerat, propositiones illæ damnatæ fuerant (8). Audi Patrum censuram. " Quæ quidem propositiones auribus Christianis absurdæ & plane detestabiles, quum per *Hungarici* quoque Regni Provincias a Satanæ Ministris disseminatæ sint, eo fortasse consilio, ut perduellioni, & ceteris malis intestinis pabulum & fomentum suppeditent, & incautis fidelium animis blanda pietatis specie schismaticum virus instillent: Nos, omissa in præsens cura eas confutandi, quum perpetua Sanctorum Patrum traditione, œcumenicorum Conciliorum decretis, & apertis ipsius Divini verbi testimoniis satis explosæ confutatæque sint, quamvis nonnulla Scripturæ loca Auctores propositionum in suam sententiam callida, & falsa interpretatione detorqueant; neque desint insignes Theologi, qui has partes strenue exequantur; Prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, qui in hujusmodi casibus unanimi consilio & spiritu no-

(8) T. II. *Concil. Hungar. pag.* 440.

„ tu noxias doctrinas, & in fide periculo-
„ sas proscripserunt . . . Dei nomine invo-
„ cato, & præhabito, ea meliori forma,
„ qua per temporis & loci difficultatem li-
„ cuit, diligenti examine, & deliberatione
„ matura, cum Venerabilibus Fratribus Coe-
„ piscopis nostris, Abbatibus, Præpositis,
„ Capitulis, aliisque compluribus Theolo-
„ giæ Professoribus, & Sacrorum Canonum
„ scientia præstantibus viris, præfatas qua-
„ tuor propositiones, configimus, & pro-
„ scribimus, & universis ipsius Regni Chri-
„ stifidelibus interdicimus, ac prohibemus,
„ ne eas legere vel tenere, multo minus
„ docere audeant, donec super eis prodie-
„ rit infallibile Apostolicæ Sedis Oraculum,
„ ad quam solam divino immutabili privi-
„ legio spectat de controversiis fidei judica-
„ re". Ipsa *Parisina* Facultas a suscipienda Cleri declaratione se alienam satis indicavit; vi tamen *Parisiensis* Senatus in sua acta eam declarationem relatam vidit (9).

V.

(9) Rem sic narrat Anonymus, qui in *Maimburgi* Tractatum *de Romanæ Ecclesiæ constitutione, & prærogativis* animadversiones *Coloniæ Gallice* edidit (*p. 68.*) " Ce qui
„ arriva alors, donna lieu de croire, qu' une grande par-
„ tie de la Facultè n' ètoit pas disposè a approuver ce,
„ qu' avoit fait le Clergè, et ne vouloit pas paroitre y
„ consentir. M. le prèmier Prèsident et d' autres Mrs. du
„ Parlement ètoient venus dans l' Assemblèe de la Facul-
„ tè pour y faire en registrer les propositions du Clergè.
„ Mais comme il se forma plusieurs difficultez sur cet en-
„ registrement pendant deux ou trois Assemblèes; le Par-
„ lement

V. Dum hæc in variis Europæ Regnis adverſus illam declarationem agebantur, *Romanum* Pontificatum *Innocentio* XI. vita functo indeptus eſt *Alexander* VIII. Hic autem jam anno *1690*. pridie nonas Auguſti Conſtitutioni : *Inter multiplices Paſtoralis Officii noſtri curas* ſuum ipſe nomen ſubſcripſerat, qua nulla irritaque Comitiorum acta declarabantur. Quum tamen pactione rem agi poſſe, Clerumque propoſitiones recantaturum ſperaret, Conſtitutionis promulgationem diſtulit. Lethali interea morbo correptus tertio Kalendas Februarias *a. 1691*. duodecim ad ſe Cardinales, duoſque Protonotarios Apoſtolicos advocavit, ac coram illis legi illam Conſtitutionem, ac promulgari juſſit publico ea ſuper re confecto inſtrumento; tum ad Chriſtianiſſimum Regem ea de re litteras dedit ejuſmodi

Cariſſimo in Chriſto Filio noſtro *Ludovico Francorum* Regi Chriſtianiſſimo.
Alexander PP. VIII.

" Cariſſime in Chriſto Fili noſter, ſalu-
„ tem &c. Quum in ſummopere metuendo
„ mor-

„ lement ſans attendre la fin de ces dèliberations en rom-
„ pit le cours par un Arrèt du 16. de Juin ; et il obli-
„ gea le ſcribe de la Facultè d' apporter au greffe de la
„ Cour les regiſtres, et d' y ècrire les propoſitions du
„ Clergè. La facultè n' a donc eu aucune part, ni a cet-
„ te dèclaration, ni a cet enregiſtrement. "

„ mortalis hujus vitæ confinio constituti ,
„ de reddenda judici districto , & pulsanti
„ demandatæ nobis in Ecclesia Dei supre-
„ mæ administrationis ratione serio cogite-
„ mus , nostrarum esse partium omnino du-
„ ximus , irrita , atque inania declarare om-
„ nia , quæ aliquot ab hinc annis in isto
„ Regno tuo , sive adversus Ecclesiarum e-
„ jusdem Regni , personarumque & locorum
„ Ecclesiasticorum jura , sive alias adversus
„ *Romani* Pontificis , Apostolicæ Sedis Ec-
„ clesiæque universæ auctoritatem acta , ge-
„ sta , & respective pronunciata fuerunt ,
„ quæque inde quomodocumque sequuta , &
„ sequutura sunt ; sicut ex Brevi hac super
„ re edito manifesto adparet . Quia vero
„ nullis concluditur finibus caritas , qua
„ Majestatem tuam complexi semper sumus,
„ & complectimur, susceptam a nobis per-
„ quam necessariam hujusmodi deliberatio-
„ nem hisce tibi significamus , effuso cum
„ paterni cordis affectu, etiam atque etiam
„ a te flagitantes, ut ipsam æqui , bonique
„ habeas , ac ab universis prædicti Regni
„ tui ordinibus fideliter servari cures. Sane
„ ubi id præstes, quemadmodum a filio suo
„ primogenito præfata Sedes , & Ecclesiæ
„ jure merito exspectant , constantem tibi
„ ab illo , per quem Reges regnant , se-
„ cundorum eventuum faustitatem polliceri
„ proculdubio poteris, dum nos sollicitudi-

nem

„ nem nostram firma hac spe non parum
„ levantes, Majestati tuæ Apostolicam be-
„ nedictionem amantissime impertimur. Dat.
„ Romæ &c. die trigesimo Januarii 1691."

VI. Sub *Innocentio* XII., qui in *Alexandri* locum suffectus fuit, res tandem compositæ fuere, ea tamen lege, ut qui Episcopi Comitiis interfuerant, ubi vel ad alias essent Ecclesias transferendi, vel illas ipsas, quarum fuerant a Rege designati Præsules, adire vellent, scripta ad Pontificem epistola illorum Comitiorum acta recantarent. Id enimvero præstiterunt Episcopi litteris, quæ hujusmodi erant. " Quum in hoc tandem
„ exultantis Ecclesiæ felicitate ingentes Chri-
„ stiani omnes Paternæ Providentiæ sancti-
„ tatis vestræ fructus percipiant, facilem-
„ que in sinum clementiæ vestræ aditum
„ experiamur, nihil adcidere molestius no-
„ bis potuit, quam quod eo nunc loco res
„ nostræ sint, ut aditus in gratiam sancti-
„ tatis vestræ nobis hactenus interclusus vi-
„ deatur. Cujus quidem rei, quum eam
„ fuisse rationem perceperimus, quod nos
„ Cleri *Gallicani* comitiis an. 1682. *Parisiis*
„ habitis interfuerimus: idcirco ad pedes
„ Beatitudinis Vestræ provoluti profitemur
„ & declaramus, nos vehementer quidem
„ & supra id quod dici potest, ex corde
„ dolere de rebus gestis in comitiis prædi-
„ ctis, quæ sanctitati vestræ ejusque præde-
„ cesso-

„ cessoribus summopere displicuerunt, ac „ proinde quidquid in eisdem comitiis circa Ecclesiasticam potestatem & Pontificiam auctoritatem decretum censeri potuit, pro non decreto habemus, & habendum esse declaramus (10). Quid „ planius? inquit Cl. *Soardus* (11). „ Quid ab illis Episcopis ultra desiderari „ potuerit? Declaraverunt *irreformabile non* „ *esse in Fidei quæstionibus Summi Pontificis* „ *judicium, nisi Ecclesiæ consensus accesserit*. „ Hæc declaratio Apostolicæ Sedi summopere & jure merito displicuerat. Quid igitur illi Episcopi jam sedati suique memores? *Ad pedes*, inquiunt, *Beatitudinis* „ *vestræ provoluti*, quam graviter in vestram „ auctoritatem officii nostri immemores deliquimus, tam libere *profitemur* & aperte „ *declaramus nos vehementer quidem*, & *supra id quod dici potest* non verbo tenus, „ *sed ex corde dolere de rebus gestis in comitiis prædictis* an. 1682. *quæ Sanctitati ve-*

(10) Hanc epistolam refert non solum *Sfondratus* in Regali Sacerdotio [*lib. IV.* §. 5. *n.* 4.] sed etiam *Dupinius*; qui tamen in *Gallica* ejus versione Episcoporum sententiam astute depravat, ea, quæ heic ab Episcopis *absolute* revocant, adiuncta conditione corrumpens, atque ita reddens, ut sensus Antistitum fuerit, se *pro non decreto* habere quod in Comitiis statutum fuerat, si tanquam decretum in Apostolicæ Sedis detrimentum intelligi posset, seque dolere, quod *Romæ* malam in partem fuisse acceptum.

(11) *De supr. Rom. Pontif. auct.* T. II. *pag.* 120.

„ *stræ ejusque Prædecessoribus* summopere, nec
„ immerito sane *displicuerunt*. Quapropter,
„ ut pro injuria Apostolicæ Sedis a nobis
„ illata legitime satisfiat, tam insolitum;
„ tamque ab avitis observantiæ nostræ sen-
„ sibus alienum decretum *pro non decreto ha-*
„ *bemus*, & ne quis deinceps illius obtentu
„ privatas suas opiniones confirmare ac mu-
„ nire ausit, pro non decreto illud *haben-*
„ *dum esse declaramus*, inquiunt memorati
„ Præsules, quos rei gestæ intimo doloris
„ sensu pœnitebat. Quid igitur sibi volunt
„ inerrantiæ Pontificiæ adversarii, quando
„ ex hac declaratione solemniter recantata
„ intimos *Gallicanorum* Episcoporum sensus
„ edici contendunt? Si fides ipsis, ea de-
„ claratio Lydius est lapis, quo germana
„ *Francorum* Præsulum sententia certo di-
„ gnoscatur, at si ipsis contra Præsulibus
„ credas, quæ in infaustis illis an. 1682.
„ comitiis gesta sunt, ita sibi videatur avi-
„ tæ *Gallorum* erga summos Pontifices pie-
„ tati minus consentanea, ut de iis *vehe-*
„ *menter* & *ex corde doleant*. Hoc decretum
„ jactantius ostentant adversarii ac si publi-
„ cam Ecclesiæ *Gallicanæ* doctrinam com-
„ plecteretur; illud idem præfati Antistites
„ *pro non decreto habent*, & *habendum* esse
„ declarant; ergo publicam omnium homi-
„ num fidem immaniter ludificantur. Neo-
„ terici Pontificiæ infallibilitatis impugna-
„ tores,

„ tores, Illustrissimis ipsis *Galliarum* Episcopis diserte contradicunt, totam, quanta est, *Gallicanam* Ecclesiam atrociter denigrant, seque ipsos omnibus ridendos præbent, eo turpius, quo amplius mentiuntur". Hæc *Febronius* sibi dicta existimet. Quoniam vero edictum quoque Regium jactat, noverit, ipsum *Ludovicum* XIV. palam deinceps, & aperte declarasse, eam sibi esse voluntatem, ut illud edictum, quo eam declarationem munierat, *effectu careret*, idque se statuere, ut suæ erga *Romanum* Pontificem observantiæ specimen orbi universo præberet. Testem habeo hujus rei ipsam quam 24. Septembris a. 1693. ad *Innocentium* XII. Rex dedit epistolam (12). Quid ergo Regium edictum ab ipso Rege improbatum nobis *Febronius* objicit? At deinde quid a *Gallis* actum fuerit Episcopis ac Theologis videamus.

(12) Eam dedi in secunda *Antifebronii* editione; heic iterum adscribam. " Tres Saint Pere . . . J' ai toujours beaucoup esperè de l' elevation de Vòtre Saintetè au Pontificat pour l' avantage de l' Eglise, et l' avancement „ de nòtre Sainte Religion. J' en reconnois prèsentement „ les effets avec beaucoup de joie dans tout ce que V. S. „ a executè de grand, et d' avantageux pour le bien de „ l' un, et de l' autre. Cela redouble mon respect filial „ pour vòtre Saintetè. Et parce que je tache de le lui temoigner par les preuves les plus fortes dont je suis capable, je suis bien aise de faire sçavoir a V. S. que j' ai „ donnè les ordres necessaires, a fin que les affaires contenuès dans mon edit du 2. de Marz 1682. concernant „ la

VII. Ac primo quidem quod ad præsentem de infallibili in rebus fidei dijudicandis *Romani* Pontificis auctoritate quæstionem adtinet, plures in sacra Theologia atque in Jure Canonico Doctores *Parisienses* in consultatione publica toti *Galliæ* significarunt declarationem cœtus an. 1682. infallibilitati Sedis *R manæ* seu Ecclesiæ *Romæ* constitutæ nil officere; declaratum ab eo conventu fuisse quidem, *quod Papa non sit infallibilis, non vero quod Ecclesia inter* Romanæ *urbis ambitum constituta errori sit obnoxia; immò*, pergunt, *Bossuetius* cœtus illius magna pars *palam* & constanter Ecclesiæ Romanæ *indeficientiam* defendit (13). Deinde insignes *Galliarum* Episcopi illam Comitiorum propositionem *nec tamen irreformabile esse judicium*

„ la declaration faite par le Clergè du Roiaume [*a quoi* „ *les conjunctures d' allors m' avoient obligè*] n' ayent „ point de suite. Et comme je souhaite non seulement „ que V. S. soit informèes de mes sentimens, mais aussi „ que tout le monde scache par un tèmoignage publie la „ vènèration, que j' ai pour ses grandes et saintes quali- „ tez; je ne doute pas aussi que V. S. n' y reponde par „ toutes sortes de preuves et de temoignages de son affe- „ ction paternelle envers moi. Cependant je prie Dieu, „ qu' il conserve V. S. heureusement pendant plusieurs „ annèes. "

(13) *Consultation de plusieurs docteurs en Theologie et en Droit Canon. Sur l' ècrit intitulè:* Abus des lettres Apostoliques affichèes *a Rome* le 8. Septembre 1718. donnèe *a* Paris *le* 1. *Octobre* 1718. *p.* 19. " Les Evèques assem- „ blès en 1682. dèclarant, que le Pape n' ètoit pas infa- „ illible; n' ont pas dècidè, que l' Eglise de *Rome* pùt „ tom-

cium (ſummi Pontificis) *niſi Eccleſiæ conſenſus adceſſerit*, ita interpretati aut potius emollire conati ſunt, ut nihil aliud, quam, quod veriſſimum eſt, atque a nobis non difficile concedetur, exprimat, decretum ſcilicet Papæ tunc eſſe irreformabile, quando ipſi Eccleſiæ conſenſus adceſſerit. Miratur *Febronius*? Conſulat præſtantiſſimum illud Emin. Card. de *Biſſy* Paſtorale documentum, quod non modo ceteri *Galliarum* Epiſcopi ſuis elogiis exornarunt, ſed etiam Rex Chriſtianiſſimus edicto Regio muniit. Inibi diſerta iſthæc verba inveniet: *extraordinaria Cleri* Gallicani *comitia* a. 1682. *coacta declararunt*, *decretum Papæ eſſe irreformabile*, *quando ipſi adceſſit Eccleſiæ conſenſus* (14): nihil ſupra: ecquid enim poſt hocce teſtimonium graviſſimum & omni exceptione ſuperius a nobis adlatum alia deſideraret? Alia tamen cum *Soardio* (15) dabimus non minus conſpicua; adeat primam *Senonenſis* Archiepiſcopi

„ tomber dans l' erreur; au contraire Mr. *Boſſuet* a toujour ſoutenu hautement l' indèfaillibilitè de l' Egliſe *Romaine*. Peut-on ſans injuſtice reprocher au Pape un ſentiment, qu' un des plus grands Evèques de *France* n' a pas fait difficultè d' avancer dans un diſcours ſolemnel, qui ſervit d' ouverture a la fameuſe Aſſemblèe de 1682. ſentiment que tant d' antre Evèques et Docteurs François ont enſeignès. "

(14) *Docum. Paſt. an.* 1722. *pag.* 39. " L' Aſſemblèe extraordinaire du Clergè de *France* tenue en 1682. a declarè, qu' un dècret du Pape eſt irreformable, quand il eſt reçu par le conſentement de l' Egliſe. "

(15) *T. II. pag.* 123.

ſcopi epiſtolam ad Epiſcopum *Bononienſem*, in qua fulgentiſſimum illud recentis *Galliæ* lumen agitatam declarationem ſic benigne interpretatur: *Epiſcopi* Gallicani, inquit, *iis etiam temporibus, quibus illos Sedis Apoſtolicæ decretis nimium tribuiſſe ſumi non poteſt, ſemper dixerunt, ejus decreta in quæſtionibus Fidei eſſe irreformabilia, quando ipſis adceſſit Eccleſiæ conſenſus* (16); & iterum Emin. Card. de *Biſſy*, *Epiſcopi*, inquit, *conventus* a. 1682. *celebrati id unum dicere ſatis habuerunt, judicia nimirum* RR. *Pontificum eſſe irreformabilia, quando ipſis adjungitur conſenſus Eccleſiæ ſeu primorum Paſtorum, qui illam gubernant* (17). Immo *Gallicani* Præſules in Conventu a. 1705. ubi hac de re ſententiam ſuam expreſſerunt, his verbis uſi ſunt: *Pontificum conſtitutiones univerſam Eccleſiam obligant, ubi ſint a Corpore Paſtorum adceptatæ*; idque *Gallia* in reſponſione ad libellum ſupplicem a. 1707. miſſum ab Eminentiſſimo de la

Tre-

(16) Num. 25. p. 35. " Les Evèques de *France* l' ont „ toujours dit dans ce tems mème, qu' on ne peut ſuppoſer, qu' il donnaſſent trop au dècret du S. Siège, „ que *ſes dècrets ſur la Foi ètoient irrèformables dès qu' ils ètoient ſuivis du conſentement de l' Egliſe* [ad marginem leguntur hæc verba] Aſſemblèe du Clergè en „ 1682. prop. 4. "

[17] *Docum. Paſtor. an.* 1722. *pag.* 19. " Les Evèques „ de l' Aſſemblèe de 1682. ſe ſont contentès de dire, que „ les jugemens des Souverains Pontifes ètoient irrèformables quand le conſentement de l' Egliſe, c' eſt-a-dire des „ premiers Paſteurs qui la gouvernent s' y trouvent joints".

Tremoville publice testatum voluit (18). Præterea Scriptor apud *Gallos* recentior, quem ajunt (19) percelebrem fuisse *Sorbonæ* Doctorem animadvertit (20), ab Episcopis an. 1682. congregatis declaratum quidem fuisse irreformabilia non esse *Romanorum* Pontificum judicia, nisi Ecclesiæ consensus adcesserit; verum *ab iisdem Præsulibus minime explicatum fuisse*, *utrum illa conditio*, nisi Ecclesiæ consensus adcesserit, *necessaria foret*, *an libera*, seu *utrum Ecclesiæ liberum sit* Romani *Pontificis judicio consentire*, *an necessarium*. Contendit porro *Sorbonius* ille Doctor ine-

(18) *Response au Memoire envoyè par Mr. le Cardinal de la* Tremouille, *avec la dèpèche du 7. May 1707.* " cette proposition les *constitutions des Papes obligent toute l' Eglise lorsqu' elles sont acceptèes par le Corps des Pasteurs* est bien differente de celle-cy. *Les constitutions des Papes pour obliger l' Eglise, doivent ètre acceptèes par le Corps des Pasteurs*. Car la prèmiere est gènèrale, et affirmative, au lieu que l' autre est nègative et exclusive; il est bien different de dire, que l' acceptation est necessaire pour obliger, ou de dire qu' aprés l' acceptation toute l' Eglise est obligèe. L' une dit une vèritè certaine et incontestable, et l' autre proposition exclut l' obligation de se soùmettre avant l' acceptation; ce qui n' est point dans la proposition des Evèques de *France* [de l' Assemblèe de 1705.] ".

(19) Vide *Dissertation sur la Constitution* Unigenitus, *ou l' on examine, si une grande Eglise, comme celle de* France *est obligèe d' accepter purement et simplement toutes les Constitutions Dogmatiques des Papes &c.*

(20) Memoire sur la manière dont les Evèques doivent recevoir la Constitution Unigenitus an. 1714. pag. 16. *Le Clergè de 1682. n' a point expliquè si cette condition* nisi Ecclesiæ consensus adcesserit, *ou consentement est libre, ou necessaire &c.*

ineluctabilem Episcopis incumbere necessitatem adsentiendi solemnibus, quæ *Romanus* Pontifex ab Episcopis consultus emittit, judiciis, atque huic suæ adsertioni demonstrandæ eruditus auctor totus allaborat. Ad famosam autem anni 1682. declarationem, quam suæ opinioni objicit, respondet, illam nec minimum officere, quippe quæ Episcoporum consensionem requirit quidem, at consentiendi necessitatem ab eis non excludit. ,, Habemus igitur, inquit *Soardius* (21) ex ,, *Sorbonico* Scriptore, declarationem illam ,, non obstare, quominus Episcopis solemnibus *Romanorum* Pontificum definitionibus ,, adsentire teneantur. Quamobrem non ita ,, manifeste nec evidenter, ut volunt adversarii, Pontificiam infallibilitatem labefactat illa declaratio, quæ veram Episcopis ,, relinquit Apostolicis circa Fidem judiciis ,, adsentiendi immo & captivandi in obsequium fidei intellectus necessitatem". Sublata enim de medio summi Pontificis *ἀσφάλεια*, error perinde, ac veritas solemni decreto adprobari ab eo posset. Quei ergo Episcopis erit tanta obediendi, consentiendique necessitas? Nulla certe, nisi erroris admittendi & cum S. Pontifice adprobandi periculum subire teneantur, quod Catholicorum nullus adseruerit. Videat jam *Febronius*, num adeo certum sit, uti jactat, *sexcen-*

(21) *l. c. pag.* 132.

centos in sola Gallia *Doctores Theologos*, qui doctrinas a Clero Gallicano *adnunciatas quotidie e cathedris docent*, *Romani* Pontificis infallibilitati adversari.

VIII. Fuerunt equidem nostris hisce temporibus in *Galliis* Episcopi duo, *Suessionensis* (22) & *Andegavensis*, qui propositiones a Clero *Gallicano* a. 1682. editas veluti totidem fidei dogmata ad nos *omnium sæculorum traditione transmissa* partesque *sacri depositi*, *quod Christus Apostolis credidit*, Fidelibus suis commendarunt. Obstupuit enimvero *Gallia*, tantam illorum Antistitum confidentiam, nequid gravius dicam, demirata, nec tamen silendum sibi duxerunt alii Episcopi ad hanc tantam Apostolicæ Sedis injuriam, Fideique ipsius Catholicæ labem. In *Antifebronio* aliqua adtuli ex commentariis, & Pastoralibus Epistolis Episcoporum *Lingonensis*, *Sarlatensis*, & S. *Pontii* (23). Ea recolat *Febronius*; ac cum primis illa consideret, quæ appellatus Episcopus S. *Pontii* de quatuor declarationis articulis ait: *Ut ut sancta sit & salubris quatuor articulorum doctrina*, *libertates nostræ venerandæ*, *sincerum meum in illas studium*, *majorem in dies apud exteras Ecclesias invidiam sibi conflabunt*, *ac tandem* Gallis *ipsis graves erunt*: *quo magis*, *veluti subjecto igne subtilissimum ex illis succum*

(22) *Fitz-james*.
(23) T. I. *Introduz. cap. IV. n.* 10. *seqq.*

cum exprimere conabimur, *eo citius aut in vaporem solventur*, *aut si ita dicere licet*, *nonnisi in caput mortuum redigentur*; *aut etiam ita sensim diffringentur*, *ut quæ sanæ utilesque*, *periculosæ fient*, *atque exitiales* (24). Hæc scilicet satis indicant, quam parum *Galliarum* Episcopi declarationis illius articulis fidant, quidque his tandem metuendum sit, nisi eorum adsertores *Romanam* Sedem lacessere desinant (25).

IX. Hactenus in *Gallia* constitimus. Quid vero aliis in regionibus actum deinde est? Num post primos illos motus, quos in *Belgio*, *Hispaniis*, *Hungaria Gallicana* declaratio excitavit, defendendæ Pontificiæ infallibilitatis ardor apud exteras gentes deferbuit? Minime vero, neque illa declaratio quidquam auctoritatis oppositæ sententiæ conciliavit. Ex ipsis præclarissimis *Galliarum* Præsulibus id discamus. Quære ex illis, quid *Italica*, quid *Hispaniensis* & *Lusitana*, quid *Germana* & *Belgica*, quid *Polonia* & *Hungaria*,

(24) *Memoire sur l' ordonnance*, *et Instruction pastorale de Mr. l' Evêque de* Soissons, 1763. *pag.* 70.

[25] Hæc in mentem revocant, quæ Anonymus auctor egregii libelli inscripti *reflexions sur la nouvelle entreprise de M. l' Evèque de* Soissons *a l' ègard des quattre Articles &c.* scribit [*pag.* 19.]: " *Ils* [Galliæ *Episcopi*] voyent l' extremitè, ou l' on voudroit reduire le St. Siege; ils doivent admirer sa patience, s' ils ne la blàment pas. On veut a quelque prix que ce soit le mettre dans la triste necessitè de faire un èclat, qui servit peut-ètre deja fait, si on n' avoit plus considèrè la paix, que la justice. "

ria, quid reliquæ demum orbis Catholici Ecclesiæ de Pontificia auctoritate palam sentiant, ac ex professo testentur? *omnes*, respondet Eminentissimus Cardinalis de *Bissy Meldensis* Episcopus, *omnes exteræ nationes Pontificiam infallibilitatem constantissime agnoscunt* (26): rursus: *in aliis omnibus regnis sicut & in* Hispania *summi Pontificis infallibilitas ex professo creditur* (27): tertio: *Catholici Episcopi in aliis regnis Summum Pontificem in rebus fidei infallibilem esse credunt* (28): denique: *nudo oculorum conjectu opus est, ut in impressis exterorum Episcoporum epistolis deprehendatur ipsis esse persuasum Pontificias decisiones omnibus Fidelibus missas ad dirigendam ipsorum fidem esse per se ipsas & independenter ab Episcoporum tum examine, tum adceptione infallibiles* (29). *Meldensi* Episcopo non

(26) *Docum. Pastor. an.* 1722. *pag.* 140. " Comment „ peut-on après cela contester, que la Bulle *Unigenitus* „ ne soit pas adoptée dans tous les Etats ètrangers, ou „ l' infaillibilitè du Pape est constamment teconnue ".

(27) *Ibid. pag.* 117. " Les Evèques de tous les autres „ Etats ou l' on fait profession de croire comment en *Espa-* „ *gne* l' infaillibilitè du Souverain Pontife. "

(28) *ibid. pag.* 115. " Les Evèques Catholiques dans „ les autres Etats [*hors de la* France] croyent le S. Pere „ iufaillible dans les matières de la Foi. "

(29) *ibid.* " Il n' y a, qu' a jetter les yeux sur les „ lettres imprimèes des Evèques des Pays ètrangers pour „ voir, qu' ils sont persuadès, que les dècisions des So- „ verains Pontifes adressèes a tous les Fidèles pour regler „ leur croyance, sont infaillibles par elles-mèmes, et in- „ dependemment non seulement de l' examen, mais de l'ac- „ ceptation des Evèques. "

non ſolum concinit *Ruthenenſis* de *Saleon*, ſed etiam addit Pontificis *infallibilitatem*, a ceteris gentibus *veluti revelatam veritatem* ſpectari (30) Archiepiſcopus vero *Mechliniensis* contrariam ſententiam *Catholicis omnibus*, *paucis e* Gallia *exceptis*, *horrori eſſe teſtatur* (31).

X. Deberet ex his *Febronius* tandem intelligere, *Gallicani* conventus declarationem eam non eſſe, ut nos a certiſſima noſtra ſententia deterreat. Alia proferat ſi habet, quibus ab illa nos tuenda dimoveat. Atque equidem totum *Febronianarum* defenſionum volumen diligentiſſime excuſſi; nihil tamen inveni, quod vel difficultatis ſpeciem præſeferat. Nam quod ait (32) Epiſcopos poſt ſummi Pontificis judicium etiam pro ſuo jure pronunciaſſe, idque præmiſſo, uti decet, Pontificii decreti examine, confirmatque exemplo dogmaticæ S. *Leonis* M. ad *Flavianum* epiſtolæ, quæ a *Chalcedonenſi* Concilio fuerit SOLEMNI JUDICIO ADPROBATA

ET

(30) *Mandem. &c. pag.* 412. " Le plus grand nombre ,, des Evèques joints au Pape regarde le ſentiment de l'in- ,, faillibilite du Pape *comme une veritè revelèe*. " Eadem ,, fere uſurpat Epiſcopus *Sanitienſis* in *Docum. Paſtor. circa Eccleſ. auctorit. edito* a. 1727. *parte IV. artic.* 10. *num.* 4. ,, Le plus grand nombre, inquit, des Eveques joints au ,, Pape regarde l'infallibilitè du Pape *comme une veritè* ,, *revelèe*. "

(31) In documento præfixo operi, quod inſcribitur: *Tèmoignage de S. Egliſe univerſelle*. Vide plura apud Soardium *T. I. lib. I. cap.* 8.

(32) *T. II. pag.* 263.

ET RECEPTA, in superiore dissertatione abunde refellimus (33). Illud vero quod sæpe (34) inculcat, nostram sententiam ut quæ nonnisi ad *opiniones scholæ* pertineat, ***nullam habere in Ecclesia practicam utilitatem*** perridiculum est. *Opinio scholæ* est; nempe ut fidei dogma credenda a Fidelibus omnibus nondum proposita fuit; verum opinio est ex fine ac ratione Primatus invicta argumentandi ratione collecta; opinio est *certa Christi pollicitatione* firmata; opinio est, quæ cum indubitata, & ab ipsis a adversariorum primoribus magnificentissime prædicata ***Romanæ*** Sedis ασφαλεια necessario conjungitur; opinio est, quam Patrum traditio confirmat, oppositæ sententiæ novitas extollit, dogmatum, quæ adversarii tradunt, conflictus commendat; opinio est, quam sapientiores ex *Gallicana* Ecclesia Præsules ita venerantur, ut ad eam quoad interpretando efficere possunt, coactam illam extortamque Cleri *Gallicani*

[33] Heic solum addo, ***Febronium*** si aut Eminentissimi de *Bissy* documentum Pastorale a. 1726. aut Illustrissimorum Antistitum le *Norman Ebroicensis*, & de *Saleon Ruthenensis* documenta item Pastoralia adierit, vel ex hoc intellecturum, quantum ipse a *Gallicanis* Episcopis dissideat. Docent enim hi, ac luculentissimis momentis comprobant, post *Leonis* epistolam de dogmate in ea definito liberum non fuisse dubitare, neque *Chalcedonense* Concilium de illa suo examini subjicienda cogitasse. Confer Soardium *lib. II. cap.* 3. & Ballerinium *de vi ac ratione primatus* [*cap. XIII.* §. 13. & 15.]

[34] *pag.* 40. 130. & 139.

licani declarationem admovere conentur; quam vel ipſi *Gallicani* Epiſcopi ab exteris gentibus prope *ut revelatam veritatem* agnoſci fatentur; quam denique credendis Fidei decretis adcenſeri prudens quædam *Romanæ* Sedis vetat œconomia. Hanc enimvero quid *opinionem* appello? *Febronius* hoc ſi lubet nomine utatur; mihi profecto non licet; ſententia eſt quam certiſſima, nec ullis *Febronianorum* argutiis ac fraudibus de ſua umquam dignitate deijcienda. Et hæc *nullam* habet *practicam utilitatem?* Vin noſſe *practicam* adverſantis ſententiæ *utilitatem?* Legeſis Anonymum in *Maimburgianum* Tractatum animadverſorem (35). Ad noſtrum quod adtinet, ipſi Proteſtantes, niſi cuicumque in Fidei rebus humanæ auctoritati ſe ſe ſubijcere detrectarent, illam nullo negocio amplecterentur, quam ad ſubnaſcentes in Eccleſia controverſias finiendas expeditiſſimam eſſe Miniſter *Claudius*, *Stinbergius* aliique non diffitentur. Generatim autem exiguæ ne utili-

[35] *Remarques &c.* pag. 29. " Les Miniſtres d' *Angleterre* en 1682. prirent occaſion de ce qui s' etoit paſ-
" ſe cette annèe là ſur ces matieres dans l' Aſſemblèe du
" Clergè de *France*, pour empecher la converſion de plu-
" ſieurs Anglois, qui vouloient rentrer dans la Commu-
" nion de l' Egliſe *Romaine* ces Miniſtres leur faiſant ac-
" croire ſur de faux pretextes, aux quels ils tàchoient
" de donner quelque apparence, qu' on ne reconnoiſſoit
" plus en *France* l' autoritè du Pape. C' eſt ce qu' on *en*
" ſçù en ce tems là par des relations tres-fidelles ",

utilitatis sit, quum etiam *Gallicana* Ecclesia Pontificias definitiones interiore quoque mentis obsequio, ac sine cunctatione amplectendas esse, nec ad illas judicium, quod *juridicum* vocant, sed unum *adhæsionis* judicium ab Episcopis adhibendum consentiat; e qui nostram sententiam sequuntur, id obsequii a se jure præstandum facilius agnoscant; qui illam disputando respuunt, ad eam in agendo, ut se Catholicos probent, adcedere debeant? Quid? quod in tanta cogendorum generalium Conciliorum difficultate an non utilissimam habeamus sententiam, quæ ad obtinendam dispersæ Ecclesiæ consensionem, fi lei regulam illam erroris expertem [, viam aperit expeditissimam? Tandem quum doctissimi *Galliarum* Episcopi non majorem dumtaxat Antistitum numerum, sed omnes propemodum orbis Catholici Præsules Pontificiam infallibilitatem profiteri adfirment, quam certiorem, facilioremque veritatis dignoscendæ regulam exquiramus? Nam pro certo tenendum Catholicorum nemo dubitat, majorem Episcoporum numerum summo Pontifici adhærentium ipsum esse Pastorum corpus, ipsamque docentem Ecclesiam, quæ errare non possit (36). Quum ergo major Episcoporum numerus, ut qui Pontificem

[36] Vide cl. Soardium *T. I. cap. VIII. §. I.*

tem errori haud esse obnoxium, firmissime adsentiatur, illi definienti adhærere omnino debeat, vigebit in Ecclesia semper tutissima regula, qua in fidei controversiis vera & falsa judicentur.

C A-

CAPUT VI.

Digressio in ea, quæ Febronius *tum adversus Constitutionem* Unigenitus, *tum pro* Ultrajectina *pseudo-Ecclesia insigni quadam temeritate effutiit. De* Van-Espenio *cujus opera* Febronius *extollit judicium.*

QUærenti mihi in *Februniano* opere argumenta, quibus in *Romani* Pontificis definitiones errorem cadere posse Auctor comprobaret, unum fere incauto exciderat, quod (1) proponit his verbis: *Quesnellistas* (eos heic intellige, qui centum & unam *Quesnellii* propositiones propugnant) *nemo puri problematis de solius Pontificis infallibilitate prudens post emanatam a* Clemente *XI. Bullam* Unigenitus, *& præcise virtute illius, pro hæreticis habuit*. Notari heic primum velim elegantem illam loquutionem *puri problematis de solius* Romani *Pontificis infallibilitate*: *num purum problema* hoc sit, paullo antea demonstravimus. Illud vero de *Clemente* XI. qui ne ipse quidem *præcise virtute* suæ Constitutionis *Quesnellistas* ut hæreticos habuerit, ostendit quam *Febronius* in rebus ad hanc constitutionem pertinentibus hospes plane sit, & peregrinus. Saltem ipsam adeat Constitutionem; intelliget, vere ab Emi-

(1) *pag.* 266.

nentissimo *de Bissy* scriptum fuisse : " ex „ Bullæ lectione constat eam ad omnes „ Christifideles esse directam, ut ad eam „ suam fidem exigant, quum Romanus Pontifex graviter prohibeat, nequis aliud sentiat, quam quod ipse definit " (2). Notum quoque est, quantopere *Clemens* XI. caverit, ne quod fama divulgaverat *Gallicani* Episcopi contra morem majorum illam Constitutionem examini, aut suo ipsorum judicio subjicerent. Quare quum eam illos amplecti voluerit, quia solemne erat *Romani* Pontificis in caussa fidei decretum utique *præcise virtute suæ Constitutionis* hæreticos habere debuit *Quesnellistas*, qui illi pertinacissime repugnarent. De ceteris vero quid adtinet dicere? Unum sufficiat memorare *Bellovacensem* Episcopum, qui mense Majo a. 1714. ita in sermone Synodali suos adloquebatur: *Sedis Apostolicæ rescriptis hæc* (Quesnellii) *caussa finita est. Quid ultra, quid amplius peti potest?* (3) Si jam tum *caussa finita erat, neque aliquid amplius peti poterat*, an non hæretici audire debuerant, qui suis in erroribus perstitissent?

II.

(2) *Mandem.* 1722. *pag.* 39. " On voit encore en lisant la Bulle, qu' elle a ètè adressèe a tous les Fidèles, et qu' elle a ètè faite pour regler leur croyance, „ puisque le S. Pere dèfend de penser autrement, qu' il „ ne decide. "

(3) *Que peut-on demander de plus? Des Rescrits èmanès du Saint Siège ont terminè cette affaire.*

II. Sed *Febronius* suæ in *Quesnellum*, sociosque indulgentiæ luculentius specimen exhibet. *In illud*, inquit (4), *temporis punctum indagare, quo* Quesnellus *anno* 1719. *defunctus, aut ejus discipuli in bona fide esse desierint, atque inde ad malam fidem transierint, non est hujus loci aut operæ.* Non *præcise virtute* Constitutionis hæretici existimari poterant; hoc jam audivimus. Igitur ea solum de caussa hanc notam merebantur, ubi Ecclesiæ universalis, quæ Bullam susceperat, judicio obstitissent? At tantine laboris id erat inquirere, quo primum tempore universæ Ecclesiæ judicium rebelles homines protrivissent? Anno jam tum 1714. *Clemens* XI. *ab Ecclesia* suam ipsius *vocem sequuta* Constitutionem illam adceptam scripserat in brevibus ad Christianissimum Regem litteris, idque anno 1718. toti Ecclesiæ in altera Constitutione cujus initium *Pastoralis officii* declaraverat. Sed nempe de hac Ecclesiæ adceptione etsi a *Clemente* prædicata, & a *Galliarum* Episcopis confirmata videtur *Febronius* dubitare: *Hinc inferimus*, inquit (5), Quesnellum (si *Bullæ* Unigenitus *Ecclesiæ pars notabilis* POSITIVE *consensit, ceteris per orbem tacite, seu silentio consentientibus, quod factum* (quam frigide!) (*probat* Colletus) *dum quatuor* Galliæ *Episcopos sen-*

(4) T. II pag. 196.
(5) l. c.

tentiæ suæ patronos , *& cum ipso appellantes habuit* , *non debere dici* , *prudenter* (papæ ! *prudenter* ; *prudentiam* tantum in pervicaci nebulone , qui universalis Ecclesiæ judicio impudentissime refragetur , *Febronius* desiderat ; animadverte miram hominis istius in *Quesnellum* , adseclasque facilitatem) Clementi XI. *immo verius universali Ecclesiæ obstitisse* . Intellexistin ? *Si Bullæ* Unigenitus *Ecclesiæ pars notabilis positive consensit* . *Purum* scilicet id est *Febronio problema* , quemadmodum illud de *solius* Romani *Pontificis infallibilitate* . Nec vero putes , *Febronii* dubitationes in primis illis editæ Constitutionis temporibus sistere ; nunc etiam haud satis sibi persuadere potest , hancce Constitutionem ab Ecclesia adceptam fuisse . Dixerat ille , ut vidimus , neminem , ac ne ipsum quidem Pontificem *puri problematis de solius Pontificis infallibilitate prudentem* , *ac præcise virtute illius Quesnellistis* ita infensum fuisse, ut eos pro *hæreticis* habuerit . Tum addit continenter : *hoc* JUSTIUS *nunc faciunt II. qui eamdem ab universa Ecclesia* POSTMODUM ADCEPTATAM ADFIRMANT . Heic etiam illud adverbium JUSTIUS observandum foret . Supra *Quesnellum* imprudentiæ vitio notaverat, si Bullæ *Unigenitus* ab Ecclesiæ *parte notabili positive consentiente* , a ceteris vero Ecclesiis non reclamantibus adceptæ obstitisset ; heic id *justius* facere adse-

rit,

rit, qui quum illam ab universa Ecclesia receptam ajunt, *Quesnellistas pro hæreticis habeant; justius*, inquam, *non necessario*, ut Catholicus diceret, qui quam hæreseos notam in Œcumenicæ Synodi decisiones contumaci inureret, eadem in *Romani* Pontificis definitiones ab Ecclesia susceptas obfirmatos animos non posse salva fide non condemnari profiteretur. Verum animadversione dignior ambigua illa loquendi ratio: *qui eamdem ab universa Ecclesia postmodum adceptatam adfirmant*. Num fortasse ab orthodoxo homine adfirmari aliud potest? Num a crimine excusabitur, qui eam Constitutionem ab Ecclesia susceptam fuisse etiamnum præfracte inficietur? Non a *Romanis* quid hac in re sentiendum sit, quærat *Febronius*; a Catholicis *Gallicanis* Episcopis, & doctoribus quærat. Ullumne inveniet, qui quod in *Actis & decretis Sacræ Facultatis Theologicæ* Parisiensis *super Constitutione S. D. N. Papæ* Clementis XI., *quæ incipit* Unigenitus Dei Filius *observanda*, *& exequutioni demandanda* a. 1730. editis legitur (6) a cl. *Turnelio* in Comitiis ejusdem Sacræ Facultatis die XV. Decembris a. 1729. propositum, suo non probet suffragio? *Nihil huic Constitutioni*, *quantum ad auctoritatem*, *quam obtinet*, *deesse facile ostendi potest*. *Summo consensu Apostolicæ Sedi adhæret maxima multitudo*

(6) pag. 39.

Episcoporum, *ne uno quidem in exteris regionibus dissentiente*. *In una* Gallia *reluctantur numero admodum pauci*. Ita *Turnelius* in ea relatione, quæ a *Sorbonicis* prolata, eorumque jussu publicæ luci donata fuit. Sed eadem, nisi fortassis graviora tradunt *Gallicani* Præsules in tot documentis Pastoralibus, quæ super hac Constitutione ediderunt. Paucos ex innumeris nominabo servato quo eorum documenta prodiere, temporis ordine; *Jacobum* de *Forbin* de *Janson Arelatensem* Archiepiscopum anno 1718. (7), Eminentissimum de *Bissy* anno 1722. (8), *Joh. Josephum Languetium Suessionensem* Episcopum 1726. (9), Eminentissimum de *Noailles*. *Parisien-*

(7) *Mandem. au sujet de la Constitution pag.* 5. " La
" Constitution *Unigenitus*, acceptèe par plus de cent Evè-
" ques de *France*, revètüè de l' autoritè Royale ; elle
" n' a pas laissè de trouver de la resistance dans quelques
" Prèlats du Royaume; mais cette ressistance n' a servi,
" selon les desseins de Dieu, qu' a rendre plus authenti-
" que le decret du S. Siège. Le bruit, et la contradi-
" ction portèe dans tout le monde ont excitè l' attention,
" et la vigilance des Evèques des differentes Nations, et
" par des temoignages d' approbation et d' acquiescemens
" plus formels, que n' avoient eües jusqu' a present les
" Bulles plus universellement reçuès, ils ont fait enten-
" dre hautement cette voix de l' Eglise, qui ne laisse
" plus de prètexte legitime a la desobeissance. "

(8) *Mandem. pag.* 40. " Enfin il n' est pas moins cer-
" tain, que la Bulle Unigenitus a ètè reçüe par le Corps
" des Evèques ec. "

(9) *Septièmè lettre Pastorale*, *Paris* 1726. *pag.* 5. " Le
" sentiment de ce Corps sacrè [des *Evèques*] sur la Bul-
" le *Unigenitus* n' est pas douteux. Mille temoignages
vien-

risiensem Archiepiscopam 1728. (10), Archiepiscopum *Ebredunens*'*m* Cardinalem deinde *Petrum* de *Guerin* de *Tencin* 1729. (11), *Henricum Franciscum Xaverium* de *Belsunce Massiliensem* Episcopum 1733. (12)·, denique ne longior sim, quadraginta Doctores Sorbonicos in consultationé edita 7. Octobris 1752. (13). Quei ergo prudens vir dubita-

 re

„ viennent de toutes parts pour manifester de plus en „ plus ce concert de tous les Evèques du Monde dans „ l' acceptation de ce dècret. "

(10) *Mandem. pour l' acceptation et publication &c. pag.* 4. ubi asserit se timere, ne mortem obiret " sans avoir „ donnè des preuves seures et incontestables de son obeis„ sance aux decrets du S. Siège, et de la conformitè de „ ses sentimens avec ceux des Evèques de *France*, & de „ toute l' Eglise dans l' acceptation de la Bulle *Unigeni*„ *tus*.

(11) *Instruction Pastorale sur les Jugement definitifs de l' Eglise universelle*, *a* Grenoble *p.* 12. " On ne sçauroit „ dèsavoüer aujourd' hui, que la Constitution est une de„ cision exterieure du Corps Episcopal. I. il est de la „ plus grande notorietè, que toutes les Eglises ètrange„ res soit par des tèmoignages exprès, soit par une non „ rèclamation, qui ne certifie pas moins leur consente„ ment, ont acceptè purement et simplement cette Con„ stitution. II. il est ègalement notoire, que la plus gran„ de partie des Evèques de *France* l'ont aussi acceptèe &c.

(12) *Instruct. Pastor. sur les libertez de l' Eglise* Gallicane *a* Marseille *pag.* 108. " Les Mandemens des Evèques „ de *France*, qui en ordonnent l' observation, ont ètè „ publiè dans leurs dioceses . . . Les Evèques des autres „ Nations ont rendu des temoignages solemnels du re„ spect, et de la soumission parfaite, avec les quels la „ Bulle a ètè universellement reçüe parmi eux. "

(13) *Consultation de quarante Docteurs de* Sorbonne *sur la question de sçavoir, si les Arrèts du Conseil, qui cassent ceux du Parlement de* Paris, *suffisent pour relever les Vi-*

cai-

re adhuc possit, num ab universa Ecclesia fuerit hæc Bulla suscepta? aut de ea ita loqui, quemadmodum de Scholæ opinionibus, in quibus *adfirmant* alii, alii negant? (*Qui eamdem ab universa Ecclesia postmodum adceptatam adfirmant.*)

III. Quamquam quid in dubiis hisce propositionibus enucleandis immoror? quum aliis in locis *Febronius* suam de hac Constitutione mentem perspicue aperiat. " Addo, in-

caires &c. pag. 2. " Decision du St. Siège, acceptèe par „ toutes les Eglises du Monde, dont les Pasteurs ont dèclarè plusieurs fois, et dèclarent dans toutes les occasions leur adhesion, et leur acceptation; acceptèe en „ particulier par tous les Evèques de *France*, si nous en „ exceptons un seul, par toutes les Universitès et Communautès Ecclesiastiques du Royaume. " Qui plura cupit adeat le *Recueil des Mandemens et Instructions Pastorales de MM. les Archevèques, et Evèques de* France *pour l'acceptation de la Constitution*. Unum tamen adhuc testimonium addere placet Illustrissimi et doctissimi *Parisiensis* Archiepiscopi *Christophori* de *Beaumont* (*Mandem. et Instruct. Pastor. touchant l'autoritè de l'Eglise* Paris 1756. *pag.* 46.) unde *Febronius* discere poterit, qui demum sint hujus Bullæ adversarii: " Le dècret celebre, emanè du „ Saint Siege Apostolique, acceptè par toutes les Eglises „ Etrangères, et par tous les Evèques de *France*, reconnu et rèvèrè dans trois Conciles [de *Rome*, d'*Embrun*, „ et d'*Avignon*] . . . prèconisè par plus de 10. Assemblèes du Clergè, souscrit par toutes les Universitès du „ Monde Catholique; dècret, qui n'est contredit aujourd'hui (adrigat heic aures *Febronius*) que par quelques „ Ecclesiastiques du second ordre, par des laiques, par „ des femmes, PAR DES ECRIVAINS PASSIONNES. „ Telle est cette Bulle *Unigenitus*, que les premiers Pasteurs de l'Eglise connoissent si bien, et QUE TANT „ DES PARTICULIERS, SANS CARACTERE AFFECTENT DE ME CONNOITRE ".

inquit (14), illam ne in *Gallia* quidem pro
„ *universalis Ecclesiæ dogmate* universim haberi. Multi equidem sunt, qui quemadmodum varias alias in Theologia sententias pro articulis & dogmatibus fidei
„ venditant, ita & memoratam Bullam in
„ eumdem censum reponunt; sed Rex super
„ hac quæstione jam semel atque iterum
„ (scilicet 2. Sept. an. 1754. & 10. Decemb. 1756.) subditis suis silentium imposuit. Hoc identidem faciunt Parlamenta *Galliæ*, præsertim post *prætensam* declarationem Cleri an. 1765. An propterea Papa hos habet pro schismaticis "?
Paullo post liberius loquitur. " Mira res!
„ inquit (15) *Romana* Curia Constitutionem
„ *Unigenitus* Dogmaticum *Universalis Ecclesiæ* decretum esse adfirmat: *Gallica* natio
„ (uti præ reliquis omnibus de acceptatione hujus Bullæ per omnes Ecclesias, uti
„ prætenditur, facta constare deberet) id
„ negat: In Brevi Apostolico, a *Clemente*
„ XIII. die 23. Jan. an. 1765. ad *Leodiensem* Episcopum sub annulo Piscatoris dato, hoc inter alia scribit Pontifex: *Illud*
„ *autem summopere nobis placuit, quod in eodem edicto Constitutioni* Unigenitus *suam adserueris auctoritatem, eique ut* DOGMATICO
„ *hujus sanctæ Sedis &* UNIVERSÆ ECCLE-

SIÆ

(14) *T. II. pag. 69.*
(15) *ibid. pag. 71.*

„ SIÆ DECRETA *omnimodam profiteris deberi* „ *ab omnibus obedientiam*. Ex altera parte „ Rex Christianissimus in Edicto de 24. „ Maii 1766. ita effatur: *Sa Majestè s' est* „ *toujours occupèe a empècher par l' execution* „ *des loix de son royaume, qu' un zele indi-* „ *scret ne se portàt a abuser de la Constitu-* „ *tion* Unigenitus *en lui attribuant la deno-* „ *mination, le caractère, et les effets de rè-* „ *gle de foi, que l' Eglise ne lui a pas don-* „ *nès*. Cui credemus? Cui cognita magis „ sunt, quæ in *Gallia* aguntur? Uter am- „ borum majore vel minore cum præven- „ tione loquitur? Si autem in tanta (ut „ minimum dicam) rerum & factorum am- „ biguitate, *Romani* eos; qui famosam hanc „ *Clementis* XI. Constitutionem tanquam u- „ niversæ Ecclesiæ decretum non agnoscunt, „ contra omne jus & fas, contra perpetuum „ Ecclesiæ morem, ut hæreticos & schisma- „ ticos habent, & tractant, quis prudens, „ ex altera parte, Christianissimo Monar- „ chæ vertet male, si sanioribus principiis „ Canonicis innixus, POTIOREQUE UTENS „ JURE, in hos *Romanæ* sententiæ sectatores „ tamquam veros schismatis fautores sæviat, „ & per hoc non solum turbatam in suo re- „ gno tranquillitatem restituat &c." ohe! satis est inscitiæ, maledicentiæ, atque nefariæ cujusdam & pæne incredibilis in Romanum Pontificem, Ecclesiamque universam

teme-

temeritatis, quarum quidem quæ in his *Febronii* dictis potiores habeat partes, quis sit explicando? Paullatim hæc sunt expendenda, Auctorque nunc docendus, quæ omnino nesciat, nunc pro meritis castigandus. Ac primo vides heic a *Febronio* negari, Constitutionem *Unigenitus* in *Gallia* haberi *dogmaticum* Romanæ *Sedis & universæ Ecclesiæ decretum*, quo nihil inscitius dici poterat, nisi *Gallias* appellantium numero *Febronius* definiat. Possem heic ad Pastoralia documenta provocare *Arelatensis* Archiepiscopi (16), *Massiliensis* Episcopi, (17) *Ambianensis* Antistitis (18), Archiepiscopi *Parisiensis* (19)

(16) *Mandem. au sujet de la Constitut.* 1718. *pag.* 5.
„ Une Bulle emanèe du Souverain Pontife, appujèe du
„ suffrage de l' Eglise *Romaine*, adoptèe par la multitu-
„ de des Evèques Catholiques, est incontestablement le
„ jugement irreformable de l' Eglise universelle, et tous
„ les Fideles sont obligès de s' y soùmettre. Telle est la
„ Constitution UNIGENITUS".
(17) *Instruction Pastorale sur les libertès de l' Eglise*
Gallicane 1733. *p.* 117. " Les Evèques, dit-on, en acce-
„ ptant la Constitution, n' ont tout au plus proposè à
„ leurs Peuples qu' un règlement de discipline ou de po-
„ lice. Icy les Novateurs, en calomniant la Bulle, nous
„ manifestent un nouvel attentat de leur parti contre les
„ libertès de l' Eglise *Gallicane*. Ils calomnient la Bulle,
„ puis qu' elle a tous les caracteres d' un Jugement do-
„ gmatique &c. "
(18) *Avis donnè par M. l' Evèque d'* Amiens *aux Curès de son diocese au sujet de ceux, qui n' ètant pas soumis à la Bulle* Unigenitus *dèmandent les Sacramens* 1746. *pag.* 2.
„ Nous protestons devant Dieu, que pour quelque motif,
„ que ce pùt ètre, nous n' eussions jamais accordè la mo-
„ indre portion du Ministere Ecclesiastique a qui ne re-
gar-

(19) ut omittam *Ebredunensem* Archiepiscopum, quem paullo post commemorabo: possem decretum adferre Sacræ Facultatis *Parisiensis* latum die XV. Decembris anni 1729. in quo celeberrima facultas profitetur se eam Constitutionem amplecti *tanquam dogmaticum Ecclesiæ universalis judicium*. Sed luculentius, quo *Febronius* pudore adficiatur, monumentum nobis ad manus est. Norunt omnes in *Parisiensibus* Episcoporum Comitiis a. 1755. quum inter Episcopos in quibusdam, quæ Augustissimæ Eucharistiæ Sacramentum in illam Constitutionem contumacibus denegandum spectabant, disciplinæ capitibus exorta esset disceptatio, Episcopos omnino septemdecim alteram decem articulis, alteram sententiam octo articulis sexdecim Episcopos proposuisse; qua de re consulendam de more Apostolicam Sedem Conventus censuit. Nec tamen in tanta opinionum diversitate ullus ex Episcopis fuit, qui Bullam dogmaticum universæ Ecclesiæ decretum non prædicaret. Ecce primum & secundum septemdecim Episcoporum articulum: *Quum igitur adcesserit Ecclesiæ consensus*,

„ garde pas la Bulle *Unigenitus* comme un Jugement do-
„ gmatique de l' Eglise universelle, et ne la tient pas
„ pour autant irreformable, que l' est un Concile gènèral
„ en matière de doctrine. "

(19) *Mandement touchant l' autoritè de l' Eglise 1756.* p. 58. " La Constitution *Unigenitus* est un jugement do-
„ gmatique, et irreformable de l' Eglise universelle &c. "

ſus, *decretum illud merito vocatur tum judicium dogmaticum*, *& irreformabile Eccleſiæ univerſalis*, *tum judicium ejuſdem ad doctrinam pertinens*. *Huic judicio debetur ſincerum mentis & cordis obſequium*. *Qui contra illud obſequium peccant*, *peccant in materia gravi*. Quid vero ſexdecim? Audiatur primus eorum articulus: *Conſtitutio* Clementis *ſanctiſs. memoriæ* XI. *quæ incipit* UNIGENITUS DEI FILIUS *dogmaticum eſt*, *& irreformabile Eccleſiæ judicium*, *cui ſincerum mentis*, *& cordis obſequium ſine peccato mortali denegari non poteſt* (20). Neque ignorantiæ adverſarium incuſabimus, qui tanta cum *Sorbonicæ* Facultatis, tum *Gallicanorum* Antiſtitum conſenſione ſibi manifeſtiſſime refragante, *ne in* Gallia *quidem* pro univerſalis Eccleſiæ dogmate Conſtitutionem univerſim haberi, immo contra quam Romana Curia adfirmat, Gallicam Nationem id negare contendat?

IV. At ſaltem *Galliarum* Rex hoc inficiatur. Imponit ſcilicet *Febronius* Chriſtianiſſi-

(20) Lege ſis *lettre circulaire de l' Aſſemblée générale du Clergé aux Archevêques*, *et Evêques de France* 1755. *pag.* 2. & 4. Sed omittenda non eſt nova, eaque luculentiſſima Cleri Gallicani in comitiis anni 1765. declaratio. Ea eſt hujuſmodi, ut in Actis ejus anni p. 46. legitur. „ C' eſt per ces raiſons, qu' en reconnoiſſant, comme „ nous l' avons toujours reconnu, que la Conſtitution „ UNIGENITUS *eſt un Jugement dogmatique de l' Egliſe univerſelle*, *ou* [ce qui *revient au même*] *un Jugement irreformable de cette même Egliſe en matiere de doctrine*, et qu' elle exige une ſoumiſſion ſincere de „ coeur, et d' eſprit &c. "

nissimo Regi, neque ejus mentem adsequitur. Regulam esse Fidei Constitutionem *Unigenitus* plerique *Galliarum* Christifideles vel ab initio agnoverunt (21). Multi deinde etiam eodem illam nomine donarunt, immo donandam esse exquisitissimis argumentis comprobarunt (22). Nec vero quei aliter fieri possit, video, postquam in Concilio *Romano Benedicti* XIII. (23) Patres omnino centum in authentico decreto (24), se Bullam

(21) *Lettre d' un Evèque Acceptant a Mr. l' Evèque de Castres p.* 5. " Vous trouvès très mal a propos, que le
" Pape par ses Lettres *Pastoralis officii* du 8. Sept. 1718.
" se separe, et nous exhorte a nous separer des Prèlats
" appellans, uniquemente parce qu' ils ne rendent pas a
" sa Bulle *omnimodam obedientiam*. Si sa Bulle est UNE
" REGLE DE FOI, une telle obeissance ne luy est elle
" pas duë? et si tous les Evèques du Monde Chrètien a
" quinze près tiennent, que c' est UNE REGLE DE
" FOI, est-il aucun Catholique, qui puisse soutenir, que
" ce n' est pas une regle de foi? "

(22) Confer *Ebredunensem* Archiepiscopum Eminentissimum de *Tencin* in duabus egregiis Pastoralibus institutionibus editis altera a. 1731. *dans la quelle il refute les fausses consequences, que les Appellans prètendent tirer de la diversitè des opinions sur l' expression* Regle de Foi *par rapport a la Constitution*; altera a. 1731., *dans la quelle èl est prouvè, que la Constitution* Unigenitus *est un jugement dogmatique et irreformable de l' Eglise, et une regle de croyance*.

(23) *Tit. I. cap. II. pag.* 4.

(24) " Un Auteur Anonyme, inquit de *Tencin* in nuper indicata a. 1731. Pastorali institutione pag. 8. " a osè
" debiter, que cette clause avoit ètè inserè dans les Actes
" du Concile par fraude, et sans aucune autoritè . . . .
" Mais Dieu a permis, que nous aions en main de quoi
" fermer la *bouche a ceux, qui ne parlent qu' iniquitè*

[Ps.

lam *Unigenitus* suæ *uti ejusdem* FIDEI REGULAM agnoscere professi sunt. Nihil enim hoc testimonio luculentius non solum ad revincendos *Jansenianos*, qui susceptam non fuisse Constitutionem in ullo Concilio caussabantur (25), sed etiam ad *Regulæ fidei* nomen, auctoritatemque illi adserendam? Si enim adversarii ipsi (Catholicos intelligo) falli nesciam *Romanam* Ecclesiam prædicant, utique in constitutionis explicanda natura, ac vi non poterit errare. Unde autem apertius,

„ [Ps. 62.] C' est une lettre a nous addressèe ècrite de „ la propre main du Saint Pontife, qui a prèsidè a ce „ Concile [*Benedicti* XIII. du 8. Juin 1726.] dans la „ quelle il s' explique sur les bruits, qui avoient couru „ par rapport à ce dècret du Concile *Romain* ". *Passando alla seconda parte della medesima lettera di V. S. circa al sussurro del decreto del nostro Sinodo ultimo* Romano, *ella ed i prudenti non debbono prestar fede a coloro, che di qua falsamente scrivono ciò, che hanno o creduto, o voluto, che si creda del Capo II. del titolo primo. La verità è quella, che stà ivi impressa, e sottoscritta da* NOI, *e da tutti i Padri. Onde ci maravigliamo, che da costà* [*Parisiis* ubi tunc Archiepiscopus commorabatur] *si metta in controversia una sì palese, e canonica sanzione.*

(25) Audiendus heic Episcopus *Suessionensis* doctissimus *Languetius* in septima Pastorali epistola *Parisiis* vulgata a. 1726. *pag.* 6. " Voila, que Dieu suscite un Pape selon „ son coeur, qui assemble en Concile tout ce qu' il peut „ ramasser d' Evèques sans interesser les tètes Couronnèes; „ et c' est dans ce Concile, qui reçoit un nouveau lustre „ par la Saintetè de celuy, qui y prèside, et par le suffrage de tout le sacrè College, qui y montre son union „ intime dans la foi du S. Pere, que la Bulle est respectèe comme faisant loi dans l' Eglise, et une loi dans „ l' ordre de la foi, et une loi, qui oblige tous les fideles a s' y soùmettre, et les Eveques a lui procurer cette entiere obeissance. "

tius, tutiusque, quam ex *Romano* centum Patrum Concilio, quæ *Romanæ* Ecclesiæ hac de re doctrina sit, colligitur? Negari tamen non potest, plures ex *Gallicanis* Præsulibus ab hoc nomine sibi abstinendum duxisse, postquam ex illo *Jansenianos* cavillandi, novasque turbas ciendi occasionem adripuisse animadverterunt (26). Nimirum commenti sunt alii alterum fidei symbolum, alii fidei articulum eo nomine designari; quo nihil magis ridiculum fingi poterat; quid enim hoc esset, nisi regulam, resque ad eam directas, finem ejusque obtinendi rationem, viam, ac metam inepte confundere? Aliqui ex ipsis Catholicis in *Gallia* Theologis ad rem subtilius investigandam hisce Appellantium clamoribus excitati *Regulam fidei* angustioribus terminis definiendum sensere, neque id nominis tribui posse, nisi decisionibus, quæ revelatum aliquod dogma nominatim & distincte proponant. Hinc quum Constitutio *Unigenitus* nullum ejusmodi dogma singulatim, atque expresse credendum exhibeat, Regulam fidei haberi illam non debere collegerunt. Contra qui cum *Romani* Concilii Patribus, ceterisque *Gallicanæ* Eccle-

(26) Testes sunt istorum plures libelli, quos inter *Reflexions sur l' ordonnance de M. l' Archevêque de* Paris [Cardinalis de Noailles]; *Memoire d' un grand nombre de Curés de* Paris *addressé a M. l' Archevêque de* Paris *sur son ordonnance, et Instruction Pastorale du 29. Septembre* 1729., *la Consultation des Avocats &c.*

Ecclesiæ Episcopis eam fidei *regulam* appellant, nihil aliud hoc nomine intelligunt, quam Ecclesiæ definitionem, quæ nostram sententiam in re dogmatica, atque in ordine ad fidem dirigit, seu dogmaticum nec reformabile Ecclesiæ universæ decretum, cui Fideles omnes interius quoque mentis obsequium debeant. Qua in re quum & illi, quos ex Catholicis *Gallis* obstare diximus, quominus Constitutio *Unigenitus* eo nomine denotetur, ceteris omnino consentiant; vere dictum ab *Ebredunensi* Archiepiscopo fuit, inter Catholicos nullam esse de re, sed de solo nomine dissensionem (27). Quamobrem ut ad Christianissimi Regis edictum revertar, quum ille Constitutionem *Regulam fidei* haberi ac nominari vetuit, id unum cavit, ne hoc nomine, de quo inter ipsos orthodoxos aliqua esset disceptatio, *Janseniani* veluti face & flabello ad seditiones excitandas abuterentur. Sed numquam illi venit in mentem suis subditis imperare, ne Constitutionem habere ac venerari, pergerent *veluti dogmaticum & irreformabile Ecclesiæ judicium cui sincerum mentis & cordis obsequium sine mortali peccato æternæque salutis discrimine negari*

(27) *Instruct. Pastor.* 1730. *pag.* 5. " Ainsi la division „ entr' eux, s' il y en a, n' est qu' apparent; la dispu„ te n' est que de nom; et soit qu' on lui donne, ou „ qu' on ne lui donne pas cette qualitè, on est parfaite„ ment d' accord sur le fond, c' est-a-dire sur la soumis„ sion, qui lui est duè, et que l' Eglise exige. "

gari a quoquam possit. An *Febronius Ludovicum* XV. a. 1766. oblitum fuisse putat eorum, quæ sæpius hac super re gravissime edixerat? Nonne in id semper Christianissimus Rex omni contentione enisus est, ut in *Galliarum* Regno Constitutioni obsequium Ecclesiæ universæ in dogmatis caussa judicio debitum exhiberetur? Id diserte statutum ab illo fuit a. 1730. (28), item 5. Septembris 1731. annis quoque 1747. & 1752. (29). Num *Febronius* revocata hæc a Rege decreta adfirmabit? At præter quam quod id vel suspicari Regis Religio vetat, nonne quod a. 1766. ab illo constitutum *Febronius* narrat, primum a. 1756. 10. Decembris sancitum a Rege fuerat? In ea tamen declaratione disertissimis verbis præceperat, ut Constitutionem *Unigenitus* ea omnes observatione prosequerentur ad leges declarationesque cum ab immortali suo atavo, tum a se pridem editas, quin tamen Regula Fidei

(28) Declaration du 24. Mars 1730. artic. III. " Voulons, que tous nos sujets de quelque etàt et condition, qu' il soient, avent pour la dite Bulle le respect, la soumission, qui sont dùs au jugement de l' Eglise universelle en matiere de de doctrine. "

(29) In hoc extremo decreto, quod 29. Aprilis prodiit, hæc conceptis verbis leguntur: " Ayant pour objet de faire rendre a la Constitution *Unigenitus* le respect, et la soùmission, qui lui sont dùs comme a une loi de l' Eglise et de l' Etàt, et a un jugement de l' Eglise Universelle en matiere de doctrine. "

dei haberetur? (30) Atqui hujusmodi leges præstari Constitutioni obsequium iubent, quod *dogmatico universæ Ecclesiæ decreto* debetur; has ergo tum etiam innovavit, quum primum ab appellanda habendaque constitutione *Regula fidei* abstinendum jussit. Solum ergo aliquid amplioris auctoritatis in hoc nomine *Regulæ fidei* latere suspicatus est Rex, quam in altero, quod indemne haberi omnino voluit, *dogmatici Ecclesiæ universæ judicii*, eaque de caussa, ne turbæ propterea orirentur, illud arcere voluit, sarto tamen tectoque servato Constitutioni mentis & cordis obsequio, quod *dogmaticum universæ Ecclesiæ decretum* jure suo postulat (31).

(30) *Artic. I.* " Que les lettres patentes, et declarations donnèes tant par le feu Roi nòtre tres honorè „ Seigneur, et bisaïeul, que par nous, et registrees en „ nos Cours au sujet de la Constitution *Unigenitus* soient executees selon leur FORME ET TENEUR, et „ qu' en consequence tous nos sujets aient pour la dite „ Constitution le respect, et la soùmission qui lui sont „ dùs, sans neanmoins, qu' on puisse leur attribuer la „ denomination, le caractere, et les effets de Regle de „ foi. "

(31) Non hæc pulcra somnia sunt ut *Febroniana*; Rex suam ipse mentem explicuit in encyclica epistola, quam ad Archiepiscopos & Episcopos Regni anno 1731. eadem super re perscripsit. Quum enim sui Regni Præsules ea epistola exhortaretur, ne Constitutionem *Regulam fidei* appellari finerent, id a se expeti hac solum de caussa addit, *pour òter a la desobeissance un des principaux prètextes, dont elle se couvre, en supposant, contre toute veritè, et contre tout vraisemblance, que les Evèques du Royaume vouloient proposer la Bulle sous cette difinition* [notentur hæc verba] COMME SI ELLE ETOIT UN SYMBOLE ET UNE PROFESSION DE FOI.

Quid ergo *Febronius Clementem* XIII. inter & Christianissimum Regem discrepantiam fingit? Ille Constitutionem *dogmaticum* vocat *Sanctæ Sedis & universæ Ecclesiæ decretum, cui omnimoda debetur ab omnibus obedientia*; hic Constitutioni deberi ab omnibus obsequium & obedientiam ut *legi Ecclesiæ ac Regni, & universæ Ecclesiæ in dogmatis materia judicio* sæpius professus est, & in ea ipsa declaratione, qua nomen *Regulæ Fidei* supprimi jussit, priores illas leges adeo Constitutioni, ac suæ ipsius Religioni gloriosas innovavit. Ubi ergo inter utrumque contentio? Ubi repugnantia?

V. Finge tamen, a *Clemente* XIII. Christianissimum Regem discrepasse. Ergone dubio erit locus, utri credendum foret? *sanioribus principiis Canonicis* inniteretur *Galliarum* Rex, quam *Romanæ* Ecclesiæ Pontifex? *Potiore* uteretur ille *jure in* Romanæ *sententiæ sectatores*? Et hæc Catholicus Scriptor scribere non exhorruit? Principum igitur erit definire, num aliquid haberi debeat Ecclesiæ universæ decretum, atque adeo dogma; non ejus, quem universæ Ecclesiæ Pastorem, Caput, Magistrum Christus constituit? *An ad hoc*, ut *Cypriani* verbis utar (32), *deponenda est Catholicæ Ecclesiæ dignitas .... & Sacerdotalis quoque auctoritas ac potestas, ut judicare se velle dicant de Præposito Ecclesiæ* (im-

(32) *Ep. IV.*

(immo de summo Ecclesiæ Pontifice) laici Principes? Meminerit eorum *Febronius*, quæ *Constantio* Imperatori *Osius* edixit (33): *Tibi Deus, Imperium tradidit, nobis Ecclesiastica concredidit . . . Neque nobis igitur terræ imperare licet, neque tu adolendi habes potestatem.* Meminerit eorum, quæ ad eumdem *Constantium* scribebat Magnus *Athanasius* (34). *Quandonam Ecclesiæ decretum ab Imperatore accepit auctoritatem?* Meminerit eorum, quæ ad *Valentinianum* S. *Ambrosius* perscripsit (35): *quando audisti, clementissime Imperator, in caussa fidei laicos de Episcopo* (quid de *Romano* Pontifice?) *judicasse? Ita ergo quadam adulatione curvamur, ut Sacerdotalis juris immemores & quod Deus donavit mihi, hoc ipse aliis putem esse credendum? Si docendus est Episcopus a laico quid sequetur? Laicus ergo disputet, & Episcopus audiat; Episcopus discat a laico. At certe si vel scripturarum seriem divinarum, vel vetera tempora retractemus, quis est qui abnuat in caussa fidei Episcopos solere de Imperatoribus christianis, non Imperatores de Episcopis judicare?* Sed quid vetera ista commemoro? Male enimvero de Christianissimo Rege *Febronius* meretur, qui ea illum esse mente decantet, ut de Constitutionis indole ac vi decernere sibi licere exi-

(33) *apud* S. Athan. *ad Monachos*.
(34) *ibid.*
(35) *Ep.* XXI.

existimet. Non istis *Galliarum* Monarcha principiis innititur, quæ licet *saniora Febronius* prædicet, horribilia tamen sunt, atque ab orthodoxo Principe summopere detestanda. Audiat *Febronius* ipsum, quem appellare audet, LUDOVICUM XV., & quantam ipse *sanioribus* illis *principiis* plagam inflixerit, nunc saltem addiscat. Senatus *Burdigalensis saniora Febronii* principia sequutus Constitutionem *veluti disciplinæ atque œconomiæ legem* habendam esse sanciverat. Quid Rex, is ipse Rex, quem *Febronius saniorum principiorum* sectatorem & vindicem profert? Tertio nonas Junii a. 1731. ad Senatum a cl. *Daguesseau* epistolam perscribi jussit, in qua eum monebat, *nonnisi* ad Ecclesiam *pertinere, quæ suarum decisionum indoles sit, definire; non esse id* laicorum *Magistratuum, neque ab eorum, sed ab Ecclesiæ auctoritate pendere, quibus Constitutio nominibus appellanda esset cum illa loquendum esse, quodque ea suo ut in rebus ad christianam doctrinam spectantibus judicio præscripsisset, obsequium penitus deferendum* (36). Post hæc absque incredibili

(36) "QU' IL N' APPARTIENT, QU' A L' EGLI-
„ SE de dèterminer et d'enseigner, quel est le veritable
„ caractère de ses dècisions; qu' une telle matière n' est
„ pas du ressort des Magistrats, qu' il ne dèpend point
„ de leur autoritè d'appiiquer a la derniere Constitution
„ les termes impropres, et insuffisans de regle de police,
„ et d' oeconomie, de discipline, et de prècaution, et
„ qu' ils ne peuvent parler sur ce sujet, que comme le
„ Roi

dibili Christianissimi Regis iniuria fieri ne posse dicam, ut *Febronius* non solum cum eo *Clementem* XIII. contendat, sed illum *potiore* quam hunc *jure*, *sanioribusque* uti principiis adferat in abrogando, ut somniat, *dogmatici Ecclesiæ universæ decreti* nomine, quo Constitutionem immortalis ille Pontifex designarat?

VI. Neque hanc tamen solam Regi Christianissimo injuriam irrogat. Nam quid in ejus Religionem fingi contumeliosius potuit, quam silentii ab ipso præscripti legem eo spectare, utne Constitutio pro *universalis Ecclesiæ decreto* habeatur? Silentii legem Christianissimus Monarcha tulit, ut Constitutionis obtrectatores tandem, si fieri posset, a tot in eam disseminandis libellis coerceret (37). Quare in sua a. 1756. declaratione aperte edixit, non esse suæ mentis, ut propterea *Gallicanæ* Ecclesiæ Antistites a docendis, quæ ad eam Constitutionem pertinent,

„ Roi l' a fait EN JOIGNANT son autorité A CELLE
„ de l'Eglise, lorsque dans sa dernière declaration . . .
„ sa Majesté a ordonné a tous les sujets d' avoir pour
„ cette Bulle le respect et la soumission, qui sont dûs a
„ un jugement de l' Eglise universelle en matière de do-
„ ctrine. “

(37) Conferantur *Avertisement de Mr. l' Evêque de* Marseille *sur les faux bruits, que l' on fait courrir a l' occasion d' une lettre circulaire écrite a tous les Evêques &c.* Marseille 1731. *Reflexions d' un Evêque de* Languedoc *sur quelques nouveaux Arrêts du Parlement de Toulose &c.* 1755. *parg.* 20. *seqq.* & Archiepiscopi *Parisiensis Mandement touchant l' autorité de l' Eglise* 1756.

populis abſtinerent, modo ne caritatis & modeſtiæ fines excederent (38). Injurium quoque in Chriſtianiſſimum Regem *Febronius* ſe exhibet, quum neſcio quam Archiepiſcopi *Lugdunenſis* ad eumdem Regem epiſtolam recitat, in qua ille ex S. *Irenæi* cathedra ſcripſerit, *non eſſe modo in* Gallia *hæreticos; denegationem Sacramentorum, factam iis, qui Conſtitutioni* Unigenitus *non ſubſcribunt, repugnare caritati, & unitati Eccleſiæ; ſic ſentire celebriores Canoniſtas; eam fuiſse ſententiam Cardinalis* Fleury *& Cardinalis de* Falconis-petra, *idem eſse judicium plurium* MODERNORUM (veteres ergo deſiderabimus) *Archi-et Epiſcoporum*. Non heic ego cum *Lugdunenſi* Archiepiſcopo aut *Pariſienſem* Archiepiſcopum magnum illum noſtræ ætatis *Athanaſium* conferam in ſæpius citata a. 1756. Paſtorali inſtitutione *de Eccleſiæ auctoritate* aut *Senonenſem* Archiepiſcopum (39) aut *Ambianenſem* (40) & *Tricaſſinum* (41) Epi-

(38) Declarat. artic. II. *N' entendons, que le ſilence abſolu* preſcrit *par nos dites declarations . . . puiſſe prèjudicier au droit, qu' ont les Archevèques, & Evèques d' enſeigner les Eccleſiaſtiques, et les peuples confiès a leurs ſoins &c.*

(39) _Lettre de Mr. l' Archeveque de *** a Mr. *** Conſeiller au Parlement de_ Paris _le 25. Avril 1752. ſeconde lettre en reponſe a la lettre d' un Conſeiller du Parlement 8. Sept. 1752._

(40) *Avis donnè par M. l' Evèque d'* Amiens *aux Curès de ſon dioceſe au ſujet de ceux, qui, n' ètant pas ſoumis a la Bulle* Unigenitus *demandent les Sacremens*.

(41) *Mandement 6. Juin 1756.*

Episcopos, aut quadraginta *Sorbonæ* Doctores (42), aut *Gallicanum* Episcoporum Conventum cum a. 1752. tum a. ipso 1765. quo ea Lugdunensis Archiepiscopi ad Regem epistola data dicitur, celebratum (43); neque in *Febronii* temeritatem animadvertam qui quum *Benedictus* XIV. Sanctissimum Corporis Christi Viaticum expetentibus, *quoties prædictæ Constitutioni publice & notorie refractarii sint*, *denegandum esse* a. 1756. in epistola Encyclica ad *Gallicani* Cleri comitia statuerit, eaque epistola & a *Gallis* quo decuit obsequio suscepta fuerit, & a *Clemente* XIII. confirmata, non tamen veretur Archiepiscopi illius epistolam jactare, quasi quid *repugnet caritati*, *& unitati Ecclesiæ* noverit ipse melius cum suis Canonistis (44), quam

(42) *Consultation de quarante Docteurs de* Sorbonne *sur la question de sçavoir, si les Arrets du Conseil &c. 7. Octobre 1752.*

(43) Lettre au Roi de Paris 11. *Juin* 1752. *Actes de l'Assemblée generale du Clergé en 1765. p. 47. edit. in 8.*

(44) Quinam hi Canonistæ sint quis divinet? Hoc scio *Vanespenium* summum illum & eximium *Febronii* Canonistam ea principia suppeditare, quæ ad hanc debellandam sententiam maxime faciant. " Juxta invariabile Christi
" præceptum, inquit ille [*Jur. Eccles. p.II. Tit. 4. de Sacr.*
" *Euch. cap. 2. n. 13. seq.*) in Apostolorum personis, da-
" tum omnibus Ecclesiæ Pastoribus, *nolite dare sanctum*
" *canibus*, invariata hactenus mansit Ecclesiæ disciplina,
" ut Pastores quantum in ipsis est, & ipsa temporum,
" personarum, & locorum conditio patitur, adlaborare de-
" beant, ne administrando hoc sanctissimum Sacramentum
" contra Domini præceptum dent *sanctum canibus*, atque
" hinc

quam ceteri omnes *Gallicani* Præſules ſaltem non *moderni*, & duo *Romanæ* Eccleſiæ Pontifices. Sed nonne id Chriſtianiſſimo Regi palam inſultare eſt? perinde ac ſi quum ad dictas *Benedicti* XIV, litteras ſuam a. 1756. hac ſuper re declarationem exegit, quidquam *caritati & unitati Eccleſiæ repugnans* decreviſſet? Quid vero illud, quod paullo antea recitavimus, Chriſtianiſſimo Regi *vertendum male non eſse*, *ſi ſanioribus principiis Canonicis innixus*, *potioreque utens jure*, *in hos Romanæ ſententiæ ſectatores*, *tamquam veros ſchiſmatis fautores ſæviat*? Hæc equidem qui palam eloqui, ac ſcriptis mandare ſuſtinet, Regiam æque atque Eccleſiaſticam poteſtatem nihili habeat, neceſſe eſt. Quandonam quæſo omnium Regum mitiſſimus in *Romanæ*, ideſt ſuæ, totque a ſe declarationibus corroboratæ *ſententiæ ſectatores aut ſæviit* aut ſævire decrevit, ut pro ejus *ſævitie* Borealis hic Scriptor *apologeticon* inſtituat? Quæro inſuper, quiſnam *Romanæ ſententiæ ſectatores veros ſchiſmatis fautores* declaraverit, ut Rex *potiore utens jure* in eos *tamquam veros ſchiſmatis fautores* innoxie *ſæviat*?

„ hinc in primis non tantum priſtina, ſed etiam moderna
„ diſciplina Eccleſiæ vult, ut a ſacra communione repel-
„ lantur publici & notorii peccatores, tametſi publice
„ eam petant. Confer etiam *Gibertum* Canoniſtam *Gallum*
„ *Romanis* ſatis inimicum in ſuis Canonicis Conſultationibus *de Sacram.* [*T. I. pag.* 103.]

viat? Num appellantes? Num *Parisiensis* Senatus? At *Gallicani* Præsules quum *Parisiensem* Archiepiscopum ab eo Senatu tanti criminis accusari intellexissent, in gravissima, quam ex Cleri Comitiis ea de re tertio Idus Junias a. 1752. ad Regem horrore perculsi dederunt, epistola, non laicorum Magistratuum, sed tantummodo Episcoporum esse declarant, quid schisma sit, quæque ad illud deducant, definire (45). Intelligitne *Febronius*, quo ista spectent? ut discat, fas non esse Magistratibus quinam schismatis auctores aut sectatores sint definire, sed tantum ubi Ecclesia eos indicarit jure, quo in Ecclesiam tenentur protectionis ad illorum infringendos conatus uti Principes posse, atque adeo debere. Antequam ergo in *Romanæ* sententiæ sectatores sæviendi jus Regi Christianissimo tribuat, vocem exspectet Ecclesiæ, quæ illos schismatis reos pronunciet. Verum si hanc Ecclesiæ definitionem Rex ille, quod absit, præverteret, quænam *saniora essent principia canonica*, quibus *innixus* jus in *Romanæ* sententiæ sectatores sæviendi sibi posset adjudicaret? Quare *Febronius* ex hoc

(45) " Ce Tribunal n' a pas craint d' y avancer, que „ Mr. l' Archevèque de *Paris* ose se declarer ouvertement „ pour le schisme : des Magistrats, qui ne peuvent apprendre authentiquement, *que par nous* ce qui constitue le schisme, et quelles sont les demarches, qui malheureusement y conduissent, ont osè intenter contre son „ Pere en J. C. &c. "

hoc etiam capite Regiæ læsæ majestatis damnandus est, qui Christianissimum Regem audacter sumat, sibi contra fas de schismate dijudicandi auctoritatem vindicasse. Neque in sui defensionem adducat, id tandem in ipsius Ecclesiæ bonum cedere. Responderet enim *Hilarius* (46): *misereri licet nostræ ætatis laborem, & præsentium temporum stultas opiniones, quibus patrocinari Deo humana creduntur, & ad tuendam Christi Ecclesiam ambitione sæculari laboratur*. Neque vero istud præsidium dicendum esset, sed Ecclesiasticæ potestatis contemptio, atque adeo eversio. Videat interim lector, quo cæcum quoddam Constitutionis *Unigenitus* sugillandæ studium *Febronium* abduxerit.

VII. Neque tamen id satis. Non alia enim de caussa, quam ut ei Constitutioni detraheret, *Ultrajectinæ* pseudo-Ecclesiæ defensionem non uno loco suscepit. Ultrajectinam *Synodum anni* 1763., inquit ille (47), *neque adprobo, neque improbo*. Prius cum *Clemente* XIII. Christianissimum Regem contulerat, atque huic palmam adjudicarat; nunc se cum eodem *Clemente* comparat, atque aliquid a se tolerabilius dici non dubius existimat. Quam enim Synodum *Clemens* XIII. gravissima censura perculit, hanc ille se *neque adprobare, neque improbare* ait. O eximiam homi-

(46) *Contra auxent. n.* 2.
(47) *T. II. pag.* 70.

hominis in judicando temperantiam! Sed unde demum tanta in *Clemente* XIII. & in *Febronio* judiciorum discrepantia? unde, quæris? *hoc tamen*, inquit *Febronius* (48), *pro modulo meo* (non isthæc *despotæ* vox est, cujusmodi vox *Clementis* XIII.) *judicaverim, in actis ejusdem Synodi* (*abstrahendo a pluries memorata Constitutione*) *quæstionem de* Gratia *satis catholice explicatam esse*. *Clemens* XIII. Constitutionem *Unigenitus* in ea pseudo-Synodo contemptam, violatam, protritam vidit, ingemuitque. Consultius *Febronius abstrabit a pluries memorata Constitutione*; tum enimvero *quæstionem de Gratia ibi satis catholicæ explicatam videt*. Hoc scilicet exemplo dicere quid vetat in *Juliani* & *Cœlestii* libros *abstrahendo* a *Tractoria* Zosimi *Papæ*, adde si placet ab *Africanarum Synodorum decretis* quæstionem de gratia satis catholice explicari; aut in *Schmalcaldensibus* articulis *abstrahendo ab iis*, *quæ in* Tridentina *Synodo damnata sunt*, omnia satis catholica contineri. Quid hoc est? An *Febronius* cum stipitibus sibi rem futuram credidit, ut isthæc impune ab eo nobis obtrudi pateremur? *Abstrahendo a pluries memorata Constitutione?* Abrahine salva orthodoxa fide potest? & in ea quidem quæstione, quæ de Gratia est? Quæso quæ Illustrissimus *Senonensis* Archiepiscopus in *Gallica* epistola ad *Parisiensis* Senatus

(48) *l. c.*

natus Consiliarium a. 1752. scribebat, *Febronius* veluti sibi dicta audiat, atque perpendat (49): *Sectam suffulcis, quæ ubi libera est, ad schisma per se proruit, quæ in* Hollandia *tamquam schismatica habetur, quæ a multis annis secessionem facit a* Romano-Catholicis *sejuncta, quæ sub Episcopis a Sancta Sede nominatim excommunicatis Ecclesias cogit* Jansenianæ *Ecclesiæ nomine publice designatas, atque a ceterarum Catholicarum Ecclesiarum* communione *separatas, quemadmodum* Hagæ-Comitum, Amstelodami, & Ultrajecti *videre est. Quare sub hujus sæculi initium* Burgundiæ *Princeps de* Jansenianis *quos probe noverat, in epistola ad* Romanum *Pontificem scripsit, eos in* Hollandia *schismaticos esse omnique erga Apostolicam Sedem, ac primos Pastores subordinationis inimicos*. At cur, inquit *Febronius* (50), *Papa non destitit a proposito, cathedras Episcopales cum suis Capitulis pro suppressis habendi, dum hæ se se conservare nituntur, & quantum in* Hollandia *fieri potest, conservant?* Cur non desistat, meum non est inquirere; caussas tamen satis luculentas dabit *Consolatorium secundum ad* Romano-Catholicos *per unitas Provincias dispersos contra calumniatoria nova* Matthiæ Tork *& similium cum adprobatione legati Apostolici* (Johannis Baptistæ Bussi) editum *Aquisgrani* 1711.

[49] *pag.* 2.
[50] *pag.* 21.

1711. (51). Verum hæc non est potior dissidii caussa: ea primum fuerat Formula *Alexandri* VII., cui subscribere singulari atque infracta pervicacia ii repugnarunt (52); nunc vero adcessit Constitutio *Unigenitus* quam angue pejus oderunt. Rem non omnibus notam, sed tamen certissimam refero. Quum sub *Benedicto* XIV. de extinguendo miserrimo hoc schismate ageretur rebelles homines XII. Septembris 1752. hanc declarationem ediderunt: *declaramus nos pro pace ineunda cum summo Pontifice, numqua Dei opitulante gratia* (proh! blasphemiam, quam *portentificam Lactantius* diceret!) *consensuros neque in subscriptionem* (nota) PURUM ET SIMPLICEM *Formularii* Alexandrini, *quæ factum involvit, neque in adceptationem Bullæ* Unigenitus, *etiam relative ad quascumque explicationes. Huic declarationi subscripserunt Illustriss. Archiepiscopus* Ultrajectinus Petrus Johannes Meindærts, *& Illustriss. Episcopus* Harlemensis, Johannes Petrus Stiphont *nec non & Capitulares, excepto* Nicolao Broedersen *Capituli decano, & Pastore* Delphensi. *Huic etiam declarationi adhæserunt multi Pastores, & Sacerdotes tam viva voce, quam litteris ad Episcopos missis*. Suggerat ergo *Febronius*, quei tandem cum Ecclesia Catholica sint perditi homines conciliandi. Si fortasse

[51] præsertim capitib. *XLII. XLIII. XLIV.*
[52] Vide ejusdem Consolatorii secundi *cap. 36. & 37.*

tasse velit, ut Pontifices ejus exemplo *abstrahant a sæpius memorata Constitutione & Formulario Alexandrino*, in re tam seria nugabitur, & pessime de universa Ecclesia merebitur.

VIII. Sed nondum *Ultrajectinam* Synagogam dimittamus mirabar equidem, cur de *Van-Espenii* Commentariis tam sæpe, ac tanta cum laude *Febronius* meminerit, ut & Auctorem *Clarissimum*, & Commentarios *doctissimos* appellasse non satis habuerit (53), sed in ipso operis indice veluti rem ad prime notandam adscripserit (54) V. ESPENII *opera commendantur*. Sed mirari desii, postquam nuper in indicatam *Consolatorium secundum incidi*; ex eo enim didici, *Van-Espenium* Auctorem fuisse *totius doloris, qui tam in* Hollandia, *quam in* Brabantia *contra* Romano-Catholicos, *& adversus Sedem* Petri, *ex destinata opera, sub ficta imagine Sanctitatis emersit*. Mirum immo fuisset, auctorem de *Ultrajectina* Ecclesia tam bene meritum non debuisse a *Febronio* commendari. Ceterum quis *Van-Espenius* ille fuerit, non erit Lectoribus inutile ex libro non admodum obvio intelligere. Loquitur ergo *Consolatorii* Scriptor de Tractatu, quem *Historico Canonicum de Censuris Espenius* inscripsit

[53] *pag.* 234.
[54] *pag.* 634.

pſit (55). " Auctor eſt notus tamquam per-
„ turbator manifeſtus, qui ſacerdotali ſua
„ conſecratione abutens, Sacerdotalem, Epi-
„ ſcopalem, & Pontificiam vim conatur
„ omni irregularitatis genere deſtruere, &
„ quidquid ſacrum eſt, ſæculari poteſtati ſu-
„ bijcere. Eſt *Græcus* ille *Sinon*, qui flam-
„ mas diſcordiæ in *Hollandicis* miſſionibus
„ excitavit. Et quod eſt triſtius, quo ini-
„ quitas ejus eſt manifeſtior, eo poteſtas e-
„ jus perſeverat major, ut in præſentibus
„ circumſtantiis quod turpiter incœpit, per-
„ tinaciter perficiat. Hic vir eſt, qui anno
„ 1703. Miſſionarios lapſos in *Hollandia* ex-
„ citavit, ut adverſus *Romanam* Eccleſiam
„ induerent pertinaciam, quæ tanta ſcanda-
„ la, tantaſque triſtitias inter vos, o *Ro-
„ mano Catholici*, ſuſcitarunt. Hic vir eſt,
„ qui ut hæc & alia *Janſeniana* fatalia exe-
„ queretur, pactum fecit cum notis *Gallis*
„ transfugis, qui fugientes punitionem, quam
„ a ſuo Rege, quia patriam fraudibus &
„ falſis doctrinis perturbaverant ſuam, me-
„ ruerant, Patriam communem noſtram fœ-
„ darunt. Inter hos erat famoſus *Berulliſta
„ Paſchaſius Queſnellus*, quem *Janſeniſtæ Bel-
„ gæ* contra Romanæ Eccleſiæ auctoritatem,
„ contra Patriæ noſtræ decus, & contra
„ communem ſalutem, uſque in præſentem
„ diem, proditorie erigunt, tanquam Eccle-

[55] *Cap. XLVII. pag. III.*

„ fiasticum soli nostri Legislatorem “. Tum narrat Auctor turbas ob captum a *Mechliniensi* Archiepiscopo *Quesnellum*, & depositum ab Apostolici in fœderato *Belgio* Vicarii munere D. *Petrum* Codde : deinde ad *Espenium* redit (56) his verbis : “ Statim „ subsequuta est Tragœdia *Lovaniensis*. Utri„ usque Juris Doctor *Zegerus Bernardus Van-* „ *Espen* adsumpsit larvatum nomen *Fratris* „ *Antonini* (larvata heic sunt omnia, no„ men, sanctitas, pudor) & præfato *Pas-* „ *chasio Quesnello* die 3. Martii dicti anni „ 1703. scripsit sequentem epistolam im„ pressam in memorato libro, *Causa Ques-* „ *nelliana* pag. 336. *Sapientissime Domine* (in „ re Grammatica scilicet, quemadmodum „ alibi demonstrabimus) *adflictum Missionis* „ Hollandicæ *statum* (quid hoc ad ipsum?) „ *& litterarum Domini* Sylvii (hoc erat a„ gnomen quod inter se se dabant Illu„ strissimo D. *Bussi*, qui tunc erat Inter„ nuntius Apostolicus *Bruxellis*) *contentum* „ *intellexeram ex litteris Amicorum* (hi erant „ *Jansenistæ Hollandiæ*) *iisque respondi ex ami-* „ *corum consilio* (hi erant Confœderati *Bra-* „ *bantiæ*) *fortiter insistendum juribus Capitu-* „ *lorum* (id erat aliquid novi: antea enim „ nihil de hoc jure Capitulari sciebatur) „ *ostendendumque*, *Pontifici fuisse subreptum* „ (speciosum pallium ad ornandam perti- „ na-

[56] *pag.* 113.

,, naciam) *juribus Capituli* Harlemiensis .
,, *Credo quod idem jus competat Capitulo* Ul-
,, trajectino , *sed super eo hactenus consultus*
,, *non sum* (pigebat hominem , quod non-
,, dum adcepisset occasionem , semen suum
,, schismaticum spargendi in agris *Ultraje-*
,, *ctinis*) *firmandum misi scriptum* (scriptum
,, hoc seditiosum postea typis prodiit) *cujus*
,, *heic copiam jungo* (non enim *Fratri An-*
,, *tonino* licebat tale quid adtentare sine ve-
,, nia novi Legislatoris *Belgici*) *: rogo ut*
,, *illud examinare dignetur* (dignum erat, ut
,, discipulus agnosceret Magistrum) *& si*
,, *quid addendum vel demendum judicaverit*
,, (nempe *Berullista Paschasius* erat ipsorum
,, Patriarcha , cujus judicium apud ipsos plus
,, ponderis habebat , quam totius Ecclesiæ
,, *Romanæ* judicatum) *dignetur significare D.*
,, Swanio . Ab eventu patuit , prodiisse scri-
,, ptum , sub nomine præfati *Swanii* , cum
,, titulo : *Motivum Juris pro Capitulo Cathe-*
,, *drali* Harlemiensi . Epistola signata est :
,, *Frater Antoninus* ; tota vero scripta per
,, manum *Zegeri Bernardi Van-Espen* . Co-
,, gnoscitis tandem (o Deo amabiles Ca-
,, tholici !) totius scandali *Hollandici* Ar-
,, chitectum . Hic vir hic est , qui primum
,, posuit lapidem , ad quem Missionarii la-
,, psi cæspitaverunt . Hic vir est , qui lar-
,, vatos Catholicos *Hollandiæ* docuit , qua-
,, liter deberent larvam deponere, errorem-

,, que, qui in ipsorum corde perpuratus e-
,, rat, ad ora & manus pellere. Hic vir
,, hic est, qui Missionarios fovit atque fir-
,, mavit, ut sine remorsu conscientiæ defi-
,, cerent ". Hæc *Van-Espenium Febronio*
,, commendare possunt; nobis certe non pos-
sunt (57).

CA-

[57] Nec potuere præclarissimis *Galliæ* Antistitibus. In his nominandus *Carolus Cameracensis* Archiepiscopus in Pastorali institutione, qua a. 1731. commentarium damnavit inscriptum: *Memoire pour les Sieurs* Samson &c. *pag.* 39.
,, Pour les etablir [les nouveaux principes de la secte]
,, les quarante Jurisconsultes n' ont gueres cite, que l'au-
,, torite *meprisable* d' un *Vanespen* si connu par son atta-
,, chement opiniàtre au parti *Jansenis*te, dont les ecrits
,, remplis d' erreurs ont ete proscrits par l' autorite pu-
,, blique, qui pour ces mèmes erreurs aètè juridiquement
,, chassè de sa chaire de Professeur, et suspendu de ses
,, fonctions Sacerdotales par l' Universitè de *Louvain*, et
,, qui ne pouvant plus trouver d' asile dans les *Pays-Bas*
,, Catholiques, a ètè obligè d' en chercher un dans le
,, sein de l' hèresie, ou il est mort depuis peu de temps
,, dans la profession publique du schisme, dont il avoit
,, entrepris la dèfense, et de l' erreur, dont il n' a jamais
,, voulu se dèpartir ". Nec prætereunda sunt quæ in *Ebredunensis* Archiepiscopi adversus eumdem commentarium Institutione eodem anno 1731. vulgata leguntur (pag.6.)
,, *Van-Espen* Canoniste *Flamand*, dont la memoire toute
,, reconte est en horreur dans les *Pays-Bas* Catholiques,
,, partisan zelè de *Jansenius*, et de ses erreurs. En 1725.
,, il publia un ouvrage en forme de lettre, qui conforme-
,, ment aux ordres de l' Empereur, fut dèclarè injurieux
,, au Saint Siège, scandaleux, et de dangereuse conse-
,, quence, et comme tel, lacere publiquement. En 1728.
,, il fut condamnè par une sentence du 7. Fevrier, a rè-
,, tracter ce pernicieux ècrit, et par provision dèclarè su-
,, spens, tant des ordres sacrès, que de sa chaire, et de
,, ses autres Emplois Academiques. Enfin aprè avoir è-

,, puisè

„ puise toutes les voyes de la chicane pour se maintenir
„ en possession de combattre l' Eglise dans sa Patrie Ca-
„ tholique, obligè de chercher un asile a son opiniâtretè
„ dans une Terre ètrangere, il est mort en *Hollande*, com-
„ me il avoit vecu, dans la profession du schisme, et de
„ l' erreur ". Itaque Archiepiscopus *Parisiensis* in celebri a. 1756. institutione *de Ecclesiæ auctoritate* (*pag.* 43.) postquam *Van-Espenii* sententiam illam: *hinc unanimi* consensu receptum est, *caussas Sacramentorum esse mere Ecclesiasticas* in medium adtulisset, addit ex veritate: " Les
„ paroles sont de *Van-Espen*, Auteur cher aux Appellans,
„ et tres-instruit des usages de *France*. Si ce Canoniste
depuis son prèmier ouvrage (*Juris Ecclesiastici universi*)
a avancè dans son supplèment de 1727. quelques maximes,
„ qui paroissent affoiblir son prèmier tèmoignage, c' est
„ le besoin de la cause des Appellans, ou il ètoit enga-
„ gè, qui les lui a fait imaginer, sans preuve, sans fon-
„ dement, et sans autoritè. "

CAPUT VII.

Falso Febronius *queritur*, *sibi in* Antifebronio *fuisse injuria adfictam de absoluta generalium Conciliorum necessitate sententiam. Hanc iterum confutamus*, *rejectis* Febronii *argumentis*. *Tum Concilia ipsa generalia* Romani *Pontificis confirmatione indigere ostenditur*. *Ex quo tandem colligimus*, *ultimam esse*, *quod* Febronius *negat*, *ejusdem Pontificis in causis fidei auctoritatem*.

I. UT quam de *Romani* Pontificis in caussis fidei jure instituimus cum *Febronio* disputationem, concludamus, videndum illud restat an ejus in istiusmodi caussis auctoritas (quod idem *Febronius* negat), *ultima* haberi debeat. Quum autem ut supra monuimus, ex duobus potissimum, quæ in controversiam cadunt, universa hæc quæstio pendeat, ea primum sunt explicanda, præcipuam deinde, cujus gratia sunt illa expendenda, quæstionem decidemus. Igitur quod primum quæritur est, num ad finiendas fidei controversias generalia Concilia sint *absolute* necessaria? Quid in primo volumine *Febronius* hac de re senserit, adcuratius disquiramus. Hic sexti capitis paragrapho septimo (1) titulus est: *Concilia generalia* AB-

(1) *pag.* 404.

ABSOLUTE *necessaria esse*, *Ecclesia sæpius agnovit*. Propositio clara, ut quisque videt, & generalis est. Sic autem paragraphum Auctor inchoat: *sed instemus paullo amplius necessitati congregandorum universalium Conciliorum, propter indeclinabilem in materiis fidei auctoritatem* ILLIS SOLIS *inhærentem*. Quid ad idem significandum apertius? Nam *absolute* necessaria est in Ecclesia *indeclinabilis in materiis fidei auctoritas*; si ergo hæc auctoritas SOLIS *generalibus Conciliis inhæret*, hæc *absolute* necessaria dicenda sunt. Sed pergamus. Recitat *Febronius* in eodem paragrapho (2) *Bellarmini* verba scribentis (3), *Concilia utilia esse, & suo quodam modo necessaria, non tamen absolute & simpliciter*; tum addit: *ex volaticæ Academiæ* (quam eleganter! quam acute! quam modeste!) *principiis discurrit* (*Bellarminus*, quocum si *Febronius* comparetur, quid quæso est, nisi pumilio?) *ubi pro arbitrio quidvis negatur, vel adseritur, non disciplinæ Ecclesiasticæ, quæ simplici, nuda, & communi oratione declaratur*. Hac scilicet inepta, & in tantum Cardinalem irreverenti censura non animadvertit *Febronius* involvi *Turnelium*, *Juveninum*, Eminentissimum de *Bissy*, atque adeo Sorbonicam Facultatem, quorum omnium in

(2) *n.* 10. *pag.* 412.
(3) *lib.* 1. *de Concil. cap.* 10.

Antifebronio (4) disertissima verba, & ex *Bellarmino* fere mutuata reddidi. Sed hoc illud non est, quod modo exsequimur. Reijcit ergo *Febronius Bellarmini* sententiam inter *volaticæ Academiæ principia*; atque adeo generalia Concilia non solum *quodam modo*, sed *absolute* necessaria esse contendit. Transit deinde *Febronius* ad paragraphum octavum, statuitque *abominabilem* illam, uti *Sappelius* vocat, sententiam, quæ dispersam Ecclesiam Pontifici adhærentem *ultimatum & irrefragabile judicium* constituere negat. Ibi autem hanc in præsentem quæstionem scripta reperies. Obijcit sibi *Febronius* (5): *ergo ais, nullus hæreticorum existimabit se* ultimato, & infallibiliter *damnatum, nisi per universale Concilium*. Respondet autem: *ita sane ex nostra sententia omnibus illis casibus, & in eis circumstantiis, quibus tu conformem Episcoporum cum Papa sententiam desideras*. Similia sunt, quæ deinde tradit (6): *adcedens omnium Ecclesiarum* extra-Conciliaris *consensus juxta probata non est ejusdem indolis, nec in via* universalis JUDICII *habet eamdem vim, quam obtinet definitio earumdem Ecclesiarum in OEcumenica Synodo congregatarum*, & collegialiter *statuentium*. Arguo jam. *Absolute necessarium est* in Ecclesia tribunal, a quo

(4) T. I. Introduct. cap. IV. §. 7.
(5) n. 2. pag. 418.
(6) n. 13. pag. 427.

quo Hæretici *existiment se* ultimato, *&* infallibiliter *damnatos*, quodque habeat *in via universalis judicii* vim *supremam*; si igitur *Febronius* solis generalibus Conciliis hoc tribuit, ea *absolute necessaria esse* existimavit.

11. Miraberis lector, cur in hisce te tricis detineam? *Febronius* in suis defensionibus negare audet (7), se *absolutam Conciliorum generalium necessitatem* statuisse; immo (8) hanc vocat *iniquitatem imputationis*, aitque (9): *Fingit* (Zaccaria) *illum* (Febronium) *sustinere*, *Concilia generalia adeo indistincte*, *&* *absolute esse necessaria*, *ut sine illis nulla hæresis extingui valeat*. Quid si vero hanc ego vicissim appellarem *iniquitatem imputationis*? Jure certe id facerem. Ubinam ego dixi, Febronium *sustinere*, *Concilia generalia adeo indistincte*, *&* *absolute esse necessaria*, *ut sine illis nulla hæresis extingui valeat*? Totum excutiat *Antifebronium*, nusquam hæc inveniet: hoc dixi, & iterum dico, *Febronium* sustinuisse, *Concilia generalia* ABSOLUTE *necessaria esse* (10). Equidem argumentando collegi, si *Concilia generalia* ABSOLUTE *necessaria* sint, nullam sine ejusmodi conventibus exstingui hæresim debuisse, idque quum falsum omnino sit, atque totius anti-

[7] *pag.* 476.
[8] *pag.* 540.
[9] *Ibid.*
(10) Antif. T. I. diss. II. cap. XI. pag. 227. *Questo è, che i generali Concilj sono* assolutamente *necessarj*.

antiquitatis documentis adversetur, falsum quoque illud esse, unde id necessario efficiatur. At hoc non est *Febronii* mentem ita reddere, ut ipse adserens inducatur, *Concilia generalia adeo indistincte, & absolute esse necessaria, ut sine illis nulla hæresis extingui valeat*. Vide tamen frontem hominis. Non hoc solum loco id mihi imputat, sed illo ipso, in quo mea ex *Antifebronii* introductione (11) recitat (12) *Quarta massima principalissima di* Febbronio *è, che i generali Concilj sieno* assolutamente *necessarj*; hisque tam perspicuis verbis hæc sua præmittit: *Zaccaria* in Introduct. Cap. IV. n. 7. *fingit* Febronium indistincte *sustinere, quod Concilia generalia* absolute *sint necessaria*. Ubi heic illud *indistincte?* Eritne aliquis, qui si Deus *impossibilia* aliquando præcipiat, ut *Janseniani* cum suo Magistro docent, non colligat injustum fore Deum, qui nos ob ea, quæ quod in nostra potestate non fuerit efficere, æterno igni addiceret? Proptereane *Jansenianus* queri jure posset, fingere nos hoc illius esse dogma, *Deum in suis judiciis injustum esse?* Quod si tamen id ipsi a nobis tribui diceret, nonne illi *iniquitatem* hujus *imputationis* obijceremus? Neget ergo, si potest, *Febronius*, sua hæc esse: *Concilia generalia* ABSOLUTE *necessaria esse, Ecclesia sæpius agno-*

(11) *Cap. IV. n. 7.*
[12] *pag. 474.*

gnovit, ceteraque se scripto mandasse neget, unde idem manifesto consequitur; quod argumentatione effecimus, non est ejus sententiam, ut garrit, exprimere, sed refellere. At negabitne, se illa scripsisse? Negat enimvero; qua autem fronte? " Ego sane, in„ quit (13), *Febronium* volvendo & revolven„ do, invenio, eum constanter distinxisse in„ ter caussas *Fidei*, & materias *disciplinæ*: Et „ de illis quidem, dum indicem secundæ edi„ tionis aperio sequentia lego: *Conciliorum ge*„ *neralium necessitas evincitur . . . sunt me*„ *dium divinum declarandæ fidei . . . Immo* „ *unicum* adversus REFRACTARIAS hæreses „ &c. " Quid libri indicem appellat? Ullusne sanæ mentis, qui quempiam confutare adgrediatur, ex indicibus ejus sententiam expiscatur? Titulus paragraphi septimi, cui secundæ meæ dissertationis caput undecimum obijcitur, hic est: *Concilia generalia* ABSOLUTE *necessaria esse*, *Ecclesia sæpius agnovit*. Se in quamcumque partem vertat; hæc ejus sententiam exponunt; reliqua quoque si titulo respondere debent, id ipsum confirment necesse est. Utinam *volaticam* illam *Bellarmini Academiam* celebrasset! ad has profecto se se angustias redactum non quereretur; didicisset enim, quid adverbium *absolute* significet, ac si aliud quam quod hocce denotatur, indicare voluerat, ab eo usurpando

(13) *pag.* 474.

do prudens abstinuisset. At inquit (14), se (15) cum *Bossuetio* (16) *divinum humanorum cordium motum* admisisse, quo fiat, ut in *visibili & perpetua Episcoporum communione sana doctrina semper obtineat*, de eoque sic pronunciasse: *neque necessum est, ut divinus ille motus semper fiat per medium Generalium Conciliorum; eumdem enim per* constantem *&* uniformem *Ecclesiæ* observantiam (*quæ nec falli, nec fallere potest*) *non minus fieri, observavimus* Cap. I. §. 9. Quid tum? Fac ista ejusmodi esse, ut absolutam generalium Conciliorum necessitatem excludant. Ergo non illam *Febronius* adseruit, dum probandum septimo ejusdem capitis sexti paragrapho sumpsit, *Concilia generalia absolute necessaria esse?* Id solummodo argumento est, aut *Febronium* prioris sui dogmatis absurditatem his voluisse obtegere, aut pugnantia heic etiam, uti sæpe alias, docuisse quadam erroris necessitate, qui suos adsertores in dissonas, secumque confligentes opiniones veluti in syrtes, scopulosque fere semper abducit. Revera tamen hæc *Febronium* non juvant. Universalis Ecclesiæ observantia infallibilis est, & ad continendos in officio fideles plurimum valet; sed ad dirimendas tamen ultimo judicio Fidei controversias Concilio

(14) *pag.* 540.
[15] *Cap. VI.* §. *VIII. n.* 5. *n.* 12. *n.* 14. *seqq.*
(16) *in secundo Pastor. docum. de promiss. Eccles.*

cilio opus esse ipse *Febronius* eodem illo paragrapho septimo diserte tradit. En ejus verba (17). " Sed quis *ultimato* decidet, quum prudenter dubitatur, aut controvertitur, num *constans illa & universalis Ecclesiæ observantia pro hoc illove articulo habeatur*, ", sive ut cum *Vincentii Lirinensis* Commoni-" torio *Cap.* 3. & 4. loquar, an revera adsit " illud *Quod ubique, quod semper, quod ab* " *omnibus*? Haud dubie Concilium". *Absolute* igitur *necessarium* est Concilium, quoties quod a Novatoribus semper fit, universalis Ecclesiæ observantia ac traditio in dubium vocatur: Quod ergo *Febronius* hanc Ecclesiæ observantiam veluti certissimam confirmandæ veritatis regulam indicarit, non eum a traditæ Conciliorum generalium *absolutæ* necessitatis absurditate absolvit. Eritne posthac tam præfidenti animo, ut *iniquæ imputationis* me reum palam incuset?

III. Quod si quæras, quæ *Febronii* in novo opere sit super hac re sententia, dicam illum eamdem fere opinionem, quam prius docuit, licet verborum involucris nonnihil aut tectam aut temperatam indicare. *Aliquam* vocat *congregandarum generalium Synodorum necessitatem*; quod verissimum est, & a nobis libentissime adstruitur (18). Atque eo

[17] *T. I. n.* 11. *pag.* 426.
(18) Mea hæc sunt in Antifebronio T. I. Diss. III. cap. II. pag. 227. " Quanto a' generali Concilj, i Teologi " au-

eo facilius credi poſſet *Febronius* ad noſtram adceſſiſſe ſententiam, quæ Conciliorum generalium utilitatem, & in quibuſdam caſibus etiam neceſſitatem propugnat; quod primam illam ſuam de Eccleſia diſperſa *minus firmiter* judicante, quam in Concilio coacta opinionem tacitus revocaſſe videatur. Nihilominus conſideranda hæc ſunt, quæ ſtatim ſubjicit (19), *hanc* (neceſſitatem) *occurrere iis in circumſtantiis, atque caſibus*, QUI TANTUM NON OMNIBUS IIS CONCILIIS, *quæ hucuſque celebrata ſunt*, CAUSSAM *dederunt: nempe ubi multi negant realem exiſtentiam illius conſenſus ſeu unanimitatis Eccleſiæ, atque hæc vel magna ejus pars per hoc graviter turbatur*. Hæc ſane non *aliquam*, ſed *abſolutam* præſeferunt neceſſitatem, vix enim fieri poteſt, ut quum de hæreſibus, quæ multos, ut plerumque contingit, habeant patronos, earum propugnatores non negent *realem exiſten-*

" anche *Franzeſi* [de' Cattolici dir intendo] ſi accordan " tutti a ſoſtenere col Card. *Bellarmino*, e col ch. P. " *Bianchi*, che ſono TALVOLTA *non pur utili, ma* " ANCHE NECESSARII *i Generali Concilj, dove o per* " *reprimere l' audacia degli Eretici, e per eſtinguer gli* " *ſciſmi, o per riſtorare l' antica diſciplina diſpregiata dai* " *ſuperbi ſi diſcutano in comune i punti neceſſarj a ſtabilir* " *la retta fede, e di comune deliberazione ſi preſcrivano le* " *regole della diſciplina, e ſi franga per queſta via la pertinacia degli Eretici confidati nel loro numero, veggendoſi contro di loro il conſenſo di tutta la Chieſa rappreſentata nel Collegio de' Veſcovi raunati nel Concilio ſotto il loro capo.*

(19) *pag.* 541.

stentiam illius consensus seu unanimitatis Ecclesiæ, & hæc, vel magna ejus pars per hoc graviter non turbetur. Sed *Febronium* a latebris suis exire cogamus. Edisserat nobis, sed aperte & perspicue: generalia Concilia suntne aliquando ad definiendas Fidei controversias necessaria? Animadvertat autem, ne iterum ad cavillationes de more confugiat, verba illa *ad definiendas*; non dico *ad extinguendas*, plerumque enim ne ipsa quidem generalia Concilia tanti fuerunt, ut hæreses de medio tollerent; *Arriani*, *Eutychiani*, *Nestoriani*, ut antiquiores tantum hæreticos memorem, etiamnum supersunt, ut ut a *Nicæna*, ab *Ephesina*, a *Chalcedonensi* Synodo condemnati: non dico ad infringendos *facilius* hæreticorum conatus, id enim per Concilia generalia obtineri, ut nuper innuebam, non inficior; dico ad *definiendas fidei controversias*, ut sepositis extrinsecis omnino cogendæ alicujus generalis Synodi caussis cujusmodi esset ad cohibendam Novatorum pervicaciam, vel ad veritatem efficaciore quadam ratione universæ Ecclesiæ proponendam solemnioris conventus necessitas, absque generali Concilio non possit *ultimo* & *infallibili* judicio ulla saltem gravior, & obscurior, quæ suboriatur, fidei controversia decidi? Quid ad hæc *Febronius*? Si posse adfirmet, noster est, ac dextras jungimus; si negat, cum illo pugnandum erit; sed nobiscum

ſcum (edico) ſtabunt præſtantiſſimi quique *Galliarum* Epiſcopi . Nam præter Cardinalem de *Biſſy* , cujus verba in *Antifebronio* recitavi (20), numquam ad dirimendas fidei controverſias neceſſariam eſſe generalis Concilii celebrationem inculcant *Cameracenſis* Archiepiſcopus, Cardinalis de *Tencin* Archiepiſcopus *Ebredunenſis*, item Archiepiſcopus *Rhemenſis* de *Mailly* (21), & ne ſingulorum indicem texam , *Gallicani* Cleri Comitia a. 1728. in epiſtola , quam 4. Maii ad Regem dedere (22).

IV.

(20) *Introduct. Cap. II. n. 7.*

(21) *Mandem. Paſtor. au ſujet de la Conſtitution* Unigenitus 1718. *pag.* 10. " Quels progres ne feroit pas l'hèrèſie , ſi pour la proſcrire il falloit convoquer des Evèques de toutes les parties du monde ? A quels dangers la Religion ſeroit-elle expoſèe dans l'attente d' un Concile ? La tenue des Synodes ècumeniques dèpend d' une infinitè de perſonnes , qui peuvent y mettre obſtacle . Jeſus-Chriſt a voulu , qu' il y eùt ſur la terre un tribunal indèpendant de la volontè des hommes , & qui viſible & permanent fùt toujours en ètat de reprimer l' erreur . "

[22] " C' eſt une erreur , que le Concile gènèrale eſt la ſeule autoritè infaillible, qui puiſſe terminer les diſputes , qui s' èlevent dans l' Egliſe , et exiger la ſoumiſſion des Fideles . . . . ſi les guerres, ſi le partage des Empires , ſi la politique des ſouverains mettent obſtacle a la cèlèbration du Concile , l' Egliſe reſtera donc ſans reſſource, parce que le ſeul expèdient de finir les diſputes lui ſera refusè ? Jeſus-Chriſt aura donc omis de la prècautionner contre les diviſions , qui pourroit ſe former dans ſon ſein en ne lui donnant pour remede a ces diviſions, qu' un expèdient, qui ne ſera point pouvoir des Paſteurs, qui la gouvernent ? Le moindre

" Le-

IV. Propositæ quæstioni respondet *Febronius*. " Oportet, inquit (23) heic distin-
„ guere cum S. *Augustino* lib. II. de Bapt.
„ Cap. 4. n. 5. *obscurissimas* quæstiones, quæ
„ opportune dirimi non possunt, nisi per
„ consensum Ecclesiæ in Concilio congre-
„ gatæ, ab erroribus communi doctrinæ pa-
„ lam adversantibus, quos idem S. Pater
„ *lib. IV. ad* Bonif. *Cap.* 12. *apertam perni-*
„ *ciem vocat*. Juxta sapientissimum hunc do-
„ ctorem, & limites hac in re a Patribus
„ nostris positos, generalia Concilia convo-
„ canda sunt, quando resolvendæ veniunt
„ primi generis quæstiones. Ibi tunc sermo-
„ nem simul conferunt convocati Patres,
„ ultro citroque datis & adceptis consiliis
„ obscura illustrant veterum testimonia scru-
„ tantur, Traditionis volvunt monumenta,
„ doctrinam quam sua cujusque tenet Ec-
„ clesia, comparant; ita cunctis sine acer-
„ bitate dispositis, veritas ante tenebris in-
„ voluta illustratur. Quum vero per opi-
„ nionem a Catholica fide aperte alienam
„ Ecclesia levibus tantum motibus agitatur,
„ errorque a paucis defenditur, qui admota
„ oculis veritatis luce eam pertinaciter re-

 pel-

„ Legislateur a prevù les disputes, qui pouvoient naitre
„ parmi les peuples, dont il regloit la police, et il leur
„ a donnè un moien efficace de les finir souverainement;
„ et Jesus-Christ la sagesse èternelle aura laissè son Egli-
„ se sans ce secours? "

[23] *T. II. pag.* 468.

„ pellunt, & in ſole caligant, tunc juxta „ Ss. Patres nulla eſt neceſſitas univerſalis „ Concilii convocandi, ſed poterit exſpe- „ ctari Eccleſiarum etiam diſperſarum con- „ ſenſio, qua fugiendus error damnetur, & „ veritas credenda ſtabiliatur, eadem utique „ auctoritate, eodemque robore, ac ſi in „ œcumenica Synodo facta fuiſſet definitio". Hæc ille. Se igitur *Febronius* a noſtra, *Gallicanorumque* Præſulum ſententia alienum fateatur. Nullam enim tam obſcuram in Fidei capitibus moveri poſſe quæſtionem dicimus, quæ abſque Concilio dirimi omnino nequeat. Contrariam vero *Febronii* opinionem multis inſectatur Eminentiſſimus de *Biſſy* in celeberrima a. 1722. Paſtorali inſtitutione, ubi illam pronunciat, oſtenditque adverſari prorſus Eccleſiæ auctoritati, conſtanti ac perpetuæ ipſius conſuetudini, doctrinæ conventuum Cleri *Gallicani* juxta atque eruditiorum *Galliæ* Antiſtitum (24). Neque uſquam *Auguſtinus* obſcuras quæſtiones cujuſmodi illa erat de iterando hæreticorum baptiſmate, ſine Concilio definiri non poſſe adfirmavit. Equidem *Auguſtinus* eam

(24) *Rèponſe*. " Vous allez voir, mes T. C. F., que „ ces principes ſont entierement opposès a l' autoritè de „ l' Egliſe, a la pratique, qu' elle a obſervèe dans tous „ le tems, aux ſentimens des aſſemblèes du Clergè de „ *France*, auſſi bien que des plus ſçavans Evèques de ce „ Royaume". Adeat *Febronius* hanc inſtitutionem, ſeque plane proſtratum ſentiet.

eam quæſtionem dixit diutius in diverſis orbis regionibus atque adeo Conciliis agitatam tandem fuiſſe in Concilio plenario finitam; at ad eam finiendam neceſſarium fuiſſe plenarium Concilium ubinam dixit? (25).

V. Quæ *Febronius* de generalium Conciliorum ad inſtaurandam confirmandamve diſciplinam neceſſitate pluribus in locis collegit, ea hujus loci non ſunt, ubi de ſolis cauſſis fidei, ac de *Romani* Pontificis in illis auctoritate diſputamus. Equidem fateor, multum ex hujuſmodi Conciliis diſciplinam juvari, optandumque maxime, ut ſaltem diœceſanæ & Provinciales Synodi ad *Tridentini* Concilii decretum, illæ ſingulis annis, hæ tertio quoque anno celebrentur. Qua in re nonnullorum Epiſcoporum, quod

(25) Audiat *Febronius* eumdem Eminentiſſimum in Paſtorali inſtitutione a. 1728. ſic diſputantem (p. 53.). „ Ils prètendent (de adverſariis loquitur *Febronii* ſimilibus) avoir trouvè dans certains paſſages de S. *Auguſtin*, que l' affaire des Rèbaptiſans ne pouvoit ètre decidèe, que dans un Concile gènèral; nous les avons lùs ces textes, qu' y avons-nous dècouvert? Rien autre choſe ſinon que la queſtion du Baptème des Hèrètiques, après avoir ètè long-tems agitèe en differentes règions du monde Chrètien par bien des Conciles, n' a ètè enfin terminèe, que dans un Concile plenier. Eſt-ce donc a dire, que cette affaire n' auroit pù ètre decidèe par S. *Etienne* et par un très-grand nombre des Evèques? D' ou at-on prèſumè, que S. *Auguſtin* avoit eu ce ſentiment? En quel endroit de ſes ècrits s' en eſt-il expliquè? Il a dit, que la diſpute des Rebaptiſans ne fùt concluë, que dans un Concile gènèral; eſt-ce dire, qu' elle n' ait pù l' ètre par aucune autre voye? Ici le ſophiſme ſe fait ſentir. “

in plures annos rem tanti negocii differunt, focordia, ut *Benedictus* XIV. monet (26), est omnino reprehendenda. Verum paucissimi hi sunt, si cum iis conferantur, quibus ne hujusmodi sive diœcesanas sive Provinciales Synodos cogant, sæcularium Magistratuum auctoritas obstat. Mirum æque ac dolendum est, quantum a majoribus nostris distemus. In amplissima collectione veterum Scriptorum a *Martenio* & *Durandio* vulgata (27) inter petitiones ab oratoribus Christianissimi Regis factas in *Tridentino* Concilio quarta & tricesima hæc est: *decerneret sacra Synodus, ut non solum Synodi Episcopales quotannis semel ut minimum, sed etiam tertio quoque anno Provinciales congregarentur*. Nunc autem eo devenimus, ut ob politicas quasdam rationes nulli Episcopo liceat ullum suorum cœtum celebrare. Quæ non ea solum de caussa a me dicuntur, ut collapsam nostrorum temporum disciplinam querelis prosequar, sed ut *Febronius* intelligat, ne ad disciplinam quidem reparandam generalia Concilia esse absolute necessaria. Nam quæ ad fidei aut etiam disciplinæ instaurationem sunt absolute necessaria, ex divinæ providentiæ legibus ejusmodi sint oportet, ut numquam prout res humano sensu æstimari solent,

im-

[26] *De Syn. Diœcef. lib. 1. cap. 6.*
[27] *T. VIII. col.* 1311.

impoſſibilia evadant. Ætate autem noſtra quemadmodum optime *Senonenſis* Archiepiſcopus *Languetius* in tertia ad Epiſcopum *Bononienſem* epiſtola ſcripſit, eo loco Chriſtianæ Eccleſiæ res ſunt, ut generale haberi Concilium fere ſit *impoſſibile* (28). Immo ſi iis conditionibus, quas *Febronius* præſcribit, cogendum eſſet, celebrari omnino non poſſet. Sunt autem eæ, ut vel invito Pontifice convocari poſſit, ut liberum ſit, ſeque Pontifex illi ſubiectum profiteatur.

VI. Sed ad inſtitutum noſtrum redeamus. Altera quæ exoritur, quæſtio eſt, an generalia Concilia, ut auctoritatem habeant, confirmari a *Romano* Pontifice debeant? Negat *Febronius*. *Primatus enim*, inquit

 (29)

(28) pag. 33. *On peut dire, qu' au jourd' hui le Concile général* EST MORALEMENT IMPOSSIBLE. Hæc *Languetii* dicta ſpectavi, dum in *Antifebronii* [Introduct. cap. II. n. 7. pag. XXVII.] *Febronii* ſententiam exponens dixi: " che il Concilio [*Tridentinum*] da altri ge„ nerali Concilii, che non ſaranno tuttavia a' noſtri gior„ ni, ſi potrà ſu queſto punto (*Monarchici Eccleſiæ regiminis, ut quod Concilii Patres falſis* Iſidori *decretalibus* „ *decepti ſuffulcierint*) correggere, e ſe *Febronio* camperà „ tanto da vederne un' altro, [al qual fine noi gli poſ„ ſiamo forſe augurare gli anni di *Matuſalemme*] farà „ ben egli valoroſamente le ſue parti &c. " Hoc quidem ait *Febronius* (T. II. p. 477.) *ſe non ſine admiratione riſui mixta legiſſe, ei qui deinceps poſt* Tridentinum *aliud generale Concilium videre vellet*, *annos* Mathuſalani (addat mecum *forſan*: ne in re quidem exigui momenti uti iſthæc eſt, novit hic Scriptor in recitandis aliorum ſententiis ſumma fide uti) *optandos eſſe*; Legat nunc ſi libet *non ſine admiratione riſui mixta Senonenſis* Archiepiſcopi verba, quæ eamdem ſententiam præſeferunt.

(29) *Pontificius est* IN *Ecclesia*, *non* SUPRA *Ecclesiam*, *neque illa egere potest confirmatione Pontificis*, *quae* ipsa est columna veritatis. Enimvero " quid aliud (30) intenderunt Concilii primi *Arelatensis* Patres, quam suo „ se jure, non precario a Pontifice adcepto, „ in Conciliis judicare, quum apud *Herduinum T. I. col. 262. ad Sylvestrum* Papam „ ita scriberent : *Te pariter nobiscum judicante*, *coetus noster majore laetitia exultasset*. „ Et *col. seq.* in ipso Concilii capite ad „ eumdem *Sylvestrum*: *Quid decrevimus communi consilio*, *claritati tuae significavimus*, „ *ut omnes sciant*, *quid in futurum observare debeant*. Hac igitur summi Sacerdotii sui „ auctoritate freti, de summis rebus, de „ observatione scilicet Paschae dominici, ut „ uno die per orbem observetur; de Baptismo non iterando; deque Ecclesiarum disciplina judicant inconsulto Pontifice. Cujus generis exempla ubique occurrunt. „ Quid denique aliud cogitabant Patres „ quincti Concilii generalis, quando absente, quin & repugnante *Romano* Pontifice, „ condemnabant famosa illa Tria Capitula „ *Nestoriana*, & quum Patres Concilii VIII. „ etiam generalis non exspectata confirmatione Sedis Apostolicae contra *Photium* „ hanc sententiam pronuntiarunt : *Nos eum ino-*

(29) *T. II. pag.* 460.
[30] ibid. *pag.* 250.

„ *inobedientem & resistentem sanctæ huic & universali Synodo repulimus & anathematizavimus, per datam nobis potestatem in Spiritu Sancto, a primo & magno Pontifice nostro, Liberatore & Salvatore cunctorum?* Quid, inquam, aliud voluerunt, quam quod ante omnem Pontificis confirmationem decisiones a Corpore Episcoporum prodeuntes, vim divinam obtineant, immediate emanantem a Christo, unico auctore Sacramentorum, & fonte omnis Jurisdictionis Ecclesiasticæ?

VII. Ego vero antequam *Febronius* istis ex *Lusitano Pereira* descriptis suam hanc opinionem confirmasset, voluissem, ut is satisfaceret, quæ ex tota retro antiquitate in *Antifebronio* produxi, mendaciique argueret S. *Gelasium* quincto sæculo profitentem: *Totumque (ut dictum est) in Sedis Apostolicæ positum est potestate. Ita quod firmavit in Synodo Sedes Apostolica, hoc robur obtinuit; quod refutavit, habere non potuit firmitatem* (31.).

[31] *T. II. lib. IV. cap.* 4. Ubi tamen addi debuit, hac quoque in re *Febroninm* cum *Gallicana* Ecclesia pugnare a. 1752. *Pierronius* Procuratoris generalis substitutus thesim quamdam adcusaverat, in qua Pontifici jus esse generalium confirmandarum Synodorum adserebatur. Quid ad hoc *Senonensis* Archiepiscopus *Languetius* in Institutione Pastorali, qua tertiam a se ad *Parisiensis* Senatus Consiliarium *Parisiis* 18. Februarii 1753. scriptam epistolam cum suæ diœceseos clero communicavit (pag. 2.)? „ Quant aux Conciles, celuy de la Province, même ce-

„ luy

Lectores illud *Antifebronii* Caput, ubi de hac re fuse agitur, consulant. Mihi satis heic erit ea refellere, quæ modo ex *Febronio* reddimus, idque faciam, postquam *Febronium* rogavero, ut si quando ad mei hujus libri confutationem animum adjecerit, me imitetur, nihilque eorum dissimulet, quæ ad eius vel profligandas sententias, vel argumenta enervanda a me proferuntnr. (32) Jamvero quod ad ea, quibus *Febronius* generalia Concilia *Romani* Pontificis confirmatione non egere contendit, momenta attinet, primum illud ex Ecclesiæ auctoritate desumptum *Febronii* incogitantiam arguit, qui in ipsum quæstionis nostræ statum temere offendit. Quæ est enim Ecclesia *columna veritatis?* Num quæ sejuncta a suo capite est? an ea solum, quæ cum suo capite prorsus conspirat? Ut ergo Ecclesia a generali Concilio repræsentata sit *columna veritatis*, id maxime requiritur, ut cum suo capite consentiat. Ejus ergo adsensu maxime opus est, ut quæ a Concilio gesta sunt, digna *columna veritatis* haberi & prædicari pos-

„ luy de la Nation a besoin d' ètre confirmè par le Sou-
„ verain Pontife; et quant aux Conciles genèraux, il n'y
„ en a aucun, que nous reconnoissions pour tel, qui n'ait
„ ètè presidè par les legats des Papes, ou confirmè par
„ leur autoritè. Comment est-ce, qu' un substitut [*Fe-*
„ *bronius* quidam, aut quidam *Pereira* dicam ego] ose a
„ la face du plus auguste Tribunal contester au Pape DES
„ DROITS SI CERTAINS et SI CONSTANTES?

(32) *Vont. de Anath. vinculo*.

possint. Quo illud *Damasi* spectat de *Ariminensi* Concilio (33): *neque enim praejudicium aliquod nasci potuit ex numero eorum, qui apud* Ariminum *convenerunt: quum constet neque* Romanum *Episcopum, cujus ante omnes fuit expetenda sententia.... hujusmodi statutis consensum aliquem commodasse*: illud quoque S. *Stephani Junioris* de Concilio, quod adversus Sacrarum imaginum cultum coegerat impius *Constantinus Copronymus* (34): *quanam igitur ratione vestram Synodum oecumenicam dicitis, quam neque adprobavit* Romanus *Pontifex? quamquam canone praescribitur res ecclesiasticas absque Papa* Romae *constitui non debere*. De *Arelatensibus* Patribus miror mutire ausum *Febronium* post ea, quae in *Antifebronio* differui (35). Ostensum ibi est, quam absurdum sit vel suspicari *Arelatense* Concilium, quod *Occidentis* quoddam Concilium fuit, atque adeo *Romano* Pontifici saltem ut *Occidentis* Patriarchae obnoxium, eam sibi auctoritatem adjudicasse, ut suos Canones Patriarchae confirmatione non egere praesumpserit. Ostensum pariter est, mutilam ad nos pervenisse, quam ad *Sylvestrum* Patres ibi coacti dederunt, epistolam, nec dubitari posse quin ab Apostolica Sede ut a se statuta confirmarentur, petierint. Osten-

[33] *Ep. III. T. I. Epist. R. P. col.* 485.
(34) *T. I. Analect. Graecor. pag.* 481.
(35) *T. II. pag.* 358. *seqq.*

Ostensum denique, eorum Canones in nullas antiquiores Canonum collectiones relatos fuisse, non alia sane probabili de caussa, quam quod *Sylvester* illos sibi confirmandos non esse censuerit. Quid igitur mihi cum *Pereira* *Arelatense* Concilium *Febronius* objicit? Hæc antea diluat; tum Patres *Arelatenses* Sacerdotii sui auctoritate fretos *inconsulto Pontifice* de Ecclesiarum disciplina judicasse adfirmet. Quamquam ne tunc quidem perspicuum erit, *inconsulto* ea illos Pontifice statuisse. An non enim Concilii Præsides *Sylvestri* Legati fuerunt? Quid si ergo Legati de iis, quæ decerni placebat, *Sylvestrum* consuluerint? Quo *Febronius* monumento id ab illis factum fuisse negabit? Num fortassis urget *Febronius* judicis munus, quo Episcopi in Concilio se functos adfirmant? At quod inde adversus *Romani* Pontificis auctoritatem ducitur argumentum, occupavimus antea, atque adeo evertimus. De quinta Synodo antea diximus, neque suppetit, quod dictis addamus. Quid vero octavæ Synodi meminit? Aderant Legati Pontificis, hujusque auctoritate quum *Photius* depositus fuerit, recte dicere Patres potuere, illum fuisse a se depositum *per datam nobis potestatem in Spiritu Sancto a primo & magno Pontifice nostro, Liberatore & Salvatore cunctorum*, a quo omnis Ecclesiastica potestas, quæ per Pontificem *Petri* successorem late

late per Ecclesiam diffunditur, veluti a primo præcipuoque fonte dimanat. Ceterum hujus ipsius octavæ Synodi Patres nonne a *Romana* Sede, ut sua confirmarentur acta, quo ab universis Ecclesiis susciperentur, efflagitarunt? Testatur id eorum ad *Hadrianum* epistola, ex qua hæc in *Antifebronio* recitavi (36): " Igitur libenter oppido, & „ gratanter imitatrice Dei Sanctitate vestra „ omnium nostrum Conventum & univer„ salis hujus atque Catholicæ Synodi con„ sensum & consonantiam recipiente, præ„ dica eam magis ac veluti propriam, & „ sollicitus confirma evangelicis præceptio„ nibus, & admonitionibus vestris, ut per „ sapientissimum Magisterium vestrum etiam „ aliis universis Ecclesiis personet & susci„ piatur veritatis verbum, & justitiæ decre„ tum ". Jam vides Lector quam futilia sint, quæ ex *Pereiræ* libro *Febronius* velut invicta quædam argumenta corrasit (37).

VII.

(36) *T. II. pag.* 370.

(37) Quin ab hoc, quo de agimus argumento discedamus, aliud exemplum præsto est, unde *Febronius* discat, non admodum sibi *Pereiræ* narrationibus eruditionique fidendum fuisse. " *In* Concilii *Tridentini*, inquit *Febro*„ *nius* [pag. 621.] primæva editione *Parisiensi* (*prima*„ *vam* dixissem ego *Romanam*, quæ una uti sola authen„ tica est, ita & prima fuit), quam anno 1564. *Tri*„ *dento* in patriam reversus evulgavit *Gentianus Hervetus* „ *Gallus* Theologus, nec non in *Antuerpiensi* ejusdem an„ ni ex officina *Martini Nucii*, ante adclamationes Pa„ trum, Cardinalis *Moronus* Pontificis Legatus ita loquens

„ in-

VII. Hæc autem quæ hactenus differuimus, liquido demonstrant, generalia Concilia esse quidem *infallibilia*, magnum tamen inter ea, & *Romanum* Pontificem discrimen interesse. Pontifex enim *infallibilis* est

„ inducitur: *Placuit omnibus Patribus finem huic sacro* „ *Concilio imponi confirmationem quo a SS. Domino nostro* „ *peti*, TRIBUS DUMTAXAT EXCEPTIS, QUI CONFIRMATIONEM SE NON PETERE DIXERUNT. „ Hæc pericope *Tribus dumtaxat exceptis &c.* in *Romanis* „ aliisque vulgatis editionibus omittitur. Verum ars illa *Romanæ* Curiæ non ignota est, ut quidquid veterum vel „ recentiorum monumentorum occurrit, quod novis ejus „ consiliis aliqua ratione possit officere, id quam diligentissime supprimatur". Eadem habet *Pereira* in suo de Episcoporum potestate commentario [pag. 37.]: "E' MASSIMA già ben nota della Corte *Romana* il tentar di „ sopprimere tutti li monumenti antichi e moderni, quali „ incomodar possono in qualche modo le sue nuove pretese. E per non parlare de' fatti già noti, soppressero „ nell'edizione del Concilio di *Trento* il voto di tre Vescovi, quali sul fine del Concilio furono di parere, non „ se ne dovesse chiedere al Papa la conferma, come chiaramente lo dimostra il *Richerio* (*sub finem histor. Concil. p.* 1072.) confrontando l' edizione di *Roma* del „ 1564. con quella, che ne fu fatta lo stesso anno in *Parigi* per opera di *Gentiano Herveto* Teologo di *Francia* „ allo stesso Concilio, e con l' altra stampata in *Anversa* „ lo stesso anno nella Stamperia di *Martin Nucio*". Non equidem ex *Pereira* sumpsisse ista *Febronium* dixero, quum hic ipsa editionis verba referat, *Pereira* solam sententiam. Non dubito tamen quin *Pereira* stimulos illi addiderit ad eamdem malignitatis plenam narratiunculam iterandam. Sed sciat *Febronius*, norit *Pereira* hæc quidem fuisse a *Pallavicino* in Concilii *Tridentini* historia (*lib. XXIV. cap.* 8.) ex sinceris monumentis reformata, & ad veritatem exposita. Reddo historica verba. "Finalmente furon richiesti i Padri: se loro piaceva, che si terminasse „ il Concilio; e che i Legati a nome di essi domandassero al Papa la confermazione di tutti i decreti. Il *Soave* „ nar-

est *absolute*; sunt infallibilia Concilia, sed adiecta conditione, si nempe his *Romani* Pontificis confirmatio accesserit. Hanc *Romani* Pontificis & Conciliorum discrepantiam eo minus *Febronio* mira deberet adcidere,

„ narra, che i voti sopra tal proposta non furono dati secondo il solito ad uno ad uno; ma che fu risposto da tutti insieme; *Piace*. Il contrario non solamente si legge negli Atti autentici, ma in una divulgata e pur autorevole scrittura, la qual non potè senza negligenza fuggir la notizia del *Soave*. Questa è il Diario del *Servanzio*, che vi fu presente, e serviva al *Massarelli*, Segretario del Concilio. Il qual Segretario, come quegli scrive, co' Notaj al solito ricercò i voti. Anzi nella distinta narrazione di questo fatto il *Servanzio* racconta, che uno ripugnò al chiedimento della confermazione; e che così disse ad alta voce il primo Presidente nel testificare a' Padri secondo il costume, che il decreto era approvato. Gli Atti stampati in *Anversa* l' anno 1564. dicono tre. Ma il testimonio di presenza, come suol accadere, fu il piu veridico: essendo stato veramente il contradditore sol uno, secondo che appare dagli Atti conservati in Castello; cioè l' Arcivescovo di *Granata*, il qual rispose: *Piace, che si finisca il Concilio, ma non chiedo la confermazione*. Il che disse per avventura, stimando, che 'l Concilio fosse abbastanza confermato coll' autorità de' Legati mandativi dal Pontefice, e con l' istruzioni date loro sopra le materie poi statuite. Ma l' equivocazione degli Atti stampati in *Anversa* nacque, perchè avendo tutti gli altri risposto al decreto semplicemente, *piace*; tre dissero in opposizione del *Granatese; chiedo la confermazione, come necessaria:* e tutti e tre di sua nazione. Questi furono il celebre *Antonio Agostino*, Vescovo di *Lerida*, *Bartolommeo Sebastiani* Vescovo di *Patti*, e *Pier Consalvo* di *Mendozza* Vescovo di *Salamanca*. E per certo di tal decreto, non come di tumultuario, ma bensì di concorde fa menzione *Andrea Morosini* nell' Istoria della Repubblica *Veneziana* (*lib. VIII.*) " Quam diversa hæc sunt a *Richerianis*, quæ *Febronius*, & *Pereira* incredibili in *Romanam* Sedem maledicentia obtrudunt!

dere, quod ipse etiam idem inter *Ecclesiæ observantiam*, & *Concilia* discrimen adsignet. „ In hoc tamen, inquit ille in priore vo„ lumine (38) majus est privilegium uni„ versalis observantiæ in rebus fidei, quod „ hæc sit *absolute* infallibilis, Concilium ge„ nerale *conditionate*, si nempe Patres legi„ time convocati, in eo ita se gesserint, „ ut dici debeant repræsentasse totam Ec„ clesiam; quod an ita de facto sit, decla„ rat agnitio, seu receptio Ecclesiæ " ; atque in altera quoque operis parte id repetit (39). *Sapellius Febronio* magnum propterea objicit sententiarum conflictum (40). Etenim *Febronius* in priore volumine cum *Almaino* (41) statuit (42), *Ecclesiam* UT DISPERSAM *nullum actum jurisdictionis exercere posse, nec aliquid sententialiter definire, & sic infallibilitatem in definiendo ei competere debere* UT CONGREGATÆ *in Concilio*. " Ex quo „ sequitur, inquit *Sappelius* (43), quod Ec„ clesia dispersa pro statuenda infallibili fi„ dei Regula ordinetur ad Concilium gene„ rale. Et hoc ipsum Concilium, quum „ tantum *sub conditione* infallibilem fidei re„ gulam statuere valeat, denuo & vicissim ordi-

(38) T. *I. Cap. VI.* §. 8. *n.* 12. *pag.* 427.
(39) T. *II. pag.* 541.
(40) *pag.* 132.
(41) *de auctorit. Eccles. cap.* 10.
(42) T. *I. pag.* 416.
(43) *pag.* 133.

ordinetur ad Ecclesiam dispersam, experien-
„ di gratia, *an hæc Ecclesia dispersa gene-*
„ *rale Concilium ut legitime celebratum reco-*
„ *gnoscat*. Felices igitur post longum etiam
„ temporis tractum fuerunt *Arriani*, etsi a
„ Concilio generali *Nicæno* I. diram subi-
„ re debuerint damnationis sententiam. Fe-
„ lices *Macedonianos*, *Nestorianos*, *Eutychia-*
„ *nos*, aliosque, quamvis a Conciliis gene-
„ ralibus adprobante summa sede extra Ec-
„ clesiam foras fuerint ejecti. Et quis in sy-
„ stemate *Febroniano* imputabit *Lutheranis*,
„ quod Concilii *Tridentini* decretis non im-
„ mediate subscripserint? Ecce enim clariss-
„ sime *Febroni!* te si audiamus: Concilium
„ generale est tantum *sub conditione* infalli-
„ bile, & utrum revera & absolute infalli-
„ bile sit, hoc dependet a receptione Ec-
„ clesiæ. At vero hæc ipsa Ecclesia, utpo-
„ te dispersa anchoram infallibilitatis non
„ porrigit, neque (juxta tua, *Febroni* prin-
„ cipia) *in promptu habet decidere verum*,
„ etsi plurimi Episcopi cum suo capite in
„ idem genuine conspirent, certe non alio
„ quam inspirante Spiritu Sancto. Quid i-
„ gitur Concilia? Hæc ipsa Ecclesia disper-
„ sa ad generale Concilium ordinari jam
„ amplius *absque manifesto processu in infini-*
„ *tum* haud poterit, adeoque exspectandum
„ erit longissimo tempore, usque dum *diu-*
„ *turna Ecclesiæ dispersæ observantia* Concilii

„ defi-

„ definita consolidet: quod est contra ipsissimam diuturnam ac æviternam Ecclesiæ „ observantiam". Ingeniose & vere dictum! sed quoniam *Febronius* nunc pedem retrahit, & oretenus saltem (corda enim unus scrutatur Deus) dispersam quoque Ecclesiam controversiarum *infallibilem* judicem profitetur, tam manifestam opinionum repugnantiam non urgebo eam indicasse contentus, ut prior illa tam insolens & Catholicis omnibus invisa *Febronii* sententia & penitius cognoscatur, & evidentius refellatur. Nunc illud solum mihi a *Febronio* explicari velim, quomodo Ecclesia in Concilio congregata *columna sit veritatis*, egeatque tamen sui ipsius dispersæ confirmatione; quomodo *Pontificis decisiones a corpore Episcoporum in Concilio prodeuntes vim Divinam obtineant immediate emanantem a Christo*, si dispersæ Ecclesiæ *agnitionem seu receptionem* præstolari debent? quomodo ANTE OMNEM *Pontificis confirmationem* ejusmodi vim divinam obtineant, quum saltem ut dispersæ Ecclesiæ capiti & cum illa conjunctim *Romano* Pontifici in hac *agnitione* seu receptione suæ esse partes possint ac debeant? Vereor equidem, ne quæ ad elevandam Pontificiæ confirmationis necessitatem hic *Papæ mastyx* congessit, in dispersæ Ecclesiæ *agnitionem* seu *receptionem* detorqueri facile possint. Ut ut est, id saltem *Febronius* dabit, ut ejus exem-

xemplo quamvis potiore jure Concilia *infallibilia conditionate* appellemus, non quidem cum universali Ecclesiæ dispersæ observantia, sed cum *Romano* Pontifice comparata.

VIII. Illud tandem ex his omnibus emergit, cujus gratia totam hujus capitis disputationem suscepimus, *Romani* Pontificis in caussis fidei *ultimam* esse, quæ spectari debeat, auctoritatem. Quum enim necessaria *absolute* generalia Concilia non sint; quæ tamen ultimum essent Ecclesiæ tribunal, a quo fidei controversiæ dirimerentur; ac præterea si congregentur, vim obtinere non possint eorum definitiones, nisi Pontificia confirmatione obsignatæ fuerint; quid demum restat, nisi ut *Romani* Pontificis quæ in definiendis istiusmodi controversiis *infallibilis* auctoritas est, eadem ultima quoque habeatur? Nam ne a Conciliis summi Pontificis definitiones judicii potestate retractari ac reformari possint; *infallibilitatis* privilegio cautum est; id tamen unum esset, quod maxime obstaret, quominus *ultima* esset ejus auctoritas. Atque idipsum centri ratio postulat, quam *Romano* Pontifici supra adseruimus. Quod enim ultimum esset Ecclesiæ tribunal, cui dissentire nemini liceret, illud Catholicæ unitatis centrum habendum omnino foret. Si ergo unus *Romanus* Pontifex

tifex unitatis Catholicæ centrum, in quo omnes conquiescant, a Christo constitutus fuit, *ultima* quoque ejus esse debet in dirimendis fidei controversiis auctoritas.

Finis Tomi Secundi.

